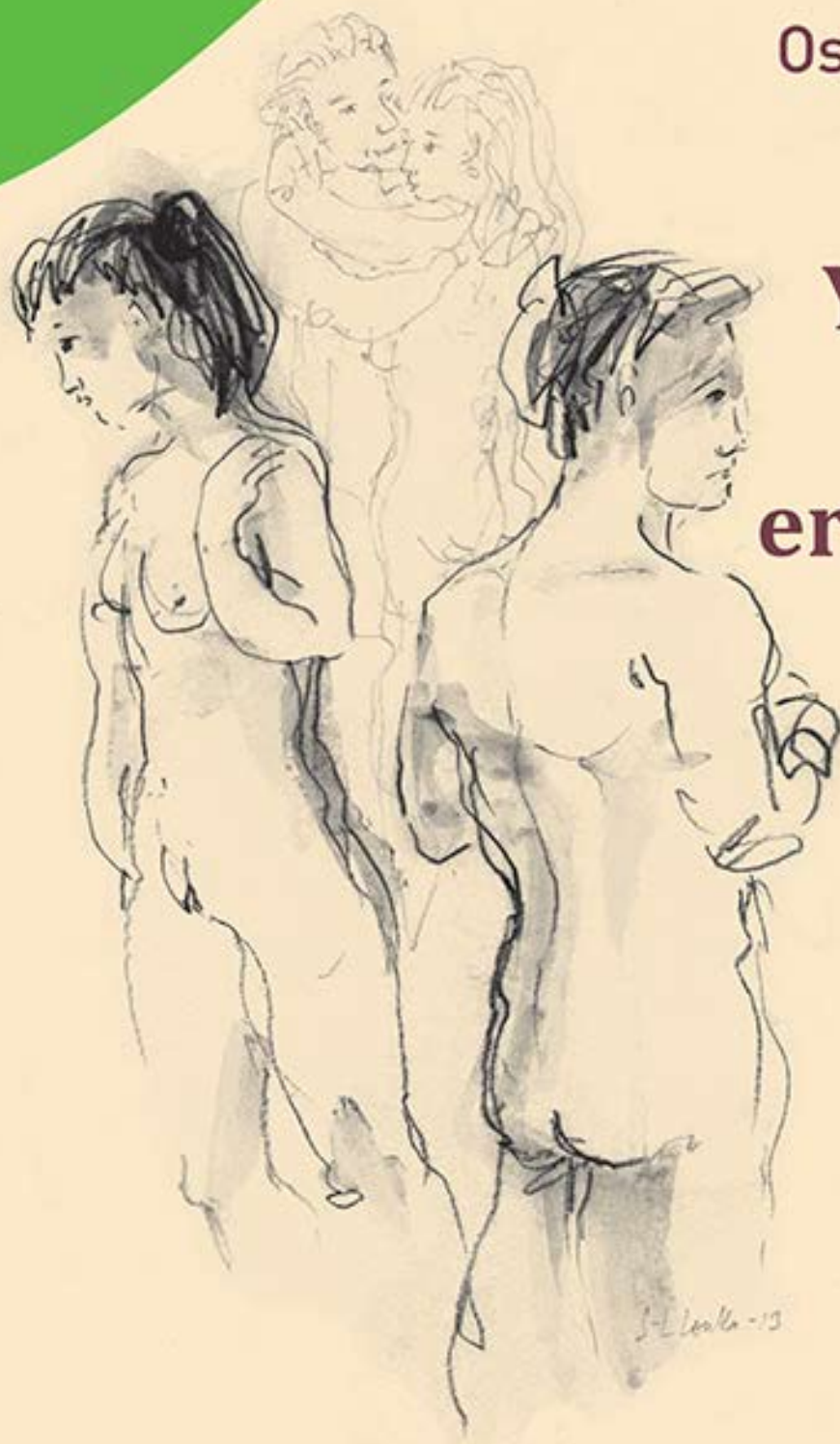

Osmo Kontula

Yhdessä vai erikseen?

**Tutkimus suomalaisten parisuhteiden vahvuuksista,
ristiriidoista ja erojen syistä**

Perhebarometri 2013

Yhdessä vai erikseen?

Tutkimus suomalaisten parisuhteiden vahvuuksista,
ristiriidoista ja erojen syistä

Osmo Kontula

Väestöntutkimuslaitos – Katsauksia E 47/2013

Väestöliitto

Julkaisija: Väestöliitto ry, Väestöntutkimuslaitos
Kalevankatu 16 B, PL 849, 00101 Helsinki
Puh. (09) 228 050
www.vaestoliitto.fi

Kustantaja: Väestöliitto ry
Kalevankatu 16 A, PL 849, 00101 Helsinki

© Osmo Kontula ja Väestöliitto

ISBN 978-952-226-135-9 (painettu)
ISBN 978-952-226-136-6 (pdf)

Kannen kuva: Sirkka-Liisa Lonka
Taitto: Taittotalo PrintOne, Helsinki

Helsinki, 2013
Vammalan Kirjapaino Oy

SISÄLTÖ

ESIPUHE.....	9
TIIVISTELMÄ.....	11
ABSTRACT.....	15
1. PARISUHDE JA HYVÄ ELÄMÄ	20
Suomalaisten hakeutuminen parisuhteisiin	21
Romantiikan renessanssi	23
Parisuhteen merkitys onnellisuudelle.....	24
Parisuhteiden myönteinen kehitys	25
2. TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	27
Erojen yleisyydestä ja kohdentumisesta	28
Parisuhde-erot Suomessa 2005.....	29
3. AINEISTOT JA MENETELMÄT	31
Tutkimuksen otanta.....	31
Kyselytutkimus	33
Ruotsinkieliset vastaajat.....	35
4. SELITYSMALLEJA SIITÄ, MIKÄ PITÄÄ PUOLISOITA YHDESSÄ AVIO- JA AVOLIITOISSA JA MIKÄ HEITÄ NIISTÄ EROTTAA	37
Pitkäaikaiset parisuhteet	37
Teoreettisia selityksiä pysyville parisuhteille	38
Parisuhteen oikeudenmukaisuus ja sosiaalisen vaihdon teoria	44
Parisuhteen ylläpitäminen	45
Avioero yhteiskunnallisena asiana	52
Parisuhde-eron riskitekijöitä	56
Avioeron varoitusmerkit	58
Eroriskin osatekijät	61
Eron yksilötason syitä.....	63
5. SEURANTATUTKIMUS SIITÄ, MIKSI JOTKUT AVIOLIITOT ONNISTUVAT JA MIKSI TOISET EPÄONNISTUVAT	67
6. HENKILÖKOHTAISET HAASTATTELUT EROISTA	73

7. KYSELYN TULOKSET LIITOISSA ELÄVISTÄ JA NIISTÄ ERONNEISTA	93
Tutkittujen liittojen tilanne ja niiden historia	93
Kuinka tyytyväisiä ollaan parisuhteeseen?	106
Parisuhteen ristiriidat	111
Arvio nykyisestä liitosta	130
Ajatukset eroamisesta	135
Mitkä ovat eron tärkeimmät syyt	151
Miten ero olisi ollut vältettävissä?	168
Avun hakeminen ammattiauttajalta	179
Mihin parisuhdeongelmiin oli haettu apua ammattiauttajalta?	181
Eroprosessi ja elämää eron jälkeen	186
8. MIKÄ PAREJA PITÄÄ YHDESSÄ JA MIKÄ HEITÄ EROTTAA	217
Vahvat ja onnelliset parisuhteet	217
Parisuhteen arvioinnin keskeiset ulottuvuudet:	220
Parisuhteen ristiriidat	222
Ajatukset eroamisesta	225
Eron tärkeimmät syyt	226
Monivaiheinen eroprosessi	231
Ruotsinkielisten muita lujemman parisuhdesidoksen salaisuus	233
Miten avoliitot poikkeavat avioliitoista?	235
Poikkeavatko avoerot jollakin tavalla avioeroista?	237
Miten suomalaisten parisuhteet olivat muuttuneet vuodesta 2003 vuoteen 2013?	238
Onnellisen parisuhteen perustekijöitä	240
LÄHTEET	245

KUVIOT

Kuvio 1. Avioerot ja kokonaisavioeronneisuusluku 1970–2008.

Lähde: Tilastokeskus, Väestönmuutostilastot ja Council of Europe 2005

(kokonaisavioeronneisuusluku).	28
Kuvio 2. Vanhemmat erosivat ennen kuin täytti 18 vuotta.....	98
Kuvio 3. Montako avio- tai avoliittoa solminut elämän aikana. Naiset.	102
Kuvio 4. Montako avio- tai avoliittoa solminut elämän aikana. Miehet.	102
Kuvio 5. Montako lasta on puolison tai ex-puolison kanssa. Naiset.	104
Kuvio 6. Montako lasta on puolison tai ex-puolison kanssa. Miehet.	105
Kuvio 7. Nykyisen parisuhteen onnellisuus.....	130
Kuvio 8. Ajatellut eroamista kahden viimeisen vuoden aikana. Naiset.....	136
Kuvio 9. Ajatellut eroamista kahden viimeisen vuoden aikana. Miehet.	136
Kuvio 10. Ajatellut eroamista lapsiluvun mukaan. Naiset.	138
Kuvio 11. Ajatellut eroamista lapsiluvun mukaan. Miehet.	139
Kuvio 12. Parisuhteen kesto ennen eroamista. Naiset.....	190
Kuvio 13. Parisuhteen kesto ennen eroamista. Miehet.....	190
Kuvio 14. Kuinka pitkään harkitsi eroa ennen sen toteuttamista. Naiset.	192
Kuvio 15. Kuinka pitkään harkitsi eroa ennen sen toteuttamista. Miehet.....	192
Kuvio 16. Kumpi teki aloitteen avio- tai avoerosta. Naiset.....	194
Kuvio 17. Kumpi teki aloitteen avio- tai avoerosta. Miehet.	194
Kuvio 18. Tuliko ero yllätyksenä itselle tai puolisolalle. Naiset.....	195
Kuvio 19. Tuliko ero yllätyksenä itselle tai puolisolalle. Miehet.	195
Kuvio 20. Oliko päätös erosta yhteinen ex-puolison kanssa. Naiset.....	196
Kuvio 21. Oliko päätös erosta yhteinen ex-puolison kanssa. Miehet.....	197
Kuvio 22. Olisiko eron voinut jotenkin välttää. Naiset.....	198
Kuvio 23. Olisiko eron voinut jotenkin välttää. Miehet.	198
Kuvio 24. Kumman vanhemman luokse lapset jäivät eron jälkeen. Naiset.....	200
Kuvio 25. Kumman vanhemman luokse lapset jäivät eron jälkeen. Miehet.....	200
Kuvio 26. Kuinka usein tapaa lapsia eroon päättäneestä liitostaan. Naiset.....	202
Kuvio 27. Kuinka usein tapaa lapsia eroon päättäneestä liitostaan. Miehet.	203
Kuvio 28. Kuinka vaikeana on kokenut eronsa kokonaisuutena. Naiset.	204
Kuvio 29. Kuinka vaikeana on kokenut eronsa kokonaisuutena. Miehet.	204
Kuvio 30. Kuinka hyvin on mielestään selviytynyt erosta. Naiset.....	205
Kuvio 31. Kuinka hyvin on mielestään selviytynyt erosta. Miehet.	205
Kuvio 32. Onko katunut eroaan. Naiset.	206
Kuvio 33. Onko katunut eroaan. Miehet.....	206

TAULUKOT

Taulukko 1. Tutkimuksen vastaajien parisuhdetilanne tutkimushetkellä, %.	94
Taulukko 2. Vastaajien koulutustaso, %.	100
Taulukko 3. On ollut ristiriitoja puolison kanssa tai oli ristiriitoja entisen puolison kanssa <u>vähintään kerran kuukaudessa</u> parisuhteen kahden viimeisen vuoden aikana (%).	114
Taulukko 4. On ollut ristiriitoja puolison kanssa tai oli ristiriitoja entisen puolison kanssa <u>vähintään viikoittain</u> parisuhteen kahden viimeisen vuoden aikana (%).	115
Taulukko 5. Kumpi myöntyy useammin parisuhteen ristiriitatilanteissa, %.	118
Taulukko 6. Kenen kanssa on puhunut parisuhteensa ongelmista, %.	119
Taulukko 7. Keiltä on saanut tai sai päättyneen suhteensa aikana riittävästi henkistä tukea parisuhdettaan varten, %	120
Taulukko 8. Kuinka paljon kumppani oli panostanut vastaajaan, %.	124
Taulukko 9. Onko käsitys nykyisestä puolisoista muuttunut tai muuttuiko se ennen eroa ex-puolisosta merkittävästi kielteisemmäksi, %.	125
Taulukko 10. Onko nykyisessä parisuhteessa esiintynyt tai esiintykö eroon päättyneessä suhteessa kuinka usein seksuaalisen halun puutetta, %.	128
Taulukko 11. Arvioita nykyisestä parisuhteesta, %.	131
Taulukko 12. Arvioita omasta parisuhteesta ja puolisoista, %.	133
Taulukko 13. Asioita joihin on varsin tyytyväinen nykyisessä parisuhteessaan, %.	134
Taulukko 14. Millä tavoin on ajatellut eroa tai valmistautunut siihen, %.	141
Taulukko 15. Erittäin tärkeinä pidetyt syyt pysyä yhdessä, vaikka parisuhteessa olisikin välillä ongelmia tai ristiriitoja, %.	143
Taulukko 16. Erittäin tärkeinä pidetyt syyt pysyä yhdessä vaikka parisuhteessa olisikin välillä ongelmia tai ristiriitoja, %.	144
Taulukko 17. Eroajatusten yleisyys suhteessa parisuhteen onnellisuuteen ja tyytyväisyyteen puolisoon, %.	146
Taulukko 18. Eroajatusten yleisyys sen mukaan, onko parisuhteessa esiintynyt ristiriitoja seuraavista asioista ainakin kerran kuukaudessa, %.	149
Taulukko 19. Naisten erittäin tärkeiksi kokemat syyt, jotka voisivat johtaa avio-eroon tai jotka olivat olleet heille erittäin tärkeitä eroon päättymisen syitä, %..	154
Taulukko 20. Miesten erittäin tärkeiksi kokemat syyt, jotka voisivat johtaa avio-eroon tai jotka olivat olleet heille erittäin tärkeitä eroon päättymisen syitä, %..	155
Taulukko 21. Seikat, jotka olivat erittäin tärkeitä parisuhteen päättymisen syitä, %.....	159
Taulukko 22. Nimennyt seuraavat asiat eronsa kolmen tärkeimmän syyn joukkoon tai on sijoittanut ne kolmen tärkeimmän mahdollisen erosyyn joukkoon, %.	164
Taulukko 23. Kuinka helposti on pystynyt sopimaan lasten huollosta ja tapaamisesta aiemman puolisonsa kanssa, %.	201
Taulukko 24. Miten <u>tavallisesti</u> kokee eronsa ja suhteensa aiempaan puolisoonsa, %.	208
Taulukko 25. Mikä on muuttunut eron myötä omassa elämässä parempaan tai huonompaan suuntaan, %.	212

*”Pidä silmäsi täysin avoinna ennen avioitumista
ja puoliksi suljettuina sen jälkeen”
– Benjamin Franklin.*

Yhdessä vai erikseen?

ESIPUHE

Marraskuussa ihmiset tekevät erityisen usein päätöksen erota nykyisestä liitostaan. Sikäli Väestöliiton vuoden 2013 Perhebarometri ilmestyy juuri oikeaan aikaan. Halusimme selvittää, mistä asioista eroa-aikeet syntyvät, mitä kokemuksia eronneilla on, ja mitkä tekijät pitävät pariskuntia yhdessä. Toistamme myös vuoden 2003 suositun Perhebarometrin kysymyksiä.

Eroon päättyvien liittojen osuus on Suomessa korkea. Liittojen purkautuminen vaikuttaa puolisoitten ja koko perheen hyvinvointiin monella lailla. Silti eroon johtavista prosesseista ja eronneiden kokemuksista on hämmästyttävän vähän koko väestöä edustavaa tietoa. Aineistomme on Suomessa ja maailmallakin ainutlaatuinen. Tutkimme samana vuonna avioliiton solmineita henkilöitä, joista osa on eronnut ja toiset elävät vielä yhdessä. Tuloksia hyödynnetään myös Väestöliiton pariskunnille ja perheille suunnatuissa palveluissa.

Tässä Perhebarometrissa on kaksi erityistä ulottuvuutta. Avioliittojen lisäksi tutkimme myös avioliiton solmineita. Avioliitosta erotaan herkemmin kuin avioliitosta. Silti avoeroja ei ole aikaisemmin tutkittu juuri lainkaan. Toiseksi vertailemme ruotsinkielisen väestöryhmän sisällä solmittuja liittoja muuhun väestöön. Ruotsinkielisten pariskuntien tiedetään eroavan huomattavasti vähemmän. Perhebarometrimme tarjoaa vastauksen siihen, miksi näin on. Liittomuotoja ja kieliryhmiä vertaileva otteemme nojautuu siihen, että Suomessa rekisteröidään tarkkaan siviilisäätyjä ja osoitteenmuutoksia. Näin saamme aineistoja, joita olisi mahdotonta kerätä useimmissa muissa maissa.

Haluamme lämpimästi kiittää kyselyyn vastanneita tuhansia henkilöitä. Kysyimme hyvinkin intiimejä asioita ihmisten nykyisistä tai edeltävistä liitoista, ja moni täytti kärsivällisesti pitkän kyselymme. Pyrimme kaikin tavoin muotoilemaan kysymykset niin, ettei niistä aiheutuisi ylimääräistä mielipahaa. Ilmeisesti onnistuimme, sillä vastausprosentti oli kohtuullinen ja tuohtuneita yhteydenottoja tuli vain muutamia. Moni sen sijaan soitti ja kysyi mahdollisuutta kertoa enemmän kokemuksistaan. He myös korostivat, miten tärkeää on keskustella aiheesta luotettavan tutkimustiedon pohjalta.

Sosiologian opiskelija Anne Valkeapää on kerännyt syvähaastatteluja nuorilta eronneilta ihmisiltä Väestöliitossa suorittamansa työharjoittelun aikana. Kiitän

Annea antoisasta yhteistyöstä sekä mahdollisuudesta käyttää lainauksia haastatteluista tässä raportissa.

Kiitän myös Timo Salovaaraa ja Vesa Lahtea Väestörekisterikeskusta avusta ja joustavasta yhteistyöstä väestöpoiminnassa. Erityisesti avoliitossa elävien otantaan liittyi monia haasteita, joihin oli yhdessä löydettävä ratkaisuja. Tutkimustie Oy auttoi taitavasti ja ammattitaitoisesti lomakkeiden keruussa ja tallentamisessa. Kiitän Miia Moisiota ja Satu Korpelaa.

Tutkimusprofessori Osmo Kontula on tarkasti ja kattavasti selvittänyt monitahoisesta aineistosta nousevat tiedot. Kiitän myös Anneli Miettistä, Heli Vaarasta ja Lassi Lainialaa hyvistä kommentteista ja neuvoista. Tiina Helamaata kiitän tutkimuksen lähteiden hankinnasta.

Stina Fågel tarkasti barometrin kieliasun ja Mika Takoja suunnitteli kannen. Sirkka-Liisa Lonka teki varta vasten tätä julkaisua varten piirroksen, johon tutkimuskysymyksemme kiteytyy: mikä pitää pareja yhdessä ja mikä heitä erottaa?

Alli Paasikiven Säätiö on toistuvasti tukenut Väestöliiton perhebarometrien aineistonkeruuta, niin tänäkin vuonna. Suomen Kotien Kukkasrahasto on myös tukenut aineistonkeruuta. Säätiöiden apu oli ratkaisevan tärkeä sille, että haastava aineistonkeruu toteutui ja tämä tutkimus näki päivänvalon.

Anna Rotkirch

Johtaja, Väestöliiton Väestöntutkimuslaitos

TIIVISTELMÄ

Tässä tutkimuksessa selvitettiin suomalaisten avio- ja avoliittojen vahvuuksia ja ristiriitoja sekä syitä avio- ja avoeroihin. Tutkimukseen poimittiin Väestörekisterikeskuksesta vuonna 2005 avio- tai avoliiton solmineita. Tutkimukseen vastasi yli 3 000 keski-ikäistä naista ja miestä. Noin puolet heistä jatkoi vuonna 2005 alkanutta suhdettaan ja loput olivat eronneet kyseisestä suhteesta. Naimisissa olevista yhdeksällä kymmenestä oli yhteisiä lapsia puolison kanssa, eronneista joka toisella ei ollut lapsia ex-puolison kanssa. Tutkimus on osittain seuranta-aiempaan Pirjo Paajasen kirjoittamaan Perhebarometriin vuodelta 2003. Uusina kohderyhminä tähän tutkimukseen poimittiin avoliittolaiset ja avoeronneet sekä tehtiin laajemmat otannat ruotsinkielisten välisistä avioliitoista ja avioeroista.

Useimmilla suomalaisilla pareilla meni suhteellisen hyvin. He kokivat liittonsa vastaavan odotuksiaan ja tarpeitaan ja tunsivat saavansa arvostusta puolisoiltaan. Suomenkielisistä 40 prosenttia ja ruotsinkielisistä 60 prosenttia oli erittäin tyytyväinen puolisoonsa. He nauttivat parisuhteen tuottamasta onnesta. Vahvoihin parisuhteisiin liittyi se kiinnostava ominaisuus, että ihmiset kokivat oman parisuhteensa olevan merkittävästi parempi kuin muilla parisuhteessa elävillä. Jos ihmisellä oli tämä käsitys, se lisäsi merkittävästi hänen motivaatiotaan jatkaa suhdetta. Tällaisen käsityksen vahvistuminen oli hyvää ennaltaehkäisyä eroille.

Tutkimuksen muistakin vastaajista suurin osa oli parisuhteessaan melko onnellinen. Tämä onni oli kuitenkin useasti vaihtelevaa, sillä melko onnellisista naisista miltei puolet ja vastaavista miehistä kolmasosa oli ajatellut jossakin vaiheessa eroamista. Noin kymmenesosa parisuhteessa elävistä ei olisi enää halunnut elää nykyisen kumppaninsa kanssa. Eroajatusten taustalla oli erityisesti pettymys odotuksiin, jotka eivät olleet täyttyneet suhteessa. Monesti parisuhde on jälkikäteen tarkasteltuna käytännössä eroon johtava monivaiheinen prosessi. Sen aikana tulee vähitellen mieleen vakavammaksi muuttuvia ajatuksia siitä, tulisiko jossakin vaiheessa erota kumppanista.

Hyvässä parisuhteessa kaikkein tärkeimpänä pidettiin vahvaa luottamusta puolisoon ja molemminpuolista arvostusta ja kunnioitusta. Hyvän parisuhteen tärkeimmät ominaisuudet olivat sängen epäromanttisia. Parisuhde näyttäytyi erityisesti yhteistyösuhteena, jonka tavoitteet saattoivat olla hyvin käytännöllisiä.

Yhteistyösuhteen toimivuuden lisäksi parisuhdetta voi arvioida parinvälisen yhteenkuuluvuuden, intiimin suhteen, persoonallisuuksien yhteensopivuuden ja ulkoisesta maailmasta tulevien erilaisten vaikutusten perusteella. Naisilla oli parisuhteissa paljon enemmän erilaisia odotuksia miehiä kohtaan kuin miehillä oli vastaavasti naisia kohtaan.

Yhdessä asuvilla oli useimmiten ristiriitoja kotitöiden jakamisesta ja lasten kasvattamisesta. Arkisen yhteistyön lisäksi tärkeiksi ristiriitojen aiheiksi olivat nousseet läheisyyden ja tunteiden ilmaiset ja seksi eli parin yhteenkuuluvuus sekä intiimi suhde.

Eronneiden yleisimpiä ristiriitojen aiheita olivat olleet puolisoitten erilaiset arvot ja elämäntyyli, puolisoitten väliset keskustelut, vapaa-ajan käyttö sekä läheisyyden ja tunteiden ilmaisu. Nämä ilmentävät parisuhteen perusproblematiikkaa eli sitä, kuinka paljon suhteessa on yhteenkuuluvuutta ja missä määrin yksilöllisyyttä. Eronneet naiset raportoivat erilaisista eroa edeltäneistä ristiriidoista merkittävästi miehiä useammin. Varsinkin yhteisen ajan puutteeseen liittyvät ongelmat olivat leimallisesti naisten kokemia ongelmia.

Suurin eroriski parin ristiriidoista aiheutuu silloin, jos niistä ei pystytä sopimaan. Kolmasosa eronneiden riidoista oli ollut tällaisia. Vaikeasti sovittavia asioita olivat varsinkin arvoihin ja elämän päämääriin liittyvät isommat näkemyserot. Henkistä tukea koki puolisoiltaan saaneensa edes hieman vain joka neljäs eronnut. Jos ihminen ei tunne saavansa puolisoiltaan henkistä tukea, on se vahva eron riskitekijä ja samalla tärkeä indikaattori parisuhteen tilasta.

Tutkimuksen tulokset vahvistivat sitä käsitystä, että ero on harvoin jonkin yksittäisen parisuhdeongelman seurausta. Erossa on tavallisesti pikemminkin kyse monien erilaisten ongelmien kasautumisesta. Parisuhteen yhteispelissä ja puolisoitten halussa ja kyvykkyydessä välittää toisilleen läheisyyttä ja ymmärtämystä oli ollut erotapauksissa yleensä monenlaisia puutteita. Naisista paljon suurempi osa kuin miehistä oli nimennyt useita erilaisia tärkeitä syitä erolleen.

Kommunikaatiovaikeudet olivat erityisen tärkeitä tekijöitä eroon johtavassa prosessissa. Melkein yhtä tärkeätä oli arvostuksen ja kunnioituksen puute. Monet erot olivat seurausta siitä pettymyksestä, että kumppani ei enää suostunut panostamaan suhteeseen sillä intensiteetillä kuin vielä suhteen solminnan aikoihin. Ihmisten vieraantuminen toisistaan ja parisuhteestaan oli hyvin yleistä silloin, kun elämän yhteisistä tavoitteista ei enää vallinnut yksimielisyyttä.

Yksittäisistä erosyistä kärkeen nousivat asiat, jotka tarkoittivat jonkin Kol-

mannen (asian tai henkilön) astumista puolisoitten välille. Tämä saattoi tarkoittaa elämän arvojen tai päämäärien muuttumista siinä määrin, että se oli romuttanut keskinäisen kunnioituksen. Toisaalta se oli voinut tarkoittaa uskotomuutta tai puolison tai itsen rakastumista toisen henkilöön. Jos suhteessa oli ollut runsaammin muita ristiriitoja, saattoivat seksuaaliset ongelmat olla eroon laukaiseva tekijä.

Eronneet olivat harkinneet eroaan keskimäärin vuodesta kahteen vuoteen. Erosta koki itse päättäneensä puolet naisista ja joka neljäs mies. Yhteisiä lapsia hankkineista eronneista kolmasosalla oli ollut vaikeuksia sopia lasten huollosta ex-puolisonsa kanssa. Joka neljännessä liitossa lapsia hoidettiin eron jälkeen vuorotellen. Ruotsinkielisillä tämä osuus oli jopa puolet.

Neljä viidesosaa eronneista väitti selvinneensä erostaan hyvin ja joka toinen jopa erittäin hyvin. Neljä viidesosaa kertoi myös onnellisuutensa lisääntyneen eron ansiosta huomattavasti. Ero näyttäytyi siis enemmän mahdollisuutena kuin elämää kurjistavana asiana. Useimmat arvioivat olevansa eronsa jälkeen aiempaa kyvykkäämpiä solmimaan onnellisen parisuhteen. Toisaalta 40 prosenttia eronneista ilmoitti eron olleen itselleen vaikea kokemus. Noin viidesosa eronneista koki elämänsä muuttuneen eron takia huonompaan suuntaan.

Ruotsinkielisillä pariskunnilla on ollut väestötilastojen perusteella 40 prosenttia pienempi todennäköisyys erolle kuin suomenkielisillä. Perusselitys tälle ruotsinkielisten pienemmälle eroriskille oli tämän tutkimusaineiston perusteella se, että heidän avioliitoissaan meni keskimäärin monin eri tavoin paremmin kuin suomenkielisillä. Heidän parisuhteensa oli hieman useammin hyvin onnellinen, ja heillä oli ollut vähemmän lähes kaikkia ristiriitojen tyyppisiä avioliitoissaan. Positiiviset löydökset kruunasi se, että ruotsinkielisillä oli tuntuvasti vähemmän ajatuksia eroamisesta. Naisilla tämä kieliryhmien välinen ero oli erityisen suuri.

Ruotsinkieliset parit olivat selkeästi tyytyväisempiä kahdenkeskisen ajan määrään kuin suomenkieliset. Tämä oli vahvistanut heidän yhteenkuuluvuuttaan. Yhteisen ajan runsautta selitti puolestaan osaksi se, että miltei puolet ruotsinkielisistä eli harvaan asutulla maaseudulla, jossa myös suomenkieliset olivat eronneet merkittävästi harvemmin kuin kaupungeissa asuvat.

Vuonna 2005 avoliiton solmineista ja parisuhdettaan jatkaneista oli kaksi kolmasosaa mennyt vuoteen 2013 mennessä naimisiin. Avoliittolaiset erosivat naimisiin menneistä siinä, että heillä oli tuntuvasti useammin nykyistä parisuhdettaan edeltäneitä avo- tai avioliittoja, ja he olivat selvästi harvemmin

hankkineet lapsia nykyisen puolisonsa kanssa. Heillä oli siis pienempi motiivi perheen perustamiseen kuin naimisiin menneillä.

Avoliitoissa oli ollut jonkin verran enemmän ristiriitoja kuin avioliitoissa, ja avoliittolaisten yleinen arvio parisuhteestaan oli jonkin verran kielteisempi. Avoliittolaiset kokivat saaneensa jonkin verran vähemmän henkistä tukea puolisoltaan kuin avioliitossa olevat, ja heillä oli ollut vähemmän seksuaalista aktiivisuutta. Lähes 60 prosenttia heistä oli jossakin vaiheessa ajatellut eroa, ja joka kolmas avoliittolainen oli ajatellut sitä ainakin muutamia kertoja.

Avoliitosta eronneista oli joka toisella ollut elämässään jo vähintään kolme avo- tai avioliittoa. Avioliitosta eronneista oli vasta joka neljäs ehtinyt kokea näin monta liittoa. Avoeronneilla oli ollut lisäksi selvästi harvemmin lapsia avopuolisonsa kanssa. Yli kahdella kolmasosalla ei ollut lasta entisen avopuolisonsa kanssa. Avoeroon päättäneet suhteet olivat kestäneet kuitenkin yhtä pitkään kuin eroon päättäneet avioliitot.

Eroon johtaneissa avoliitoissa oli ollut ennen niiden päättymistä jonkin verran vähemmän ristiriitoja kuin avioeroon päättäneissä suhteissa. Avoeronneet olivat kokeneet eronsa hiukan helpommaksi kuin avioeronneet. Avoeroprosessi vaikutti kokonaisuudessaan hieman helpommalta kuin mitä se oli avioeroissa.

Edellisen saman aihepiirin Perhebarometrin (Paajanen, 2003) tuloksiin verrattuna naiset vaikuttivat asettavan vuonna 2013 aiempaa enemmän odotuksia puolisolleen. He pitivät huomattavasti useammin erittäin tärkeänä sitä, että molemmat puoliset osallistuisivat kotitöiden tekemiseen ja lasten hoitamiseen. Ilmeisesti osaksi tästä syystä oli heidän parisuhdetyytyväisyytensä kymmenessä vuodessa hieman vähentynyt. Parisuhteiden ristiriidat kuitenkin kasautuivat vuonna 2013 hieman vähemmän kuin vuonna 2003, ja eroajatuksetkin olivat hieman vähentyneet. Ammattiauttajien apua oli käytetty vuonna 2013 aiempaa enemmän, ja eronneet olivat solmineet aiempaa aktiivisemmin uuden parisuhteen. Suomalaisten halu ja kyky elää yhdessä kumppanin kanssa vaikutti vähän vahvistuneen kymmenen vuoden aikana.

ABSTRACT

This study examined the strengths and conflicts among Finnish married and cohabiting couples, and the reasons why couples separate and divorce. The subjects were selected from among those who, according to the Population Register Centre's records, had formed a marriage or cohabitation agreement in 2005. More than 3,000 middle-aged women and men responded to the survey. Approximately half were still in the relationship they had begun in 2005, while the rest had separated from their spouse. Of those who were married, nine out of ten had children with their spouse, and of those who had divorced, half had no children with their former spouse. In part, this study serves as follow-up to the Family Barometer authored by Pirjo Paajanen in 2003. However, the present study also addressed new target groups by including cohabiting couples who are presently together or have separated from each other. The study also incorporates a broader sample of marriage and divorce among Swedish-speaking Finns.

Most couples in Finland reported doing relatively well. According to the respondents, their union corresponded to their expectations and needs, and they felt appreciated by their spouse. Forty percent of Finnish-speaking respondents and 60 percent of Swedish-speaking respondents were extremely happy with their spouse. They enjoyed the feeling of contentment that the relationship brought. An interesting characteristic associated with strong relationships was that those in a happy union believed their own relationship to be markedly better than that of other couples. The people who believed that to be true felt added motivation to continue the relationship. Strengthening this perception served as a factor that helped prevent divorce.

The majority of the rest of the respondents in the study were fairly happy in their relationships. Their happiness, however, was frequently variable, and nearly half of the women and one-third of the men who reported being fairly happy had at some point considered separating from their spouse. Approximately one-tenth of the respondents presently in a relationship reported no longer wanting to continue living with their current spouse. The reasons behind the thoughts of divorce were connected to the disappointment they felt over their expectations

not being met in the relationship. Often in hindsight, a relationship that had ended seemed almost like a multi-stage process leading to separation. During this process one gradually, and with increasing seriousness, begins to consider whether a separation from one's spouse is in order.

In terms of the relationships that were deemed good, the aspects valued most highly by respondents were strong trust in their spouse, and mutual appreciation and respect. The key characteristics of a good relationship were quite unromantic. Especially, the relationship presented itself as a collaborative partnership whose aims were often very practically oriented. Apart from the good functioning of the partnership aspect, relationships can be assessed by considering a couple's mutual sense of togetherness, their intimate relationship, the compatibility of their personalities, and the various influences originating from the outside world. Women expressed a much higher proportion of various relationship expectations of men than men did of women.

The most common conflicts among those living together had to do with the sharing of housework and the rearing of children. In addition to everyday household issues, other important sources of conflict included the ways of expressing intimacy and emotion, and sex – in other words, the couple's sense of togetherness and intimate relationship.

Among the divorced, the most common sources of conflict had been differences in values and lifestyles, the way they discussed things, use of free time, and expressions of intimacy and emotion. All of these illustrate the fundamental problems in couple relationships and manifest the degree of both togetherness and individuality that is present in the relationship. Divorced women were significantly more likely than similar men to identify the presence of conflicts prior to divorce. Particularly the problems connected to lack of time spent together were characteristic of women's experiences.

The greatest risk of separation in situations of relationship conflict occurs when spouses are unable to resolve the conflict. One-third of the conflicts experienced by spouses who had divorced belonged in this category. Difficult-to-resolve issues included, in particular, the more prominent differences in values and life goals. Only one in four of those who had divorced felt that they had received at least some emotional support from their spouse. The feeling of not being emotionally supported by one's spouse is a strong divorce risk factor and also an important indicator of the state of the relationship.

The study's findings support the notion that separation and divorce are rarely a result of a specific, isolated problem in the relationship. Rather, divorce is usually the culmination of an accumulation of many types of problems. The relationships that had ended in divorce usually suffered from various shortcomings in the spouses' partnership and willingness and ability to convey intimacy and understanding to one another. A much higher proportion of women than men named multiple factors that had played an important role in the separation.

Communication difficulties were especially significant in the process leading up to divorce. Almost equally important was the feeling of not being appreciated or respected by one's spouse. Many of the divorces ensued from the disappointment one spouse felt when their partner refused to invest in the relationship any longer with the same intensity as early on. When the spouses no longer shared the same life goals, it was very common for them to become distant from one another and from the relationship.

In terms of isolated causes for divorce, one of the most important was when a "third party" (something or someone) inserted itself between the spouses. Sometimes this brought about such a momentous change in life values or goals that a couple's mutual respect was destroyed. On the other hand, sometimes the 'third party' was an affair or oneself or one's spouse falling in love with someone else. If the relationship already had multiple areas of conflict, sexual problems sometimes triggered a divorce.

Those who did divorce had contemplated separation for an average of one to two years. Half of the women and one-quarter of the men believed themselves to have made the decision to divorce. One-third of divorced respondents who had children together had experienced difficulty agreeing with their ex-spouse about custodial arrangements for their children. In one-quarter of the divorce cases, custody and care for the children occurred on a shared, alternating schedule. Among Swedish-speakers this arrangement was used by up to half of the separated couples surveyed.

Four-fifths of the divorced claimed that they had survived the separation well, and one in two said they had gotten over it very well. Four-fifths also reported being significantly happier as a result of the divorce. In other words, separation presented itself as more of an opportunity than something that brought life down. Most respondents felt they were better at forming a happy relationship following their divorce. Conversely, 40 percent of those who had separated said that ending

the relationship had been a difficult experience. Approximately one-fifth felt that their life had taken a turn for the worse as a result of the separation.

According to population statistics, the likelihood of divorce is 40 percent lower among Swedish-speaking couples than among Finnish-speaking couples. On the basis of the data in this study, the basic explanation for the lower divorce risk among Swedish speakers was that on average, their marriages in many ways functioned better than the unions between Finnish-speaking couples. They were somewhat more likely to characterize their relationships as very happy, and they reported fewer instances of nearly every type of marital conflict. The cherry on top of these positive findings was that a substantially smaller proportion of Swedish speakers had considered divorce. This difference between the two language groups was particularly noticeable among women.

Compared with Finnish-speaking couples, Swedish-speaking spouses were clearly more satisfied with the amount of time they spent together. This contributed to a strengthened sense of togetherness. The abundance of shared time, on the other hand, was partly due to nearly half of the Swedish speakers living in sparsely populated rural areas. Finnish-speaking couples living in similar areas had also divorced at significantly lower rates than people living in urban areas.

Two-thirds of the couples who entered cohabitation in 2005 and continued their relationship had been married by 2013. The cohabiting couples differed from married couples in that they were significantly more likely to have previous cohabitations or marriages in their past and were substantially less likely to have children with their current spouse. In other words, compared to the cohabiters who had married, they were less motivated to start a family.

Cohabiting couples had experienced somewhat more conflict compared to married couples, and cohabiting spouses' overall assessment of their relationship was somewhat more negative. Compared to married couples, cohabiting spouses reported receiving somewhat less emotional support from their spouse and being less sexually active. Nearly 60 percent had at some point contemplated separating and one in three had thought about it at least a few times.

Among cohabiting spouses who had separated, half of the respondents had had at least three cohabitations or marriages in their lifetime. Among divorced married spouses, only one in four had had as many previous unions. In addition, separated cohabiting spouses were significantly less likely to have children with their ex-spouse: more than two-thirds had no children with their ex-spouse.

However, the cohabitations that ended in separation had lasted just as long as the marriages that ended in divorce.

Prior to being separated, cohabiting spouses had undergone somewhat fewer conflicts than married spouses who ended up divorcing. Ex-cohabiting spouses had experienced the separation as somewhat easier than those who had divorced. As a whole, the break-up process following cohabitation appeared to be somewhat easier than in cases of divorce.

Compared to the findings of the previous Family Barometer (Paajanen 2003) that dealt with the same subject area, women in 2013 seemed to set a greater number of expectations on their spouses. They were significantly more likely to deem it extremely important for both spouses to participate in housework and child rearing. Apparently, in part for this reason, their relationship satisfaction had declined somewhat over ten years. The accumulation of relationship conflicts, however, appeared to be somewhat less pronounced in 2013 compared to 2003, and respondents were thinking a little less about splitting up. By 2013, more respondents than before had sought help from professionals, and those who had divorced had been more active in forming a new relationship. In the course of ten years, Finns seemed to have become somewhat more willing and able to live together with a partner.

1. PARISUHDE JA HYVÄ ELÄMÄ

Parisuhde voi olla sekä suurimman onnen että onnettomuuden lähde. Arvo- tutkimuksissa ihmiset arvostavat erityisen paljon parisuhdetta ja perhettä. Kun ihminen löytää parin, sanotaan, että hän löysi onnensa. Avioeron on taas sanottu olevan puolison kuoleman jälkeen elämän toiseksi kovin stressin aiheuttaja. Parisuhde on sekä vahvojen tunteiden temmelyskenttää että resurssi, josta voi ammentaa voimaa jokapäiväisen elämän haasteisiin. Parisuhde on monille elämän tärkein asia.

Tutkimukset ovat osoittaneet vääjäämättömästi sen, että hyvinvoinnin ja onnellisuuden ytimessä ovat terveyden lisäksi erityisesti läheiset ja merkitykselliset ihmissuhteet. Puoliso ja perheenjäsenet ovat useimpien ihmisten keskeisin voimavara ja onnen lähde elämässä. Tulevaisuudessa nämä sosiaaliset asiat tulevat epäilemättä korostumaan hyvinvoinnin ja onnellisuuden lähteinä vielä nykyistä enemmän. Jo aiemmin eurooppalaiset vertailut ovat kertoneet siitä, että suomalaiset arvostavat perhettään poikkeuksellisen paljon. (Kontula, 2011.)

Ihmisillä on vahva läheisyyden ja yhteyden tarve. Tutkimukset kertovat, että sitoutuminen, hyvät ihmissuhteet, keskinäinen tuki ja sosiaalinen pääoma ovat yhteydessä sekä fyysiseen että psyykkiseen hyvinvointiin. Elämän tärkeimmät asiat ovat niitä, joista ei tarvitse tai edes voi maksaa rahalla. Sen vuoksi ne ovat monille myös erityisen haasteellisia. Erityisen merkittävää onnellisuuden kannalta on se, että itsellä on joku läheinen ihminen, jolle voi uskoutua. Kysymys on vastavuoroisuudesta, jossa on oltava sekä halukas että kyvykäs antamaan oma panos molempien yhteiseksi hyväksi.

Päivälehdissä kerrotaan ihmisen löytäneen onnen, kun hän saa kumppanin, jonka kanssa hän kokee rakkautta. Tässä väitteessä on tietty perä. Tie onneen helpottuu, kun rinnalla on rakastettu, puoliso ja perhe. Tällainen liittouma tuottaa parhaimmillaan henkistä yhteenkuuluvuutta ja yltäkylläisyyttä. Parisuhdekumppanin kanssa voi jakaa onnen hetkiä ja saada häneltä tukea ja turvaa, jos kokee itsensä välillä onnettomaksi tai uhatuksi. Erityistä onnea ihmisille tuottaa pääsy rakastetun lähelle intiimisti ja varsinkin hänen kanssaan jaettu rakastelu- ja orgasmikokemus. Jaettu kokemus tarjoaa fyysisen kokemuksen rinnalle vahvaa henkistä nautintoa.

Taloudellisten tekijöiden ei ole kansainvälisissä tutkimuksissa todettu liittyvän kovin paljoa parisuhteiden onnellisuuteen. Taloudelliset asiat ovat harvoin esimerkiksi selittäneet avioeroihin johtaneista syistä enempää kuin viitisen prosenttia. Suomessakaan ei henkilöiden tuloilla ole ollut tutkimuksessa juuri mitään yhteyttä heidän parisuhteensa onnellisuuteen. Isotuloisimmat ovat olleet parisuhteissaan vain hieman muita onnellisempia. Tätäkin pientä eroa voivat selittää erilaiset tämän ryhmän valikoitumiseen liittyvät asiat.

Tuloilla on kyllä merkityksensä siihen, solmitaanko parisuhteita. Pienituloisista (nettotulot alle 600 euroa) miehistä puolet ja naisistakin kolmasosa on ollut yksineläjiä. Vastaavasti ylimmässä tuloluokassa (nettotulot yli 1650 euroa) ovat yksineläjien osuudet olleet miehillä ja naisilla vain noin kymmenesosa. Naimisissa olevien osuus on ollut hyvätuloisilla miehillä paljon suurempi kuin muilla miehillä. Heidän parisuhteensa eivät ole kuitenkaan vaikuttaneet juuri sen onnellisemmilta kuin vähemmän varakkaiden liitot. Tulot ja parisuhdetaidot eivät siten liity erityisemmin toisiinsa. (Kontula, 2008.)

Suomalaisten hakeutuminen parisuhteisiin

Suomalaisten pari- ja seksuaalisuhteet ovat kokeneet melkoisia murroksia viimeisten vuosikymmenten aikana. Suhdekokemusten kirjo on monella tavalla monipuolistunut. Vähän yli puolet keski-ikäisistä on nykyisin naimisissa, mutta tämä osuus on jatkuvasti laskenut. Samalla on noussut varsinkin alle 35-vuotiaana avoliitoissa elävien miesten ja naisten osuus. Tästä nuoresta ikäluokasta noin 40 prosenttia elää avoliitossa. Avoliitot ohittavat nykyään suosiossaan avoliitot vasta yli 30-vuotiailla. Monet avioituvat siinä vaiheessa, kun lasten hankinta tulee ajankohtaiseksi. Tämä perheen perustamisikä tulee jatkossa yhä nousemaan. (Kontula, 2008.)

Noin viisi prosenttia sekä miehistä että naisista ei solmi syystä tai toisesta avo- tai avoliittoa koko elämänsä aikana. He eivät voi siis lainkaan kokea parisuhteista koituvia myönteisiä sosiaalisia vaikutuksia. Samalla he tietysti myös välttävät parisuhteisiin mahdollisesti liittyvät ongelmat. Keski-ikäisten miesten yksinasuminen on yleistynyt voimakkaasti, mutta suhteellisesti eniten on yksiasuvia noin 80-vuotiaiden naisten ikäluokassa.

Yksinelävistä keski-ikäisistä noin joka toisella on vakiintunut erillissuhde jonkun kumppanin kanssa. Erillissuhde tarkoittaa tässä parisuhdetta, jossa asutaan

eri osoitteissa. Nämä suhteet ovat erityisessä suosiossa seurusteluvaiheessa, alle 25-vuotiailla, mutta niitä on myös suunnilleen joka kymmenennellä miehellä ja naisilla kaikissa tätä vanhemmissa ikäryhmissä. Erillissuhteen solmineet saattavat tavata toisiaan hyvin aktiivisesti, ja heillä on usein jopa aktiivisempi seksuaalielämä kuin naimisissa olevilla pareilla. (Kontula, 2008.)

Parisuhteiden laadulle on asetettu aiempaa suurempia vaatimuksia 1960-luvulla syntyneiden ikäluokasta alkaen. Tämä laatuvaatimus on näkynyt avioeroissa samoin kuin niiden ihmisten osuuden kasvuna, jotka ovat eläneet elämänsä eri vaiheissa yhdessä useamman kumppanin kanssa. Nykypäivän keski-ikäisistä noin 40 prosenttia on ollut elämänsä aikana ainakin kahdesti avo- tai avioliitossa. Vielä 1990-luvun alussa edellä mainittu osuus oli miltei puolet tätä pienempi. Joka kymmenes keski-ikäinen on ehtinyt asua jo ainakin kolmen kumppanin kanssa.

Tämän päälle tulevat vielä ne vakituiset suhteet, joissa ei ole asuttu yhdessä. Hyvää parisuhdetta haetaan siis huomattavasti aiempaa aktiivisemmin. Tällainen suhteiden peräkkäisyys tulee kaikesta päätellen edelleen yleistymään siirryttäessä kohden 2030-lukua.

Avioliittoinstituution murtumisesta kertoo osaltaan se, että nykyisin jo yli puolet esikoisista syntyy avioliiton ulkopuolella. Vähintäänkin ”toisella kierroksella” olevia uusperheitä on kymmenesosa kaikista perheistä. Uusperheiden vanhemmista noin puolet on naimisissa keskenään, ja suunnilleen yhtä useat ovat hankkineet yhteisiä lapsia.

Parisuhteiden uutta kehitystä kuvaa se, että varsinkin nuorilla naisilla on ollut yhä enemmän lyhytaikaisia, peräkkäisiä seksuaalisuhteita. Nämä suhteet tulevat kaikesta päätellen yleistymään myös jatkossa. Niissä on erityistä se, että niitä solmitaan yhä useammin muista syistä kuin rakkauden tai romantiikan vuoksi. Suhteiden tuottama läheisyys ja seksuaaliset palkinnot voivat olla nykyisin tällaisten suhteiden solminnan riittävä motiivi. (Kontula, 2008.)

Yhdysvalloissa näistä suhteista on yleistynyt käyttöön termi ”Friends with Benefits Relationships”. Sillä tarkoitetaan ystävien kesken solmittavia ja usein myös pidempään jatkuvia seksuaalisuhteita. Suomessa tällaisia suhteita on kutsuttu muun muassa hyötysuhteiksi tai ”vakipanoiksi”. Nämä suhteet edustavat uudistuvia tapoja hakea sosiaalista hyvinvointia ja onnellisuutta modernissa individualistisessa yhteiskunnassa.

Parisuhteista koituvat sosiaaliset ja psyykkiset edut luonnollisesti katoavat, jos suhteet jostakin syystä purkautuvat. Avioero, parisuhteen purkautuminen ja

leskeksi jääminen laskevat onnellisuutta merkittävästi. 1990-luvulla ja sen jälkeen solmituista avioliitoista purkautuu ennustuksen mukaan joka toinen. Osuus voi vielä tästä kasvaa, jos nämä liitot purkautuvat vanhemmiten nopeampaa tahtia kuin tätä aiemmin solmitut liitot tällä hetkellä. Tällaiseen kehitykseen viittaa se, että eron todennäköisyys on suurempi, jos omat vanhemmat ovat eronneet.

Romantiikan renessanssi

Paradoksaaliselta voi vaikuttaa se, että samalla kun varsinkin nuoret naiset yhä useammin ovat juosseet kukasta kukkaan solmimalla seksuaalisuhteita miesten kanssa, joita he eivät rakasta, on samaan aikaan parisuhteissa on vaadittu entistä kiivaammin uskollisuutta ja uskollisuus on myös käytännössä lisääntynyt. Seksuaalisuhteet olivat 2000-luvulla entistä vakiintuneempia, ja parisuhteissa eläneillä oli aiempaa vähemmän muita suhteita. Entistä harvemmat olivat myöskään solmineet viime aikoina seksuaalisuhteita ennestään tuntemattomien henkilöiden kanssa. Parisuhteissa olevilla naisilla on ollut hyvin korkea kynnys solmia suhdetta pelkän seksuaalisen halun vuoksi ja jopa heidän kumppaninsa seksuaalisen haluttomuuden vuoksi. (Kontula, 2008.)

Tämä ajan hengen kannalta ristiriitaiselta vaikuttava tulos selittyy osin sillä, että ihmiset ovat solmineet entistä enemmän peräkkäisiä suhteita. Peräkkäinen monogamia on kehittynyt tyypilliseksi nuoren sukupolven parisuhdemalliksi. Suhteet ovat sangen uskollisia, mutta entistä lyhempiä. Jos yksi suhde ei tuota toivottua tunne- ja seksuaalista tyydytystä, sitä siirrytään hakemaan seuraavasta suhteesta. Kun miehet ja naiset ovat tasa-arvoisia ja tulevat toimeen omillaan, ei kumpikaan voi pakottaa tai kiristää toista jäämään epätyytyttävään suhteeseen esimerkiksi toimeentulositystä.

Tietynlaista romantiikan renessanssia on tarkoittanut se, että suhtautuminen uskottomuuteen tai rinnakkaissuhteisiin on lujaa vauhtia tiukentunut. Tämän muutoksen yksi avaintekijä on ollut se, että paremmin koulutettujen aiemmin muuta väestöä huomattavasti ymmärtäväisempi asenne rinnakkaissuhteisiin on hävinnyt. Tämän asennemuutoksen merkitystä korostaa se, että vertailussa kuuteen muuhun Euroopan maahan (Sveitsi, Espanja, Italia, Kreikka, Portugali ja Norja) suomalaisten uskottomuusasenteet osoittautuivat jopa selvästi muita tiukemmiksi. Uskollisuusvaatimuksesta vaikuttaa tulleen uusi pohjoismainen parisuhdemalli, jonka kärkeä edustaa nyt Suomi. (Kontula, 2008.)

Romantiikan renessanssin lisäksi rinnakkaissuhteiden hyväksymisen ja harastamisen väheneminen on voinut johtua siitä, että ihmisillä on ollut uraan panostamisensa ja vapaa-ajan kiireidensä vuoksi entistä vähemmän aikaa rinnakkaissuhteiden solmintaan. Kun miesten ja naisten odotukset salaisten suhteiden laadusta ja niihin sisältyvästä seksistä ovat kasvaneet, on entistä harvempien ollut mahdollista solmia tyydyttäväksi koettuja ja mahdollisesti jopa jatkuvia salaisia suhteita. Tällaisiin suhteisiin on panostettava entistä enemmän, jolloin ne voivat helposti muuttua rasitukseksi. Itsetyydytys on voinut olla helpompi ja vähemmän riskialtis keino seksuaalisen tyydytyksen saamiseen. Se onkin merkittävästi lisääntynyt.

Parisuhteen merkitys onnellisuudelle

Kaipuu parisuhteen solmintaan on ollut ja on edelleen ihmisen elämän perustavampia tarpeita. Romanttisesti tulkittuna avioliitto perustuu erityisesti seksuaaliseen ja emotionaaliseen intiimisyyteen. Intiimissä suhteessa jaetaan toisen kanssa asioita, joita ei ehkä haluta ilmaista tai kokea kenenkään muun kanssa. Intiimi suhde sisältää myös sellaista huolenpitoa ja läheisyyttä, joka puuttuu muista suhteista. Nämä kokemukset antavat elämälle erityistä tarkoitusta, ja ne ovat tärkeitä myös oman identiteetin kehittymisen kannalta.

Elämässä on vaikeata saavuttaa aitoa hyvinvointia ja onnea ilman parisuhdetta. Parisuhteissa elävillä menee tutkimusten mukaan elämässä monin tavoin paremmin kuin yksinelävillä. Heillä on esimerkiksi vähemmän psyykkisiä paineita ja sairastavuutta kuin muilla. Erityisesti yksinelävät keski-ikäiset miehet ovat vähemmän onnellisia kuin parisuhteessa olevat. Heillä on suuri vaara joutua sosiaalisesti syrjäytyneeksi. (Kontula, 2008.)

Tärkeä parisuhteen vuorovaikutuksen ja onnellisuuden tekijä on suhteesta ja puolisolta saatava sosiaalinen tuki. Tämä tuki voi ilmetä esimerkiksi toisesta huolehtimisena, henkisenä ja tunnetukena, arvostuksen osoittamisena ja avun antamisena. Tunneperäisen sosiaalisen tuen, varsinkin huolenpidon, on todettu olevan suorassa yhteydessä parisuhteen tyytyväisyyteen. Ystävällisyys ja hellyys toimivat puskurina konflikteja ja negatiivisuutta vastaan.

Puolisolta saatava positiivinen palaute on tärkeä asia parisuhdeonnan kannalta. Sosiaalinen tuki vähentää emotionaalista eristäytymistä ja ehkäisee depressiota, mutta se myös kultivoi positiivisten kokemusten avulla suhteen tunneperäistä

läheisyyttä ja intiimisyyttä. Kumppanilta saatavaa päivittäistä sosiaalista tukea ei voi kunnolla korvata millään muulla tavalla. Se voi tuottaa jatkuvaa onnea ja luottamusta siihen, että yhdessä toisen kanssa voi selvitä myös elämän vaikeuksista. Tällaisen suhteen kruunaa kumppanin kanssa koettu läheisyys ja nautinto.

Parisuhteiden myönteinen kehitys

Suomalaisilla parisuhteilla tai ainakin niiden tunne-elämällä menee sangen hyvin. Suuri enemmistö ihmisistä kokee parisuhteissaan molemminpuolista rakkautta. Parisuhteet ovat suomalaisten hyvinvoinnin avaintekijä ja sellaisena ihmiset niitä myös arvostavat. Parisuhteista saadaan voimaa ja niihin panostetaan. Parisuhteessa oman elämän tukihenkilö löytyy ihan viereltä.

Suomalaisten parisuhteiden onni on ollut 1990- ja 2000-luvulla huomattavasti kehittyneempää kuin 1970-luvulla, vaikka stressiä aiheuttavat asiat ovatkin samaan aikaan elämässä merkittävästi lisääntyneet. Onnea ei ole vähentänyt edes se, että erityisesti keski-ikäisten parien rakastelu muuttui 2000-luvulla aiempaa harvatahtisemmaksi. Parisuhteiden onnea on edistänyt osaltaan samaan aikaan tapahtunut ja edellä todettu kumppaneiden uskollisuuden lisääntyminen. (Kontula, 2008.)

Parisuhteista saatava sosiaalinen tuki on epäilemättä kehittynyt suotuisasti aiempaa tunnevaltaisemmiksi muuttuneissa suhteissa, koska edes lisääntyneet stressioireet eivät ole onnistuneet nakertamaan parisuhteiden laatua. On hyvin mahdollista, että suomalaisten parisuhteiden työnjako on koettu viime vuosina aiempaa oikeudenmukaisemmaksi ja että parin valinnassa on onnistuttu entistä paremmin. Lisäksi onnettomat parit eivät enää sinnittele yhdessä niin pitkään kuin ennen oli tapana.

Ehkä – vastoin välillä julkilausuttuja odotuksia tai epäilyksiä – parisuhteiden onni ei ole vähentynyt tutkimuksen perusteella kovinkaan paljoa edes yhteisten vuosien runsaamman kertymisen myötä, varsinkaan miehillä. Naisten vastausten perusteella parisuhdeonni kukoistaa parhaiten tuoreimmissa suhteissa ja laskee sen jälkeen vähitellen. Eläkkeellä olevien parisuhdeonni on ollut kuitenkin vain vähän alempi kuin työssäkäyvillä. Ihmiset sopeutuvat uuteen elämänvaiheeseen ja suhteuttavat odotuksensa ikätovereihinsa nuoruuden ihailun sijasta.

Tärkeänä onnen avaimena on puolisolta saatava hyvä palaute miehenä ja naisena ja toisaalta rakastajana tai rakastajattarena. Tällainen palaute nostattaa

sen saajan itsetuntoa puolisona. Oman puolison kehuminen on jokapäiväisen elämän parasta terapiaa ja parisuhdeonnan valttikortti. Pysyvämpi onni syntyy hyvästä elämästä, ja sen löytäminen ja rakentaminen on helpompaa hyvässä parisuhteessa kuin yksin.

2. TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämä tutkimus selvittää suomalaisten avio- ja avoliittojen tilannetta ja näiden suhteiden päättymistä avio- tai avoeroina. Tutkimuksen pääkysymyksen voi pelkistää: mikä pitää parisuhteen solmineita ihmisiä yhdessä ja mikä heidät saa siitä eroamaan? Millainen elämä ja vuorovaikutus puolison kanssa motivoi jatkamaan suhdetta, ja mitkä tekijät saavat parit miettimään eroa ja myös toteuttamaan aikeensa? Tutkimus selvittää siis paitsi eroja myös eroon johtavia riskitekijöitä. Yhtenä osatavoitteena on tutkia eroamisen vaikutuksia vastaajien eronjälkeiseen hyvinvointiin.

Tässä tutkimuksessa toistetaan osa vuoden 2003 Perhebarometrin ”Parisuhde koetuksella” kysymyksistä (Paajanen, 2003). Tämä mahdollistaa myös ajallisen vertailun. Uusina teemoina tähän tutkimukseen oli nyt mahdollisuus lisätä avioliittojen ja avioerojen rinnalle avoliitot ja avoerot sekä tehdä erityinen otanta avioliitossa olevista ja siitä eronneista ruotsinkielisistä aviopareista. Lisäksi tutkimukseen sisältyy joukko nuorena eronneiden henkilökohtaisia haastatteluja.

Tässä tutkimuksessa keskitytään erityisesti neljään kysymykseen:

1. Mitkä ovat ne *tekijät, jotka ylläpitävät onnea ja yhdessä elämisen motiivia* suomalaisissa avo- ja avioliitoissa?
2. *Parisuhteen riskitekijät.* Mitkä ovat ne syyt ja asiat, jotka saavat ihmiset ajattelemaan eroa nykyisessä parisuhteessaan?
3. *Avo- ja avioerojen syyt.* Mitkä syyt ilmoitetaan tärkeiksi avo- ja avioeroille. Missä suhteessa avoerot mahdollisesti poikkeavat avioeroista?
4. *Eron jälkeinen elämä.* Mitkä ovat avo- ja avioeron tärkeimmät vaikutukset vastaajan myöhempään elämään?

Tutkimuksessa selvitetään myös sekä eronneilta että parisuhteissa eläneiltä sitä, olivatko he hakenneet ammattiapua parisuhdeongelmiinsa ja olivatko he kokeneet hyötyneensä siitä.

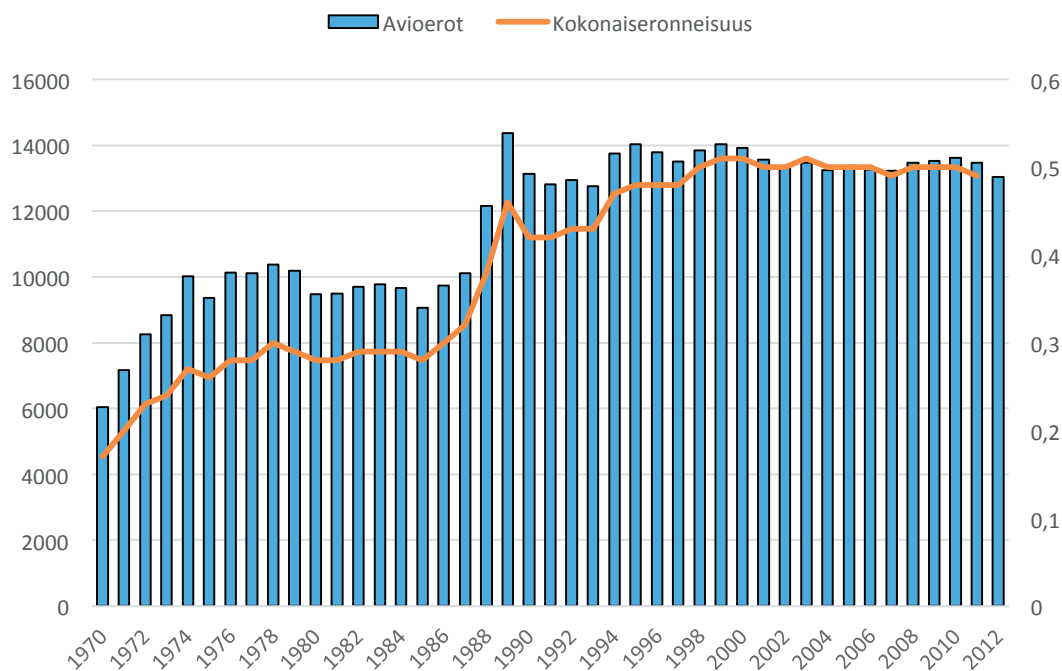
Erojen yleisyydestä ja kohdentumisesta

Suomessa on ollut avioeroja 1990-luvun alun jälkeen tasaisesti noin 13 000 vuodessa. Aikojen ja olosuhteiden (esimerkiksi taloudelliset lama-ajat) suuristakin muutoksista huolimatta mitään erityisempää erotrendiä ei ole ollut sen koommin havaittavissa. Ennusteiden mukaan noin joka toinen solmittava avioliitto päättyy jossakin vaiheessa eroon.

Vuonna 2010 avioeroja oli Euroopassa tuhatta asukasta kohden suhteellisesti eniten Venäjällä (4,5) ja Valko-Venäjällä (3,9) ja niitä oli paljon myös Ruotsissa, Norjassa ja Suomessa. Suomessa eronneisuus oli vuonna 2008 2,5 avioeroa 1 000 asukasta kohti vuosittain. Pienintä eronneisuus oli vastaavasti Kosovossa (0,7) ja Bosnia ja Hertsegovinassa (0,4). (Boertien & Härkönen, 2012.)

Avoeroista ei ole käytettävissä tarkkoja lukuja, mutta niiden osuus solmittavista avioliitoista tiedetään suhteellisesti suuremmaksi kuin avioliitoista. Viime vuosina Suomessa on solmittu 5,8 avioliittoa 1 000 asukasta kohti. Tämä on tarkoittanut lähes 30 000 vuotuista avioliittoa.

Kuvio 1. Avioerot ja kokonaisavioeronneisuusluku 1970–2008. Lähde: Tilastokeskus, Väestömuutostilastot ja Council of Europe 2005 (kokonaisavioeronneisuusluku).

Avioeroperheistä kolme neljästä eli yli 10 000 vuodessa on lapsiperheitä. Noin 30 000 lasta ja nuorta kokee vuosittain vanhempiensa avioeron.

Tilastokeskuksen *Suomalainen lapsi 2007* -tutkimuksessa on selvitetty äitinsä avioeron kokeneiden lasten osuuksia vuosina 1997 ja 2005. Vuonna 1997 suunnilleen kolme prosenttia kolmevuotiaista lapsista koki sen vuoden aikana äitinsä avioeron joko lapsen isästä tai muusta aviopuolisosta, jonka kanssa äiti oli ollut naimisissa lapsen elinaikana. Suurimmassa osassa tapauksista kyseessä oli äidin ero lapsen isästä. Vuonna 2005 luku oli hieman pienempi. (Kartovaara 2007.)

Vuonna 2008 yli kolmannes avioeroista tapahtui lapsettomille pareille. Noin neljännes avioeroista tapahtui yksilapsisille ja yhtä suuri osuus kaksilapsisille perheille. 10 prosenttia eroista tapahtui kolmelapsisille ja loput noin kolme prosenttia vähintään neljän lapsen perheille.

Tutkimuksissa on huomattu, että lapsen syntyminen saattaa aiheuttaa kohdallaisen usein vaikeuksia ja eroja parisuhteessa (ks. esim. Kontula 2009), joten vauvaperheiden osalta tilanne saattaa olla erilainen. Väestötutkimuksessa on lisäksi todettu, että eroriski on ollut muita suurempi sellaisissa avioliitoissa, joissa puolisoista jompikumpi tai molemmat ovat olleet työttöminä, joissa on asuttu vuokra-asunnossa ja/tai joissa vaimolla on ollut merkittävästi suuremmat ansiotulot kuin aviomiehellä (Jalovaara 2007). Ruotsissa eroriski on noussut 13 prosenttia aviomiehen työttömyyden seurauksena. Naisten työttömyyden vaikutus eroihin oli pienempi. (Eliason, 2012.)

Parisuhde-erot Suomessa 2005

Tässä tutkimuksessa erityinen mielenkiinto kohdistuu Suomessa vuonna 2005 solmittuihin avio- ja avoliittoihin. Suomessa oli vuoden 2004 lopussa 475 000 avo- tai avioparin perhettä, joissa oli alle 18-vuotiaita lapsia. Näistä 17 300 perheen puoliset muuttivat erilleen vuoden 2005 aikana, mikä on 3,6 prosenttia pareista. Näissä erilleen muuttaneissa perheissä oli yhteensä 31 000 alle 18-vuotiasta lasta, joista 11 600 lapsen hajonnut perhe oli avopariperhe. (Kartovaara, 2007.)

Avoparit muuttivat erilleen lähes kolme kertaa niin yleisesti kuin avioparit vuonna 2005. Avopareista 7,5 prosenttia (7 700 paria) muutti erilleen ja aviopareista 2,6 prosenttia (9 500 paria). Sekä avioparit että avoparit muuttivat selkeästi useammin erilleen, jos perheen lapset olivat vain toisen puolison perheeseen tuomia, kuin jos perheessä oli ainakin yksi yhteinen lapsi.

Vuoden 2005 aikana noin 8 000 (8 %) lapsiperheen vanhempien olo avoparina päättyi naimisiinmenoon, erilleen muutti muutama sata vähemmän.

Lapsen iällä ei näytä olevan selkeää yhteyttä avioparin kanssa asuvien lasten vanhempien erilleen muuttamiseen. Enimmillään erilleen muutto oli 2–4-vuotiaiden perheissä, 16- ja 17-vuotiailla vanhempien eroriski oli taas keskimääräistä pienempi.

Vaikka perheessä on yhteisiä lapsia, ovat ne perheet hajonneet selkeästi useammin, joissa on lisäksi ei-yhteinen lapsi tai lapsia. Vaikka perheessä on vain yhteisiä lapsia, kokevat avoparin lapset yli kaksi kertaa niin usein vanhempiensa erilleen muuton kuin avioparin lapset.

Valtaosa lapsista (80–90 %) asui avioeron jälkeen virallisesti äidin luona vuonna 2005. Tytöt asuivat vielä hieman poikia useammin äidin luona.

Avioeron voi saada kuusi kuukautta sen jälkeen, kun siitä on jättänyt joko yhdessä puolison kanssa tai yksin hakemuksen paikalliseen käräjäoikeuteen. Kolme neljästä eroa hakeneesta toteuttaa eronsa, mutta joka neljäs peruu hakemuksensa. Eron peruuttamisessa on myös valtakunnallista vaihtelua: esimerkiksi pääkaupunkiseudulla liittoa jatkaa lähes joka kolmas eroa hakeneista. Osa pakoilee tiedoksiantokirjettä, jossa kerrotaan puolison jättämästä avioerohakemuksesta. Eron ei tarvita molempien suostumusta, mutta molempien täytyy tietää hakemuksesta.

3. AINEISTOT JA MENETELMÄT

Tutkimuksen otanta

Tutkimuksen pääasiallinen aineisto on Väestörekisterikeskuksen osoitetiedoista poimittu otanta. Kyselyn vastaajat valittiin otoksina vuonna 2005 avo- tai avioliiton solmineista suomalaisista. Otosryhmiä oli yhteensä kuusi. Ne jakautuivat vastaajaksi valittujen parisuhdetilanteen ja äidinkielen mukaisesti seuraavasti:

1. 2000 henkilön otos

- Henkilö oli solminut ensimmäisen avioliittonsa vuonna 2005, hän oli syntynyt 1963 tai sen jälkeen ja vuonna 2005 solmittu avioliitto jatkui vuoden 2013 alussa. Otokseen kuului 2 prosenttia ruotsinkielisiä.

2. 2000 henkilön otos

- Henkilö oli muuttanut avioliittoon vuonna 2005, hän on syntynyt vuosina 1963 – 1980 ja hän asui vuoden 2013 alussa avioliitossa tai avioliitossa tuon saman henkilön kanssa kuin vuonna 2005.

3. 1500 henkilön otos

- Henkilö oli solminut avioliiton vuosina 2004 – 2006, hän oli syntynyt vuonna 1963 tai sen jälkeen, hänen ja hänen puolisonsa äidinkieli oli ruotsi ja mainittuina vuosina solmittu avioliitto oli voimassa vuoden 2013 alussa.

4. 2000 henkilön otos

- Henkilö oli solminut ensimmäisen avioliittonsa vuonna 2005, hän oli syntynyt 1963 tai sen jälkeen ja vuonna 2005 solmittu avioliitto ei ollut voimassa enää vuoden 2013 alussa. Otokseen kuului 6 prosenttia ruotsinkielisiä.

5. 1430 henkilön otos

- Henkilö oli muuttanut avioliittoon vuonna 2005, hän oli syntynyt vuosina 1963 – 1980 ja hän ei enää asunut vuoden 2013 alussa avioliitossa tai avioliitossa saman henkilön kanssa kuin vuonna 2005.

6. 701 henkilön otos

- Henkilö oli solminut avioliiton vuosina 2003 – 2007, hän oli syntynyt vuonna 1963 tai sen jälkeen, hänen ja hänen puolisonsa äidinkieli oli ruotsi ja mainittuina vuosina solmittu avioliitto ei ollut enää voimassa vuoden 2013 alussa.

Otoksiin 1 – 3 kuuluneet henkilöt olivat siis vuonna 2013 edelleen parisuhteessa (avioliitto tai avoliitto) saman henkilön kanssa, jonka kanssa he olivat solmineet parisuhteen vuonna 2005 (ruotsinkieliset 2004 – 2006). Ruotsinkielisistä pariskunnista täytyi poimia laajempi avioliiton vuosiaineisto kuin suomenkielisistä, koska heidän lukumääränsä olisi jäänyt muutoin liian pieneksi tilastollisia vertailuja varten. Vuoden 2003 Perhebarometriin verrattuna uutta oli naimisissa olleista ja avioeronneista ruotsinkielisistä tehty erityinen poiminta.

Aiempaan, vuoden 2003 Perhebarometriin, verrattuna uutta tämän tutkimuksen otannassa oli myös avoliitoista muodostettu otos, jonka Väestörekisterikeskus teki tämän tutkimuksen tarpeisiin ensimmäistä kertaa. Koska avoliittoja ei ole rekisteröity Väestörekisteriin, ne täytyi poimia asumisjärjestelyjen (varsinkin muuttoilmoitukset) lisäksi useiden poimintaehtoien perusteella. Teknisistä syistä johtuen (muun muassa muuttoilmoitusten ajoitukseen liittyvät ongelmat) tämän poiminnan piiriin tuli aluksi jonkin verran henkilöitä, jotka eivät todellisuudessa olleet solmineet avoliittoa vuonna 2005.

Otoksiin 4 – 6 kuuluneet henkilöt eivät enää asuneet vuoden 2013 alussa parisuhteessa saman henkilön kanssa, jonka kanssa he olivat solmineet parisuhteen vuonna 2005 (ruotsinkieliset 2004 – 2007). Ruotsinkielisistä täytyi tässäkin poimia laajempi avioliiton vuosiaineisto kuin suomenkielisistä, koska eron kokeneiden ruotsinkielisten lukumäärä olisi jäänyt muutoin liian pieneksi tilastollisia vertailuja varten.

Laajemmasta vuosirajauksesta huolimatta oli eron kokeneita ruotsinkielisiä lopulta vähemmän kuin olisi toivottu. Vuosirajauksen tätä suurempi laajennus ei ollut mahdollista, koska se olisi joka tapauksessa tehnyt vertailun suomenkielisiin mahdottomaksi (kovin eripituiset ja eri aikoihin solmitut avioliitot).

Aiempaan, vuoden 2003 Perhebarometriin ja yleensä aiempaan suomalais-tutkimukseen verrattuna oli tässä tutkimuksessa uutta avoliitosta eronneiden otanta. Nämä henkilöt olivat kokeneet eron vuonna 2005 solmitusta avoliitosta tai saman henkilön kanssa myöhemmin solmimastaan avioliitosta vuoden 2013

alkupuoleen mennessä. Väestörekisterikeskus teki tällaisen avoeroihin liittyvän otannan ensimmäistä kertaa erityisesti tätä tutkimusta varten.

Avoliittojen poimintaan liittyvien useiden ehtojen (erityisesti asumisjärjestelyt) lisäksi myös niiden purkautumiselle täytyi asettaa useita poimintaehtoja (jos kyse ei ollut myöhemmin solmittuun avioliittoon liittyvästä avioerosta). Tämä poiminta oli teknisesti vaativa, ja se tuotti jonkin verran tilastollisia avoeroja, joissa tapauksissa avoliittoa ei ollut todellisuudessa lainkaan solmittu vuonna 2005. Otantaan ja kyselyn postitukseen täytyi tehdä tähän liittyviä korjauksia vastaajilta saadun palautteen perusteella.

Kyselytutkimus

Tutkimusta varten suunniteltiin erilliset kyselylomakkeet parisuhteessa eläville ja siitä eronneille vastaajille. Kysymysten valmistuttua ne käännettiin ruotsiksi. Vertailun mahdollistamiseksi lomakkeessa toistettiin keskeiset kysymykset vuoden 2003 Perhebarometrissa. Lomaketta täydennettiin aihepiirin kansainvälisen kirjallisuuden perusteella joukolla teemoja ja kysymyksiä, joita ei ollut vuoden 2003 Perhebarometrissa. Lomaketta viimeisteltiin Väestöntutkimuslaitoksen tutkijoiden yhteistyönä.

Tutkimus toteutettiin keväällä 2013 postikyselynä. Postituksen organisoi Tutkimustie Oy. Kyselyyn oli valittu vastaajiksi yhteensä noin 10 000 suomalaista. Tutkimuksen kuuteen eri otokseen valituille henkilöille lähetettiin aluksi maaliskuussa 2013 saatekirje ja heidän otoksensa mukainen kyselylomake. Vastaajiksi valittujen oli mahdollista vastata kyselyyn myös netin kautta heille toimitetun nettilinkin avulla. Tätä vastaamismahdollisuutta käytti hyväksi noin joka viides tutkimukseen vastannut.

Noin kolmen viikon kuluttua tutkimuksen ensimmäisestä postituksesta lähetettiin siihen mennessä vastaamattomille muistutuskortti ja siitä edelleen kolmen viikon kuluttua uusi saatekirje ja tutkimuslomake. Tutkimuksessa oli siis tutkijakielellä kaksi karhukierrosta. Molemmilla karhukierroksilla vastaajiksi valituille tarjottiin mahdollisuutta vastata kyselyyn myös nettilinkin välityksellä.

Tutkimukseen vastasi kesäkuuhun 2013 mennessä yhteensä:

	Lukumäärä	Vastausprosentti
Otos 1. Naimisissa olevat suomenkieliset	726	36,3 %
Otos 2. Parisuhteessa elävät	654	32,7 %
Vuonna 2005 avoliiton solmineet		
Otos 3. Naimisissa olevat ruotsinkieliset	506	33,7 %
Otos 4. Avioliitosta eronneet suomenkieliset	662	33,1 %
Otos 5. Parisuhteesta (avoliitosta) eronneet	437	30,6 %
Otos 6. Avioliitosta eronneet ruotsinkieliset	258	36,8 %
Yhteensä	3 243	33,9 %

Kyselyyn saatiin siis vastaus keskimäärin joka kolmannelta tutkimuksen vastaajiksi valitulta. Tämä oli hieman vähemmän kuin tutkimusta valmisteltaessa toivottiin ja odotettiin. Se on aivan samaa luokkaa kuin alan tuoreimmassa suomalaisessa avioeroja käsitelleessä kyselyssä (Kiiski 2011).

Avioeron kokeneet vastasivat odotetusti, mutta naimisissa ja avoliitossa eläneet vastasivat odotuksia huonommin. Tähän saattoi vaikuttaa se, että lomakkeella oli melko paljon kysymyksiä parisuhteeseen mahdollisesti liittyvistä ongelmista ja suoranaisesti eroriskiin liittyvistä ajatuksista. Kun useimmilla suomalaisilla on vähintäänkin melko hyväksi koettu parisuhde, ei ongelmien miettiminen ole ehkä kauheasti motivoinut vastaamaan.

Osalle eronneista voi siihen liittyvien asioiden pohtiminen lomakkeen äärellä olla hyödylliseksi tai jopa terapeutiseksi mielletty kokemus. Toisille ero kuitenkin on sen verran tuore tapahtuma, että sitä ei haluta muistella, eikä siksi myöskään vastata sitä koskevaan kyselyyn. Vastaajilta tulikin nyt muutama palaute, jossa vastaamattomuutta perusteltiin juuri tällä syyllä.

Heikoin vastausprosentti (31 %) oli avoeron kokeneilla. Aiempien tietojen perusteella avoerot ovat merkittävästi yleisempiä kuin avioerot. Suomesta ei niiden yleisyydestä ole käytettävissä tarkkoja tietoja. Avioerolla on ihmisille avoeroa suurempi merkitys siihen liittyvän juridisen säätelyn vuoksi.

Avoerot saattavat tapahtua melko mutkattomasti lyhyen yhdessä asumisen jälkeen. Niitä ehkä prosessoidaan vähemmän kuin julkisempia avioeroja. Ne

ehkä myös halutaan unohtaa nopeammin varsinkin, jos nämä ihmiset solmivat melko nopeasti uuden parisuhteen. Uudessa parisuhteessa elävät ihmiset eivät ehkä ole kovin motivoituneita muistelemaan varhempaa avoliittoaan jonkun toisen kumppanin kanssa. Ehkä heidän uusi kumppaninsakaan ei sitä toivo.

Tutkimuksen otanta kohdistui enimmäkseen alle 50-vuotiaisiin parisuhteissa eläviin ja parisuhteista eronneisiin. Tämä ikärajaus tuli otannan syntymävuoden perusteella (1963 tai sen jälkeen syntyneet). Tarkoitus oli keskittyä perheen perustamisvaiheessa tai keski-iässä olevien ihmisten parisuhteisiin. Tutkimukseen vastanneiden henkilöiden keski-ikä oli 36 vuotta ja heidän puolisoidensa keski-ikä 37 vuotta. Nämä keski-ikäet olivat suunnilleen samat tutkimuksen kaikissa kuudessa otosryhmässä. Avoliiton vuonna 2005 solmineet olisivat olleet muita otosryhmiä nuorempia, ellei heidän ikäryhmäänsä olisi rajattu ennen vuotta 1981 syntyneisiin eli käytännössä yli 32-vuotiaisiin.

Tutkimus keskittyi erityisesti 30–39-vuotiaiden parisuhdekokemuksiin. Heitä oli kaikista vastaajista kaksi kolmasosaa. Koko aineistossa oli joka neljäs yli 40-vuotias. Avioeron kokeneet suomenkieliset olivat suhteellisesti muita nuorempia. Heistä joka toinen oli alle 35-vuotias. Ruotsinkielisistä avioeronneista puolestaan vain joka kolmas oli näin nuori.

Tässä tutkimuksessa tuloksia verrataan muutamissa kohdissa myös Kiiskin (2011) tutkimukseen. Kiiski valitsi tutkimuksensa kohderyhmäksi miehet, jotka olivat syntyneet vuosina 1967–1976 ja jotka olivat eronneet 2004–2007. Hän otti tutkimukseen mukaan myös eronneiden entiset puolisot, jolloin myös naisten avioerot tulivat mukaan. Tutkimus rajautui koskemaan noin 30–40-vuotiaiden suomalaisten miesten ja heidän puolisoidensa eroja. Kiiskin mittarin laadinnassa oli käytetty hyväksi varsinkin eron syistä kysyttäessä Väestöliiton vuoden 2003 Perhebarometrissa käytettyä kyselylomaketta. Kiiskin tulokset ovat siten monessa suhteessa vertailukelpoisia tämän tutkimuksen tuloksiin. Kiiski sai 535 käyttökelpoista vastausta, joka oli 33,4 % otoksesta. Tutkimukseen osallistuneiden joukossa oli myös 92 entistä avioparia.

Ruotsinkieliset vastaajat

Tutkimuksessa tehtiin erityinen lisäotanta kahden ruotsinkielisen välisistä avoliitoista ja näistä liitoista tapahtuneista avioeroista. Ruotsinkielisiä on 291 000 eli 5,5 prosenttia koko väestöstä. Noin 60 prosenttia ruotsinkielisistä avioituu

toisen ruotsinkielisen kanssa. Suomenkielisten eroriski on 40 prosenttia suurempi kuin kahden ruotsinkielisen liitossa (Saarela & Finnäs, 2012). Erityisesti tästä tiedosta syntyi motiivi tehdä lisäotanta ruotsinkielisistä liitoista. Tavoitteena oli selvittää, mikä selittää ruotsinkielisten huomattavasti pienempää eroriskiä suomenkielisiin verrattuna.

Suomen- ja ruotsinkielisen välisissä liitoissa (joita on 40 prosenttia ruotsinkielisten solmimista liitoista) on 5–10 prosenttia suurempi eroriski kuin kahden suomenkielisen liitoissa. Niissä liitoissa, joissa lapselle on valittu äidinkieleksi isän kieli, eroriski on sama kuin suomenkielisillä, mutta jos valinta on ollut äidin kieli, on eroriski ollut 8 prosenttia suurempi. Vastaavia eroja eroriskissä on todettu myös avoliitoissa. Avioeroriski on ollut 25 prosenttia pienempi kuin riski avoeroon. (Saarela & Finnäs, 2012)

Etnisissä liitoissa voidaan päätellä ensin syntyneen lapsen etnisestä rekisteröinnistä, mitkä ovat parin preferenssit etnisistä normeista, arvoista ja makuasioista. Nykyään suomen- ja ruotsinkielisen välisiin liittoihin syntyneistä lapsista 60 prosenttia rekisteröidään ruotsinkieliseksi. Jos lapsen äiti on ruotsinkielinen, rekisteröidään 75 prosenttia lapsista ruotsinkielisiksi. Jos äiti on suomenkielinen ja isä ruotsinkielinen, niin 50 prosenttia lapsista rekisteröidään ruotsinkielisiksi. (Saarela & Finnäs, 2012.)

Saarelan ja Finnäsin (2012) väestötutkimuksen suomen- ja ruotsinkieliseen otokseen poimituista ja parisuhteessa eläneistä henkilöistä oli eronnut viisi vuotta ensimmäisen lapsen syntymän jälkeen 7 prosenttia ja kymmenen vuotta lapsen syntymän jälkeen 15 prosenttia. Eroriski oli noin puolet pienempi niissä parisuhteissa, joissa vanhemmat olivat hyvin koulutettuja ja jotka olivat hankkineet lapsen vasta noin 30 vuoden iässä.

4. SELITYSMALLEJA SIITÄ, MIKÄ PITÄÄ PUOLISOITA YHDESSÄ AVIO- JA AVOLIITOISSA JA MIKÄ HEITÄ NIISTÄ EROTTAA

Pitkäaikaiset parisuhteet

Elämme yhteiskunnassa, jonka yhtenä keskeisenä ihanteena on elinikäinen avioliitto. Suuri osa suomalaisten solmimista parisuhteista onkin pitkäaikaisia, ja avioliitoista jopa suurin osa ei purkaudu muutoin kuin toisen osapuolen kuoleman kautta. Parisuhteissa on siis kiistatta joitakin niiden jatkamiseen erityisesti motivoivia tekijöitä, palkitsevaksi koettua tukea ja vuorovaikusta sekä puolisoiden välistä toimivaa yhteispeliä.

Useimmilla ihmisillä on vakava pyrkimys pitkäaikaiseen parisuhteeseen. Vuoden 2007 Perhebarometrissa (Paajanen, 2007) neljä viidestä avioliitossa elävästä kertoi avioitumisen tärkeänä syynä olleen sen, että he olivat löytäneet ihmisen, jonka kanssa he halusivat elää lopun elämänsä. Eroriskistä huolimatta uskoi noin 70 prosenttia tutkimukseen osallistuneista avioliittonsa kestävyYTEEN.

Puolisot tuovat parisuhteeseen erilaisia kumppanin kaipaamia ominaisuuksia ja resursseja. Näiden myönteisten ominaisuuksien ja resurssitekijöiden määrittäminen ja selvittäminen auttaa ennaltaehkäisemään parisuhteisiin liittyviä ongelmia, jotka voisivat johtaa eroon. Yksi tämän tutkimuksen tavoitteista on lisätä ymmärrystä hyvän parisuhteen perustekijöistä ja sen saavuttamisen keinoista.

Onnistuneiden parisuhteiden saavuttamisen ja ylläpitämisen keinoista käytetään vaihtelevia nimityksiä. Jotkut puhuvat parisuhteen hoitamisesta, toiset sen hyväksi tehtävästä työstä, kolmannet miettivät parisuhteen ylläpitoa. Parisuhteen ylläpidon käsitteeseen yhdistyvät jatkuvuus, pysyvyys ja suhteen tyytyväisyys. Ylläpito on dynaaminen prosessi, johon sisältyy kognitiivinen, tunneperäinen ja käyttäytymisdynamiikka. Suhteen ylläpidon menestys on merkittäväällä tavalla riippuvainen sen synnyttämästä parisuhdetyytyväisyydestä.

Suhteen huoltaminen tai hoitaminen viittaa prosessiin ja erilaisiin strategioihin, joita siihen sovelletaan. Niiden avulla suhdetta korjataan riittävän hyväksi

tai sen osapuolten hyvinvointia edistävään kuntoon. Tämä on erityisen tärkeää sen jälkeen, jos suhde on päässyt jotenkin rapistumaan tai jos sille on koitunut jotakin suoranaista vahinkoa.

Onnistunut suhde edellyttää hyvää tutustumista toiseen ja hänen odotuksiinsa sekä toiveisiinsa parisuhteesta. Ennen avioitumista solmittavan avioliiton voi tulkita kertovan ihmisen halusta panostaa syvempään tietoon ja kokemukseen kumppanistaan. Avioliitto ilman edeltävää avioliittoa voi lisätä huonon avioliiton riskiä.

Parisuhteen ylläpidosta tehdyissä malleissa oletetaan, että suhdetta ylläpitävät voimat ovat yleensä heikompia kuin ne voimat, jotka pyrkivät erottamaan parin osapuolia toisistaan. Siksi kumppaneiden on tehtävä jotakin suhteensa ylläpitämiseksi, muutoin se hajoaa. (Dindia, 2000.) Tässä astuu peliin parisuhteen hoitaminen. Suhteen hoitaminen tarkoittaa, että sitä ylläpitäviä voimia pyritään tietoisesti vahvistamaan.

Teoreettisia selityksiä pysyville parisuhteille

Suhteen vetovoima ja sen kanssa kilpailevat voimat

Pysyvän ja toimivan parisuhteen perustana on se, että henkilö tuntee saavansa suhteelta ainakin suunnilleen yhtä paljon kuin mitä hän tuntee siihen itse panostaneensa. Levinger (1965) on esittänyt tämän periaatteen *riippuvuussuhdeteoriassaan*. Sen mukaan henkilön halu sitoutua parisuhteeseen on suorassa yhteydessä kyseisen suhteen tuottamiin 1. palkintoihin ja käänteisesti yhteydessä siitä koituviin 2. kustannuksiin.

Riippuvuussuhdeteoriasta on vain lyhyt askel *sosiaalisen vaihdon teoriaan* (Levinger 1976). Siinä on kolme päätekijää: **1. vetovoimat**, **2. esteet** ja **3. vaihtoehdot**. Jokainen parisuhde ja jokainen kumppani tuntuu ainakin suhteen solmintahetkellä palkitsevalta ja vetovoimaiselta. Suhteen vetovoima on yksinkertaistettuna verrannollinen siitä koituviin palkintoihin vähennettynä siitä koituvilla kustannuksilla. Houkutus pysyä parisuhteessa on riippuvainen sen puoleensavetävyydestä ja niistä voimista, jotka estävät siitä irrottautumista.

Vetovoiman paremman arvioinnin sijasta parisuhteet ovat saaneet joskus alkunsa hyvin lyhyen harkinnan jälkeen tai sitten avioitumiseen on päädytty rakkauden sijasta käytännöllisten syiden vuoksi. Seuraavat sitaattit ovat tämän

tutkimuksen yhteydessä tehdyistä haastatteluista. Nämä suhteet päättyivät myöhemmin eroon.

... ni mä sitten muutin suorilta oikeastaan 4 päivän seurustelun tai 4 päivää tapaamisesta ni mä jo asuinkin siellä, sit vast virallisesti syyskuussa muutettiin yhteen
(Nainen, 34v)

*Mut sit mul tuli joku semmonen ennen lapsen syntymää (oli tullut ras-
kaaksi) että ei se voi syntyä avioliiton ulkopuolelle ja et ei meil voi olla
eri sukunimi et mul tuli siit kauhee semmonen paha olo, huono olo. Ja
mä sanoin hänelle et voitasko me mennä et kyl meidän pitää mennä nai-
misiin et mä en halua et lapsi syntyy avioliiton ulkopuolelle avioliittoon.
Me muutettiin sit yhteen...*
(Nainen, 30v)

Sosiaalisen vaihdon teoriassa parisuhteen menestyksen lähtökohtana on se, mitkä ovat parisuhteesta koituvat kustannukset ja hyödyt suhteessa sen todellisiin tai kuviteltuihin vaihtoehtoihin. Eron kustannuksiin kuuluvat sitä jarruttavat sosiaaliset esteet. Jos avioliitosta koituva hyöty tai sen käyttökelpoisuus on pienempi kuin sen vaihtoehdot tarjoavat, voi seurauksena voi olla ero. (Wagner & Weiß, 2006.)

Parisuhteen palkitsevuus riippuu parin työnjaosta, siihen tehdyistä investoinneista ja kumppanin sopivuudesta itselle. Palkintoihin kuuluvat suhteen positiiviset aspektit, kuten rakkaus, seksi, kumppanuus, tunnetuki ja jokapäiväinen apu. Kustannuksiin taas kuuluvat taloudellisten- ja aikapanostusten lisäksi erilaiset suhteen kielteiset asiat, esimerkiksi kumppanin sanallinen aggressiivisuus.

Palkintoihin sisältyvät materiaaliset, symboliset ja tunne-elämän palkinnot. Parisuhteen tuottamia palkintoja ovat rakkaus, kumppanuus ja yhdessäolo, läheisyys ja seksi, saatu ymmärrys ja arvostus, mahdollisuus toteuttaa itseään, taloudellinen-, sosiaalinen- ja tunnetuki sekä jokapäiväinen apu. Palkintoihin kuuluu myös mahdollisuus toteuttaa omia toiveita lasten hankinnasta.

Mikrotalousteoria väittää, että työnjaon lisääntyminen kumppaneiden välillä lisää suhteesta saatavia hyötyjä. Tämä tarkoittaa parin toimivan yhteistyösuhteen muodostumista. Avioliitossa tehdyt investoinnit lisäävät avioliitosta koituvia hyötyjä, mutta toisaalta ne ovat myös mahdollisesta erosta koituvia kustannuksia. Tällaisia investointeja ovat esimerkiksi lastenhankinta, asunnon yhteisomistus

ja yhteiselämän tuottama kumppanin tuntemus. Nämä investoinnit johtavat mikrotalousteorian näkökulmasta myös tehokkaampaan kotitalouden tuotantoon. Hyötyihin ja kustannuksiin kuuluvat myös tiedontaso ja subjektiivinen turvattomuus. (Wagner & Weiß, 2006.)

Levinger esitti, että suhteen pysyvyyttä voisi vahvistaa joko lisäämällä sen houkuttelevuutta, vähentämällä sille vaihtoehtoisten suhteiden (kilpailijat) houkuttavuutta tai sitten vahvistamalla suhteen hajoamista estävien tekijöiden vaikutusta. Tämä voisi toteutua yksinkertaisesti vaikkapa keskittymällä katselemaan omaa kiinnostavaa kumppania aiempaa ihailevammin.

Sosiaalisen vaihdon teorian mukaan parisuhteesta lähtemiseen liittyviksi koettujen rajoitusten (kuten vaihtoehtojen puute ja suuret investoinnit, jotka on tehty nykyiseen suhteeseen) tulisi motivoida kumppaneita toimimaan siten, että he eivät menettäisi nykyistä suhdettaan. Tämä pyritään useammin turvaamaan siten, että vältetään kielteistä käytöstä kumppania kohtaan kuin että käyttäydyttäisiin häntä kohtaan aiempaa positiivisemmin. (Frye et al. 2008.)

Kumppanit voivat myös hakea parisuhteelleen sellaisen uuden elinympäristön, jonka he olettavat pitävän suhdettaan koossa. Sellainen voi olla vaikkapa yhteinen puutarhaharrastus. Jotkut yhteiset seremoniat, kuten esimerkiksi vuosipäivän juhlinta voivat olla hyviä suhteen yhteenkuuluvuuden ja parin keskinäisen liittymisen uudistamisen sekä vahvistamisen kannalta.

Evoluutioteoriassa toisen vetovoimaa tarkastellaan sen perusteella, kuinka houkutteleva kumppaniehdokas on lisääntymisen kannalta. Siksi miehet suosivat nuoria ja kauniita naisia. Naiset taas suosivat miehiä, joilla on resursseja ja halukkuutta huolehtia perheen ja lasten hyvinvoinnista. Lisäksi ihmisten oletetaan valitsevan luonteeltaan ja älykkyydeltään itsensä kaltaisia kumppaneita. Niin kuin evoluutiossakin, on onnellisen avioliiton salaisuutena hyvä sopeutumiskyky. (Shackelford & Buss, 1997.)

Parisuhteen purkamisen esteet

Kun ihmiset arvioivat houkutuslähteä suhteesta, he pohtivat mahdollisten vaihtoehtoisten suhteiden vetovoimaisuuden lisäksi varsinkin nykyisen suhteen purkamiseen liittyvien erilaisten esteiden merkitystä. Parisuhteen vahvuus on yhteydessä sen puoleensavetävyYTEEN ja sitä ympäröiviin esteisiin sekä kään-

teisessä yhteydessä muiden suhteiden houkuttavuuteen ja niiden solmimisen esteisiin. (Dindia, 2000.)

Avioeroa hautovien ihmisten täytyy ylittää joukko eroamiseen liittyviä ja sitä samalla vaikeuttavia esteitä. Esteisiin kuuluvat esimerkiksi moraaliset ja uskonnolliset arvot, huoli eroon sisältyvästä sosiaalisesta stigmasta, lainsäädäntöön liittyvät esteet, taloudellinen riippuvuus omasta puolisoista ja velvoitteet yhteisten lasten huollosta (Amato & Hohmann-Marriott 2007).

Parisuhteen purkautumisen esteet sisältävät materiaaliset, symboliset ja tunne-elämän kustannukset. Chris Knoester ja Allan Booth (2000) ottivat tutkimuksessaan esille nykyisessä liitossa olevat kahdeksan mahdollista avioeron estettä: uskonnollinen vakaumus, taloudelliset asiat, riippuvuus puolisoista, huoli lasten menettämisestä, lasten kärsimys, puolison riippuvuus vastaajasta, haluttomuus luopua yhteisestä kodista sekä perhe ja ystävät.

Suurimpina avioeron esteinä vastaajat pitivät tutkimuksessa seuraavia asioita:

- lasten kärsimys, huoli lasten menettämisestä
- uskonnollinen vakaumus, moraaliset periaatteet
- taloudelliset asiat – haluttomuus luopua yhteisestä kodista
- puolison riippuvuus itsestä
- perhe ja ystävät, eron sosiaalinen tuomittavuus
- itseluottamuksen puute
- vahva luottamus puolisoon, molemminpuolinen arvostus ja kunnioitus toista kohtaan
- rakkaus
- turvallisuus
- ilojen ja surujen jakaminen.

Eroamisen tiellä on nykyisin vähemmän ulkoisia ja taloudellisia esteitä kuin aiempina vuosikymmeninä. Eroamista eivät estä juridiset, uskonnolliset tai moraaliset arvot eikä sosiaalinen ympäristö paheksu sitä enää paljoakaan. Harvoilla on enää suuri taloudellinen riippuvuus puolisoistaan, ja yhteisten lasten huoltokin järjestyy nykyisin aiempaa helpommin perhetukien ja julkisen päivähoiton ansiosta. Eronneilla on myös aiempaa enemmän keinoja löytää halutessaan uusi kumppani aiemman tilalle.

Kustannuksia ovat yksilön kannalta myös uuden kumppanin etsimisessä ja hänen ”testaamisessaan” tarvittavat resurssit. Niitä ovat esimerkiksi ajan panostaminen uuden kumppanin etsintään, sopeutuminen uuden kumppanin tapoihin ja odotuksiin, taloudellinen panostus, kumppanin mahdollinen ikävä käytös, kumppanin mustasukkaisuus (entistä puolisoa kohtaan) ja kumppanin mahdolliset sairaudet.

Attridge (1994) on tähdentänyt, että romanttiset suhteet kestävät siinä määrin kuin kumppanit haluavat itse luoda esteitä niistä eroamiselle. Parit voivat luoda strategisesti uusia esteitä suhteen säilyttääkseen tai sitten tehdä suhteen purkautumisen aiemmista esteistä entistä voimallisempia. Vahvana esteenä voivat olla vaikkapa yhteiset lapset.

Parisuhteen vaihtoehdot

Ristiriitojen leimaamassa parisuhteessa elävä ihminen harkitsee eroamista vakavammin, jos hänellä on mielessään suhteelle jokin vaihtoehto. Tämä voi olla houkutteleva henkilö, jonka kanssa hän ehkä haluaisi solmia uuden parisuhteen. Kyseinen henkilö voi tuntua omaan kumppaniin verrattuna houkuttelevammalta tai viehättävämmältä. Tällainen vaihtoehtoinen kumppani voi houkuttaa vaikkapa siksi, että hän

- olisi halukas hankkimaan lapsia (jos nykyinen puoliso ei sitä halua)
- vaikuttaa uskolliselta (jos nykyinen kumppani ei sitä ole)
- omaa samanlaisia arvoja ja ajankäyttötapoja kuin itse
- olisi nykyistä kumppania halukkaampi läheisyyteen ja seksiin
- antaisi enemmän sosiaalisia vapauksia
- olisi valmis kunnolla panostamaan parisuhteeseen (nykyistä kumppania enemmän) ja
- arvostaisi henkilöä itseään enemmän kuin nykyinen kumppani.

Monet muutkin vaihtoehtoisen kumppanin ominaisuudet voivat tuntua eroa harkitsevista houkuttavilta riippuen siitä, mitä henkilö itse kumppanilta erityisesti toivoo ja kaipaa.

Tämän tutkimuksen henkilökohtaisissa haastatteluissa tuli esille esimerkkejä siitä, millä tavoin senhetkisen parisuhteen vaihtoehto oli tullut itselle kovasti kiinnostavaksi ja johtanut vähitellen eroon senhetkisestä parisuhteesta. Tämä

vaihtoehto saattoi vahvistaa omaa itsetuntoa ja toimia rohkaisuna jo jonkin aikaa mielessä pyörineen eropäätöksen toteuttamiseen.

... sillonkin ku mä odotin sitä meiän lasta ni mä olin työharjoittelussa ja tota, se oli ihan hirveetä (nauraa) et mä tapasinkin tän henkilön täs viikko kaks sitten sattumalta ja mä menin ihan vaikeeks taas, ku se oli niin noloo et mä odotan lasta toiselle miehelle ja mä ihastun ihan täysin siihen mun siihen työharjoittelupomoon niin ku. Ja mä niin ku näin kaikkee se tuli mun uniin, mul oli seksifantasioita siis ihan kaikkee.
(nainen, 29v)

... se, minkä takii mä rupesin ajattelemaan eroa ni mä tapasin mun työssä yhden miehen, johon mä ihastuin sitten tosi vahvasti ja se anto mulle ihan kauheesti huomioo ja se oli ihan erilainen taas sitten kun Kalle, ja sit se rupes houkuttaa aika paljon sellanen, et se pitää mua jonakin prinsessana ja huomioi kaikella mahdollisella tavalla ja ehkä vähän ylikin. Mutta että se sitten oli varmaan se viimeinen juttu, minkä jälkeen mä tein eropäätöksen.
(Nainen, 23v)

... se (toinen suhde) alko siinä keväällä ehkä helmikuussa ja sitte syyskuussa me narahdettiin kiinni ja siinä kesällä me päätettiin erota ja me muutettiin Kalen kaa erilleen. Tavallaan se oli siellä sellanen puskeva voimavara sitte ku se prosessi lähti liikkeelle.
(Nainen, 28v)

Suhdevaihtoehtojen olemassaolo voi kaivaa maata avioliiton pysyvyyden alta. Vastaavasti näiden vaihtoehtojen puute voi vahvistaa liiton pysyvyyttä. Ihmiset, jotka ovat sangen onnellisia suhteessaan, voivat silti kokea houkutusta jättää puolisonsa, jos he uskovat toisenlaisen suhteen tuovan heille enemmän palkintoja ja onnea. (Amato & Hohmann-Marriott 2007.)

Onnettomassa liitossa elävät voivat pysyttäytyä yhdessä puolisonsa kanssa, jos he uskovat, että heidän avioliitolleen ei ole olemassa käyttökelpoista vaihtoehtoa. Jotkut arvioivat kuitenkin yksin elämisen houkuttelevammaksi vaihtoehdoksi kuin jatkamisen epätydyttävässä liitossa ja rohkaistuvat siksi eroamaan. (Amato & Hohmann-Marriott 2007.)

Mahdollinen uusi suhde edellyttää aika paljon investointeja kumppanin etsintäkustannuksiin, sillä ihminen tarvitsee kunnollisia tietoja uudesta puolisoista. Mitä korkeatasoisempaa tietoa henkilö onnistuu saamaan uudesta kumppanista,

sitä parempi on uuden parin yhteensopivuus ja sitä pienempi on heidän riskinsä erota. (Wagner & Weiß, 2006.)

Parisuhteen oikeudenmukaisuus ja sosiaalisen vaihdon teoria

Yksi tärkeä parisuhteen toimivuutta ja pysyvyyttä selittävä tekijä on se, kuinka oikeudenmukaiseksi suhteen osapuolet kokevat parisuhteen omalta kannaltaan. Sosiaalisen vaihdon teoria väittää, että parisuhteen tyytyväisyys nousee ja laskee kumppaneiden vertaillessa suhteesta koituneita etuja ja kustannuksia omiin odotuksiinsa. Suhteeseen ollaan tyytyväisiä, kun kustannus/hyöty -arviot tavoittavat tai ylittävät omat odotukset. Jos odotuksia ei saavuteta, seurauksena on parisuhteeseen vähitellen kohdistuva tyytymättömyys. (Dew 2008.)

Parisuhdekumppanit odottavat, että omat suhteeseen liittyvät hyödyt ja kustannukset olisivat suunnilleen samat kuin he kokevat niiden olevan heidän puolisolleen. Jos tilanne ei vaikuta tässä suhteessa tasapainoiselta, seurauksena on helposti tunne siitä, että parisuhde on epäoikeudenmukainen. (Dew 2008.) Kantava idea on verrata sitä, kokevatko ihmiset hyötyvänsä suhteestaan enemmän vai vähemmän kuin he itse siihen panostavat.

Oikeudenmukaisuus-teoria kohdistuu parisuhteesta saatavien palkitsevien tekijöiden ja siihen tehtyjen panostusten tasapainon tavoitteluun. Kun parisuhteet eivät ole näiden asioiden suhteen oikeudenmukaisia, ihmiset kokevat, että he ovat suhteesta joko omien panostustensa verran yli hyötyviä tai sitten siitä liian vähän hyötyviä. Tunne liian vähäisestä hyödystä syntyy siitä, jos tuntee antaneensa tai panostaneensa suhteeseen enemmän kuin oma puoliso. Tämä liittyy usein siihen, että rakastettu ihminen paljastuu parisuhteen kestäessä toisenlaiseksi kuin hän suhteen alussa vaikutti.

Oikeudenmukaisuus-teorian mukaan oikeudenmukaisissa parisuhteissa elävien ihmisten tulisi olla iloisia ja tyytyväisiä, kun taas epäoikeudenmukaisissa avioliitoissa elävien tulisi olla huolestuneita tai jopa ahdistuneita. He kokevat näitä tunteita sitä enemmän, mitä epäoikeudenmukaisemmaksi suhde koetaan. Alihyötyjät voivat jopa vaatia parisuhteeseen aggressiivisesti muutosta pyrkimyksenään palauttaa siihen oikeudenmukaisuus.

Alihyötyjät raportoivat kokevansa enemmän vihaa ja vähemmän parisuhteeseensa liittyvää mielihyvää. Suhteesta ylihyötyvät (aviomiehet ja vaimot)

raportoivat puolestaan kokevansa tätä enemmän syyllisyyttä ja vähemmän vihaa. Alihyötyvillä naisilla oli taipumusta myös surullisuuteen ja turhautumiseen, mutta vihalla oli vielä huomattavasti suurempi ali- ja ylihyötyjiä erotteleva merkitys. Vihan ilmaisu sai usein haitallisia tai suorastaan repiviä ja epäsosiaalisia muotoja.

Koska ylihyötyjät ovat parisuhteessa paremmassa asemassa, tässä asemassa olevat puoliset saattavat tuntea tarvetta kompensoida ylihyötymisestä koituvia syyllisyydentunteitaan erilaisella toiminnalla, jolla he pyrkivät sovitteluun tai lepyttelyyn puolisoaan. He voivat esimerkiksi antaa hänelle lahjoja tai lausua kohteliaisuuksia. Ylihyötyjän asemassa olevat naiset saattavat pyrkiä välttämään ylikuormittamasta aviomiehiään ongelmillaan. He saattavat sen sijaan hakea ongelmilleen sosiaalista tukea perheeltään ja ystäviltään.

Oikeudenmukaisuus-teoriassa oikeudenmukaisuus liittyy koettuun tyytyväisyyteen, mielenkiinnon kohteeseen liittyvään mielihyvään ja sitoutumiseen. Epäoikeudenmukaisuus puolestaan sitoutuu kielteisiin tunteisiin, kuten vihaan, syyllisyyteen ja surullisuuteen. Se, millä tavoin ihminen onnistuu tai epäonnistuu ilmaisemaan näitä tunteita, voi vaikuttaa avioliitosta saatavaan mielihyvään yhtä paljon tai enemmänkin kuin kielteisten tunteiden kokeminen parisuhteessa. Kyky ilmaista ja kommunikoida kielteisiä tunteita rakentavasti liittyy tutkimusten perusteella parisuhteen tuottamaan mielihyvään ja fyysiseen terveyteen.

Jos itse tuntee antavansa kumppanilleen vähemmän kuin häneltä saa, ovat onnen avaimet tukevasti omissa käsissä. Oma lisäpanostus suhteeseen tuottaa varmasti lisää onnea parisuhteeseen. Jos sen sijaan tuntee itsensä suhteessa alihyötyjäksi, on syytä keskustella kumppanin kanssa erilaisista ratkaisuvaihtoehtoista asiaan. Avaimet parisuhteen yhteisen onnen lisäämiseen ovat tämän jälkeen kumppanin käsissä.

Parisuhteen ylläpitäminen

Ajan myötä parisuhteen tärkeät perusominaisuudet, kuten keskinäinen vetovoima, sitoutuneisuus kumppaniin ja kumppanin tuttuus, väistämättä muuttuvat. Näissä ominaisuuksissa tapahtuu yleensä määrällistä heikkenemistä samoin kuin laadullisia muutoksia. Suhde siirtyy tällöin laadullisessa mielessä tavallaan ylemmältä tasolta alemmalle tasolle. Hekuman vaiheesta siirrytään arkiseen yhteistyösuhteeseen. Eroriskin välttämiseksi on parin osapuolten panostettava suhteen ylläpitoon. Tämä edellyttää tietenkin motivaatiota tällaiseen panostukseen.

Braiker ja Kelley (1979) ovat kehittäneet mittarin käyttäytymistavoista, joiden avulla heidän mielestään parisuhdetta ylläpidetään. Niihin kuuluvat 1. kyky ilmaista tunteita ja omia suhdetarpeita, 2. kommunikaatio suhteesta ja suhteeseen sisältyvistä ongelmista sekä 3. yritykset muuttaa käyttäytymistä siten, että sen avulla voi ratkaista suhteen ongelmia.

Myöhemmin on julkaistu useita typologioita yksityiskohtaisemmista strategioista, joiden avulla on katsottu voitavan ylläpitää parisuhdetta menestyksellisesti. Ayres (1983) määritteli kolmentyyppisiä strategioita, joiden avulla voisi ylläpitää suhteen pysyvyyttä:

1. Välttelystrategiat (vältellään suhteen muuttumista)
2. tasapainostrategiat (pitämällä suhteesta koituvien etujen määrä ja sen tarjoama emotionaalisen tuen taso kiinteänä ja tasapainoisena) ja
3. suoruuksstrategiat (kertomalla toiselle suoraan että itse haluaisi suhteen säilyvän muuttumattomana).

Dindia ja Baxter (1987) kehittivät pidemmän typologian johon sisältyi sekä suhdetta ylläpitäviä että sitä korjaavia tekijöitä. He ryhmittelivät ne yhdeksitoista tyypiksi:

1. Ympäristön muuttaminen.
2. Kommunikaatio.
3. Metakommunikaatio (toisen puheesta tehdyt omat tulkinnot).
4. Metakommunikaation välttäminen.
5. Antisosiaaliset strategiat (esim. kustannukset).
6. Sosiaalisuutta edistävät strategiat (esim. palkinnot).
7. Seremoniat (esim. juhlinnat, rituaalit).
8. Antirituaalit/spontaanisuus.
9. Yhdessäolo.
10. Autonomian tavoittelu/autonomian salliminen
11. Ulkopuolisen avun etsiminen.

Dindian ja Baxterin tutkimuksessa naimisissa olevat henkilöt käyttivät suhteensa useimmiten sosiaalisuutta edistäviä, seremoniallisia sekä kommunikaatioon ja yhdessäoloon perustuvia strategioita. Silloin kun tavoite oli enemmänkin ylläpitää suhdetta kuin korjata sitä, sen ylläpidon keinoina käytettiin useammin vaihtelua, uutuuksia ja spontaanisuutta.

Stafford ja Canary (1991) esittivät viisi parisuhteen ylläpitostrategiaa. Ne olivat:

1. Positiivisuus (olemalla positiivinen ja iloinen).
2. Avoimuus (käyden avointa itseilmaisua ja avointa keskustelua suhteesta).
3. Vakuuttelu (painottaen sitoutumista, vahvistaen rakkautta ja todistaen uskollisuutta).
4. Sosiaalinen verkostoituminen (viettään enemmän aikaa yhteisten ystävien ja liittolaisten kanssa).
5. Tehtävien jakaminen (jakamalla oikeudenmukaisesti vaikkapa kotitaloustyöt).

Näitä strategioita koskevassa tutkimuksessa suosituimmiksi strategioiksi osoittautuivat vakuuttelut kumppanille ja niiden jälkeen suosituimmuusjärjestyksessä tehtävien jakaminen, sosiaalinen verkostoituminen, positiivisuus ja avoimuus.

Useimmin toistuva suhdetta ylläpitävä aktiviteetti oli tutkimuksessa käytetyn päiväkirjamenettelyn perusteella – tehtävien jakaminen. Seuraavina olivat positiivisuus ja vakuuttelut. Näiden tulosten perusteella on tehtävien jakaminen ollut alan kirjallisuudessa aliarvostettu parisuhteiden ylläpitomenetelmä, kun taas avoimuus on ollut yliarvostettu menetelmä. Parisuhteen pitkäikäisyyttä selittää luonnollisesti se, kuinka tyytyväisiä puoliset ovat suhteeseensa.

Staffordin ja Canaryn (1991) tutkimuksessa käsitys ja kokemus kumppanin vakuutteluista (sitoutuminen ja rakkaus) oli tärkein suhteen tyytyväisyyttä ennustava tekijä. Seuraavina olivat positiivisuus käytöksessä ja tehtävien reilu jakaminen. Avoimuus oli heikosti ja jopa käänteisesti yhteydessä suhdetyytyväisyyteen. Avoimeen ilmaisuun ja keskusteluun voi sisältyä sellaista palautetta kumppanille, joka voi synnyttää ristiriitoja.

Aviomiesten tyytyväisyyttä selittivät em. tutkimuksessa eniten kumppanin vakuuttelut ja kumppanin positiivisuus. Vaimojen tyytyväisyyttä selittivät eniten kumppanin positiivisuus ja seuraavina olivat tehtävien jakaminen, vakuuttelu, sosiaalinen verkosto ja avoimuus. Vaimojen tyytyväisyys oli siis huomattavasti miehiä useammin useamman ylläpitostrategian varassa.

Rusbultin (Rusbult & Buunk, 1993) liittymisteoria on lähellä Levingerin riippuvuussuhdeteoriaa. Sen keskiössä on sitoutuminen. Se viittaa yksilön aikomukseen pysyä suhteessa. Sitoutuminen koostuu kolmesta osatekijästä:

1. tyytyväisyydestä parisuhteeseen (joka perustuu palkintojen ja kustannusten suhteeseen)
2. vaihtoehtojen arvioidusta laadusta ja
3. suhteeseen tehdyistä investoinneista (sekä sisäiset (mm. tunteet) että ulkoiset (mm. yhteinen omaisuus).

Jos ihminen on sitoutunut, silloin hän todennäköisemmin jää suhteeseen ja on taipuvaisempi sellaisiin suhdetta ylläpitäviin tekoihin, kuten sopeutuminen, vaihtoehtojen vähättely, valmius uhrautumiseen ja suhteen paremmuuden korostaminen. Sopeutumiseen kuuluu positiivinen mielipide suhteesta ja lojaalisuus sitä kohtaan. Sitoutumista vahvistavat suhdetta ylläpitävät totutut tavat.

Parisuhteen jatkuvuus tilapäisen erossaolon aikana

Sosiaaliset ja henkilökohtaiset suhteet, niiden joukossa parisuhteet, ovat jatkuvia, mutta niihin sisältyy niiden fyysisen läsnäolon ja sosiaalisen vuorovaikutuksen katkaisevia ajanjaksoja. Näiden katkosten aikana suhteelle luodaan jatkuvuuden tuntu erilaisten apukeinojen avulla. Sigman (1991) on jakanut nämä apukeinot kolmeen tyyppiin:

1. tuleviin tapahtumiin liittyvät jaksot,
2. itsehavainnointiin keskittyvät jaksot ja
3. ajassa taaksepäin palaavat jaksot.

Tuleviin tapahtumiin liittyvä jakso sisältää tekoja, joita kumppanit tekevät ennen tilapäistä fyysistä eroaan. Näitä ovat esimerkiksi hellät hyvästit ja suunnitelmien laadinta tulevista tapaamisista sekä merkkien ja jälkien jättäminen itsestään asuntoon (kuten hammasharjan jättäminen rakastetun luokse), jos ihmiset eivät vielä asu yhdessä.

Itsehavainnoinnin jaksot toteutuvat silloin, kun suhteessa olevat ovat erossa toisistaan. Silloin käytetään hyväksi parisuhteen dokumentteja (esim. häätaltioinnit, valokuvat kumppanista) ja epäsuoria sekä ei-fyysisiä yhteyksiä (kortti-tervehdykset, muistiinpanot, puhelinsoitot ja sähköpostiviestit).

Taaksepäin suuntaavat jaksot toteutuvat sitten, kun pari on erossaolon jälkeen taas yhdessä. Kumppanit voivat silloin kerrata yhdessä sitä, mitä heille molemmille on tapahtunut erossaolon aikana. Tällä täydennetään aukkoja yhteisestä tarinasta.

Strategiset ja rutinoitunut parisuhteen käyttäytymisstrategiat

Suhteen ylläpitoon liittyvät käyttäytymistaipumukset voi jakaa strategisiin ja rutinoituihin. Strategiset suhteen ylläpitokeinot ovat kumppanusten tietoisia ja tarkoituksellisia tekoja ylläpitää suhdettaan. Rutinoitunut ylläpitokeinot toteutetaan alhaisemmalla tietoisuuden tasolla, eikä niitä edes käytetä harkitusti suhteen ylläpitämiseen.

Ihmiset eivät todennäköisesti esimerkiksi ajattele, kun he kysyvät kumppanilta, kuinka tämän päivä sujui tai kertoessaan kumppanille omasta päivästä, että tämä keskustelu olisi jokin keino ylläpitää heidän parisuhdettaan. Nämä arkiset vuorovaikutustavat voivat kuitenkin toimia merkittävinä suhdetta ylläpitävinä voimina.

Dainton ja Stafford (1993) yhdistivät tutkimuksessaan sekä strategisia että rutinoituja parisuhteen ylläpitostrategioita. Heidän tulostensa mukaan yleisin ylläpitostrategia oli tehtävien jakaminen. Tämä saattaa olla arkista rutiinia, mutta se kuitenkin ylläpitää parisuhdetta.

Dainton (1995) havaitsi, että suurin osa parisuhteiden toteutuneesta vuorovaikutuksesta oli enemmänkin rutiinia kuin strategiaa. Tutkimuksen osanottajat pitivät jopa kiintymystä rutiinina, mutta samalla kuitenkin suhteensa kaikkein tärkeimpänä osana. Samankaltaista parisuhteen ylläpitoa edistävää rutiinikäyttäytymistä olivat heidän mielestään jotkut rituaalit. Jotkut rituaaliset kommunikatiot ja päivittäiset rutiinit ja tehtävät (jotka toteutettiin yhdessä) toimivat suhteen ylläpidon ja parin sitoumuksen vahvistajina.

Jotkut suhteen ylläpitoon tähtäävät aktiviteetit saattavat alkaa ensin strategisena käyttäytymisenä, mutta muuttua ajan kuluessa rituaaliksi. Jotkut toimintatavat voivat olla strategisia toisille, mutta rutiinia toisille. Jotkut kumppanukset – tai vain suhteen toinen osapuoli – voivat pitää tiettyjä toimintoja strategisina, mutta toiset – tai toinen – eivät pidä niitä sellaisina. Jotkut strategiset tai rutinoituvat tavat voivat toimia menestyksellisesti suhteen ylläpitäjinä vain tietynlaisissa tilanteissa.

Parisuhteen keskihakuisuus ja keskipakoisuus

Parisuhdetta yhdistäviä ja erottavia voimia voidaan kutsua myös keskihakuisiksi ja keskipakoisiksi. Jokaisessa suhteessa on keskihakuisia voimia, jotka pitävät sen osapuolia yhdessä ja toisaalta keskipakoisia voimia, jotka työntävät heitä erilleen toisistaan.

Suhdetta ympäröivä sosiaalinen yhteisö voi toimia yhtenä keskihakuisena voimana, joka pitää suhteen osapuolia yhdessä. Tai se voi toimia keskipakoisena voimana, joka pyrkii erottamaan heitä toisistaan (Dindia, 2000). Keskustelut vaikkapa ystävien tai sukulaisten kanssa voivat vaikuttaa paljonkin siihen, miten puoliset arvioivat parisuhteensa tilaa ja sen tulevaisuutta.

Jos suhteeseen sitovat voimat ovat molemmilla kumppaneilla yhtä voimakkaita, toimii tällainen keskinäisen sitovuuden tasa-arvoisuus toimii samalla keskihakuisena voimana, joka pitää heitä vahvasti yhdessä. Jos heidän sidoksensa toisiinsa ovat sen sijaan erisuuret (kuten suhteessa voi tapahtua varsinkin pidemmän ajan kuluessa), toimii tällainen erilaisuus keskipakoisena voimana. Keskipakoisuuden vahvistuminen voi johtaa jopa siihen, että jommankumman puolison motivaatio suhteen jatkamiseen katoaa. (Dindia, 2000.)

Parin keskinäiseen integraatioon vaikuttavat heitä yhdessä pitävät voimat ja heidän kykynsä tehdä asioita, jotka voivat lämmittää heidän mahdollisesti viilentynyttä suhdettaan.

Parisuhdeonnan avaimia

Molemminpuolinen rakkaus on tärkeä parisuhdeonnan kannalta, mutta sen tunnistaminen ei ole välttämättä helppoa. Hendrixin (1994) mukaan rakastumiseen kuuluu neljä vaihetta.

1. Tunnistamisilmiö tarkoittaa, että vaikka rakastuneet ovat tavanneet vasta hiljattain, heistä tuntuu ikään kuin he tuntisivat toisensa jo syvällisesti.
2. Ajattomuusilmiö puolestaan tarkoittaa, että vaikka rakkauden lumoissa olevat ihmiset ovat tunteneet toisensa vain lyhyen aikaa, heistä tuntuu ikään kuin he olisivat olleet aina yhdessä.
3. Uudelleensyntymisessä ihminen kokee, että ei ole enää yksin. Hän tuntee itsensä kumppaninsa kanssa ehyeksi ja kokonaiseksi.
4. Elinehtoilmiossa rakastunut ei voi kuvitella elävänsä ilman kumppaniaan, koska he ovat niin kietoutuneet toisiinsa.

Nämä neljä ilmiötä kuvastavat rakastumista regressioprosessina eli lapsuuden tunteiden uudelleen käsittelynä.

Parisuhteita ja niihin liittyvää keskustelua leimaa onnen tavoittelu. Väestöliiton aiemmassa Perhebarometrissa (Kontula, 2009) tehtiin yhteenvetoa onnistuneen parisuhteen perustekijöistä, jotka tuottavat parisuhdeonnea. Näitä tekijöitä ovat:

- Onnistunut parinvalinta
 - Yhteensopivat persoonallisuudet ja elämänasenteet, maailmankuvat ja arvot, kiinnostuksen kohteet ja harrastukset, liittymistyyli, panostukset yhteiseen vapaa-aikaan ja seksuaaliset halukkuudet.
- Molemminpuolinen rakkaus – se antaa vankan pohjan suhteen tunne-elämälle.
- Suhteeseen tehtyjen panostusten ja siitä saatujen palkintojen tasapaino – tunne suhteen oikeudenmukaisuudesta.
 - Jos tuntee antavansa vähemmän kuin saa, on onnen kasvattaminen omissa käsissä.
 - Jos henkilö tuntee saavansa vähemmän kuin antaa, on hän väistämättä suhteeseen tyytymätön.
- Kumppanilta saatava riittävä sosiaalinen tuki.
 - Huolehtiminen, henkinen- ja tunnetuki, avunanto, arvostus.
- Kyky käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavalla tavalla.
 - Edistää myös psyykkistä ja fyysistä terveyttä.
- Tarpeita vastaava ja tyydytystä tuottava seksuaalinen vuorovaikutus.
 - Sisältää kokemuksen omasta seksuaalisesta haluttavuudesta.

Joskus kumppanukset ihastuvat toisiinsa hyvin nopeasti ja uskovat voivansa jakaa tuoreen ihastuksensa kohteen kanssa koko tulevan elämänsä. Onnen tunne on erityisen vahva suhteen alussa. Näissä kahdessa esimerkkitapauksessa suhde johti kuitenkin myöhemmin eroon.

Hän oli niin ku näin esteettisesti erittäin viehättävä ja et tota kiinnitti huomion kyllä sillon sinä iltana ku hänet tapasin. Mutta tota itse asiassa

me puhuttiin tosi vakavii asioita ja jo heti sillon ekana iltana ja kävi ilmi et meil oli tällasist perusasioist ku vaikka lapset tai tai päihteidenkäyttö tai mitä elämältä tai kummatkin halus elämältä aika tavallisii asioit tai ei ollu mitään suuria suunnitelmia. Tavallaan aika nopeesti sitten kun tota kävi ilmi et haluttiin näin samanlaisia asioita ni käy niin ku tuli myös se ajatus siitä et tää on se ihminen jonka kanssa mä haluun jakaa mun elämän.
(Nainen, 34v)

... sit me puolen vuoden päästä siin sit (uudelleen) tavattiin ja sillon me tai niin ku ihastuin häneen ja se oli sillon joulun aikaan 2004 ja tota siitä sitten se oli aika nopeat. Et oli sellanen olo et tää on niin ku tässä. Oli sit semmonen olo et täst tulee mun lasten isä ja et mennään naimisiin ja aika nopeesti sit edettiin... mä tiesin et hänestä sais luotettavan miehen ja sellasen hyvän miehen et ei juoksentele missään baareissa, eikä petä tai semmosta.
(Nainen, 30v)

Hyvältä parisuhteelta odotetaan onnellista ja toimivaa vuorovaikutusta, jolloin puolisoilla on kyky ratkaista kommunikaation avulla suhteessa ilmeneviä ristiriitoja. Riitelykin voi rakentaa parisuhdetta, jos puoliset pystyvät sen avulla ratkaisemaan ongelmiaan ja heillä on myös taito sopia riitely. (Kiiski, 2011.)

Parisuhteen tyydyttävyydelle ja onnelle on erityisen tärkeää se, että puoliset ymmärtävät toistensa motiiveja ja pyrkimyksiä. Laadukkaan kumppanuuden keskeisiä ominaispiirteitä ovat myös vahva luottamus puolisoon kaikissa asioissa sekä molemminpuolinen arvostus ja kunnioitus.

Avioero yhteiskunnallisena asiana

Avio- tai avoliiton purkautumista voidaan tarkastella taloudellisena, juridisena, sosiaalisena tai psyykkisenä erona. Eroprosessi sisältää monia tapahtumia ennen avioerovalmiuden heräämistä, jonka jälkeen ihminen suunnittelee avoliiton purkamista ja toteuttaa sen. Se alkaa parin eläessä yhdessä ja päättyy vasta pitkän ajan kuluttua eron virallistamisesta. Ero on pitkään jatkuva emotionaalisen sidoksen purkautumisprosessi. Ero on puolison kuoleman jälkeen elämän merkittävimpiä muutostapahtumia ja suurimpia stressitekijöitä. (Steiner ym., 2011, Kiiski, 2011.)

Yleinen asenneilmasto muuttui suotuisammaksi avioeroille erityisesti 1960-luvulta 1990-luvulle. ”Pyhän” avoliiton purkamattomuutta ylläpitäneiden uskonnollisten arvojen sitovuus ja vaikutus heikkeni. Samaan aikaan puolisoiden

taloudellinen riippuvuus toisistaan väheni ja avioero tuli lainsäädännöllisesti helpommaksi. Yhdessä nämä muutokset tekivät avioliitosta lähdön aiempaa helpommaksi. (Amato & Hohmann-Marriott 2007.) Tämä muutos kohdentui Suomessa erityisesti avioliittolain uudistamisen jälkeiseen aikaan 1980-luvun lopulta alkaen. Silloin luovuttiin myös syyllisten juridisesta hakemisesta avioeroille, mikä alensi kynnystä avioeron hakemiseen.

Vanhat avioeroja hankaloittavat säädökset eivät toimi enää nykyisessä post-modernissa kulttuurissa parisuhdekäytäntöjen muuttuessa. Lainsäädännöllä voidaan vaikuttaa vain juridisen avioeron toteuttamiseen, mutta sillä ei voida estää puolisoita vieraantumasta toisistaan ja etsimästä uutta parisuhdetta. Post-modernissa kulttuurissa vastuu tällaisten eettisten päätösten tekemisestä on lisääntyvässä määrin yksilöillä itsellään. (Kiiski, 2011.)

Avioerojen juridinen säätely on tässä hengessä kehittynyt eroja yksinkertaistavaan suuntaan. Tavoitteena on ollut yksinkertaistaa avioeromenettelyä siten, että avioeroprosessi ei liikaa kärjistäisi puolisojen ristiriitoja tai synnyttäisi uusia riitoja heidän välilleen. Noin 90 prosenttia eroista on myönnetty kuuden kuukauden harkinta-ajan jälkeen. Eroa voi hakea joko yksin tai yhdessä puolison kanssa. Noin joka toisessa tapauksessa puoliset ovat hakeneet eroa molemmissa vaiheissa yhdessä. (Litmala, 2002).

Avioerojen lisääntyminen on liittynyt naisten yhteiskunnallisen aseman vahvistumiseen. Naiset ovat tasa-arvoisesti mukana työelämässä, eivätkä he ole enää taloudellisesti riippuvaisia aviopuolisostaan. Pohjoismaissa myös sosiaaliturvajärjestelmien kehittyminen on mahdollistanut huonosti toimivien liittojen purkamisen. Sosiaaliturva tarjoaa tulonsiirtoja, palveluita ja vähimmäisturvaa, joka pyrkii ottamaan huomioon eron pahimmat taloudelliset seuraukset. (Koskela, 2012.)

Taloudellisen hyvinvoinnin lisääntyminen ja kummankin vanhemman työsäkäynti tekevät avioeron taloudellisesti mahdolliseksi. Avioero ei ole enää siinä määrin sosiaalisesti leimaavaa kuin se on ollut aikaisemmin. Silti, varsinkin nuorena, se voidaan yhä kokea sosiaalisesti kovin hävettäväksi leimaksi.

... sillen ku se ero astu voimaan ku mä olin 26-vuotias ni sit se tuntu ihan suurettoman suurelta häpeältä olla 26-vuotias ja virallisissa papereissa mun siviilisäätö on eronnut ni sen kaa joutu taistella kauaa et hyväksy sen asian, et yhteiskunta et tavallaan itelle se oli häpeä ja kauhee epäonnistuminen ni sitte vielä yhteiskuntakin tavallaan leimas sen. (Nainen, 28v)

Et olihan se hirveen noloa se ero, koska me erottiin heti häiden jälkeen et oli se tosi hävettävää ja en oikestaan kerro ihmisille sitä mielelläni, että oon ollut naimisissa ja jotenkin hyvin kautta rantain kun sukunimi on edelleen miehen sukunimi, niin ja en aio vaihtaa enää omaan, koska mut tunnetaan tällä nimellä nykyään niin tota, yritän jotenkin välttää sitä, että ei tarvis kertoa mitenkään, et ei kukaan vahingossakaan kysy et miks mun veljellä on eri sukunimi tai mun isällä tai äidillä. Et jotenkin silleen se on tosi nolo asia.
(Nainen, 27v)

Avioero kuuluu monilla ihmisillä normaaliin elämänsä kulkuun. Nykyisin avioerosta on tullut yksi keino ratkaista parisuhdeongelmia. Ihmisten parisuhteeseen kohdistamat odotukset ovat yleensä suuria. Jos ne eivät täyty, parisuhteen päättäminen on yksi ratkaisu parisuhteessa ilmi tullessiin ongelmiin ja pettymyksiin. (Kiiski, 2011.)

Ihmisten odotukset parisuhteita kohtaan ovat nykyisin lisääntyneet. Varsinkin naisilla on paljon avioliittoon kohdistuvia toiveita. Niiden odotetaan aiempaa useammin tarjoavan syvää rakkautta ja muuta tunnetäyttymystä. Monet odottavat avioliiton tarjoavan apuvälineen itsensä toteuttamiselle. Naiset myös odottavat avioliitoissaan aiempaa useammin tasa-arvoisuutta ja tasapuolisuutta. Jotkut kaipaavat yhä uudelleen rakastumisen tunnetta, jolloin on melko mahdotonta sitoutua kestäväan parisuhteeseen. Näissä odotuksissa pettyminen kasvattaa eroriskiä. (Amato & Hohmann-Marriott 2007.) Jotkut ihmiset saattavat olla melko tyytyväisiä suhteessaan, mutta harkitsevat silti eroa, koska he eivät ole kovin sitoutuneita elämänikäisen parisuhteen ideaan.

Ihmisellä on nykyisin löyhemmät sidokset perheeseen, sukuun ja muihin yhteisöihin kuin aikaisempina vuosikymmeninä ja -satoina. Ihmiset ovat sosiaalisesti paljon liikkeessä ja valmiita tarttumaan elämän tarjoamiin uusiin mahdollisuuksiin ja haasteisiin. Eroavan tavoitteena on usein perustaa uusi, aikaisempaa onnellisempi parisuhde. (Kiiski, 2011.)

Parisuhde nyky maailman epävarmana sijoituksena

Ainakin kolme yhteiskunnallisen modernisaatioprosessin aspektia vaikuttaa eroriskiin: koulutusjärjestelmän laajeneminen, avioliittomarkkinoiden muuttuminen heterogeenisemmiksi ja individualisaation arvostuksen lisääntyminen. Tämä lisää tarvetta etsiä kumppania pidempään ja avioliiton tärkeyttä vakiintuvan

suhteen eräänlaisena testialustana. Suoraan avioituvien joukossa voi olla heitä, jotka ovat sitten joistakin periaatesyistä hyvin haluttomia eroamaan. (Wagner & Weiß, 2006.)

Avioero on nähty osana individualistista kulttuuria, jossa elämän valintoja tarkastellaan enemmän yksilön kuin perheen tai yhteisön kannalta. Avioliiton purkaminen on yksilön päätäntävällässä, ei hänen perheensä, sukunsa tai yhteiskunnan. Eron lähtökohtana ovat yksilön kokemukset ja tunteet ja hänen itse arvioitu etunsa. Avioliitosta on tullut siksi vapaaehtoisuuteen perustuva yhdessä elämisen muoto, jota jatketaan niin kauan, kuin se tuottaa itselle riittävästi etua ja tyydytystä. Tällainen muuttunut ajattelumalli on ymmärrettävästi koetellut parisuhteiden kestävyyttä. (Kiiski, 2011.)

Baumanin (2003) mukaan parisuhdetta voidaan tarkastella sijoituksena, johon käytetään aikaa ja rahaa. Kun ihminen on investoinut parisuhteeseen, hän odottaa toiselta apua, lohdutusta murheeseen, seuraa yksinäisyyteen, apua vaikeuksista selviytymiseen ja myös yhteistä iloitsemista onnen hetkinä.

Kiisken (2011) mukaan parisuhdetta solmittaessa ei ole varmuutta siitä, onko tehty sijoitus oikea vai aiheuttaako se myöhemmin pettymyksen. Asian tekee vielä monimutkaisemmaksi se, että myös vastapuoli toimii parisuhteessa samalla tavalla sijoittajan roolissa. Hänelläkin on paljon odotuksia suhteelle. Vaikka itse olisikin tyytyväinen tekemäänsä sijoitukseen, toinen saattaa kokea asian eri tavalla. Molempien osapuolien tulee olla sijoitukseensa eli parisuhteeseensa tyytyväisiä, jotta kumppanuus varmasti jatkuisi.

Parisuhteeseen liittyy voimakas vastavuoroisuuden tarve, joka tekee siitä helposti haavoittuvan. Joistakin odotuksista kumppani joutuu mahdollisesti luopumaan kokonaan. Se on vaikeaa, koska hän on odottanut rakkauden täyttävän hänen kaikki odotuksensa. Suuret odotukset rakkaudelle aiheuttavat omalta osaltaan sitä, että parisuhde ei tyydytä ihmistä. (Bauman, 1997.)

Baumanin (1997) mukaan rakkauteen kuuluu keskeisesti se, että joku ymmärtää minua: hän haluaa ja osaa katsella asioita minun näkökulmastani. Ihminen tarvitsee vahvistuksen käsitykselle itsestään ja saa sen siinä tapauksessa, jos rakastettu hyväksyy hänet. Tämä vahvistus ilmenee jo siinä, kun toinen kuuntelee empaattisesti puolison puhuessa itsestään.

Parisuhde-eron riskitekijöitä

Avioeroja selitetään muun muassa kulttuurisilla muutoksilla, sosiodemografisilla tekijöillä, parisuhteen vuorovaikutusongelmilla, toisesta vieraantumisella ja toisen osapuolen ongelmallisella käytöksellä. Selitysmallit riippuvat paljon tutkijan koulutus- ja ammattitaustasta.

Sukupolvien välisen eroriskin siirtymisestä on esitetty useita selitysmalleja. Näitä malleja ovat: stressihypoteesi, sosialisatio- tai oppimishypoteesi, sosioekonomisen deprivaaation hypoteesi ja persoonallisuuspiirteiden perimishypoteesi. Näitä teorioita on testattu eurooppalaiseen eroriskiin liittyneistä pitkäaikaistutkimuksista tehdyn meta-analyysin avulla. Meta-analyysi ei tarjonnut varsinaista vahvistusta yhteenkään modernisaatioon ja eroriskiin liittyvään hypoteesiin. Varsinkaan sosioekonomisella kehityksellä ei näyttänyt olleen erityisempää vaikutusta eroriskiin. (Wagner & Weiß, 2006.)

Englannissa on todettu, että jos henkilöllä on yksi tai kaksi päättynyttä avoliittoa ennen avioitumista, hän kokee suuremmalla todennäköisyydellä myös avioeron. Näin on siinäkin tapauksessa, että ensimmäistä tai toista avoliittoa on edeltänyt avoliitto jonkun toisen henkilön kuin aviopuolison kanssa. Tämä tulos päti silloinkin, kun vakioitiin tavanomaisimmat avioeron väestölliset riskitekijät: omien vanhempien avioero, vanhempien alhainen sosiaalinen status, lapsuuden käytöshäiriöt, varhainen lastenhankintaikä, alhainen koulutus ja epävarma työllistymishistoria. Tämä yhteys oli voimakkaampi naisille kuin miehille. (Bukodi Erzsébet, 2012.) Eroriski on ollut suurempi myös uudelleen avioituneilla kuin ensimmäisessä liitossa elävillä (Goldstein, 1999).

Yksi parisuhteessa onnistumisen avainkysymyksistä on se, kuinka siinä onnistuu yhdistämään erilaisia kovin ristiriitaisia elämäntavoitteita. Ihmisillä on Baumanin (1997) mukaan varsinkin kaksi keskeistä ristiriitaista tarvetta, joita on vaikea tyydyttää samanaikaisesti. Ensimmäinen on yhteenkuuluvuuden tarve, joka saa meidät tavoittelemaan kestäviä suhteita toisiin ihmisiin. Toinen on yksilöllisyyden tarve, jossa haluamme toimia siten, kuin itse haluamme ja parhaaksi näemme. Nämä kaksi perustarvetta tuovat väistämättä jännitteitä parisuhteeseen. Jos niitä ei saada kohtuulliseen tasapainoon, voi seurauksena olla erilaisia ristiriitoja.

Parisuhde voi muuttua riskialttiiksi sekä sisäisistä että ulkoisista syistä. Systeemiteorian (Minuchin, 1988) mukaan parisuhteen tasapaino vaarantuu, jos puolisoiden sitoutuminen perheeseen on heikkoa ja heidän kommunikaationsa muuttuu ongelmalliseksi. Ulkoista painetta voivat synnyttää esimerkiksi perheen ja työn yhteensovittamisen ongelmat tai työttömyyden synnyttämä stressi. Sisäistä painetta puolestaan synnyttävät parisuhteen toisen osapuolen henkilökohtaiset kriisit ja ongelmat, kuten esimerkiksi sairaudet tai alkoholin liiallinen käyttö.

Jopa rakkauden tärkeyden kova korostaminen voi luoda parisuhteelle uhkatekijän. Jos rakkauden tunne vähenee tai tuntuu loppuvan kokonaan, vaarana on parisuhteen päättyminen. Varsinkin jos ihminen haluaa yhä uudelleen kokea huumaan rakastumiskokemuksen ja nauttia siitä, ei pitkäkestoinen parisuhde ole edes mahdollinen. Rakkauden tunteen ohentuessa puoliset alkavat nähdä toisissaan entistä enemmän kielteisiä piirteitä. Samalla suhde muuttuu väistämättä arkiseksi. Puoliset alkavat tarkastella toisiaan ja suhdettaan entistä kriittisemmin.

Rakkauden vähentyessä parisuhteessa siirrytään vaiheeseen, josta käytetään nimityksiä: erillisyys-, itsenäistymis- tai arkivaihe. Jos ero pystytään välttämään, voi odotettavissa olla uuteen tilanteeseen sopeutumisen jälkeen molempia osapuolia tyydyttävä kumppanuusvaihe. Puoliset voivat vakiinnuttaa suhteensa myös erillisyysvaiheeseen ja todeta, että se palvelee kummankin osapuolen tarpeita. Keskinäinen side on tällöin kuitenkin heikko. (Kiiski, 2011.)

Jotkut parisuhdeongelmat ovat niin vaikeita, että lähes kaikki ymmärtävät, jos ihmiset eroavat niiden vuoksi. Yli 90 prosenttia suomalaisista katsoo hyväksyttäväksi parisuhteen purkautumisen perusteiksi fyysisen ja henkisen väkivallan, uskottomuuden ja alkoholin ongelmakäytön. Neljä viidesosaa on pitänyt eron sopivina motiiveina puolisoiden erilleen kasvamista ja lasten hyvinvoinnin turvaamiseen liittyviä asioita. Yli 70 prosenttia suomalaisista on ollut sitä mieltä, että mustasukkaisuus, heikko vastuunkanto omista teoista ja psyykkisen sairaus ovat perusteluja syitä lopettaa parisuhde. (Kiiski, 2011.)

Kehityksmaissa käytännön eropäätöksiin vaikuttavat länsimaita useammin juuri edellä kuvatun kaltaiset konkreettiset ongelmat kuten fyysinen pahoinpitely, alkoholismi, puolison taloudellisen tuen puute sekä ongelmat lapsettomuudessa ja kumppanin sukulaisten kanssa (Cohen & Savaya, 2003). Nämä eron syyt ovat olleet tärkeitä myös Yhdysvalloissa korealaisten maahanmuuttajanaisten keskuudessa, kun heitä on verrattu muihin amerikkalaisnaisiin (Chang, 2003).

Kun parisuhteeseen astuu Kolmas

Ennen sanottiin, että parisuhde on kahden kauppa ja kolmannen korvapuusti. Hyvin usein parisuhteen ongelmat kulminoituvat kuitenkin tuon Kolmannen antamana korvapuustina parisuhteelle. Kolmas voi hiipiä suhteeseen ihan huomaamatta ja muuttaa suhteen luonnetta sekä vuorovaikutusta jopa niin paljon, että pari päättyy sen vuoksi ajan oloon eroon.

Rakkaussuhteen alkuvaiheessa kumppanit ovat tyypillisesti sitoutuneet hyvin vahvasti toisiinsa ja kokevat olevansa toisistaan erottamattomat. Tässä vaiheessa Minä on valmis tekemään Toisen onnelliseksi sisäisestä halustaan ilman mitään ulkopuolista painostusta. Kaikki muuttuu, kun suhteeseen ilmaantuu tuo Kolmas. (Kiiski, 2011.)

Jallinojan (2000) mukaan Kolmas voi olla mikä tahansa merkittävän roolin ottava ulkopuolinen, joka tunkeutuu parisuhteeseen, esimerkiksi työ, alkoholi, lapsi, köyhyys, rakastaja, harrastus, uskonto, ideologia, kotiaskareet tai sairaus. Kolmas on parisuhteessa vieras, joka suuntaa rakastavaisten huomiota parisuhteen ulkopuolisiin asioihin. Jokaisessa parisuhteessa koittaa joskus aika, jolloin Kolmas murtaa ainakin osaksi kahden ihmisen vahvan sitoutumisen toisiinsa. Kolmannen saapuminen rakkaussuhteeseen tuo siihen hämmennyksen ja epävarmuuden.

Kolmannen tunkeutuminen parin välille tuhoaa Baumanin mukaan kumppanien välisen vahvan yhteenkuuluvuuden tunteen. Tämä voi johtaa erilleen kasvamiseen. Kun Kolmas tunkeutuu parisuhteeseen, sen osapuolet huomaavat, että heillä onkin erilaiset tavoitteet ja arvot. Tässä tilanteessa puolison uusia pyrkimyksiä ja tavoitteita voi olla vaikeata ymmärtää. Itsenäistynyt puoliso haluaa mahdollisesti omistautua tuolle kolmannelle enemmän kuin hänen kumppaninsa voisi hyväksyä. Tästä voi koitua parisuhteelle merkittävä kriisi.

Avioeron varoitusmerkit

Varsinkin ulkopuoliset pyrkivät lukemaan merkkejä siitä, milloin parisuhde näyttää siltä, että puoliset saattaisivat erota toisistaan. Gottman (1998) on nimennyt teoreettisessa mallissaan avioeron varoitusmerkkejä, jotka liittyvät hänen mukaansa parin suorastaan tuhoisana pidettävään vuorovaikutustapaan.

Ensimmäinen varoitusmerkki on se, jos toinen aloittaa kommunikaation puolison kanssa karkeasti tai työkeästi. Tällainen kommunikaatio on sisällöltään kielteinen ja pitää sisällään kriittisyyttä, ivaa, halveksuntaa tai sarkasmia. Suhdetta puolisoon kuvaa tällöin emotionaalinen etäisyys, joka tulee esille haluttomuutena ottaa vakavasti puolison kommentteja.

Toisesta eron varoitusmerkistä Gottman käyttää metaforista ilmaisua neljä ratsumiestä. Ne ovat kritiikki, halveksunta, puolustautuminen ja vetäytyminen tai linnoittautuminen. Kritiikki kohdistuu kumppanin koko persoonaan, ei mihinkään yksittäiseen tekoon. Puolison halveksunta voi ilmetä nimittelynä, ivallisuutena, pilkallisuutena ja vihamielisenä huumorina.

Puolisoon kohdistuva kritiikki ja halveksunta aikaansaavat sen, että hän alkaa puolustella omaa toimintaansa. Puolustautuminen ei yleensä tuota toivottua tulosta, koska se viestittää vastapuolelle, että hänen mielipiteitään ei oteta vakavasti. Puolustautuminen lisää parinvälisiä syytöksiä ja riita paisuu entisestään. Tässä vaiheessa käy yleensä niin, että mitä enemmän toinen puolustautuu, sitä enemmän toinen kumppani hyökkää.

Puolustautumista voi seurata vetäytyminen. Toinen puoliso, tyypillisesti mies, ei suostu enää lainkaan jatkamaan mitään vuorovaikutusta vaan hän jopa poistuu kokonaan paikalta. Tämä voi tarkoittaa mykkäkoulua. Miehet ottavat naisia useammin tällaisen emotionaalisen välimatkan selviytyäkseen syntyneestä ristiriitatilanteesta. Miesten vetäytymistäipumuksesta johtuen naiset arvioivat yleensä läheisyyden puutteen vaikuttaneen eroonsa enemmän kuin miehet.

Vetäytyvä puoliso on usein kiihtyneessä tilassa, eikä koe hallitsevansa itseään ja tilannettaan muutoin kuin juuri vetäytymällä. Vetäytyjä pyrkii suojelemaan itseään kumppanin kriittisyyttä vastaan. Hän voi myös yrittää kaikkensa, jotta vastaavat tilanteet eivät enää toistuisi parin välillä.

Vetäytymistä voi seurata vielä uusi, linnoittautumisvaihe, jossa parisuhteen toinen osapuoli ei ota kumppaniaan enää lainkaan huomioon tekemisissään vaan vastustaa häntä kaikilla tavoilla. Tällä käytöksellä vetäytynyt puoliso viestittää, että hän ei ole enää kiinnostunut kumppanistaan eikä heidän yhteisestä parisuhteestaan. Tämän lukkiutuneen tilanteen purkaminen on todella vaikeaa.

Parisuhteen ristiriidoilla on myös fysiologisia seurauksia. Tunteita kiihdyttävän kiistelyn seurauksena elimistö erittää adrenaliinia. Pulssi kiihtyy yli sataan minuutissa, verenpaine nousee ja elimistö valmistautuu eräänlaiseen taisteluun.

Ihmisen keho viestii aivoille tilanteen olevan vaarallinen. Luontainen primitiivinen reaktio tässä tilanteessa on joko taistella tai paeta.

Ihmiset tekevät parisuhdekriisissään erilaisia korjausyrityksiä. Niiden tavoitteena on rauhoittaa tilannetta. Korjauskeinoja voivat olla tauon pitäminen, huumori, anteeksipyyttäminen tai kumppanille suunnattu pyyntö lopettaa riitely. Näiden korjausyritysten epäonnistuminen ennustaa Gotmannin mukaan avioeroa jopa 90 prosentin todennäköisyydellä. Onnellisessa parisuhteessa korjausyritykset toimivat ja kompensoivat esiin nousseita ongelmia. Tyydytystä tuottavien suhteiden tunnusmerkkejä ovat onnistuneiden korjausyritysten lisäksi positiivinen tunneilmasto ja ystävyys.

Parisuhteen ongelmallisen tilanteen yksi tunnusmerkki ovat yhteiset huonot muistot. Huonossa parisuhteessa on ollut ongelmia myös menneisyydessä eikä vain nykypäivässä. Tällaisessa parisuhteessa kiinnitetään enemmän huomiota erilaisiin epäonnistumisiin ja vaikeuksiin kuin hyviin ja iloihin asioihin. Toisen virheiden katsotaan johtuvan enemmän hänen persoonastaan kuin jostakin erityisestä tilanteesta. Hyvissä parisuhteissa menneisyys nähdään positiivisessa valossa ja puolison mahdollisia virheitäkin selitetään mieluummin joillakin ulkoisilla kuin hänen persoonaansa liittyvillä syillä.

Gottmanin ja Silverin (2004) mukaan parisuhteen päättymistä ennustavat erityisesti seuraavat seikat:

1. Ongelmat nähdään vakavina ja vaikeina.
2. Keskustelu kumppanin kanssa tuntuu hyödyttömältä, jolloin täytyy tyytyä vain henkilökohtaisten ongelmien ratkaisemiseen.
3. Rinnakkaiselämän aloittaminen.
4. Vahvan yksinäisyyden kokeminen.

Tässä vaiheessa monet aloittavat rinnakkaissuhteen, jota ei voida kuitenkaan pitää eron syynä vaan syntyneen ongelmallisen parisuhdetilanteen seurauksena.

Joissakin tutkimuksissa avioeroa tarkastellaan kriisiteorian (Cullberg, 1991) avulla, jolloin siinä nähdään kriisin tyypilliset vaiheet. Shokki- ja reaktiovaihe muodostavat kriisin akuutin vaiheen. Reaktiovaiheessa ihminen myös realisoi todellisuutta ja yrittää muodostaa tapahtuneesta kuvaa. Läpityöskentelyvaiheessa alkuvaiheen voimakkaat pahan olon tunteet vähitellen hellittävät. Kriisin kokenut työstää todellisuutta omassa mielessään ja usein myös toisten ihmisten

kanssa. Eron jälkeinen uudelleensuuntautumisvaihe kestää periaatteessa koko lopun elämän.

Eroriskin osatekijät

Aiemmissa ulkomaisissa tutkimuksissa on haettu ja löydetty monia avioerojen riskitekijöitä. Yksi erojen nimetyistä syistä on yleensä ollut parin osapuolten erilleen kasvaminen. Sitä voi kutsua myös sitoutumishalun puutteeksi tai sen hiipumiseksi omaa kumppania kohtaan. Tämän taustalla voivat olla muutokset parin tunnesuhteessa, hyvin erilaisiksi muotoutuneet elämäntavat ja tottumukset, alkoholismi, mielenterveysasiat, väkivalta, toisen hyväksikäyttö ja vähättely, sosiaalisen tuen puute, suhteeseen kyllästyminen tai siitä vieraantuminen, kommunikaation puute sekä erilaiset jatkuvat konfliktit. Eroon laukaisevat tekijät voivat olla myös hetkellisempiä, kuten yllättävät taloudelliset vaikeudet, kasautuva stressi, uskottomuus tai rakastuminen johonkuhun toiseen. (Gigy & Kelly 1992; Ponzetti ym. 1992; Amato & Previti 2003; Chang 2003; Savaya & Cohen 2003; Cohen & Savaya 2003.)

Yhdysvaltalais tutkimuksessa (Amato & Hohmann-Marriott 2007) avioeron riskitekijöiksi osoittautuivat nuorena avioituminen, avoliitto ennen avioitumista, omien vanhempien avioero, lapsipuolten asuminen samassa taloudessa, liberaalit perheasenteet sekä ihmisten eron hyväksyvä asenne. Monesti eroavilla oli tiedossa toinen vaihtoehtoinen kumppani eron jälkeen. Tästä kertoi eroavien muita yleisempi uskottomuus ja uuden suhteen aloittaminen sangen nopeasti eron jälkeen.

Yhdysvaltalaisen seurantal tutkimuksen (Dean et al. 2007) mukaan uskottomuus oli tärkein yksittäinen avioerojen selittäjä. Muut tärkeät selittäjät olivat päihteiden käyttö, rahojen tuhlaaminen toisen puolison mielestä typerästi ja kumppanin kiusallisiksi koetut tavat.

Eroon päättyvissä suhteissa puoliset olivat olleet muita useammin keskenään erilaisia tunnollisuudessa, avioliittoon liittyvissä haitallisissa uskomuksissa, keskinäisen sitoutumisen arvostamisessa ja avioliitossa pysymisen motiiveissa (Homish & Leonard 2007). Eroamisen riski on kasvanut yleisesti niissä parisuhteissa, joissa on heikentynyt motiivi jatkaa suhdetta rakentavaa ja ylläpitävää käyttäytymistä (Frye et al 2008). Avioliiton ensimmäinen kriisivaihe on ajoittunut usein ensimmäisen lapsen syntymän aikoihin.

Kurdekin (2005) tutkimuksessa aviotyytyväisyyden laskuun vaikutti puolisoiden suurempi psykologinen kärsimys, huonommat arviot avioliitosta, aviopuolisoiden passiivisempi vuorovaikutus ja suurempi tyytymättömyys kumppanilta saatuaan sosiaaliseen tukeen. Molemmilla sukupuolilla oman puolison itselle aiheuttama psykologinen kärsimys oli yhteydessä heidän aviollisen tyytyväisyytensä kanssa. Muissakin tutkimuksissa on näiden samojen asioiden todettu olleen yhteydessä suurempaan riskiin erota. Miehillä on puolisolta saatavan sosiaalisen tuen puute ollut eropäätökseen vielä naisia ratkaisevampi asia.

Parisuhde-eroa ennustavat Vangelistin (2006) mukaan sekä yksilölliset, parisuhteeseen että sen ympäristöön liittyvät tekijät.

Yksilölliset riskitekijät ovat:

- Lyhyt aviosuhde, kumppaneiden suuret ikäerot, matala tulotaso, ei-uskonnollisuus, omat vanhemmat eronneet, neuroottisuus, ekstroverttius, se, että painotetaan kumppanin käyttäytymisessä kielteisiä ja ahdistavia piirteitä.

Parisuhteeseen liittyvät riskitekijät:

- erilaiset arvot ja asenteet, kumppanin kielteinen käyttäytyminen, kielteiset tunnereaktiot, toistuvat vaatimukset (naisten kumppaniin kohdistama muutoshalu) – ja toisen vetäytyminen (usein mies vetäytyy).

Sosiaaliseen ympäristöön (network) liittyvät tekijät:

- perheenjäsenet ja ystävät eivät hyväksy kumppania
- päällekkäinen sosiaalinen verkosto taas lisää suhteen vakautta
- Romeo ja Julia –liittouma syntyy vain tietyissä olosuhteissa

Eroprosessin eteneminen noudattaa usein tietynlaista kehityskaavaa:

- Kun suhteen ongelma on tiedostettu, ryhdytään lähemmin tarkkailemaan kumppania ja aletaan kiinnittää huomiota parin eroavaisuuksiin.
- Yhteisen keskustelun aiheet rajoittuvat – parin välillä ei enää käsitellä tabuiksi muodostuneita aiheita.
- Ryhdytään keskustelemaan enemmän suhteen ongelmista.
- Haetaan tukea omille näkemyksille omalta sosiaaliselta verkostolta.

Eronneista pareista tehtyjen haastatteluiden perusteella miehet yleisesti nimeävät erolleen vähemmän syitä kuin naiset. Heidän nimeämänsä syyt ovat kohdistuneet naisia useammin ympäristötekijöihin ja naisia harvemmin yksilöllisiin tekijöihin. Vähiten miehet ja naiset ovat olleet samaa mieltä niistä erosyistä, jotka ovat liittyneet parin väliseen vuorovaikutukseen. Usein he ovat olleet eri mieltä myös arvioitaessa parin sosiaalisen ympäristön vaikutuksia eroon. (Ponzetti ym., 1992.)

Eron yksilötason syitä

Määtä (2002) mukaan avioero on yleensä pitkä prosessi, joka alkaa epätyytyvässä suhteessa elämisestä. Mieleen saattaa nousta avioeron mahdollisuus ratkaisuna pulmalliseen tilanteeseen. Eron harkintavaihe on useimmille raskain avioeroprosessin vaihe. Jos ihminen päätyy tällöin valitsemaan avioeron, hänelle kehittyy vähitellen erovalmius. Hän alkaa keskittyä itseensä ja omiin tulevaisuudensuunnitelmiinsa. Tähän prosessiin liittyy myös moninaisten tunteiden – kuten syyllisyyden, vihan, katkeruuden, surun ja masennuksen – käsittelyä.

Parisuhteen ristiriitojen lisäksi paineinen elämä voi altistaa pohtimaan eroa. Bodenmannin ja kumppaneiden (2007) mukaan jokapäiväinen stressi voi olla epäsuorasti eroon vaikuttava tekijä. Sen kasaantuminen voi laukaista päättymisen eroon.

- Stressi lisää riskiä psyykkisiin ja fyysisiin ongelmiin
- se voi johtaa ongelmallisten persoonallisuuden piirteiden paljastumiseen
- taustalla on vähän yhteistä aikaa ja kommunikation huono laatu
- nämä yhdessä johtavat prosessina vieraantumiseen toinen toisistaan ja parisuhdetyytymättömyyteen.

Jos kasautuneeseen stressiin yhdistyy uskottomuus, on ero jo hyvin lähellä. Esimerkiksi rakastuminen toiseen ei ole tähän verrattuna yhtä merkittävä syy eroamiseen, ei myöskään parisuhteen väkivalta. Stressin leimaamassa parisuhteessa ei välttämättä edes tarvita erityistä eroon laukaistavaa tekijää. Stressin ennaltaehkäisy on siis myös parisuhde-erojen ehkäisyä.

Muita yksilötason syitä, jotka mahdollistavat tai lisäävät eroriskiä ovat muun muassa

- uusi kumppani
- taloudellinen riippumattomuus
- eron hyväksyvä sosiaalinen verkosto
- ei ainakaan yhteisiä lapsia
- ei uskonnollisia esteitä.

Eron syyksi tarjotaan usein yksilöiden puutteellisia parisuhdetaitoja ja kommunikaatio-ongelmia ja sitoutumishalun tai -kyvyn heikkoutta. Näihin heikkoihin taitoihin liittyy heikko ongelmanratkaisukyky ja sitoutumishaluttomuuteen liittyy jaksamisen puute. Muita erosyitä ovat parin yhteensopimattomuus, yhteisten intressien puute, tunne-elämän vieraantuminen ja siitä koituva tunnetuen puute.

Eron yksilöllisten syiden lista on hyvin pitkä ja vaihteleva. Usein kyse on parin osapuolten erilaisista arvoista ja elämänsuunnitelmista (Koskela, 2012). Tämä voi tarkoittaa vastuun pakoilua yhteisestä taloudesta ja kodin tehtävistä, itsekkyyttä ja vain oman edun ajattelua, epärealistisia odotuksia, liian vähän aikaa ja elämyksiä yhdessä, oman tilan puutetta, erilaisia seksuaalisia tavoitteita, uskottomuutta, epäluotettavuutta (kiinnostunut liiaksi muista), arvostuksen puutetta ja sitä, että omat ystävät eivät hyväksy puolisoa vaan rohkaisevat eroamaan hänestä.

Parisuhteen aikana voidaan havahtua siihen, että puoliset ovat kasvaneet erilleen. Tällöin heidän kiinnostuksen kohteensa, päämääränsä ja arvonsa muuttuvat erilaisiksi. Tämä voi tapahtua vaikkapa toisen läpikäymän terapian seurauksena. Erilleen kasvamisen seurauksena parilla on vähän yhteistä, sen sijaan heillä on sovittamattomia eroavaisuuksia ja toistuvia riidanaiheita. Erilleen kasvaminen voi olla seurausta vaikkapa naisen parantuneesta toimeentulosta, joka on vähentänyt hänen riippuvuuttaan parisuhteesta.

Kumppanin kielteisenä käytöksenä pidetään myös sitä, että hän panostaa liikaa töihin, että hän ei pysy kotona vaan kulkee sen sijaan jossakin omilla teillään. Silloin, kun eron syyksi on nimetty liiallinen keskittyminen työasioihin, on itse parisuhteessa tai sen vuorovaikutuksessa nähty vähemmän ongelmia.

Usein eroriskit kehittyvät luonnollisesti vuorovaikutukseen liittyvistä ongelmista. Niihin sisältyy ainakin tunne rakkauden puutteesta, tunnesiteen väljähtäminen ja huonosti toimiva kommunikaatio. Asioista ei välttämättä enää puhuta

toiselle, ja parin osapuolilla on huono kyky ratkaista keskinäisiä ristiriitojaan.

Merkittävänä eroriskinä pidetään myös sitä, että ainakin jompikumpi parin osapuoli on niin sanotusti hankala ihminen. Hän voi olla tällöin eri tavoilla vaikea persoona tai sitten hän on toisen mielestä yhteiselämän kannalta kovin tylsä. Hänellä voi olla päihde- tai huumeongelma, hän voi olla henkisesti tai fyysisesti väkivaltainen tai sitten hän on liiaksi mustasukkainen. Kumppanista voi tulla hankala myös joidenkin mielenterveysongelmien tai sairauksien vuoksi. Hän voi vaatia tällöin liian paljon huolenpitoa tai hän ei enää halua tai pysty vastaamaan niihin odotuksiin, joita toinen on parisuhteelleen asettanut.

Tärkeimpiä eroon johtaneita syitä ovat Gigyn ja Kellyn (1992) mukaan olleet seksuaalisen läheisyyden menetys, parisuhteessa mielikuvituksettomiksi muuttuneet tunteet, kyllästyminen avioliittoon ja vakavat erot parin elämäntyyleissä ja arvoissa. Parisuhteen konfliktit ovat sen sijaan näitä syitä harvemmin johtaneet eroon.

Yhdysvalloissa tehdyssä seurantatutkimuksessa tutkittujen yleisimmiksi nimeämät erosyyt olivat uskottomuus, yhteensopimattomuus, erilleen kasvaminen, erilaisten persoonien yhteentörmäykset ja huono kommunikaatio. Nämä olivat olleet niin sanottuja sovittamattomia eroavaisuuksia, joiden voitiin katsoa oikeuttavan eroamisen. Muita syitä olivat olleet alkoholi- ja huumeongelma, henkinen julmuus ja fyysinen pahoinpitely. Nämä syyt muistuttavat lainsäädännön määritelmiä. (Amato & Previti, 2003.)

Naiset ovat miehiä useammin syyttäneet erosta puolisonsa ongelmallista käyttäytymistä, kuten hänen uskottomuuttaan, päihteiden käyttöään ja henkistä tai fyysistä pahoinpitelyään. Miehet taas ovat raportoineet naisia useammin, että he eivät ole edes tiedäneet, mikä oli heidän eronsa syy. Kommunikaatio-ongelmat ennustivat seurantatutkimuksessa ehkä yllättäen useammin miesten kuin naisten ilmoittamia erosyitä. Lasten hankinta vaikutti lisäävän eromotivaatiota niissä avioliitoissa, joihin liittyi pahoinpitelyä tai päihdeongelmaa. Tällä ehkä pyrittiin suojelemaan lapsia. (Amato & Previti, 2003.)

Ihmisillä on taipumus syyttää erosta mieluummin puolisoaan kuin itseään. Silloin kun kumppania syytetään erosta, häneen kohdistuva viha ja kaunaisuus ovat suurempia ja hänestä on siksi vaikeampi päästää henkisesti irti. Erosta itseään syyttävät sen sijaan uskovat, että sovittamattomat asiat tekivät heidän erostaan väistämättömän. He yrittävät siirtyä elämässään uuteen vaiheeseen. (Amato & Previti, 2003.)

Naisilla on taipumuksena arvioida parisuhteitaan miehiä intensiivisemmin, tiedostaa niihin liittyvät ongelmat nopeammin ja avata niistä keskustelu kumppaninsa kanssa aktiivisemmin. Osaksi tästä syystä naiset tekevät noin kaksi kolmasosaa avioeroaloitteista. He antavat myös useampia ja monipuolisempia selityksiä avioerosta kuin heidän puolisonsa. (Amato & Previti, 2003.)

Naiset ovat raportoineet miehiä useammin suhteen tunneperäisistä ongelmista, kuten yleisestä onnettomuudesta ja yhteensopimattomuudesta, puolison persoonallisuudesta ja rakkauden yleisestä puutteesta. Eronneet naiset ovat kertoneet myös miehiä useammin puolisonsa kielteisestä käyttäytymisestä, kuten kokemastaan kaltoinkohtelusta, päihdeongelmasta ja kodin sekä lasten laiminlyönnistä. Miehet taas syyttävät erosta naisia useammin ulkoisia tekijöitä, kuten työtään tai ongelmia sukulaisten kanssa. (Amato & Previti, 2003.)

Nuorena solmitut liitot päättyvät muita useammin eroon. Tämä voi johtua nuorten ihmisten psykologisesta kypsyttömyydestä, työllistymisongelmista ja vain lyhyen ajan käyttämisestä puolison etsintään. Ihmisillä on yleensä vain puutteelliset tiedot kumppanistaan seurustelun aikana. Varhaiset erot ovat tavallista useammin seurausta siitä, että parin osapuolet havaitsevat toistensa perustavan yhteensopimattomuuden, keskinäiset arvoriidat ja erilaisten persooniensa aiheuttamat yhteentörmäykset. (Amato & Previti, 2003.)

5. SEURANTATUTKIMUS SIITÄ, MIKSI JOTKUT AVIOLIITOT ONNISTUVAT JA MIKSI TOISET EPÄONNISTUVAT

Ted Huston (2009) toteutti tutkimusryhmineen Yhdysvalloissa seurantaprojektin, jossa keskityttiin analysoimaan romanttisten suhteiden kehittymistä sekä niiden mahdollista ajautumista ongelmiin ja avioeroon. Seurantatutkimus aloitettiin vuonna 1981, jolloin siihen poimittiin 168 juuri vihittyä avioparia. Heitä haastateltiin ensimmäistä kertaa kaksi kuukautta häiden jälkeen (kuheruskuukausi) ja sen jälkeen uudelleen vuoden välein kaksi kertaa. Viimeisen ja neljännen kerran heitä tutkittiin 14 vuotta ensimmäisen haastattelun jälkeen. Tällöin monet parit olivat jo eronneet.

Hustonin seurantahankkeessa testattiin muutamia parisuhteiden kehittymisestä esitettyjä malleja. Vaikka tästä seurantatutkimuksesta onkin vierähtänyt jo hyvän aikaa, kytkee se mielenkiintoisella tavalla yhteen tämän tutkimuksen keskeisiä teemoja siitä, miksi joissakin parisuhteissa säilyy motiivi elää yhdessä, ja miksi toiset suhteet taas johtavat eroon. Tästä syystä Hustonin tutkimushanketta kannattaa esitellä tässä laajemminkin.

Parisuhteet kehittyvät tavallisesti erilaisten toisiinsa kytkeytyvien vaiheiden kautta. Nämä vaiheet asettavat suhteelle erityisiä haasteita, ja ne antavat samalla suunnan suhteen tulevaisuudelle. Pari kokee ensin seurustelun, sitä seuraa avotai avioliitto, ja aikanaan pari kohtaa väistämättä joko hylätyksi tulemisen, eron tai leskeyteen johtavan kuoleman.

Hustonin tutkimusryhmän testaamat parisuhteiden kehittymismallit olivat *Pysyvän dynamiikan malli*, *Pettymysmalli* ja *Ahdistuksen kehittymismalli*. Niiden lähtökohtana on sama ajatus kuin Glennin (1998) myöhemmässä tutkimuksessa, jonka mukaan useimmat aviolliset ongelmat ovat olemassa jo yhteiselämän ensimmäisten vuosien aikana. Suhteen alkuvaiheen perustella voi siten kohtalaisen hyvin ennustaa, kuinka suhde tulee myöhemmin kehittymään.

Pysyvän dynamiikan malli olettaa, että jo kumppaneiden seurustelunaikaiset kokemukset sangen hyvin ennustavat, millaiseksi heidän avioliittonsa tulee

muodostumaan. Kumpikin tuo suhteeseen ominaisuutensa ja persoonalliset piirteensä. Onnistunut seurustelu ennakoi hyvää avioliittoa, ja seurustelun aikaiset ongelmat ennustavat aviollisia vaikeuksia ja usein myös eroa.

Pettymysmalli lähtee oletuksesta, että kumppanit eivät ole kovin tarkkanäköisiä toistensa suhteen seurustelunsa aikana. Kumppanukset saattavat havahtua avioitumisensa jälkeen, että heidän puolisonsa ei olekaan niin hellä ja ihmeellinen, kuin miltä hän tuntui aiemman seurustelun aikana. ”Rakkaus on sokea” – mutta se on sitä vain rajallisen ajan. Ihmiset saattavat jopa tiedostaa suhteellisen pian toistensa puutteet, mutta he kuitenkin torjuvat niiden tunnenerkityksen.

Ahdistuksen kehitysmalli korostaa sitä, että avioliiton aikana aiemmin huomiotta jätetyt ongelmat nousevat vähitellen pintaan ja tuottavat sitten puolisoiden välille eripuraa. He alkavat nähdä toisensa hankalina. Jos ongelmat sittemmin vielä kasautuvat he saattavat hakea toisistaan eroa.

Pettymysmalli keskittyy jonkin ”hyvän” – kuten kiintymyksen ja rakkauden – menettämiseen, kun taas *ahdistuksen kehitysmalli* keskittyy siihen, miten aviollinen solidaarisuus murenee.

Pysyvän dynamiikan malli väittää, että seurustelun aikana muotoutuneet tavat jatkuvat samankaltaisina myöhemmän avioliiton aikana, ja että hyvät avioliitot ovat tällaisia jo heti alusta alkaen. *Pettymysmalli ja ahdistuksen kehittymismalli* sen sijaan tarkastelevat juuri avioituneita toisiinsa rakastuneina pareina ja väittävät, että se mitä heille tapahtuu kuherruskuukauden jälkeen – kuten pettymysten kohtaaminen tai konfliktien ilmaantuminen – määrittää vahvasti avioliiton tulevaa pysyvyyttä ja onnellisuutta.

Jos henkilö tuntee seurusteltaessa kohdanneensa ”sen oikean”, hän tuntee spontaania voimakasta vetovoimaa uutta kumppaniaan kohtaan, eikä hän mieti, kuinka hyvin kumppani vastaa niitä ominaisuuksia, joita hän on mahdollisesti toivonut tai odottanut ihannekumppaniltaan. Ihmiset arvostavat yleensä erityisesti kumppanin hyvännäköisyyttä, säännöllisiä tuloja, hyvää koulutusta, kykyä sympatiaan ja hyväntahtoisuuteen, riippumattomuutta ja tunne-elämän tasapainoisuutta.

Avioliitot kehittyvät miltei vääjäämättä romanssista eräänlaiseksi yhteistyösuhteeksi. Arkihuolet ja -velvollisuudet vaativat yhä enemmän aikaa sitä myöten, kun arkielämä lisääntyy avioliiton ensimmäisen vuoden aikana. Avioliitto toteutuu yhtä hyvin käytäessä kaupassa, vierailtaessa ystävien luona ja vaikkapa puuhailuna keittiössä, kuin makuuhuoneen intiimissä yhteiselämässä.

Hustonin tulokset vahvistivat monilta osin näiden mallien oletuksia. Hän totesi, että parit, jotka solmivat avioliiton siteen karikkoisen seurustelun jälkeen, olivat tuoreina aviopareina muihin pareihin verrattuna vähemmän rakastuneita, he kokivat suhteestaan enemmän ristiriitaisia tunteita ja he olivat useammin suorastaan vihamielisiä toisiaan kohtaan.

Oltuaan kaksi vuotta naimisissa parit viettivät yhtä paljon aikaa yhdessä kuin he tekivät naimisiin mentäessä. Heidän yhteiset tekemisensä keskittyivät nyt kuitenkin enemmän kotitöihin ja kotiin liittyviin vapaa-ajan aktiviteetteihin kuin joihinkin kodin ulkopuolisiin huvituksiin, kuten vaikkapa käymiseen elokuvissa, illastamiseen ravintolassa tai vierailuihin ystävien tai sukulaisten luona. Ajankäyttö keskittyi ja rajoittui yhä enemmän kotielämään. Samalla parit kuitenkin puhuivat vähemmän keskenään ja he hellivät toisiaan vähemmän avoimesti. Helliminen ja yhdynnät vähenivät Hustonin mukaan pareilla suunnilleen jopa puoleen kahden avioliittovuoden jälkeen. Koska parin toiveita ja heidän uusia velvollisuuksistaan oli vaikea yhdistää, avioliitossa saattoi kehittyä jännitteitä ja tyytymättömyyttä.

Ensimmäistä lastaan odottavien parien avoin keskinäinen kiintymys vahvistui hieman. Lasten syntymä kuitenkin vähensi miesten omia vapaa-ajan harrastuksia, ja myös puolisoitten yhteiset vapaa-ajan harrastukset vähenivät. Sosiaalinen vuorovaikutus tapahtui tässä vaiheessa aiempaa kohdennetummin niiden sukulaisten ja ystävien kanssa, joista vaimo piti. Lapsettomien parien keskinäinen kotitöiden jako oli tasaisempi kuin se oli pariskunnilla lasten hankinnan jälkeen. Tuoreet äidit ottivat neljä viidesosaa lasten hoidosta itselleen.

Koko seurannan ajan jatkuneet avioliitot jaettiin seurantatutkimuksessa onnellisiin ja onnettomiin. Joissakin parisuhteissa oli tyytymättömyyttä suhdetta kohtaan jo avioliittoa solmittaessa. Juuri avioituneiden parisuhdetilanne ennusti odotetusti näiden suhteiden pidemmän aikavälin onnellisuutta.

Hustonin 14 vuoden seurannassa tavoitetuista 161 parista oli vuoden 1981 jälkeen eronnut 56 paria eli 38 %. Nämä pari jaettiin Pian eronneisiin (alle 2 vuotta naimisissa), Varhain eronneisiin (naimisissa 2 – 7 vuotta) ja myöhään eronneisiin (avioliitto kesti yli 7 vuotta). Eron ajoittuminen riippui paljolti siitä, kuinka lupaavalta avioliitto oli vaikuttanut alussa. Tuoreina ”lutuiset” avioliitot, vaikka nekin pian arkipäiväistyivät, kestivät paremmin kuin ne, jotka olivat alussa vähemmän lupaavia. Ne kuivuivat sitten vähitellen kokoon. Avioliiton kahden ensimmäisen vuoden aikana myöhemmin eronneiden kiintymys ja rakkaus heikkeni enemmän kuin avioliittoa jatkaneilla.

Nopeasti eronneet parit olivat eläneet avioliitoissa, joissa oli selviä merkkejä vakavista ongelmista jo suhteen alussa. Nämä parit olivat jo vastanaineina merkittävästi vähemmin rakastuneita toisiinsa ja useasti jopa vihamielisiä toisiaan kohtaan. Näiden parien seurustelusuhteita leimasivat toistuvat vaihtelut sitoutumishalussa. Ne heijastelivat heidän ”sydämensä vaihteluita” ja niihin liittyviä riitoja. Joillekin pareille siihen sisältyi suhteen katkeaminen määrääjäksi ja uudelleen aloitus sovinnon teon jälkeen. Nopeasti eronneiden suhteilla oli siis kaoottinen luonne vaihtelevine ylä- ja alamäkineen. Nopeasti eronneet miehet ja naiset olivat avioituneet sangen nuorina, ja monet heistä olivat eläneet onnettomassa perheilmapiirissä ennen kuin he olivat tavanneet toisensa.

Kaksi kuukautta häiden jälkeen ne puoliset, joilla oli myöhemmin onnellinen avioliitto, käyttäytyvät toisiaan kohtaisesti herttaisesti ja heillä oli vähemmän riitoja verrattuna niihin pareihin, jotka kyllä jatkoivat avioliittoaan, mutta jotka eivät olleet siinä kovin onnellisia.

Parien persoonallisuuden piirteet osoittautuivat avioliiton onnellisuuden merkittäviksi tekijöiksi Hustonin seurannassa. Jo kahdella persoonallisuuden piirteellä, herttaisella ja huolehtivalla luonteenlaadulla ja ärtyneisyydellä ja pahantuulisuudella (ahdistus) oli merkittävä rooli ja yhteys avioparin tunneilmastoon. Onnellisten avioliittojen puoliset olivat ilmaisutavoiltaan yleisesti herttaisempia ja huolehtivampia. Tämä ilmaisi osaksi näiden henkilöiden kykyä rakastaa. Lempeät puoliset saivat kumppaniltaan takaisin enemmän lempeyttä. Pahantuulinen temperamentti taas yhdistyi vahvempaan vastakkainasetteluun avioliitossa. Se synnytti parin välille vihan ja loukkauksen syklejä.

Ihmiset testailevat yleensä yhteensopivuuttaan osallistumalla yhdessä joihinkin julkisiin aktiviteetteihin, kuten menemällä yhdessä vaikkapa elokuviin tai illalliselle. Jos heidän mieltymyksensä sopivat yhteen, he voivat näiden aktiviteettien kautta kokea yhteistä nautintoa. Jos heidän mieltymyksensä eivät sen sijaan ole yhteisiä, on näyttämö joko viritetty konfliktille tai sitten heidän on sopeuduttava syntyneeseen tilanteeseen.

Pettymyksen ja ahdistuksen kehittymismallit korostavat molemmat muutoksen tarvetta avioliiton varhaisvaiheissa. Pettymys liittyy romanssin haihtumiseen ja ahdistus ristiriitojen lisääntymiseen. Hustonin seurantatutkimuksen tulosten perusteella avioliittoa uhkaa sen alkuvaiheissa enemmän sen osapuolten vieraantuminen romantiikan ideaaleista kuin heidän riitaisuutensa lisääntyminen.

Myöhemmin (7 aviovuoden jälkeen) avioeron ottaneet olivat solmineet liittonsa useasti nopeassa tahdissa kovasti rakastuneina, ja monet heistä saivat lapsen jo ennen avioitumistaan. He olivat toisiaan kohtaan poikkeuksellisen ”lutuisia” vastanaineina, mutta myöhemmin heidän keskinäinen kiintymyksensä väheni samalla, kun suhteen ambivalenssi lisääntyi vähitellen. Heidän rakkautensa ei kuitenkaan paljoa vähentynyt vielä avioliiton kahden ensimmäisen vuoden aikana. He oppivat kuitenkin näkemään toisensa vähemmän hyväntahtoisina ja toisistaan huolehtivina, kuin pariskunnat kestävässä tai onnellisissa avioliitoissa.

Puolisot saattavat reagoida romanssinsa laimenemiseen yrittämällä aluksi tavoittaa suhteensa aiempaa keskinäistä jännittävyttä ja kiihottuneisuutta. Jos nämä yritykset epäonnistuvat, he saattavat arvioida avioliittonsa uudelleen ja keskittyä arvioimaan aiempaa enemmän toistensa puutteita. Vasta tyytymättömyyden kasvaessa enemmän jotkut parit saattavat tulla toistensa suoranaiseksi vihamiehiksi, tai se tapahtuu sitten, kun toinen puolisoista ilmoittaa haluavansa erota avioliitosta.

Nuorina avioituneet olivat Hustonin tutkimuksessa suhteensa alussa vähemmän romanttisia ehkä siksi, että heidän avioliittonsa eivät olleet aluksi kovin lupaavia. Nämä puolisot näyttivät usein menettävän uskonsa avioliittoonsa, kun kuherruskuukauden aika häipyi heidän muistoistaan. Monet nuorina eronneet olivat avioituneet toivoen, että avioliitolla olisi myönteinen vaikutus heidän parisuhteelleen ja kumppanilleen. Kun tätä toivuttua muutosta ei tapahtunut, heidän jo aiemmin hauras sitoutumisensa avioliittoon heikkeni. Näiden parien seurusteluvaihe oli ollut yleensä sangen pitkä.

Heti avioitumisen jälkeen nopeasti eronneet olivat vähemmän rakastuneita ja vähemmän lempeitä toisiaan kohtaan verrattuna myöhemmin eronneisiin puolisoihin. He myös kertoivat nopeammasta keskinäisen rakkautensa hiipumisesta. Nämä avioparit kyseenalaistivat sen, oliko heidän kumppaninsa lopultakaan ollut luonteeltaan herkkä ja kumppanistaan huolehtiva.

Tutkimuksessa löytyi vahvistusta myös sille, että ne parit, jotka ajautuvat eroon, saattavat keskittyä jo avioliiton alkuvaiheissa muita enemmän suhteensa mahdollisiin ongelmiin. Esimerkiksi näkemyserot siitä, kenen tulisi ottaa vastuu mistäkin kotityöstä, olivat yhteydessä aviolliseen tyytymättömyyteen niillä pareilla, jotka erosivat myöhemmin. Vastaavia eroja ei ollut heillä, jotka solmivat kestävästi avioliiton. Puolisoiden erilaisuuteen keskittyminen näytti johtavan tyytymättömyyteen avioliitossa. Se taas johti kiinnittämään huomion solidaarisuuden mihin hyvänsä rakoiluun avioliitossa.

Hustonin tutkimuksessa *pettymysmallin* oletusten mukainen rakkauden ja kiintymyksen väheneminen – eikä siis negatiivisuuden lisääntyminen – oli vahvassa yhteydessä avioliittoa koskevan ambivalenssin kehittymiseen. Tällainen tilanne oli tyypillinen varsinkin tunteikkaille pareille.

Hustonin tutkimus osoitti, että suhteen kehitysnopeus riippuu merkittävässä määrin puolisoiden persoonallisuudesta ja yhteensopivuudesta. Merkit tulevista avio-ongelmista tulevat esiin jo seurustelun aikana, ja avioliiton ensimmäiset vuodet ennustavat heidän pidemmän aikavälin kohtaloaan.

Rakkaus sysää parin seurustelu-uralle ja rakkauden syvyys seurustelun aikana ennustaa tuoreen parin tulevia vaiheita. Mahdollinen rakkauden menetys avioliiton alkuvuosina antaa vihjeitä siitä, tuleeko avioliitto kestäväksi. Rakkaus on kuitenkin vain yksi tekijä, joka johdattelee avioliittoja eteenpäin.

Useimmat juuri avioituneet aloittavat avioliittonsa suurin toivein tai ainakin toivorikkaana yhteisestä pitkästä tulevaisuudestaan. Tästä huolimatta vain 40 % Hustonin tutkimista pareista oli edelleen ainakin melko onnellisessa avioliitossa 14 vuotta suhteen alkamisen jälkeen.

Ne parit, jotka solmivat myöhemmin pysyviksi ja onnellisiksi osoittautuneita suhteita, sivuuttivat seurusteluvaiheensa vailla erityistä draamaa. Puolisoilla oli suloisiksi koetut luonteet, samanlaiset perusintressit ja yhteensopivat ajatukset aviollisista rooleistaan. Vastanaineina he olivat kovasti rakastuneita, melko helliä ja he elivät yhdessä pääosin harmonisesti.

Jotkut niistä avioliitoista, jotka eivät onnistuneet kukoistamaan ja kestäväksi, olivat huonoja alusta alkaen ja ne purkautuivat sitten melko nopeasti. Onnistuneet avioliitot sen sijaan rakentuivat osaksi tietylle taipumukselle kaunistella kumppanin hyveitä samoin kuin alttiudelle jättää huomiotta mahdolliset ongelmat ja pidättyä olemasta negatiivinen. Vahva liitto rakentui sille, että kumppanit tunsivat toisensa hyvin, ja heillä oli toisiaan kohtaan vahvoja tunteita ja kiintymystä. On eri asia kaunistella hyviä asioita kuin antaa anteeksi toisen toistuvia virheitä.

Tutkimuksen yleishavaintona voi todeta, että hankaluuksia sisältävä seurustelu johdattelee parin harvoin onnelliseen avioliittoon, ja että puolison persoonalliset ominaisuudet ennustavat ja muovaavat avioliiton tunneilmastoa. Rakkauden ja kiintymyksen menettäminen avioliiton alkuvaiheissa ennustaa parin eroa. Eron ajoittuminen puolestaan riippuu siitä, kuinka hyvä avioliitto on sen alkuvaiheissa.

6. HENKILÖKOHTAISET HAASTATTELUT EROISTA

Valtiotieteen ylioppilas Anne Valkeapää teki Väestöntutkimuslaitokselle kevään 2013 aikana 14 henkilökohtaista haastattelua eron kokeneista alle 35-vuotiaista naisista ja miehistä. Haastatelluista yhdeksän oli naista ja viisi miestä. Haastateltavien rekrytoinnissa käytettiin hyväksi muun muassa Väestöliiton nettisivua. Haastateltavien valinnassa painotettiin mahdollisuuksien mukaan erilaisuutta. Haastattelujen yleistavoite oli syventää eroprosessien näkökulmaa ihmisten itsensä kertomana.

Teen tässä lyhyen yhteenvedon haastatteluista niissä koettujen erityisten prosessien ja eroon johtaneiden syiden osalta. Haastattelujen sitaatteja on käytetty syventämään eri aiheiden käsittelyä soveltuviin kohdin läpi koko raportin.

Haastateltujen eroprosessit:

1. Nainen, 27 vuotta

Nainen oli eronnut vuonna 2011 viisi vuotta kestäneestä avoliitosta, jonka lopuksi oli ollut kolmen kuukauden avioliitto. Nainen oli löytänyt älykkään kumppanin, joka ei tuntunut todellakaan tylsältä ja rakastui nopeasti ideaalikuvaan toisesta ja suhteen mahdollistamaan rakkauden tunteeseen. Kumppanin kanssa oli vahva fyysinen vetovoima. He tekivät lähes kaikkea yhdessä.

Se oli varmaan meiän suurin ongelma oikeesti oli se, et me oikeesti vietettiin 24/7 AINA (painottaa) yhdessä et meil ei ihan oikeesti ollut kauheesti omaa aikaa... Et se et mä oisin ollut yksin kotona oli maksimissaan noh tosi harvoin et jos Mikko oli jossain lenkillä (H:Joo) mut se on kans yks sellanen juttu mikä johti siihen et me erottiin.
(Nainen, 27v)

Nainen epäili e-pillereiden tehneen hänestä liiaksi sitoutumisintoisen. Niiden käytön lopettamisen jälkeen hänestä tuntui, että hän ei halunnutkaan vielä lapsia. Yhteen muuttamisen ja arjen alkamisen jälkeen naiselle syntyi pian epäilyksiä siitä, oliko suhde lopulta toivotunlainen. Mies osoittautui liian itsekkääksi sekä

opintojensa että kotitöiden osalta, ja nainen joutui mielestään joustamaan itselleen tärkeissä asioissa liiaksi. Hänelle ei jäänyt juurikaan omaa aikaa. Lisäksi nainen ei voinut enää luottaa siihen, mitä hänen kumppaninsa sanoi. Mies puhui yhtä ja teki jotakin toista. He kävivät pari kertaa pariterapiassa, mutta se oli jo liian myöhäistä. Nainen luki kumppaninsa ansioksi sen, että hän itse oli innostunut opiskelemaan.

2. Nainen, 31 vuotta

Nainen oli eronnut lähes viisi vuotta kestäneestä avoliitosta vuonna 2011. Hän oli alkanut seurustelemaan noin seitsemän vuotta sitten 17-vuotiaana kokemansa ensirakkauden kanssa. He olivat uudelleen tavattuun molemmat varattuja, mutta purkivat nämä suhteensa ja olivat aluksi yhdessä lähinnä viikonloppuisin. He tekivät paljon erilaisia kivoja ja kiinnostavia asioita yhdessä. Nainen odotti miehen tekvän hänet onnelliseksi ja järjestävän hänelle seikkailuja. Yhteen muuttamisen jälkeen naista loukkasi se, kun mies vietti vapaapäivänsä mieluummin baareissa kuin hänen kanssaan. Mies puhui rakkaudesta, mutta hänen tekonsa eivät siitä todistaneet. Nainen itsekin oli sittemmin useita kuukausia ulkomailla.

... miekin tiedostan oman virheen siinä et miekin lähin pariin otteeseen ulkomaille. Mie olin kerran 3 kuukautta pois ja kerran 1,5 kuukautta pois. Ne oli vaan semmosia asioita esimerkiksi et mie vaan ilmotin et eihän nää en mie ollut koskaan tajunnut neuvotella niistä eikä hän siitä tietenkään mitään sanonut ettet lähde, vaan tottakai lähdet... Et jossain vaiheessa varsinkin sit siinä loppuvaiheessa niin juuri se et oli niin erilaiset mielenkiinnon kohteet ni ne oli ne asiat, jotka meitä niin ku erotti paljon.
(Nainen, 31v)

Kumppanien erilaiset mielenkiinnon kohteet erottivat heitä vähitellen toisistaan. He eivät juurikaan riidelleet keskenään, ja heillä oli melko paljon yhteisiä ystäviä. Naisesta tuntui, että hän itse kasvoi aikuiseksi, mutta mies vietti edelleen teini-ikäisen rock'n roll elämää. Mies saattoi ilmoittaa vasta päivää ennen otta-neensa lomaa ja lähtevänsä yksin jollekin festarille. Nainen oli heidän erilleen kasvustaan ahdistunut ja päätti viimein hakeutua eroon avoliitostaan. Hän kävi erilleenmuuton jälkeen muutamia kertoja terapiassa.

Ja siinä se sit sohvalla istu ja mie katoin sitä ja mua rupes ihan hirveesti itkettää et tiiätkö ei tästä tuu niin ku yhtään mitään enää. Jotenkin niin ku mul oli sellanen filis et vaik se istu siinä vieressä et se oli satojen kilometrien päässä... Kaks ihan erilaista elämää kaks ihan erilaista ihmistä ja se on vieläkin sellanen asia josta kumpikin niin ku tai hän sano se jätti mut ja mie sanon et mie jätin sen. Et mie sanoin sille et täs ei oo mitään järkeä et meidän on valittava ja se kysy sit et, aatteletko näin. Et aattelen. Et onks se nyt tässä ja nyt. Ja mie sanoin et on.
(Nainen, 31v)

3. Mies, 28 vuotta

Mies oli eronnut kolme vuotta varhemmin neljä vuotta kestäneestä avoliitostaan. Hän oli tavannut kumppaninsa kavereiden välisissä kimppatapaamisissa ja koettuaan naisen kanssa taianomaisen yhteisen kesän, hän sitoutui tiiviiseen seurustelusuhteeseen. He juhlivat paljon ja tekivät paljon matkoja muun muassa festareille. Mies eli hetkessä mieltimättä mitä odotti suhteelta. Hän on itse todella flirttaileva ja tämä aiheutti kumppanissa mustasukkaisuutta ja mökötystäkin. Varsinaisen kiilan suhteelle aiheutti se, kun naiselle selvisi, että mies ei halunnut lasta. Hän ei voinut luvata naiselle, että tämä saisi häneltä lapsia jonakin päivänä. Tämä oli naisille suuri pettymys.

Lopullisen sysäyksen erolle antoi se, että hänen tyttöystävänsä jäi kiinni pettämisestä miehen kahden ystävän kanssa. Miehen mielestä tämä oli naisen keino tai tekosyy päästä irti suhteesta.

...mä en pystyny antaa hänelle sellasta lupausta et sä saat kyl lapsia jonakin päivänä viel mun kans ni se sitä mä en pystynyt antaa koska en mä nähny sitä tilannetta... No se lopullinen erohan tuli ku se kerto mulle et se on pettänyt mua. Mutta en mä usko että se oli varsinaisesti se tai mul on semmonen tunne et se on ollut vaan poispääsy, tekosyy tavallaan.
(Mies, 28v)

Eron jälkeen mies oli ryhtynyt viettämään paljon aikaa veljensä kanssa, ja tämä oli hänen mielestään parasta, mitä hänelle oli ehkä koskaan tapahtunut. Mies piti uudesta vapaasta elämästään.

4. Nainen, 34 vuotta

Nainen oli eronnut kymmenen vuotta kestäneestä avioliitosta vuonna 2009. Hän oli tavannut yhteisessä seurueessa ravintolassa miehen, jonka kanssa hänelle kehittyi nopeasti vakava suhde. Naisesta tuntui, että he halusivat elämältään samanlaisia asioita: tähän kuului myös lasten hankinta. He kihlautuivat sängen pian ja muuttivat yhteen alle vuodessa seurustelunsa aloittamisesta. Mies oli eronnut aiemmasta pitkästä suhteestaan. Mies oli komea ja tuli hyvin toimeen naisen ystävien kanssa, mutta hänen oli vaikea puhua monista asioista. He hankivat kolme lasta, joista kaksi nuorinta sairasteli melko paljon. Naisesta tuntui, että näiden sairastelujen myötä he ajautuivat kauas toisistaan. Heille tuli riitaa lapsista ja mies muuttui pahantuuliseksi.

... sit alko yhtäkkii tuntuu siltä et aika yhtäkkii et siltä et tunnenko mä tota ihmistä ollenkaan joka tääl kotona asuu ja sit tota tuntu siltä et oltiin saatu lyhyen ajan sisällä nää lapset et on syntyny 03, 05, 06 niin tota jotenkin se tuntu et näien kahen nuorimman sairastelujen myötä oli ajauduttu jo aika kaus toisistamme...
(Nainen, 34v)

Nainen olisi halunnut seksiä ja fyysistä läheisyyttä paljon enemmän kuin mies. Hän pelkäsi lasten saavan itselleen huonon mallin heidän lähes puhumattomuuteen johtaneesta parisuhteestaan. Yhdessä asumisen myötä nousi esille arvoriistiriitoja suhteessa matkusteluun ja puoliset totesivat, että heillä oli poikkeavia tavoitteita tulevaisuuden varalle.

... tavallaan halus ihan eri et esimerkiks yhtäkkii alko puhuu tota et hän haluis matkustella kauheesti. Ja ku en mä oo kiinnostunu semmosesta et et mulle on jo niin ku no ehkä jo yks syy miks mikä johti sit et mulle niin ku ympäristö on, eettiset arvot on tosi tärkeitä et esimerkiks mä en halunnut matkustella sen takii et se saastuttaa ihan hirvittävästi ja hän vaan halus matkustella...
(Nainen, 34v)

Nainen koki, että he olivat eläneet ainoastaan hänen omaa unelmaansa. Nainen yritti houkuttaa miestä kanssaan terapiaan, mutta tämä ei siihen suostunut. Eron jälkeen mies solmi uuden suhteen ja hän ja hänen uusi puolisonsa eivät olleet kovin halukkaita tapaamaan lapsia.

5. Nainen, 28 vuotta

Nainen oli eronnut vuonna 2010 yhdeksän vuotta kestäneestä suhteesta, johon sisältyi viiden vuoden avioliitto. Hän oli tutustunut mieheen yhteisen kaverin kautta. He asuivat aluksi eri paikkakunnilla ja tapasivat toisiaan viikonloppuisin. Molempien vanhemmilla oli ollut ongelmalliset avioliitot ja nainen halusi tarkentua suhteeseen, joka tuntui turvalliselta ja pysyvältä. Hän tuli (17-vuotiaana) melko pian raskaaksi, mutta he tekivät salaa abortin. Nainen joutui myöhemmin taistelemaan tästä asiasta äitinsä kanssa. Miehen armeija-aika tuntui sittemmin erottavan puolisoita toisistaan. Naisesta tuntui, että hän muuttui äidiksi ja mies oli poika.

... se (puoliso) jäi siihen teinipojaksi tai semmoseks nuoreks pojaksi ja sitä se oli koko meidän suhteen loppuun asti et se ei tavallaan et mä muutuin äidiksi ja se oli se poika...
(Nainen, 28v)

Mies käytti vapaa-aikansa pleikkarin pelaamiseen. Vaikka nainen yritti kouluttaa miestä, ei tämä muuttunut toivotulla tavalla. He riitelivät paljon ja uhkailivat toisiaan erolla. Puolisoilta puuttuivat yhteiset päämäärät ja keskinäinen kunnioitus. Mies ei itse asiassa halunnut lapsia vielä ainakaan kymmeneen vuoteen. He olivat melko paljon erillään myös kesälomillaan, eivätkä muuttuneet naisen toivomaksi tiimiksi.

... (puoliso) lähtee vaikka festareille et sanoo et "hei mä lähen huomenna festareille et sovin tohon pitkät vapaat et mä tuun ens viikolla". Et hetkonen, mikäs juttu tää on. Sit se lähti festareille ja mä sain päivää aikasemmin tietää et se lähtee... Mut sit se rupes menee niin ku niin pelleilyksi se elämä siinä loppuvaihees, varmaan se viimeinen vuosi ku oltiin yhdessä. Ja sit mä rupesin tiedostaa sen et tässä tulee kyl loppu... sit mä rupesin ihan pakkaa tavaroita mut mä en tosiaankaan tienny et lähenkö mä 3 vuoden päästä vai koska mä lähen. Mä vaan tiesin et mä tuun lähtemään.
(Nainen, 28v)

Mies rupesi laittamaan naiselle enemmän vastaan saatuaan omia tuloja – tätä naisen oli vaikea sietää. Nainen piti kuitenkin ulospäin onnellisen parisuhteen kulisseeja pystyssä.

Mut sit tavallaan myös se oli sukujuhlii tai jotain ni sit me oltiin siellä se maailman rakastunein pari ja kaikki on niin hyvin meillä niin ku tavallaan me oltiin sit kuitenkin ne mun vanhemmat jotka oli opettanu mulle sen kulissinpidon ni mä tein sen vielä paremmin.
(Nainen, 28v)

Nainen oli päättänyt lähteä suhteesta, mutta ei tiennyt koska sen tekisi. Hän sai kimmokkeen erilleen muuttamiseen solmimastaan ulkopuolisesta suhteesta. Eron jälkeen nainen kävi läpi terapian, johon hän sai kimmokkeen ex-miehen uudesta suhteesta, jota hänen oli vaikea hyväksyä.

6. Nainen, 30 vuotta

Nainen oli eronnut vuonna 2011 seitsemän vuotta kestäneestä suhteesta, josta viisi ja puoli vuotta oli ollut avioliittoa. Hän oli tutustunut mieheen illanvietossa. He tapasivat muutaman kerran, mutta suhde ja naisen ihastuminen mieheen sai alkunsa vasta puoli vuotta myöhemmin naisen muutettua Turkuun vuonna 2004. Nainen oli hakuvaiheessa ja hänelle tuli nopeasti se olo, että tästä tulee omien lasten komea ja luotettava isä ja he menevät nopeasti naimisiin. Mies lähti kuitenkin muutamaksi kuukaudeksi ulkomaille töihin, eikä ollut varma, haluaisiko hän lapsia ja haluaisiko hän perustaa perheen ainakaan yhtä nopeasti kuin nainen.

Suomeen palattuaan hän oli tähän kuitenkin suostuvainen, ja he rupesivat heti yrittämään lasten saantia Nainen tulikin pian raskaaksi, ja he avioituivat naisen toiveesta salaa viikkoa ennen synnytystä. Ennen sitä oli ollut niin paljon erimielisyyksiä, että he olivat välillä erossa. Naisesta tuntui, että heillä oli äiti-poika asetelma. Mies pelasi pelejä yömyöhäiseen, eikä saanut mitään aikaiseksi. Hän oli vähän erakkoluonne ja jatkoi suhdetta osaksi siksi, että ei uskonut ketään muuta saavansa. Suhteessa koettiin käännekohta, kun nainen tuli uskoon ja alkoi käydä seurakunnassa. Hän yritti käännyttää miestään siinä onnistumatta.

... jossain vaihees meil tuli sit et me lähettiin eri teille vois sanoo näin et me lähettiin niin ku kasvaa vähän erilleen... se liitty varmaan siihen ku mä aloin mä tuln uskoon ja aloin käydä seurakunnassa ni silloin hän sano että hänest tuntu et siit lähtien me mentiin näin (näyttää käsillä että eri suuntiin)... hänel tuli varmaan viel enemmän semmonen olo et hän ei riitä ja hän ei kelpaa ku mä halusin et hänki tulis uskoon ja me voitais olla onnellisesti yhes uskos ja kaikkee... mä tuputin sitä hänelle ihan vääräl taval siin alussa ja se vaan pahensi sitä tilannetta et hän koki

et mä olin vaihtanut hänet Jeesukseen... meil tuli silloin semmonen et me alettiin puhuu erosta ja tota hän halus tai me puhuttiin sitä et pitäskö muuttaa erilleen...

(Nainen, 30v)

Kun ensimmäinen lapsi syntyi, se tuli heidän väliinsä niin konkreettisesti, että nainen nukkui vauvan kanssa ja mies siirtyi olohuoneeseen. Nainen olisi toivonut miehen muuttuvan perheenpääksi. Mies taas koki naisen vaihtaneen hänet Jeesukseen. He alkoivat tämän jälkeen puhua erosta. Nainen reagoi tähän kinuamalla mieheltä toisen lapsen ja lupaamalla hoitaa sen. Mies oli muualla töissä ja vain viikonloput kotona. Mies sai sitten sen verran itsevarmuutta, että haki eroa. Nainen haaveilee edelleen kotiäitiydestä.

7. Nainen, 34 vuotta

Nainen oli eronnut kuusi vuotta kestäneestä avoliitosta naisparinsa kanssa vuonna 2011. He olivat tuttuja, jotka tapasivat sattumalta toisensa ja sopivat myöhemmin ensimmäisen varsinaisen tapaamisen. Suhde roihahti liekkeihin saman tien. He rakastuivat toisiinsa ”mielettömän paljon”, ja heidän suhteensa oli hyvin intohimoinen. Naisystävä oli juuri pääättelemässä omaa pitkäaikaista aiempaa suhdettaan. Jo neljän päivän kuluttua ensimmäisestä tapaamisesta nainen muutti uuden puolisonsa luokse.

Nainen ymmärsi myöhemmin, että ensimmäinen erosiemen kylvettiin muuttamalla yhteen tuolla tavoin, ilman mitään harkintaa. Hänen kannaltaan oli muutto toisen kotiin ja hänen omistusasuntoonsa hieman hankalaa. Lisäksi hänen kumppaninsa sanoi ensimmäisen kerran jo puolentoista vuoden yhteiselon jälkeen, että hän ei ole varma pystyykö hän tähän parisuhteeseen. Tämä oli naiselle iso järkytys. Tilanne meni ohi, mutta naisesta tuntui sen jälkeen, että heidän suhteensa on hiuskarvan varassa. Tämä aiheutti hänessä epävarmuutta ja pelkoa.

Kumppanin epäröinti suhteen jatkamisesta toistui sittemmin vähintään kerran vuodessa. Tästä syystä nainen vältti puhumasta hänelle mistään omista negatiivisista tunteistaan. Käytännössä kumppani otti vastuun suhteen taloudellisista asioista ja nainen itse kodin hoidosta. Muutos parin valtasuhteissa tapahtui naisen ihastuessa toiseen naiseen. Se avasi hänen silmänsä ja innosti eroamaan.

... sit tapahtu siinä aikamoinen käänne ns. valtasuhteissa kun kävi niin et mä ihastuin 2 vuotta ennen eroa sellaseen toiseen naiseen... mä sain

siitä sellasen et on muita ihmisiä ja et mä en kuole, vaikka Minna jättäis mut et mä voin sit vielä löytää uutta rakkautta. Se ei ollu sellanen rakastuminen että ois ollu pakko toimia sen eteen mut se oli kuitenkin voimakas ihastuminen, ja se sai mulle ihan silmät aukeamaan.
(Nainen, 34v)

Kun nainen kertoi tästä kumppanilleen, tämä aloitti kuukausia kestäneen väsytystaistelun tavoitteena estää ero. Siihen kuului myös käynti terapeutin pakeilla. Eron jälkeen molemmat kumppanukset solmivat uudet hyvät suhteet.

... niin ku vajaan kuukauden kuluttua mä sanoin et se on sit ero et mä en sit tuu takasin, et mä hommaan oman asunnon ja se on sit ero. No ei sit, Piia ei ollut sit millään tavalla valmis hyväksyy sit kyl sitä... siit alko sellanen useamman kuukauden, puol vuotta ainaki kestäny sellanen väsytyt-taistelu siitä, et se kieltäyty hyväksymästä tätä eroa ja kaikin keinoin niin ku yritti et mä muuttaisin mieleni ja hyvällä ja pahalla, ja käytiin siel sen terapeutin luonakin yhdessä pariin otteeseen.
(Nainen, 34v)

8. Mies, 34 vuotta

Mies oli eronnut vuonna 2012 suhteesta, joka oli kestänyt 12 vuotta ja johon sisältyi viiden vuoden avioliitto. Hän oli tavannut puolisonsa opiskelijaristeilyllä. Suhde lähti vilkkaana käyntiin, ja mies muutti melko pian naisen luo. Muutaman kuukauden kuluttua he saivat kuulla, että heille oli tulossa lapsi. Se aiheutti suhteessa aluksi aikamoisen kriisin. Mies oli tuolloin 22 -vuotias. He päättivät kuitenkin panostaa yhdessä lapsen hoitamiseen ja puoliso jäi sittemmin kotiin lapsen kanssa. Miehellä oli ongelmana se, että hän ei osannut olla vaimon toivomalla tavalla romanttinen. Osaksi tästä syystä vaimo nalkutti ja myös suuttui helposti.

... meil meni paljon, paljon ristiin arjessa (rakkauden ilmaisussa) et mä tein asioita mitkä tavallaan mää tarkoitin niin ku osoittaakseni hänelle et mä välitän hänestä, et mä arvostan häntä ja kunnioitan häntä. Mut koska sit mä en tehnyt sellaisia asioita jotka oli hänelle niitä rakkauden merkkejä niin ku ei ollu kahdenkeskisiä hetkiä ulkomaille ja liian vähän kukkia kotiin tai näitä ja sit hän piti et mä en rakastanut häntä.
(Mies, 34v)

Miehen oli vaikeata puhua puolisolle tunteistaan. Toista lasta hankittaessa vaimo masentui ja hänen oli hakeuduttava terapiaan. Tässä vaiheessa vaimo alkoi ensimmäistä kertaa kyselemään tulisiko heidän erota. Pari meni kuitenkin tämän jälkeen vuonna 2007 naimisiin. Noin vuosi siitä eteenpäin miehestä tuntui, että he olivat erkaantuneet toisistaan. Kumpikaan ei saanut parisuhteelta sitä, mitä toivoi. Kun vaimo pääsi takaisin työelämään, hän sai voimia irtaantua avioliitosta.

9. Nainen, 23 vuotta

Nainen oli eronnut avoliitosta vuonna 2012. Suhde oli kestänyt kaikkiaan kuusi vuotta, josta kaksi ja puoli vuotta oli asuttu yhdessä. He olivat tutustuneet yhteisessä kaveripiirissä, ja jossakin vaiheessa he alkoivat viettää aikaa kahden ja siitä alkoi pikkuhiljaa seurustelu ilman mitään ”suurta roihahtamista”. Poikaystävän muutettua toiselle paikkakunnalle opiskelemaan he elivät kaksi vuotta etäsuhteessa. Sitten nainen muutti sinne miehen perässä. Yhteinen arki oli helppoa, eikä tarvetta riidoille ollut. He tukivat toisiaan ja olivat fyysisesti läheisiä. He eivät paljoa puhuneet tulevaisuudesta, mutta nainen alkoi haaveilla kihloista.

Se oli enemmän vähän semmosta haaveilua koska ehkä yks meiän suhteen ongelmista oli se, et me ei hirveesti puhuttu asioista tai tulevaisuudesta. Ni se oli ehkä sellasta et mä oletin että toinenkin tajuaa sen, mitä mun pään sisässä tapahtuu vaikka mä en sitä sanokaan, mikä on ihan typerää. Mutta niin siinä lähinnä sitten kävi... mä ajattelen et me oltiin tosi avoimia toisillemme ja silleen mut mun mielestä, kyl me puhuttiin paljon kuulumisii ja kaikkee, mut ei niin ku sellasia omia haaveita tai tulevaisuuden suunnitelmia tai sellasia vaikeita asioita, koska se tuntu jotenkin tosi vaikeelta...

(Nainen, 23v)

Naisen teki epävarmaksi heidän suhteestaan se, että kumppani lähti yllättäen ulkomaille vaihtoon kertomatta siitä mitään etukäteen. He tekivät jatkossakin asioita paljon erikseen, ja heillä ei ollut lainkaan yhteisiä kavereita. Nainen otti arkielämässä vastuun kodista ja raha-asioista, kun mies ei jaksanut uhrautua. Vaikeista asioista ei juuri puhuttu. Yhteistä aikaa oli vähän, ja kiireen vuoksi toisen huomioiminen jäi molemmilla vähälle ja pienistäkin asioista saattoi pahoittaa mielensä.

... ku oli yksinkertasesi niin kiire et se toisen huomioiminen jäi vähälle ja aika jäi vähälle ja niin, ni sit se rupes ehkä tuntuu sellaselta tai rupes pahottaa mielensä entistä nopeemmin tai helpommin pienemmistä asioista.
(Nainen, 23v)

Nainen oli ruvennut ajattelemaan eroa tavattuaan työssä miehen, johon hän ihastui hyvin vahvasti. Hän pohti sitä muutaman kuukauden yhdessä ystäviensä kanssa. Mies antoi naiselle paljon huomiota ja nainen koki itsensä prinsessaksi. Tämän kokemuksen seurauksena nainen teki eropäätöksen, jonka jälkeen he asuivat vielä kaksi kuukautta yhdessä. Nainen seurusteli eron jälkeen vain muutaman kuukauden uuden ihastuksensa kanssa. Naisen mielestä hänen entinen miehensä oli joka tapauksessa hänen paras kaverinsa. Nainen unelmoi nyt perheestä.

10. Nainen, 27 vuotta

Nainen oli eronnut miehestään vuonna 2010. Hän oli mennyt vuonna 2009 tämän kanssa naimisiin neljän vuoden seurustelun jälkeen. Avioliitto kesti vain puoli vuotta. Nainen oli tavannut miehensä baarissa ja päätynyt hänen kanssaan sänkyyn heti samana iltana. Muutaman kuukauden ja tapaamiskerran jälkeen he alkoivat seurustella, ja nainen muutti melko pian miehen luokse. Vuoden kuluttua he ostivat yhteisen asunnon.

Nainen oli mieheen kovasti ihastunut ja heillä oli paljon läheisyyttä. Yhteinen arki sujui mukavasti ja helposti. He tapasivat paljon miehen kavereita, ja nainen järjesteli heille muun muassa peli-iltoja. Mies olisi halunnut lapsia, mutta nainen ei. Heillä oli melko vähän seksiä miehen nopeasta siemensyöksystä johtuen. Nainen olisi kaivannut sitä paljon enemmän, ja kävi aiheesta miehen kanssa turhautunutta keskustelua. Nainen oli miehestä kovasti mustasukkainen, mutta se meni vähitellen ohi.

Mies muuttui niin, että hän ei vähitellen halunnut käydä juuri missään. Tämän syyksi paljastui vasta vähän myöhemmin, että miehellä oli peliongelma nettipokerin kanssa. Hän odotti naisen poistuvan jonnekin, jotta pääsi pelaamaan. Nainen oli tästä loukkaantunut.

Mut hän ei halunnut käydä missään, jossain vaiheessa se loppu se muualla käyminen ja siihen tosiaan se syy paljastu vasta myöhemmin... kahta viikkoa ennen häitä, et hänel on peliongelma ja et hän on pelannut 2

vuotta nettipokerii ja muuta, ni hän oli sit tavallaan odottanut sitä, et mä lähden pois kotoa. Et se oli se syy miks hän ei käyny missään. Et se paine päästä pelaamaan oli niin suuri, et ei sit tullut käytyä missään...
(Nainen, 27v)

Hän oli myös pettynyt siihen, että mies ei halunnut ollenkaan kehittyä ja lähteä vaikkapa opiskelemaan.

... tuntu siltä, että toinen ei halunnut ollenkaan kehittyä ku mä yritin, ku mä tiesin, että hän on fiksu ihminen ja muuta, ja hän ei halunnut mennä mihinkään kouluun... Et mä aina ihmettelin ku se sano et ei hän voi, ei hän halua mennä kouluun että ku ei oo rahaa, mutta sitten se peliongelma että hän oli pelannut jo vuosia siinä vaiheessa.
(Nainen, 27v)

Mies oli pelannut suurimman osan tuloistaan, eikä hän ollut kyennyt maksamaan edes naisen vihkisormusta. Nainen koki häämasennuksen. Mies ei halunnut hakeutua hoitoon. Jo noin pari kuukautta häiden jälkeen nainen sanoi miehelle, että hän ei enää halua olla tämän kanssa yhdessä. Hän koki eron erittäin noloksi asiaksi. Naisen mielestä miehen peliongelma ei ollut kuitenkaan eron varsinainen syy vaan naisen kyllästyminen ja naisen itsensä suhteen aikana solmit useammat muut suhteet, joista hän jäi lopulta kiinni. Nainen kuvasi itseään elämyshakuiseksi. Kun hänen kaipaamansa intohimo puuttui omasta suhteesta, hän haki sitä muualta. Hän ei halunnut tyytyä tavalliseen perusarkeen. Hän koki menettäneensä hyvän seuralaisen ja katkaisi kaikki välinsä miehensä ystäviin.

Noh se mitä mä menetin niin oli se yhteinen tulevaisuus, yhteisen tulevaisuuden suunnitelmat jossain mielessä et niin ku yhteiset matkat, kaikki semmonen älykäs, hauska seura niin ku se on yllättävän hankala löytää. (nauraa) Ja niin ku tottakai tiettyssä mielessä semmonen säännöllinen fyysinen läheisyys niin ku ja jossain mielessä tietynlainen semmonen kyl mä menetin mun uskoni rakkauteen aika paljon...
(Nainen, 27v)

... katkasin kaikki välit hänen ystäviin ja kavereihin, et vaikka sieltä suunnalta varsinkin naisilta, niin ku mun miehen kavereiden vaimoilta ja tyttöystäviltä tuli aika paljon semmosta viestiä niin ku Facebookissa ja tuolla, et miks oot poistanut mut Facebook-kavereista ja ois kiva jatkaa ystävyyttä ja näin. Mutta mä koin, et mä oon aina kokenut vähän

*silleen et pitää katkasta et ei voi jäädä siihen, et ei voi elää sitä itsenäistä elämää eteenpäin.
(Nainen, 27v)*

Naisen mielestä erosta selviää parhaiten solmimalla uuden suhteen. Kiintymys pääsee tällöin vaihtumaan toiseen ihmiseen. Naisella olikin uusi puoli vuotta kestänyt suhde. Uusi mies haluaisi naimisiin, mutta nainen ei haaveile perheestä ja lapsista. Hän on epävarma haluaako hän olla saman miehen kanssa yhdessä vuosikymmeniä. Hän kaipaa omia itsenäisiä ”juttuja”. Naisen edellinen mies oli solminut eron jälkeen uuden suhteen, ja uudella kumppanilla oli lapsia.

11. Nainen, 29 vuotta

Nainen oli eronnut vuonna 2009 viisi vuotta kestäneestä suhteesta, johon sisältyi kahden vuoden avioliitto. Hän oli tavannut miehensä heidän asuessaan naapureina. He opiskelivat samalla alalla. Mies oli vuotta aiemmin joutunut hautaamaan vaimonsa. Mies kertoi jo ensitreffeillä hakevansa itselleen vaimoa, perhe-elämää ja lapsia. Naisesta tuntui, että hän tapasi kerrankin hyvän ja luotettavan miehen. Hänen omat vanhempansa olivat eronneet, kun hän oli 12-vuotias. Suhde eteni tästä nopeasti, ja nainen muutti pian miehen luokse. Häntä vaivasi se, että miehen asunto oli edellisen vaimon sisustama – suoranainen pyhäkkö. Nainen sai sen vuoksi raivokohtauksia. Mies teki jo väitöskirjaa, ja tarjosi naiselle turvaa ja oli hänelle hyvä mentori. Nainen tunsikin olonsa miehen kanssa luontevaksi, mutta lapsen odotusaika ja syntymä vuonna 2007 oli hänelle kuin herätys toiseen todellisuuteen. Hän ihastui raskaana ollessaan työharjoittelussa esimieheensä, ja hänellä oli seksifantasioita tästä. Oman miehen kanssa seksi oli hänen mielestään huonoa.

Nainen myös huomasi arvostiriitoja kumppaninsa kanssa, jonka hän koki muuttuneen tosi konservatiiviseksi. Nainen taas oli liberaali ja vihertävä feministi. Heille syntyi naisen mukaan hirveitä riitoja jo ennen lapsen syntymää, ja nainen uhkaili jo tuolloin miestä lähdöllä. Naisesta tuntui, että hän ei halua olla sidoksissa tuollaiseen mieheen.

... mä en pysty toteuttamaan sitä ns. heterokeskiluokasta heteroydinperheideaalia... et ollaan jatkuvasti sellanen yksikkö, semmonen perhe... et ollaan tiiviisti yhdessä ja puhutaan me, me, me et must siin täytyy olla enemmän sellasta tilaa. Siis ihan fyysistä tilaa, henkistä tilaa ja annetaan

toisen olla vähän erillisempänä enemmän. Et suorastaan mä mietin et ehkä se yhdessä asuminen ei oo kerta kaikkiaan mun juttu tai sit siinä pitäs hirveesti tehdä selväks sille toiselle selväks et mä en oo koko ajan tavattavissa ja mä en oo koko ajan sun kanssa.
(Nainen, 29v)

Tilanne paheni edelleen lapsen syntymän jälkeen. Lapsi sairasteli eikä mies suostunut jäämään kotiin lasta hoitamaan. Tämä oli naiselle järkyttävä shokki. Lapsi oli äärimmäinen koitos heidän parisuhteelleen. Lapsen ensimmäisen kahden vuoden aikana elämä hänen kanssaan oli naisen mielestä helvetillistä. Nainen tunsi tulevansa hulluksi kotona ja halusi jatkamaan opintojaan älylliseen seuraan yliopistolle.

Ja sit tuli kaikkii näitä, et mä tuun aivan hulluks tääl kotona et tää on aivan järkyttävää tää kotiäitien maailma, et mä kaipaen yliopistolle, mä kaipaen älykkäiden naisten pariin ja mä kaipaen et keskustellaan ja mä kaipaen niin ku älyllisyyttä, et mä ei tää riitä mulle tää hiekkalaatikkomeininki.
(Nainen, 29v)

Mies ei pitänyt ajatuksesta, että pieni lapsi laitettaisiin hoitoon. Ajan oloon parin erilaisuus alkoi kärjistyä sietämättömäksi. Naiselle tuli paniikkihäiriö ja hän ei pystynyt nukkumaan. Mies joutui jäämään sen vuoksi pois töistä.

Mul iski päälle tämmönen jonkinlainen paniikkihäiriö mut se oli semmonen 24/7 päällä et mä olin tosi ahdistunut et mä en pystyny nukkumaan yhtään. Et meil oli siin huhtikuus ollu vatsatautiepideemia... jotenki se oli piste iin päälle, et musta tuntu et nyt mä en jaksata tätä helvettii ja et tän lapsen kaa on ihan täyttä helvettii ja. Mä oon luku sen Väestöliiton ”Äidin kielletyt tunteet”-kirjan ja olin luku sitä just silloin alkuvuodesta ja ku mul oli paljon sitä, et vitsi mä heitän tän lapsen ulos ikkunasta ku se ei mitään muuta tee ku karju. Ja sit et mul on ihan täys idiootti mies. Ja mä oon tääl jumis tääl himassa. Ja mun elämä on ihan täyttä helvettiä. Ja sit tuli viel vatsatauti ja nyt mä haluan vaan kuolla...
(Nainen, 29v)

Kun nainen sen jälkeen alkoi puhua erosta, mies suuttui ja soitti kaikki heidän tuttavansa läpi syyttäen naista tilanteesta.

He menivät pariterapiaan, mutta heidät heitettiin sieltä ulos toivottomina. Mies muutti sitten omaan asuntoon ja heille tuli kova ja likainen huoltajuuskiista.

... sit mä aloin joskus heinä-elokuus puhuu et mä kyl haluisin ehkä erota, et tää on nyt ehkä sit näin ja sit siitä käynnisty sit sellanen hirvee helvetti... koska Jarkko sitten suuttu siitä ni se lähti siitä silleen niin ku soittelee meiän yhteisii ystävii läpi ja haukkumaan mua ja sit se soitti niin ku terveyskeskukseen ja jotain ihme diagnooseja kerto tai koitti niin ku vakuuttaa kaikki tuttavat jopa mun vanhemmat, et mä oon hullu et mut täytyis toimittaa hoitoon et ku me ollaan tosi onnellinen perhe.
(Nainen, 29v)

... nehän (puolison ystävät) sit käänsi selkänsä mulle... sielt tuli joku todistaa mua vastaan siel oikeudessa ja siis ihan järkyttäviä. Et mä muistan, et mä heitin Facebookista sillon 2010 alkuvuodesta heitin, heitinks mä 30 ihmistä pois... kyl siin kävi sellasta, et se on hirveen kipee asia kyllä. Että jotkut sitten kääns selkänsä mulle, koska mä olin se alotteentekijä niin ku näin.
(Nainen, 29v)

Eron jälkeen nainen rakastui toiseen naiseen ja hänestä tuntui, että hän ei ollut aiemmin tiennyt rakkaudesta mitään. Hänellä ei ollut ollut aiempaa naissuhdetta. Tämä suhde kesti puoli vuotta. Nainen pitää itseään nopeasti tylsistyvänä tyyppinä, joka kaipaakaan itselleen dynaamista kumppania, joka pystyy pitämään hänen mielenkiintonsa yllä. Hän kävi terapiassa kahden vuoden ajan eronsa jälkeen. Parisuhde tuntuu hänestä nyt liian isolta jutulta, ja hänelle tulee naistenkin kanssa kuristusolo. Perinteistä perhettä hän ei missään nimessä enää halua. Hänen mielestään lapsi pilaa parisuhteen.

12. Mies, 31 vuotta

Mies oli eronnut vuonna 2010 kaksi vuotta kestäneestä suhteesta, josta avoliittoa oli alle vuosi. Hän tapasi kumppaninsa erään tutun kautta baarissa. He asuivat silloin eri paikkakunnilla. Tapaaminen johti parin kuukauden viestittelyyn, jonka jälkeen he menivät yhdessä festareille ja aloittivat seurustelun. Suhde eteni tämän jälkeen melko nopeasti. Mies oli aluksi ihastunut, mutta hänelle kypsyi vasta vähitellen ajatus siitä, että toinen on hyvä nainen. Heidän rakastumisensa oli hitaasti etenevä prosessi. Kyseessä oli tavallaan miehen ensimmäinen suhde. Hänestä tuntui, että tällaisen ihmisen kanssa hän haluaa elää ja suunnitella

elämäänsä pidemmälle. Aluksi ajatuksista kerrottiin melko avoimesti, mutta josakin vaiheessa asioista olikin todella vaikeaa puhua. Kun taustalta alkoi nousta vanhoja kiistoja, niistä aiheista vältti puhumista, jotta niistä ei tulisi liian isoja.

Millasta kommunikaatio oli... varmaan aluks se oli semmosta parempaa ja kerrottiin ajatuksista ja näin, mut sit se jossain kohtaan rupes tyrehtymään et jostain asioista oli tosi vaikeaa puhua. Toisaalta jos sit puhuttiin jostain ni sit sieltä aina taustalla tuotiin esille semmosii vanhoja kiistoja ja aiheita, että niin tota et kommunikointi siihen rupes tavallaan tulee pikkuhiljaa sellasii juttui et ei enää pystynykkään puhuu enää kaikesta mitä halus, ku pelkäs että siitä tulee liian iso siitä jutusta niin ku siitä aiheesta, minkä halus ottaa esille tai sitä rupes pelkäämään ja varomaan asioiden esiin tuomista...
(Mies, 31v)

Nämä puhumattomat aiheet käsittelivät muun muassa yhdessä ja yksin tehtäviä asioita ja seksiä. Niistä oli painostavaa ja hankala puhua. Pariskunnasta molemmat pitivät kiinni omista menoistaan, josta syystä heillä ei juuri ollut yhteistä aikaa. Heillä ei ollut myöskään yhteisiä kavereita. Tästä syystä suhde ei syventynyt riittävästi.

... ei ollu sitä yhteistä aikaa, et ei tehty asioita yhdessä et loppujen lopuks osoittautu sellaseks et on niin ku tavallaan liikaa omia menoja ja niistä molemmat pitää kiinni, ni siin ei sit tavallaan ollu sitä yhteistä elämää et oltiin tosi erillään... Ja se oli itse asias ehkä jopa alust asti silleen, et ei se tavallaan menny ja muuttunut oikestaan missään kohtaan hirveesti, et ehkä se alun perin alkokin siitä et oli ehkä liikaa tai et kumpikaan ei ehkä tinkiny omasta vaan et molemmat piti kiinni omista jutuista alusta asti, ni sit se vaan johti siihen, et ei siit tullu mitään sen enempää et se ei syventyny missään vaiheessa riittävästi.
(Mies, 31v)

Puoliso odotti, että mies luopuisi joistakin asioista suhteen hyväksi. Puolison rinnakkainen suhde sitten laukaisi parin tilannetta. Mies havaitsi naisen antavan sen seurauksena vielä vähemmän heidän suhteelleen. He olivat jo kuukausi sitä varhemmin keskustelleet siitä, pitäisikö heidän pitää suhteessaan jokin tauko. Kumppanin uskottomuus oli sitten suhteen päättymisen lopullinen ”niitti.” Suhde loppui miehen mielestä kuitenkin erityisesti siihen, että kumpikaan ei ollut siinä onnellinen. Mies haaveili nyt perheen perustamisesta.

13. Mies, 34 vuotta

Mies oli eronnut vuonna 2010 yhdeksän vuotta kestäneestä suhteesta, jossa hän oli kahdessa vaiheessa elänyt avoliitossa. Mies oli juuri eronnut aiemmasta suhteestaan, kun hän tapasi opiskelijapiireissä ja varhemmin tuntemansa naisen, ja hän aloitti seurustelun uuden kumppaninsa kanssa. Ex-kumppani koetti silloin vielä pitää häneen yhteyttä.

Seurustelu alkoi kaksi vuotta kestäneenä etäsuhteena. Se ei ollut kovin aktiivinen siksi, että miehellä alkoivat silloin hänen elämäänsä rajoittaneet selkävaivat ja -kivut. Mies haki suhteelta kaipaamaansa turvallisuudentunnetta. Hänelle vahvistui vähitellen tunne, että hän haluaa olla tuon ihmisen kanssa. Hän ei tuntenut mitään vahvaa kipinöintiä kumppaninsa kanssa. Molemmat heistä olivat unelmoineet perheestä ja lapsista. Tätä tavoitetta hankaloittivat miehen selkäkipujen lisäksi kumppanin työttömyys ja uudelleen kouluttautuminen. Miehen oli vaikeata tuottaa toiselle iloa oman pahan olonsa vuoksi, ja hän olisi kaivannut enemmän tukea.

*... kylhän molemmat oli unelmoinu perheestä ja lapsista ja kaikista tällasista asioista aika alusta alkaen, mut sit ku mul tuli näitä selkävaivoja ja kaikkee muuta. Toisen työttömyyttä ja uudelleen opiskeluu ni ei tullut sitten et oli paljon asioita, jotka ahdisti nyt jälkikäteen ku mietti, niin mitkä ahdisti sit loppupeleissä kuitenkin siellä taustalla.
(Mies, 34v)*

He kuitenkin muuttivat sitten takaisin kotiseudulle puolison sukutilalle ajatuksena perustaa sinne perhe. Mies ei saanut tehdä siellä kaipaamiaan muutoksia. Heillä ei ollut siellä paljoa yhteistä tekemistä. Puoliso koetti sietää syntynyttä parisuhdetilannetta, eikä huomannut kunnolla pitää huolta omista tarpeistaan. Hän piilotteli omaa pahaa oloaan. Miehen mielestä ikävistä asioista puhuminen oli heille vaikeata. Pari ei riidellyt, mutta heidän olonsa oli sisäänpäin kääntynyt.

Avoliiton käännekohtana oli ilmi tullut puolison monta kuukautta kestänyt uskottomuus, jonka jälkeen he kävivät pari kertaa perheterapiassa. Mies oli huomannut suhteen puolison kännykkään tulleista lemmenviesteistä. Naisen kertomat ja myöhemmin paljastuneet valheet olivat miehelle kuin isku kasvoihin. Terapiassa puoliso onnistui puhumaan joistakin asioista, joista hän oli aiemmin vaiennut. Hän lähti kuitenkin jo toisen terapiakerran jälkeen toisen miehen matkaan.

Miehen mielestä naisen uskottomuus oli ollut pakokeino heidän suhteestaan. Hänen mielestään heistä kumpikaan ei ollut heidän suhteessaan onnellinen. Hän itse oli ajatellut, että siitä voi pakolla selvitä. Mies selvisi sitten kivuistaan leikkauksen avulla. Nainen taas sai lapsen uuden miehensä kanssa. Mies oli epävarma, löytääkö hän koskaan itselleen tietyt kriteerit täyttävää kumppania.

14. Mies, 28 vuotta

Mies oli eronnut vuonna 2011 kaksi vuotta kestäneestä suhteesta, josta avioliittoa oli ollut vajaa vuosi. Mies oli tavannut puolisonsa kaverin järjestämällä kiusallisilla ensitreffeillä, jotka eivät johtaneet mihinkään. He näkivät myöhemmin ravintolassa, josta päätyivät yhdessä jatkoille. Suhde käynnistyi siitä ripeästi. He olivat jo kolmen viikon kuluttua kihloissa ja olivat ensimmäiset kolme kuukautta jatkuvasti keskenään tekemisissä.

Seurustelu oli hyvin intensiivistä, ja he asuivat vuorotellen toistensa luona. Mies toivoi suhteen jatkuvan kumppanin kanssa, ja haaveissa oli myös yhteinen koti hänen kanssaan. Tämä toive miestä vähän hävetti siksi, että hänen kaverinsa eivät olleet lainkaan perhekeskeisiä. Miestä itseään kiinnosti myös polyamoria (useampi yhtäaikainen rakkaussuhde), eikä avioliitto merkitse hänelle institutiona erityisen paljoa. Miehellä tuli nyt kuitenkin romanttisia ajatuksia, ja hän halusi jakaa erilaisia kokemuksia kumppaninsa kanssa. Hänestä avioliitto oli vain hauska ajatus järjestää kavereille bileet, mutta hän ymmärsi, että asialla oli suurempi merkitys hänen kumppanilleen.

... avioliitto instituutiona ei erityisen paljon merkitse mulle mitään, siihen ei liity mitään kristillisiä konventaatioita ja sitten, et se on ehkä enemmän juridinen toimenpide ja se kuulosti hauskalta ajatukselta ku suunnittelee et käydään maistraatissa ja sit pidetään baarissa kavereille bileet, ja miksei. Et tavallaan oli siin kuitenkin vähän semmonen et mult tuli vähän semmonen olo, et tossa asiassa ei operoitu samalla levelillä koska se ehkä merkitsi vähän enemmän sille toiselle ihmiselle.
(Mies, 28v)

Käytännössä suhteelle jäi sen jälkeen ehkä enää vain puoli tuntia päivässä, koska molemmat olivat sekä koulussa että työssä. Miehen työ oli lisäksi toisessa kaupungissa. Suhteen hoitamiseen ei siis jäänyt aikaa. Kun tätä tilannetta jatkui kuukausia, he molemmat tiedostivat sen ongelmallisuuden. Sen seurauksena

puoliso totesi, että heidän pitää muuttaa erilleen ja katsoa mitä sen jälkeen tapahtuu. He eivät enää vain jaksaneet kestää naimisiin menemisen jälkeen syntynyttä tilannetta. Miehen mielestä suhde toi hänelle uskoa siihen, että parisuhde voi olla oikeasti merkityksellinen ja jopa mieletön. Hän on nyt tavannut ”tosi kivan tyypin” ja toivoo, että ei tyri tätä suhdetta.

Haastattelujen päätulokset

Nämä lyhyet päätulokset henkilökohtaisista haastatteluista kertovat siitä, kuinka erilaisilla tavoilla ja motiiveilla ihmiset kohtaavat toisensa, kuinka he ovat eläneet yhdessä ja minkälaisen prosessin seurauksena he ovat vähitellen ajautuneet eroamaan toisistaan. Koska haastatellut ovat alle 35-vuotiaita, monilla heistä on ollut tässä elämänvaiheessa lasten saaminen mielessä jo suhdetta solmittaessa. Jos puoliset eivät ole olleet tästä asiasta yksimielisiä, on tämä ollut merkittävä syy siihen, miksi he ovat myöhemmin eronneet. Puolison erilainen näkemys lasten hankinnasta on voinut tulla toiselle joko yllätyksenä tai ainakin vastoin hänen omia toiveitaan esille vasta suhteen aikana.

Monet hakevat itselleen kumppania, joka on jossakin suhteessa erilainen kuin henkilö itse on. Kumppanin erilaisiin mielenkiinnon kohteisiin voi olla kiinnostava tutustua, ja ehkä niistä jotakin oppiakin. Näiden haastattelujen perusteella puolisoitten merkittävä erilaisuus ja kovasti toisistaan poikkeavat elämän päämäärät ja mielenkiinnon kohteet voivat kuitenkin usein olla niitä ratkaisevia asioita, jotka saavat heidät hakeutumaan eroon. Yksi merkittävä elämänalue on erilainen kaipaus seksuaaliseen läheisyyteen. Hankaluuksia syntyy myös siitä, että toinen haluaa viettää aikansa kotona ja toinen haluaa etsiä maailmalta elämyksiä.

Osittain näissä ristiin menevissä mielenkiinnon kohteissa tulevat esille myös puolisoitten erilaiset arvot. Arvot ja intressit voivat muuttua suhteen solmimisen jälkeen. Useasti erilaiset mielenkiinnon kohteet johtavat puoliset viettämään vapaa-aikansa ja jopa lomansa erillään. Kuten näistä haastatteluista tuli ilmi, tällöin helposti päädytään eroon. Jos parilla ei myöskään ole yhteisiä ystäviä, ei heidän eronsa ole mikään yllätys.

Riittävän yhteisen ajan puuttuminen tuli esille keskeisenä ongelmana useissa haastatteluissa. Tämä on usein seurausta elämän muista valinnoista ja mielenkiinnon kohteista. Yhdelle parille jäi opiskelun ja työn vuoksi yhteistä aikaa vain puoli tuntia päivässä. Tämä oli mahdoton tilanne suhteen jatkamisen kannalta.

Kumpikaan ei voi tällöin saada suhteelta sitä, mitä on siltä odottanut. Toisen puolison väliaikainen asuminen toisella paikkakunnalla tai jopa toisessa maassa on myös koetellut kovasti näitä suhteita.

Joissakin suhteissa ilmi tulleet suuret arvoristiriidat ovat lopullinen niitti eropäätöksen tekemiseen. Nämä arvoerot voivat ilmaantua vasta suhteen aikana. Tällöin toinen voi yrittää ”kouluttaa” toista siinä kuitenkin onnistumatta. Näissä haastatteluissa liberaalin puolison kumppanin muuttuminen konservatiiviksi oli liikaa, samoin uskonottoman puolison kumppanin tuleminen uskoon. Se on tuntunut siltä, kuin kumppani olisi siirtynyt toiseen tiimiin oman itsen kanssa. Se jäytää kumppanin uskottavuutta yhteistyöhaluisena puolisona.

Yhdellä haastatellulla lapsi tuli ihan konkreettisesti heidän väliinsä ajaen miehen makuuhuoneesta olohuoneeseen. Äiti-lapsisuhde syrjäytti puolisoiden välisen suhteen. Tätä tilannetta olivat pohjustaneet puolisoiden väliset erimielisyydet. Vanhemmaksi tulemisesta oli tullut iso eroon johtanut ongelma useammalle haastatellulle. Pienten lasten toistuva sairastelu ja sen vuoksi valvotut yöt ovat aiheuttaneet niin kovia riitoja, että suhde on päättynyt siihen. Kriisi on voinut syntyä myös kovin nopeasta raskaudesta seurustelun aloittamisen jälkeen. Puolisot eivät ole ehtineet tutustua toisiinsa ennen kuin heidän parisuhteeseensa on tullut kolmas osapuoli. Tästä on koitunut stressiä, riitoja ja nalkuttamista.

Toisen puolison pitkäaikainen sairastaminen, kuten yhden haastatellun miehen selkäkiput, voivat johtaa siihen, että koko suhteen yleisilme on murheellinen. Toinen puoliso ei ole saanut siitä kaipaamaansa iloa ja onnea. Puolisolle ilmaantuvat mielenterveysongelmat tai peliriippuvuus voivat muuttaa suhteen dynamiikkaa merkittäväällä tavalla. Parisuhteen muut olosuhteet ja mahdolliset ongelmat ovat tällöin ratkaisevia siinä, säilyykö parilla motivaatio suhteen jatkamiseen.

Pysyvämpi luottamuksen menettäminen kumppania kohtaan on merkittävä eroprosessia vauhdittava tekijä. Jos toinen toistuvasti vihjailee haluavansa mahdollisesti päättää suhteen, tai jos hänen puheisiinsa ja lupauksiinsa ei voi luottaa, jää parisuhde jää kovin hataralle pohjalle. Useassa haastattelussa luottamusta oli koetellut toisen ilmi tullut uskottomuus.

Haastatellut olivat yllättävänkin yksimielisiä siitä, että oma tai puolison uskottomuus oli ollut vain toisen yritys tai keino irtaantua suhteesta joidenkin muiden suhteeseen liittyneiden ongelmien vuoksi. Uskottomuutta ei siis yleensä nähty syyksi eroon vaan apuvälineeksi siihen, kuinka siirtyä prosessissa uuteen

vaiheeseen. Uskottomuus tai jonkun toisen ihastuminen itseen koettiin myös voimaannuttavana asiana, jonka avulla pystyttiin tekemään lopullinen ratkaisu eroamisesta. Mielenkiintoinen havainto oli juuri se, että itseen kohdistuvan eroottisen mielenkiinnon vaikutus oman itsetunnon vahvistumiseen ja siitä seuraava itsenäistyminen rohkaisee toteuttamaan pitkään harkinnassa olleen eron.

7. KYSELYN TULOKSET LIITOISSA ELÄVISTÄ JA NIISTÄ ERONNEISTA

Tutkittujen liittojen tilanne ja niiden historia

Tässä tutkimuksessa ovat erityisen tärkeitä monipuoliset tiedot vastaajien aikaisemmasta ja nykyisestä liittotilanteesta. Väestörekisteristä poimitun otannan perusteella tiedettiin, että kaikki tutkimukseen valitut henkilöt olivat solmineet avo- tai avioliiton vuonna 2005. Ruotsinkielisillä oli käytössä vähän laajempi vuosiotanta, jotta otokseen saatiin riittävästi vastaajia. Heillä tutkimuksen kohteena olivat vain avioliitot.

Väestörekisterin tietojen perusteella tiedettiin myös, ketkä olivat eronneet avioliitosta tai avoliitosta vuoden 2005 jälkeen. Näitä tietoja täydennettiin tiedustelemalla tutkimuksen kyselylomakkeessa vastaajan nykyistä parisuhdetilannetta. Kysyttyjen tietojen perusteella tiedettiin, ketkä eronneista olivat solmineet uuden avo- tai avioliiton ja keillä oli menossa erillissuhde (asuen eri osoitteissa). Lisäksi vastauksista kävi ilmi, oliko henkilö nykyisin yksineläjä tai yksinhuoltaja. Kaikista näistä tiedoista kävi myös ilmi, mistä vuodesta lähtien vastaajan nykyinen parisuhdetilanne oli ollut voimassa. Tutkimuksen käytössä oli siis vastaajan vuoden 2005 jälkeinen parisuhdehistoria.

Avoliitosta on tullut suomalaisessa yhteiskunnassa yleinen normi ennen avioitumista. Tulevan aviopuolisonsa kanssa oli elänyt avoliitossa 88 prosenttia naimisiin menneistä ja 91 prosenttia avioeron kokeneista. Avioliitossa olevien sitä edeltänyt avoliitto oli kestänyt keskimäärin 4,5 vuotta ja eronneiden 4,0 vuotta. Naimisissa olevat vastaajat olivat tunteneet puolisonsa ennen avioitumista keskimäärin 6 vuotta ja eronneet vastaajat 5 vuotta. Nämä ajat olivat vuoden pidempiä kuin vuoden 2003 tutkimuksessa.

Puolisoiden välinen ikäero oli keskimäärin kolme vuotta suuntaan tai toiseen. Se oli naimisissa olevilla hieman pienempi kuin eronneilla. Naimisissa olevien suomenkielisten parien joukossa oli yli viiden vuoden ikäero 14 prosentilla. Eronneilla tämä osuus oli noin 10 prosenttiyksikköä suurempi. Suuremmasta ikäerosta on siis saattanut koitua parisuhteelle joitakin ongelmia.

Tässä tutkimuksessa oli vuoden 2005 jälkeen kaksi parisuhdetilanteeltaan vakiintunutta otantaryhmää: naimisissa olevat suomen- ja ruotsinkieliset. Hieman erilaisesta otannasta johtuen suomenkieliset olivat olleet naimisissa vuodesta 2005 ja ruotsinkieliset vuosista 2004 – 2006. Heidän parisuhdetilanteensa oli ollut siis viimeiset 7 – 8 vuotta stabiili. Heistä suurimmalle osalle tämän parisuhdetilanteen voi ennustaa jatkuvan yhtä vakiintuneena hyvin pitkälle tulevaisuuteen.

Avoliiton vuonna 2005 solmineista henkilöistä enää kolmasosa jatkoi tällöin syntynyttä suhdettaan avoliittona saman henkilön kanssa vuonna 2013. Kaksi kolmasosaa oli avioitunut avokumppaninsa kanssa vuoteen 2013 mennessä.

Vuonna 2005 avoliiton solmineista joka kymmenes ehti avioitua jo vuoden 2005 aikana. Vuoteen 2007 mennessä eli vajaan kolmen vuoden aikana oli kolmasosa vuonna 2005 avoliiton solmineista naimisissa aiemman avokumppaninsa kanssa. Viiden vuoden kuluessa (2005 – 2010) avioitumaan oli ehtinyt yli puolet (57 %) vuonna 2005 avoliiton solmineista. Huomattava osa avoliiton solmineista eli siis kumppaninsa kanssa avoliitossa vain muutaman vuoden ennen kuin meni hänen kanssaan naimisiin.

Taulukko 1. Tutkimuksen vastaajien parisuhdetilanne tutkimushetkellä, %.

Parisuhdetilanne (N)	Avoliitto	Avoliitto ruotsin- kieliset	Avoliitto	Avioero	Avioero ruotsin- kieliset	Avoero
Nainen						
Naimisissa	100 (465)	100 (315)				
Mennyt naimisiin			70 (279)	20 (88)	20 (33)	17 (43)
Avoliitto jatkuu			30 (120)			
Solminut avoliiton				35 (152)	42 (68)	29 (75)
Solminut erillissuhteen				15 (68)	11 (18)	19 (49)
Yksineläjä				30 (132)	27 (43)	35 (88)
Mies						
Naimisissa	100 (257)	100 (189)				
Mennyt naimisiin			63 (152)	19 (43)	15 (14)	20 (35)
Avoliitto jatkuu			37 (89)			
Solminut avoliiton				40 (88)	33 (30)	27 (49)
Solminut erillissuhteen				12 (26)	13 (12)	21 (38)
Yksineläjä				29 (64)	39 (35)	32 (58)

Sekä avio- että avoeron kokeneet elivät parisuhdemielessä elämänsä transi- to- tai muutosvuosia. Vaikka heillä oli kulunut parisuhteensa solminnasta vasta 7 – 8 vuotta, he olivat ehtineet erota kyseisestä suhteesta, ja kaksi kolmasosaa

heistä oli solminut sen jälkeen uuden parisuhteen. Vain joka kolmas eronnut eli tutkimushetkellä yksineläjänä tai sinkkuna. Yksinelävistä eronneista naisista miltei puolet ja vastaavista miehistä kymmenesosa oli yksinhuoltaja.

Sekä avioeronneista että avoeronneista oli viidesosa avioitunut jonkun muun kumppanin kanssa vuoteen 2013 mennessä, ja uudessa avoliitossa heistä oli noin kolmasosa. Erillissuhteen (asuen eri osoitteissa uuden kumppaninsa kanssa) oli solminut noin 15 % eronneista. Näihin lukuihin ei mainittavasti vaikuttanut se, oliko kyse avio- tai avoerosta, suomen- tai ruotsinkielisistä parisuhteista tai miehistä tai naisista.

Tämän tutkimuksen kannalta edelliset tiedot tarkoittavat sitä, että tulosten esittelyn yhteydessä avoliittolaisena otantaan valitut ovat nykyisin itse asiassa pääosin avioituneita ja avio- tai avoeronneista pääosa elää uudessa parisuhteessa.

Eronneiden osalta suuri osa kysymyksistä oli suunnattu vuonna 2005 solmitun liiton ja sen päättymisen arviointiin. Nämä ihmiset siis muistelivat päättynyttä liittoaan samalla kun heistä suurin osa jo eli uudessa liitossa. Jotkut heistä miettivät jo tuon uuden liittonsa päättämistä tai olivat jo niin ehtineet tehdäkin. Tämä heidän viimeisin parisuhdetilanteensa samoin kuin parisuhdeasioita koskevat keskustelut uuden kumppanin kanssa ovat voineet jollakin tavalla muuttaa heidän käsityksiään ja arvioitaan heidän aiemmasta eroon päättäneestä parisuhteestaan.

Kaikista vastanneista 38 prosenttia jatkoi vuoden 2005 vaiheilla aloittamaansa avoliittoa (tässä on yhdistetty suomen- ja ruotsinkieliset). Toinen ryhmä, jonka parisuhdeasema ei ollut muuttunut, oli vuonna 2005 solmimaansa avoliittoa jatkaneet vastaajat. Heitä oli kaikista vastaajista 7 prosenttia. Avoliiton jälkeen avioituneita oli kaikista vastaajista 13 prosenttia. Eron jälkeen avoliittoon muuttaneita oli 14 prosenttia ja eron jälkeen uudelleen avioituneita 8 prosenttia. Eron jälkeen erillissuhteen aloittaneita oli 7 prosenttia ja eronsa jälkeen yksin eläneitä tai sinkkuja 13 prosenttia.

Suhteessa koko väestöön ovat tässä tutkimuksessa ylliedustettuina naimisissa olevat, koska avioituneista ruotsinkielisistä poimittiin suomenkielisten lisäksi sangen laaja erityisotanta (mutta ei avoliittoja tai niiden purkautumista). Toisaalta sinkut ovat aliedustettuina, koska kysely oli otoksen poimintavaiheessa suunnattu vain parisuhteen solmineille tai siitä eronneille.

Yksin eläneistä (eronneista) kaksi kolmasosaa mainitsi solmineensa eronsa jälkeen ainakin yhden tilapäissuhteen ja joka toinen oli seurustellut eronsa jälkeen. Yksineläjistä 12 prosenttia oli ehtinyt solmia avoliiton edellisen suhteensa

päättymisen jälkeen, mutta se oli jo päättynyt ennen vuotta 2013. Sinkuista viisi prosenttia oli ollut kihloissa eronsa jälkeen. Heidän kihlauksensa oli sittemmin purkautunut.

Ihanteellinen parisuhdetilanne

Vastaajilta tiedusteltiin, millainen parisuhdetilanne olisi heidän itsensä kannalta heille parhain muoto elää. Kysymyksessä tarjottiin valittavaksi kahdeksan vaihtoehtoa. Vastaajien valintoja tarkastellaan tässä heidän parisuhdehistoriansa ja nykyisen parisuhdetilanteen viitekehyksessä. Ihmisillä oli ymmärrettävänä taipumuksena suosia valinnoissaan sellaista parisuhdetilannetta, jossa he itse parhaillaan elivät.

Naimisissa olevista naisista 82 prosenttia piti avioliittoa parhaana elämisen muotona. Miehillä tämä luku oli vielä korkeampi eli 86 – 89 prosenttia (korkein se oli miehillä, jotka olivat solmineet avioliiton vuonna 2005 alkaneen avoliittonsa jatkoksi). Lopuista vastaajista miltei kaikki valitsivat parhaaksi avoliiton, joka johtaa myöhempään avioitumiseen. Eron kokeneet ja uuden avioliiton solmineet pitivät avioliittoa yhtä suosittuna elämisen muotona kuin avioliitossa vuoden 2005 jälkeen koko ajan eläneet. Heidän kokemansa ero ei ollut siis muuttanut avioliiton ensisijaisuutta heidän parisuhdemieltymyksissään. Tämän perusteella voi sanoa, että avioliitto on elämäntapana yhä suomalaisten ylivoimainen suosikki.

Avoliitossa vuodesta 2005 lähtien eläneistä naisista ja miehistä vain noin kolmasosa piti avoliittoa itselleen parhaana elämisen muotona. Joka toinen heistä piti parhaana avoliittoa, joka johtaa myöhempään avioitumiseen. Avoliittolaisista suurimmalla osalla oli siis toive muuttaa nykyinen avoliittonsa avioliitoksi. Lisäksi avoliitossa olleista naisista 15 prosenttia ja miehistä 10 prosenttia olisi valinnut parhaaksi avioliiton ilman sitä edeltävää avoliittoa. He elivät siis eri tavalla kuin olisivat ideaalitapauksessa toivoneet.

Eronsa jälkeen avioliiton solmineista vähän yli puolet piti parhaana avoliittoa, joka johtaa myöhempään avioliittoon. Näistä naisista joka viides ja miehistä 30 prosenttia piti parhaana avoliittoa. Avoliittolaisista noin joka viides olisi mieluiten valinnut suoran avioliiton. Erokokemuksestaan huolimatta lähes kaikki näistäkin ihmisistä halusivat joka tapauksessa elää yhdessä jonkun kumppanin kanssa.

Eronsa jälkeen erillissuhteen solmineet valitsivat suhdetoiveensa vähän edellisiä ryhmiä monipuolisemmin. Heistä reilu viidesosa molemmista sukupuolista piti parhaana juuri erillissuhdetta. Kaikista vastaajista vain noin viisi prosenttia olisi mieluiten valinnut erillissuhteen. Erillissuhteessa eläneistä vajaa viidesosa piti parhaana avoliittoa. Avioliittoon johtavan avoliiton valitsi parhaaksi lähes puolet naisista ja kolmasosa miehistä. Suoran avioliiton kannattajia erillissuhteisista oli lähes 15 prosenttia.

Tähän eroryhmään (erillissuhteiset) kuuluneet miesvastaajat poikkesivat muista ryhmistä siinä, että heistä seitsemän prosenttia piti parhaana elämisen muotona joko useampaa vakituista kumppania tai sitten tilapäisiä suhteita. Heidän ideaalinsa ei siis ollut yksi vakiintunut suhde.

Eronsa jälkeen yksin elävistä miehistä ja naisista vain viitisen prosenttia piti parhaana elämisen muotona elää yksin ilman kumppania. Lähes kaikilla tutkimuksen vastaajilla oli siis kumppanin kaipuu.

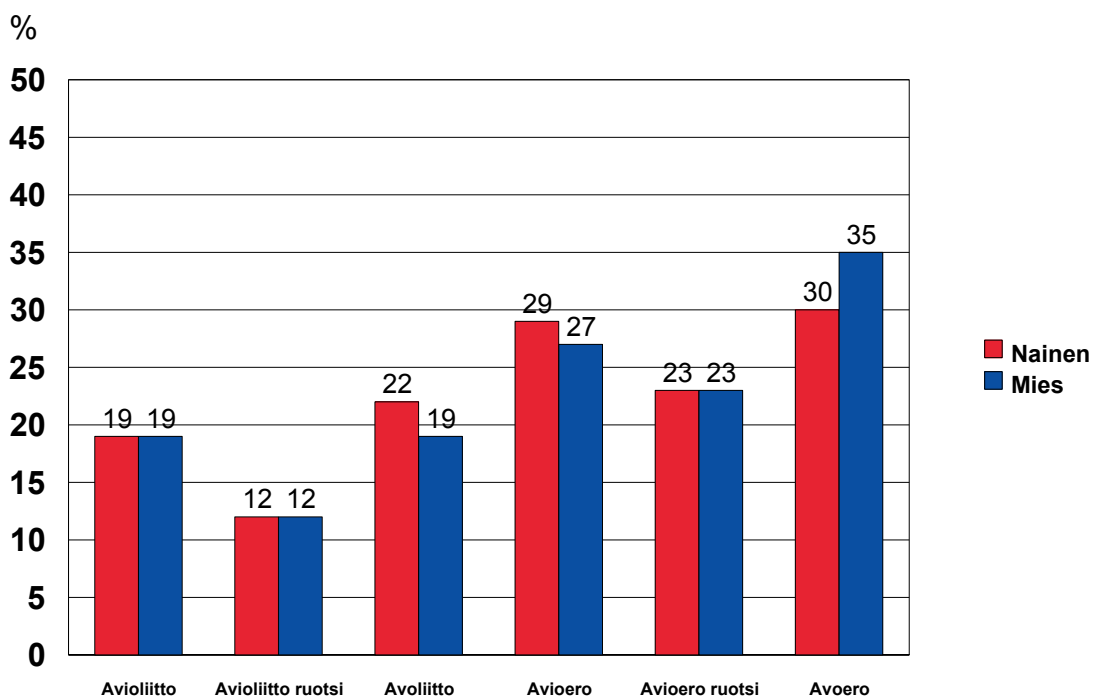
Tutkimuksen kaikista vastaajista 8 prosenttia asuisi mieluiten yksin, ja vain 3 prosenttia haluaisi elää mieluiten ilman mitään vakituista suhdetta. Yksineläjästä noin viidesosa piti parhaana erillissuhdetta ja noin 15 prosenttia avoliittoa. Heistä noin 30 prosenttia olisi valinnut avioliitolla jatkuvan avoliiton ja suoraan solmittavan avioliiton vajaa viidesosa. Yksineläjästä tilapäiset suhteet valitsi itselleen parhaaksi 8 prosenttia miehistä ja 4 prosenttia naisista. Kaikista vastaajista tällaisia sitoutumattomia seksuaalisuhteita piti parhaana kolme prosenttia miehistä ja prosentti naisista. Lähes kaikki siis kaipasivat sitoutuneita suhteita ja yleensä vielä sellaisia, joissa elettäisiin yhdessä kumppanin kanssa. Edes erokokemukset eivät olleet juurikaan vaikuttaneet näihin toiveisiin.

Yhdessä elävien ja eronneiden väestöllinen tausta

Avioeroja tutkittaessa on käytetty useasti väestötieteen näkökulmaa. Silloin tutkimuksen pääasiallinen mielenkiinto on kohdistunut siihen, voidaanko osoittaa eroriskin olevan suurempi henkilön koulutuksen tai muun hänen yhteiskunnallisen asemansa perusteella. Yhteiskunnallisen huono-osaisuuden ja keskimääräistä suuremman eroriskin on yleensä osoitettu kulkevan käsi kädessä. Myös lapsuuden perheellä on ollut merkitystä seuraavan sukupolven eroalttiudelle.

Vanhempien avioerot olivat tässä tutkimuksessa jonkin verran yleisempiä eron kokeneiden lapsuudenperheissä verrattaessa niitä vuoden 2005 jälkeen yhdessä eläneisiin. Suomenkielisten eronneiden lapsuudenperheiden vanhemmista oli eronneita noin 30 prosenttia. Yhdessä edelleen elävillä oli vastaava osuus noin 20 prosenttia. Ruotsinkielisillä nämä molemmat luvut olivat pienempiä, koska eroja oli ollut suhteessa vähemmän. Yhdessä elävien ja eronneiden keskinäiset erot olivat heillä kuitenkin suhteellisesti vastaavan suuruiset.

Kuvio 2. Vanhemmat erosivat ennen kuin täytti 18 vuotta.

Eronneet olivat kasvaneet hieman parisuhteissa eläneitä useammin yksinhuoltajaperheessä tai uusperheessä. Näiden syntyperään liittyneiden tekijöiden suhteen näiden ryhmien erot olivat kuitenkin vain kahden tai kolmen prosenttiyksikön luokkaa. Eronneista lähes joka kymmenennen vanhempi (tai molemmat) oli kuollut ennen kuin lapsi oli täyttänyt 18 ikävuotta. Parisuhteessa eläneillä tämä osuus oli noin viisi prosenttiyksikköä. Muussa kuin perinteisessä kahden vanhemman perheessä eläneet henkilöt olivat siis kokeneet oman eron tavallista useammin, mutta erot muihin tutkimuksen vastaajiin jäivät kuitenkin suhteellisen pieniksi.

Eräs henkilökohtaisiin haastatteluihin osallistunut nainen arveli puolisonsa vanhempien eron tai omien vanhempiensa vaikean avioliiton vaikuttaneen omiin ihanteellisiin odotuksiinsa parisuhteesta. Ne eivät olleet toteutuneet, sillä tämä suhde johti eroon.

... (rakkauteen) liittyy myös se et Timppa tuli perheestä missä oli ollut vaikeet avioerot ja sillä oli useita sisaruspuolia ja tavallaan vähän pirstaleinen se elämä. Ja sitten mun vanhemmat eli siinä et tavallaan kaikki vaan ootti et koska ne eroaa. Et must tuntu et sit siitä tuli sellanen turvasatama tavallaan et sai sitä perhettä lähtee tai se ajatus että mun elämästä ei tuu ainakaan tollasta et meil on Timpan kaa niin ihanaa et meiän rakkaus on aitoa ja tällasta. Et ehkä hirveen paljon peilas sitä molempien vanhempia et ei tehä ainakaan sitte noin ja ei ikinä erota...
(Nainen, 28v)

Saksassa tehdyssä väestötutkimuksessa on todettu, että lapsuudessa koettu vanhempien ero tai toisen vanhemman kuolema on ollut yhteydessä siihen, että ihmiset solmivat ensimmäisen avioliittonsa nuorempina. Naimisiinmenoiän suhteen ei vastaavaa yhteyttä voitu osoittaa, mutta eroriski oli näissäkin tapauksissa kuitenkin muita suurempi. (Feldhaus & Heintz-Martin, 2012.)

Vähiten koulutetuilla on yleensä todettu olevan muita suurempi eroriski. Tämän on oletettu johtuvan suuremmasta tyytymättömyydestä solmittuun avioliittoon tai sitten matalammasta kynnyksestä ottaa ero. Tässä tutkimuksessa koulutuksen yhteys nykyiseen parisuhdetilanteeseen näkyi siinä, että avioeron tai avoeron kokeneista miehistä joka toisella oli korkeintaan ammattikoulutason koulutus, kun naimissa olevilla miehillä tämä osuus oli vastaavasti noin 30 prosenttia. Avioituneista lähes kaksi kolmasosaa oli ylioppilaita, kun taas eronneilla tämä osuus oli vähän yli puolet. Noin kolmasosalla yhdessä eläneistä oli tutkinto yliopistosta. Eronneilla tämä osuus oli reilu viidesosa. Muita matalampi koulutustaso näkyi myös avioeron kokeneilla naisilla. Parhain koulutus oli avioliittoaan jatkaneilla ruotsinkielisillä.

Taulukko 2. Vastaajien koulutustaso, %.

Koulutustaso	Avoliitto	Avoliitto ruotsin- kieliset	Avoliitto	Avioero	Avioero ruotsin- kieliset	Avoero
Nainen						
Ei ammatillista koulutusta	3	2	2	10	6	3
Ammattikoulu	20	18	19	27	24	22
Opisto tai ammattikorkeakoulu	43	35	44	38	35	45
Yliopisto tai korkeakoulu	32	44	32	23	33	26
Jokin muu	2	1	3	2	2	4
Mies						
Ei ammatillista koulutusta	3	4	3	8	7	11
Ammattikoulu	29	24	32	39	32	40
Opisto tai ammattikorkeakoulu	34	32	37	35	37	29
Yliopisto tai korkeakoulu	32	39	25	15	21	18
Jokin muu	2	1	3	3	3	2

Eronneiden ja parisuhteessa elävien koulutuseroja saattavat säädellä eroihin liittyvät esteet ja parisuhteen vaihtoehtojen olemassaolo. Paremmiin koulutettujen eroista saattaa koitua enemmän sosiaalisia kustannuksia. Koulutus auttaa kommunikoimaan ja ratkomaan ongelmia. Se myös nostaa vaatimustasoa ja edistää suotuisia persoonallisuuspiirteitä.

Tässä tutkimuksessa ihmisten työtilanteella tai työllistymisellä ei ollut kovin suurta yhteyttä heidän parisuhdetilanteeseensa. Ryhmien välisiä eroja oli tosin siinä, että naimisissa olevat ruotsinkieliset naiset olivat osa-aikatyössä noin kaksi kertaa vastaavia suomenkielisiä naisia useammin. Toiseksi, eronneet suomenkieliset olivat jonkin verran muita useammin työttömänä. Kolmanneksi, naimisissa tai avoliitossa olleista naisista 14 prosenttia ilmoitti hoitavansa kotia. He siis keskittyivät lastensa hoitamiseen kotona. Muita eroja työtilanteen ja parisuhdetilanteen välillä ei tutkimuksen eri otantaryhmissä ilmennyt.

Eronneiden oma arvio heidän ja heidän mahdollisen perheensä taloudellisesta tilanteesta oli jonkin verran synkempi kuin parisuhteessa elävillä. Huonona tai erittäin huonona taloudellista tilannettaan piti viimeisten kahden vuoden ajalta 17 % avioeronneista ja 15 % avoeronneista. Naimisissa olleilla tämä vastaava osuus oli 5 % ja avoliittolaisilla 7 %. Jalovaaran (2013) mukaan sosioekonomisilla tekijöillä on ollut Suomessa suunnilleen samanlainen yhteys eroriskiin sekä avio- että avoliitoissa eläneillä. Talousongelmista koituva stressi voi aiheuttaa äreyttä ja heikentää kumppanilta saatavaa sosiaalista tukea.

Puolisoiden etääntymisessä on kuitenkin useammin kyse elämäntapojen ja arvostusten etääntymistä toisistaan kuin aviollisista ristiriidoista, jotka johtuisivat perheen taloudellisesta tilanteesta. Taloudellinen niukkuus koettelee kuitenkin avioliiton kestävyyttä. Puoliso voi muuttua yllättäen myös kiusallisella tavalla materialistisemmaksi tai tuhlailevammaksi.

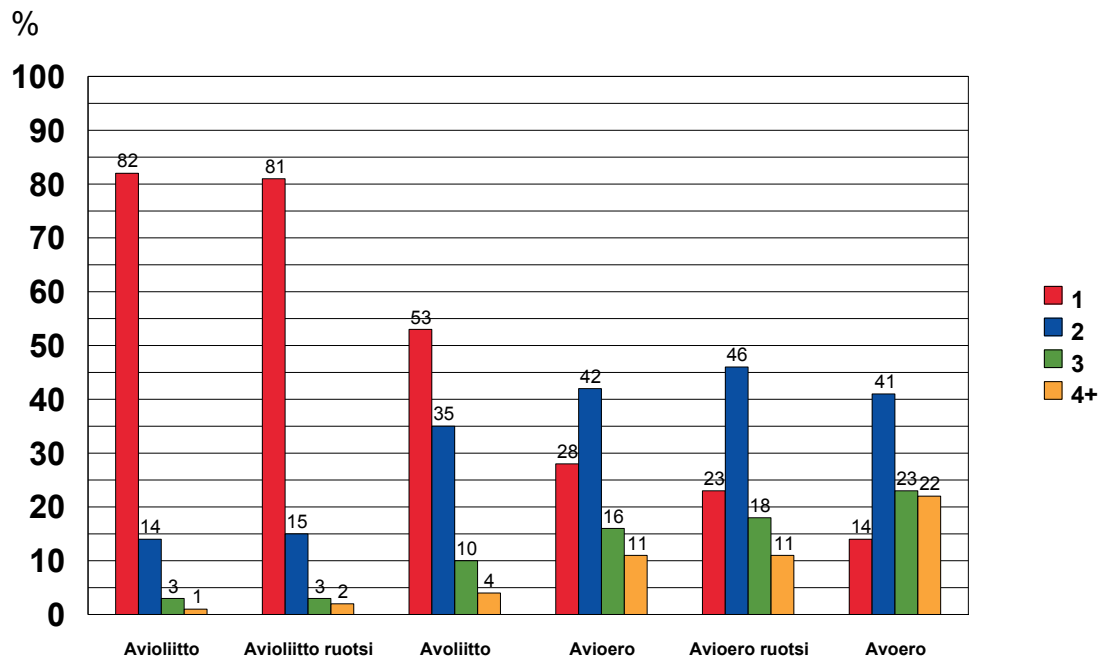
Eri parisuhderyhmistä eniten tyytymättömyyttä omaan taloudelliseen tilanteeseen oli erillissuhteessa eläneillä ja yksineläjillä. Heistä joka toinen oli ainakin hieman tyytymätön taloudelliseen tilanteeseensa. Naimisissa koko ajan eläneillä oli vähiten valitettavaa taloudellisesta tilanteestaan: heistä siihen ainakin hieman tyytymättömiä oli joka neljäs. Näissä oman talouden arvioissa ei ollut erityisempiä eroja miesten ja naisten välillä.

Ruotsinkielisistä naimisissa olleista naisista 54 prosenttia ja miehistä 52 prosenttia oli varsin tyytyväinen taloudelliseen tilanteeseensa. Suomenkielisillä nämä vastaavat osuudet olivat 39 ja 37 prosenttia. Hieman tyytymättömiä oli vastaavasti 20 ja 14 prosenttia sekä 29 ja 27 prosenttia.

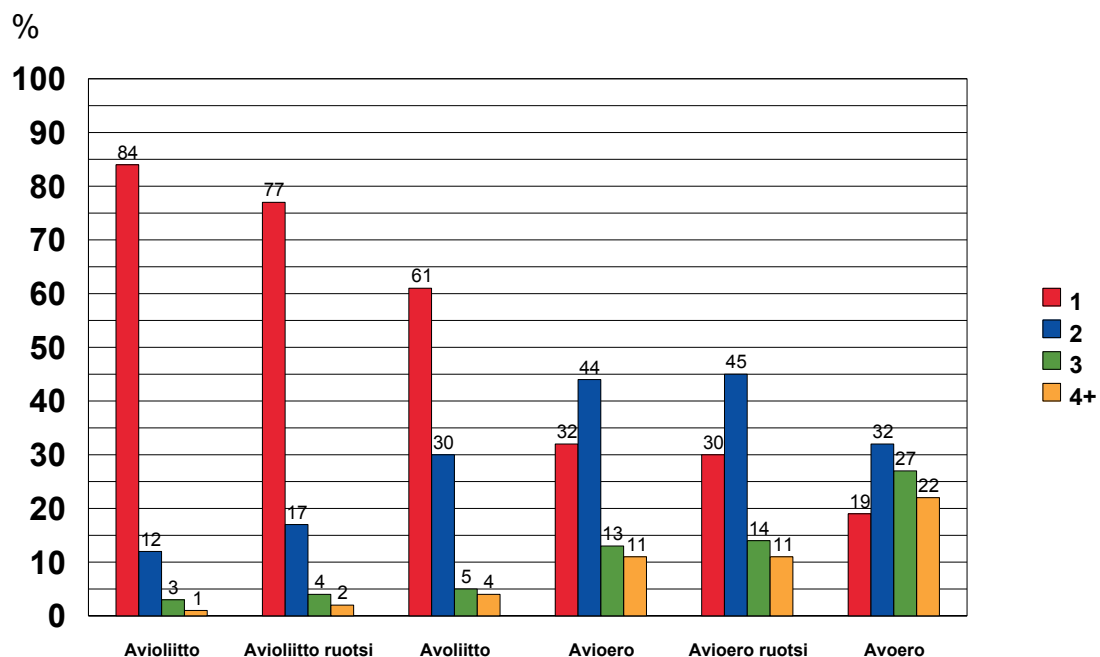
Hyvinvoivasta perheestä on korkeampi kynnys erota kuin taloudellisesti heikossa asemassa olevasta perheestä. Korkea tulotaso antaa naiselle mahdollisuudet itsensä toteuttamiseen perheen ulkopuolella ja lisää puolison löytämisen todennäköisyyttä. Korkeasti koulutetuilla ihmisillä saattaa olla sellaisia parisuhteen pysyvyyttä edistäviä psykologisia ominaisuuksia, jotka vaikuttavat heidän sosiaalisiin taitoihinsa ja parisuhdearvoihinsa. (Kiiski, 2011.)

Tässä tutkimuksessa ei kysytty aiemmista eroista, mutta kylläkin siitä kuinka monta avo- tai avioliittoa henkilöt olivat toistaiseksi solmineet elämässään. Tämän asian suhteen naimisissa olleet poikkesivat ymmärrettävistä syistä merkittävästi eron kokeneista. Naimisissa olleista neljä viidestä oli asunut yhdessä vain nykyisen aviopuolisonsa kanssa. Heistä vain harvoilla oli kokemusta useammasta parisuhteesta.

Kuvio 3. Montako avio- tai avoliittoa solminut elämän aikana. Naiset.

Kuvio 4. Montako avio- tai avoliittoa solminut elämän aikana. Miehet.

Avoliitossa vuonna 2005 eläneistä kaksi kolmasosaa oli jo avioitunut kumppaninsa kanssa. Näistä avioituneista kaksi kolmasosaa oli ollut elämässään parisuhteessa vain tämän yhden henkilön kanssa, mutta avoliittoaan jatkaneista

enemmistöllä oli ollut vähintään kaksi parisuhdetta. Avoliittoa jatkaneet olivat siis valikoituneet sosiaaliselta taustaltaan useammin perättäisiä parisuhteita solmineista.

Eron kokeneilla oli odotetusti enemmän kokemuksia useammista avo- tai avioliitoista. Eronneista useimmat olivat solmineet uuden suhteen eronsa jälkeen, ja siksi heistä melkein kolmella neljästä oli ollut toistaiseksi vähintään kaksi parisuhdetta. Näitä suhteita oli ollut hieman useammin naisilla kuin miehillä.

Eniten parisuhteita olivat solmineet eronsa jälkeen avoliiton solmineet naiset ja miehet. Heistä joka toisella oli ollut jo kolme parisuhdetta. Melkein yhtä paljon parisuhteita oli ollut naisilla, jotka olivat solmineet eronsa jälkeen avioliiton.

Useampia parisuhteita solmineet ihmiset saattavat muita paremmin hyväksyä parisuhteen väliaikaisen luonteen, tai sitten he eivät ole alun perin yhtä vahvasti sitoutuneet uuteen parisuhteeseensa. Heidän erostaan on voinut myös aiheutua ongelmia, joilla on pitkäkestoisia vaikutuksia heidän myöhempiin parisuhteisiinsa. Useita parisuhde-eroja kokeneet naiset ovat raportoineet miehiä useammin erilaisia psyykkisen terveyden ongelmia ja niiden kielteisiä seurauksia. (Bukodi Erzsébet, 2012.)

Jalovaaran (2007) väestötutkimuksen mukaan avioeroriski oli suurin liitoissa, jotka olivat kestäneet viidestä yhdeksään vuotta. Tämän tutkimuksen vastaajat kuuluvat juuri tuohon väestölliseen ryhmään. Jos nainen oli avioituessa nuori, avioeroriski kasvoi merkittävästi. Lasten lukumäärä taas vähensi avioeron todennäköisyyttä.

Kuinka monilla oli lapsia?

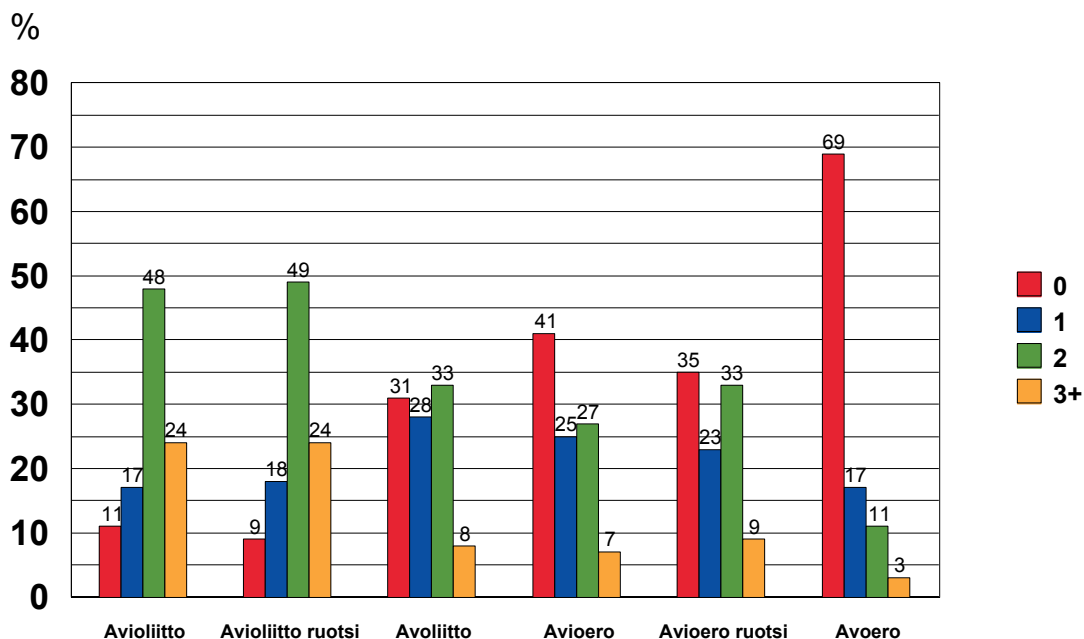
Tässä tutkimuksessa naimisissa olleilla oli oleellisesti useammin ja enemmän lapsia kuin eronneilla. Avioituneista yhdeksällä kymmenestä oli ainakin yksi yhteinen lapsi puolisonsa kanssa. Joka toisella oli kaksi lasta ja joka neljännellä kolme tai useampia lapsia.

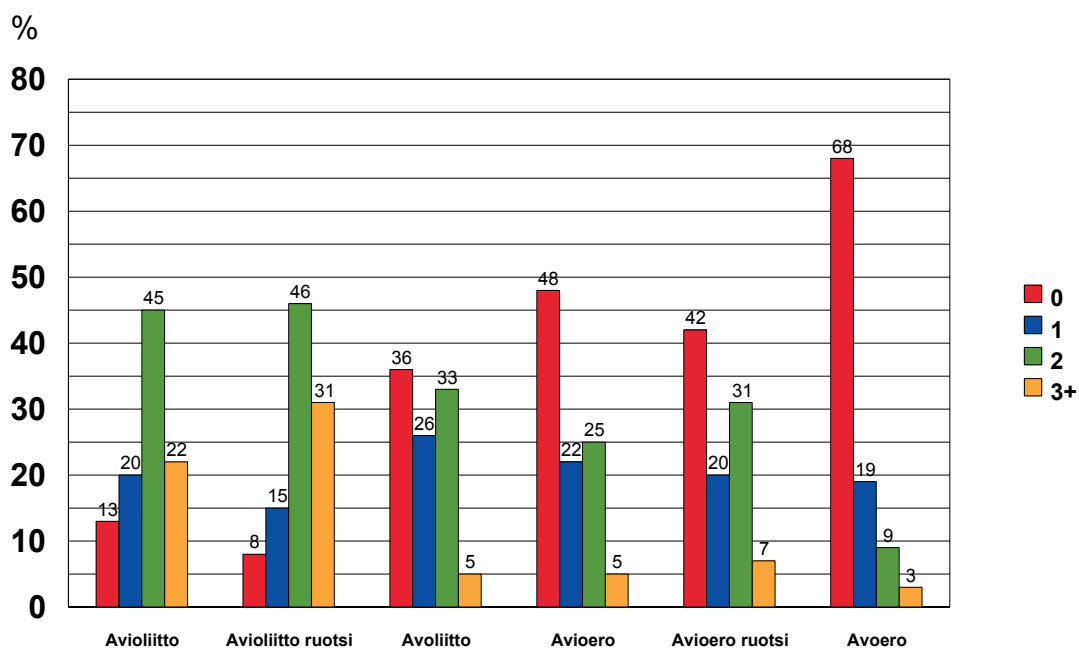
Niistä avoliittolaisista, jotka jatkoivat saman kumppanin kanssa vuonna 2005 alkanutta avoliittoa, oli vain joka toisella lapsia kumppaninsa kanssa. Jos he olivat menneet avopuolison kanssa naimisiin, oli kolmella neljästä yhteisiä lapsia puolisonsa kanssa. Lasten lukumäärät olivat molemmissa tapauksissa merkittävästi pienemmät kuin vuodesta 2005 asti naimisissa olleilla.

Avioeron kokeneet olivat hankkineet lapsia ex-puolisonsa kanssa lähes yhtä yleisesti kuin vuoteen 2013 asti avoliittoaan jatkaneet. Ruotsinkielisillä eronneilla oli jonkin verran useammin lapsia kuin suomenkielisillä. Avioeroparit olivat kaikesta päätellen eronneet usein siinä vaiheessa, kun he miettivät ensimmäisen lapsen tai lisälasten hankintaa. Hieman yli puolet näistäkin pareista olivat kuitenkin ehtineet hankkia puolisonsa kanssa ainakin yhden lapsen ja noin kolmasosa useampiakin lapsia. Yhteisistä lapsista huolimatta he olivat kuitenkin päätyneet eroon.

Avoeron kokeneilla naisilla ja miehillä oli harvimminkin lapsia kumppaninsa kanssa. Noin 70 prosentilla heistä ei ollut yhtään lasta entisen avopuolison kanssa. Näissä parisuhteissa yhteiselämällä ei selvästikään ole ollut tavanomaisena intressinä perheen perustaminen, tai sitten aiheesta käyty vakavampi keskustelu on aiheuttanut jopa eroon johtaneita ristiriitoja. Osa näistä ihmisistä oli avoeronsa jälkeen ehtinyt hankkia lapsen uuden kumppaninsa kanssa. Joka toisella avoeronneella oli tutkimushetkellä jo omia lapsia, ja heistä joka toisella oli useampi kuin yksi lapsi.

Kuvio 5. Montako lasta on puolison tai ex-puolison kanssa. Naiset.

Kuvio 6. Montako lasta on puolison tai ex-puolison kanssa. Miehet.

Naimisissa olleista noin joka kymmenennellä oli puoliso, jolla oli muitakin lapsia kuin heidän yhteisiä. Eron kokeneista joka neljännellä oli ex-puoliso, jolla oli lapsia, jotka eivät olleet heidän yhteisiä. Monet näistä lapsista oli hankittu heidän parisuhteensa päättymisen jälkeen entisen puolison uuden kumppanin kanssa. Eniten tällaisia lapsia oli avoeron kokeneilla. Tämä viittaa siihen, että monet olivat kuunnelleet biologisen kellonsa kutsua juuri avoeronsa jälkeen.

Ruotsinkielisten elämäntilanteesta

Jotkut erot tapahtuvat nopeasti ja toisia prosessoidaan pidempään. Sekä naisten että miesten vastausten perusteella heidän vuonna 2005 solmimistaan avioliitoista 13 prosenttia purkautui liiton kahden ensimmäisen vuoden aikana. Ruotsinkielisillä tämä osuus oli hieman suurempi eli vähän yli viidesosa. Naisten vastausten mukaan avoliitoista purkautui joka neljäs jo niiden kahden ensimmäisen vuoden aikana. Miesten mukaan tämä osuus oli vain 14 prosenttia. Siinä vaiheessa, kun avio- tai avoliitto oli kestänyt viisi vuotta, oli kaksi kolmasosaa niistä hajonnut. Tutkimukseen vastanneilla avioituneilla ja avoliittolaisilla sekä sitä seuranneen eron kokeneilla ei ollut erityisiä eroja siinä, kuinka nopeasti heidän parisuhteensa olivat purkautuneet.

Alueellisesti ruotsinkieliset vastaajat poikkesivat hyvin oleellisesti suomenkielisistä. Naimisissa olevista ruotsinkielisistä peräti 41 prosenttia asui harvaan asutulla maaseudulla. Suomenkielisissä avioliitossa tämä osuus oli vain kymmenesosa ja avoliittolaisilla vielä tätäkin vähän pienempi.

Myös eronneiden ryhmässä ruotsinkielisistä joka neljäs eli harvaan asutulla maaseudulla, kun taas suomenkielisillä eronneilla (sekä avio- että avoliitto) vastaavaa osuus oli vain viisi prosenttia. Kaikista suomenkielisistä noin 40 prosenttia eli vähintään 100 000 asukkaan kaupungissa. Ruotsinkielisillä tämä osuus jäi alle viidesosan. Näin oleellinen ero asuinympäristössä ja siihen liittyvässä elintavassa on vääjäämättä vaikuttanut ruotsinkielisten avioliittoihin, kun niitä vertaa suomenkielisten liittoihin.

Kuinka tyytyväisiä ollaan parisuhteeseen?

Eroriski on pieni, jos ihmiset ovat tyytyväisiä suhteeseensa tai puolisoonsa. Hyvä uutinen on siksi se, että suomalaiset ovat keskimäärin sangen tyytyväisiä parisuhteeseensa. Parisuhteeseen varsin tyytyväisten osuus oli naimisissa olleilla ruotsinkielisillä naisilla 83 prosenttia ja miehillä 85 prosenttia. Suomenkielisillä vastaavat osuudet olivat 72 ja 76 prosenttia. Ruotsinkielisistä naisista 86 prosenttia oli varsin tyytyväinen puolisoonsa ja miehistä vastaavasti 88 prosenttia. Suomenkielisillä vastaavat osuudet olivat 76 ja 82 prosenttia.

Omassa parisuhteessa ja yhteispelissä puolison kanssa on tietysti aika monilla parantamisen varaa. Puolisoonsa oli erittäin tyytyväinen noin 40 prosenttia molemmista sukupuolista ja parisuhteeseensa vastaavasti noin kolmasosa. Ruotsinkielisillä tämä tyytyväisyys oli merkittävästi tätä suurempaa. Heistä noin 60 prosenttia oli erittäin tyytyväinen puolisoonsa ja parisuhteeseensa joka toinen. Tämä merkittävä tyytyväisysero selittää varmasti osan siitä miksi ruotsinkielisten avioliitoissa eroriski on väestötutkimusten perusteella noin 40 prosenttia pienempi kuin suomenkielisillä.

Eronneiden joukossa parisuhteeseensa varsin tyytyväisten osuus oli hieman muita korkeampi (85 %) siinä väestöryhmässä, joka oli eronsa jälkeen solminut uuden avioliiton. Tätä selittää heidän toistaiseksi melko lyhyen aikaa kestänyt avioliittonsa. Avoliittolaisista 66 % oli varsin tyytyväinen parisuhteeseensa. Eron jälkeen erillissuhteen aloittaneista miehistä varsin tyytyväisiä oli 57 prosenttia,

mutta vastaavista naisista jopa 71 prosenttia. Tämä parisuhdejärjestely on ollut siis naisille mieluisempi kuin miehille.

Joskus rakastuminen uuteen kumppaniin on todella vahva ja energisoiva kokemus.

... rakastumisenhan tunnistaa siitä siis levottomuudesta ja perhosista vatsassa ja semmosesta ihmeellisestä energiasta et ei vaikka pysty syömään tai nukkumaan ni päiväl voi mennä vaik ku joku duracell-pupu. Semmosesta käsittämättömästä onnen tunteesta. Se on psykoosin omainen tila.
(Nainen, 31v)

Seksielämä on keskeinen osa parin välistä fyysistä läheisyyttä. Fyysisyys voi olla varsinkin suhteen alussa hyvin aktiivista.

... me oltiin toistemme tukena ihan kaikessa ja kyllä tsempattiin ja kannustettiin toisiamme. Me annettiin toisillemme tosi paljon läheisyyttä, oltiin niin ku kuitenkin pussailtiin päivittäin tai silleen et se fyysinen puoli oli siin kuitenkin koko ajan.
(Nainen, 23v)

Seksielämäänsä tyytyväisten osuus vaihteli parisuhteissa paljon yleistä parisuhdetyytyväisyyttä enemmän. Seksielämäänsä varsin tyytyväisiä oli eniten erillissuhteissa elävissä. Heidän joukossaan oli myös vähiten seksielämäänsä tyytymättömiä. Erillissuhteessa elävistä naisista 77 prosenttia ja miehistä 61 prosenttia oli varsin tyytyväinen seksielämäänsä. Naimisissa olleista naisista 52 % ja miehistä 47 % oli vastaavalla tavalla tyytyväinen seksielämäänsä. Avoliittoaan jatkaneilla naisilla samat osuudet olivat vain 36 prosenttia naisilla ja 31 prosenttia miehillä.

Naisten tyytyväisyys seksielämään ei näyttänyt juuri parantuneen avoliittoa seuranneen avioliiton aikana. Se oli tällöin 37 prosenttia. Vuodesta 2005 asti naimisissa olleilla ja eron jälkeen avio- tai avoliiton solmineilla tyytyväisyys oli merkittävästi tätä parempi. Jostakin syystä avoliittojen seksielämä oli ollut jopa yllättävänkin epätydyttävää. Kaikkein epätydyttävintä se oli ollut luonnollisesti eronsa jälkeen yksineläneillä sen vuoksi, että heillä ei ollut ainakaan vakituista kumppania.

Parisuhteen jatkuminen tai päättyminen liittyy merkittävästi siihen, kuinka hyvin parisuhteessa toteutuvat sen kummankin osapuolen tärkeänä pitämät asiat. Näitä odotuksia selvitettiin kysymällä tutkimuksen vastaajilta, mitä asioita he pitivät tärkeinä hyvän parisuhteen kannalta. Vastaajia pyydettiin ottamaan kantaa yhteensä kahdeksaantoista asiaan.

Vain muutama prosentti miehistä ja naisista piti hyvässä parisuhteessa erittäin tärkeänä sitä, että puolisoilla olisi useita omia ystäviä, paljon yhteisiä ystäviä, paljon omia harrastuksia, paljon yhteisiä harrastuksia, tai että puolisoilla olisi samanlainen sosiaalinen tausta (tätä eivät pitäneet tärkeänä edes ruotsinkieliset) tai että puoliset olisivat luonteeltaan hyvin samankaltaisia. Nämä asiat eivät siis olleet ihmisten mielestä kovinkaan keskeisiä hyvää parisuhdetta arvioitaessa.

Kiinnostavaa on se, että vain harvat pitivät erittäin tärkeänä myöskään sitä, että puolisoitten välillä ei olisi juurikaan erimielisyyksiä. Tähän näkemykseen ei vaikuttanut mitenkään vastaajan äidinkieli, sukupuoli tai parisuhdehistoria. Ihmiset pitivät siis hyvin normaalina sitä, että puolisoitten välille syntyy erimielisyyksiä. Näiden ratkomisessa tarvitaan kuitenkin hyviä kykyjä käsitellä ristiriitoja.

Hyvässä parisuhteessa on erittäin tärkeää:	Naiset	Miehet
Vahva luottamus puolisoon kaikissa asioissa	80	65
Molemminpuolinen arvostus ja kunnioitus	80	62
Puolisoista kumpikin vahvasti sitoutuneita perheeseen	58	40
Puolisoilla on samanlaiset elämänarvot	57	37
Voidaan puhua ja jakaa kaikki asiat	55	43
Hyvä kyky käsitellä ristiriitoja	47	35
Kummallakin puolisoista kyky ilmaista tunteitaan	44	32
Voimakas rakastamisen tunne	40	30
Kumpikin puolisoista osallistuu tasapuolisesti kotitöihin	35	20
Hyvä seksisuhde puolisoitten välillä	34	37
Kumpikin puolisoista osallistuu perheen elättämiseen	29	18

Hyvässä parisuhteessa nousevat näiden vastausten perustella selvästi tärkeimmiksi asioiksi vahva luottamus puolisoon ja molemminpuolinen arvostus ja

kunnioitus. Näiden asioiden voi sanoa yhtään liioittelematta olevan parisuhteen ydinaluetta. Jos nämä parisuhteen perusteet järkkyvät, niin riski eroon kasvaa merkittävästi.

Kokonaisuudessaan naiset pitivät miehiä useammin hyvän parisuhteen kannalta hyvin tärkeinä lähes kaikkia kysyttyjä asioita. Tämä tulos kertoo siitä, että naiset asettavat parisuhteelle suurempia odotuksia kuin miehet. Kun nämä odotukset eivät täyty, niin naisilla on miehiä useammin erilaisia parisuhteeseen liittyviä tyytymättömyyden aiheita.

Voimakkaan rakastamisen tunteen tärkeyden arvostamisessa ruotsinkieliset poikkesivat kaikkein eniten suomenkielisistä. Ruotsinkielisistä naimisissa olevista naisista 59 prosenttia ja miehistä 40 prosenttia piti voimakasta rakastumisen tunnetta erittäin tärkeänä hyvän parisuhteen kannalta. Suomenkielisillä vastaavat osuudet olivat 30 ja 23 prosenttia eli miltei vain puolet ruotsinkielisten vastaavista osuuksista. Ruotsinkielisillä eronneilla nämä luvut olivat vielä tätä korkeammat, naisilla 74 prosenttia ja miehillä 51 prosenttia. Suomenkielisillä eronneilla nämä vastaavat luvut olivat vain noin puolet tästä.

Naisten keskuudessa voimakasta rakastamisen tunnetta pitävät vähiten tärkeänä avoliittolaiset ja avoliiton jatkoksi avioliiton solmineet. Miesten keskuudessa rakkautta pitivät vähemmän tärkeänä avoliittolaisten lisäksi ne eronneet, jotka olivat erillissuhteessa. Näihin parisuhteisiin oli siten valikoitunut tavallista vähemmän leimallisesti romanttisia ihmisiä.

Ruotsinkieliset arvostivat suomenkielisiä enemmän myös parin molemminpuolista arvostusta ja kunnioitusta. Hyvässä parisuhteessa tätä piti erittäin tärkeänä naimisissa olleista ruotsinkielisistä naisista 82 ja miehistä 72 prosenttia. Suomenkielisillä nämä samat luvut olivat 75 ja 56 prosenttia. Naisista muita useammin arvostusta pitivät tärkeänä eron kokeneet ja parhaillaan erillissuhteessa ja yksin elävät. He selvästikin kaipaivat sitä, minkä he olivat menettäneet. Miesten joukossa molemminpuolista arvostusta ja kunnioitusta arvostivat vähiten avoliittoaan jatkaneet. Muilta osin vastanneiden miesten välillä ei ollut mainittavia eroja.

Ruotsinkieliset miehet pitivät suomenkielisiä miehiä useammin hyvässä parisuhteessa erittäin tärkeänä kykyä ilmaista tunteita (ero oli 12 prosenttiyksikköä). Tätä kykyä arvostivat merkittävästi muita useammin myös eron kokeneet naiset ja miehet. He olivat selvästikin ymmärtäneet tunneilmaisun suuren merkityksen parisuhteen onnistumisen ja sen jatkamismotivaation kannalta.

Ruotsinkieliset arvostivat myös suomenkielisiä useammin sitä, että parisuhteessa voidaan puhua ja jakaa kaikki asiat. Eron kokeneet naiset arvostivat tätä kommunikaatiomahdollisuutta enemmän kuin pidemmässä parisuhteessa eläneet naiset. Miehistä parin kommunikaatiota arvostivat muita enemmän eron jälkeen avioliiton solmineet ja muita miehiä vähemmän puolestaan pitkäaikaisessa avoliitossa eläneet. Myös naisista avoliitossa eläneet arvostivat puhumista ja asioiden jakamista muita naisia harvemmin.

Ruotsinkieliset naimisissa olevat miehet (42 %) pitivät puolisoiden välistä hyvää seksisuhdetta erittäin tärkeänä suomenkielisiä miehiä (28 %) useammin. Naisilla vastaavaa kielieroakaan ei ollut. Sekä naisista että miehistä hyvää seksisuhdetta pitivät merkittävästi tärkeämpänä eronneet (eronneiden kaikissa ryhmissä), vaikka heillä olisikin ollut jo uusi vakiintunut suhde. Näillä ihmisillä voi olla takana aiempi seksuaalisesti epäonnistunut parisuhde, ja he ovat sen jälkeen todenneet, kuinka tärkeää toimivassa parisuhteessä on hyvä seksuaalielämä.

Hyvää kykyä käsitellä ristiriitoja pitivät tärkeänä erityisesti erillissuhteessa ja yksin eläneet naiset ja eron jälkeen avioliiton solmineet miehet. Nämä henkilöt ymmärsivät tämän keskeisen kommunikaatiotaidon merkityksen uuden suhteen toimivuuden kannalta. Vähiten tärkeänä ristiriitojen käsittelykykyä pitivät avoliittoaan jatkaneet naiset ja miehet.

Vahvaa sitoutumista perheeseen pidettiin tärkeimpänä avioliitoissa. Avoliitossa tai erillissuhteessa eläneistä miehistä vain neljäsosa piti vahvaa sitoutumista erittäin tärkeänä. Naisilla vastaava ryhmien välinen ero näkyi selvästi tätä lievempänä.

Tasapuolista kotitöihin osallistumista arvostivat enemmän suomenkieliset kuin ruotsinkieliset (naiset 36 % versus 27 % ja miehet 20 % versus 14 %). Muutoin ei naisten kotitöiden arvostuksen tasapuolisuudessa ollut mainittavia eroja eri parisuhdemuodoissa. Miehistä kotitöihin osallistumisen tärkeyttä arvostivat muita useammin eronsa jälkeen uuden avioliiton solmineet (32 %).

Vahva luottamus puolisoon kaikissa asioissa oli suunnilleen yhtä tärkeää kaikille naisille heidän parisuhdetaustastaan riippumatta. Miesten joukossa luottamusta puolisoon pitivät muita useammin tärkeänä eronsa jälkeen avioliiton aloittaneet ja muita harvemmin avoliittoaan jatkaneet.

Eron kokeneet naiset pitivät muita useammin erittäin tärkeänä sitä, että kumpikin puolisoista osallistuu perheen elättämiseen. Eniten tätä arvostivat eronneet yksineläjät. Heillä puolison taloudellisen tuen kaipuu oli kaikkein

suurin. Miehillä parisuhdetilanne ei puolestaan liittynyt mainittavasti siihen, kuinka tärkeänä he tätä asiaa pitivät.

Eron tuoma kokemus vaikutti vahvistaneen molempien sukupuolten arvostusta erityisesti kommunikaatiokykyä kohtaan. Eronneet pitivät pitkäaikaisissa suhteissa eläneisiin verrattuna merkittävästi tärkeämpänä sitä, että voidaan puhua ja jakaa kaikki, että kummallakin puolisoilla on kyky ilmaista tunteitaan ja että puolisoilla on hyvä kyky käsitellä ristiriitoja. He olivat usein kokeneet ongelmia juuri näissä asioissa aiemmin päättyneessä parisuhteessaan. Sama ryhmien välinen ero koski myös fyysistä kommunikaatiota eli puolisoitten välistä seksisuhdetta. Sitäkin oli opittu arvostamaan ja kaipaamaan aiempaa enemmän suhteen päättymisen jälkeen.

Parisuhteen ristiriidat

Erilaiset parisuhteessa koettavat ristiriidat käynnistävät ja pitävät yllä sitä prosessia, joka voi jossakin vaiheessa johtaa eroon. Ristiriitojen kasautuminen ja siitä koitua stressi saa monet miettimään eroamista. Ristiriitojen määrä ja toistuvuus kertoo jotakin oleellista suhteen laadusta ja parin ongelmien vakavuusasteesta.

Tässä tutkimuksessa on mahdollista verrata tutkimushetkellä jatkuneissa parisuhteissa ilmenneitä ristiriitoja niihin ristiriitoihin, joita oli koettu aiemmin eroon päättyneissä avioliitoissa ja avoliitoissa. Vastaajille tarjottiin vastattavaksi 16 mahdollista aihetta, joista oli aiheutunut ristiriitoja heidän nykyisessä tai jo päättyneessä parisuhteessaan.

Nykyiset parisuhteet saattoi jakaa vuodesta 2005 asti jatkuneisiin suomenkielisten avioliittoihin, vuosista 2004 – 2006 jatkuneisiin ruotsinkielisten avioliittoihin, vuodesta 2005 jatkuneisiin avoliittoihin ja vuonna 2005 alkaneen avoliiton jatkoksi solmittuihin avioliittoihin. Eron kokeneet vastaajat jaettiin suomenkielisiin avioeroihin, ruotsinkielisiin avioeroihin ja suomenkielisiin avoeroihin.

On tietysti itsestään selvää, että eroon päättyneissä suhteissa raportoitiin enemmän ristiriitoja kuin edelleen jatkuvissa parisuhteissa. Parisuhteen päättymisestä oli monissa tapauksissa jo useita vuosia, joten ajan kuluminen on voinut vaikuttaa siihen, mitä näistä suhteista muistettiin tai haluttiin muistaa. Suurimmalla osalla eronneista oli ollut sen jälkeen jo uusi parisuhde. Tämä on voinut vaikuttaa siihen, millaisia ristiriitoja aiempaan parisuhteeseen oli muisteltu liittyneen tai kuinka vakavina niitä vuosia myöhemmin pidettiin.

Vuonna 2013 jatkuneissa avio- ja avoliitoissa ristiriitoja oli koitunut useimmin kotitöiden jakamisesta ja lasten kasvattamisesta. Kotitöiden jakamisesta oli ollut ristiriitoja ainakin kerran kuukaudessa lähes joka toisella parilla, ja viikoittain näitä riitoja oli ollut noin 15 prosentilla. Lasten kasvatuksesta joutui riitelemään kuukausittain parisuhderyhmästä riippuen joka kolmas tai joka neljäs pari. Noin joka neljäs pari riiteli kuukausittain keskinäisen kommunikaationsa toimivuudesta ja parisuhteen yhteispelistä, kuten siitä, kuinka käyttää yhteistä vapaa-aikaa, yhteisiä rahoja ja kuinka hoitaa lapsia. Yhtä yleisiä olivat kiistat halutuista läheisyyden ja seksuaalisuuden ilmaisuista.

Avoliitoissa eläneillä oli ollut jonkin verran enemmän ristiriitoja kuin niillä suomenkielisillä, jotka olivat naimisissa. Avoliitosta avioliittoon siirtyneillä miehillä oli vähemmän riitoja kuin avoliittolaisilla, mutta jonkin verran enemmän kuin pidempään naimisissa olleilla. Naisilla näiden parisuhderyhmien erot olivat pieniä. Naimisissa olleet ruotsinkieliset olivat raportoineet aika systemaattisesti harvemmin ristiriitoja kuin suomenkieliset. Tämä sopii yhteen sen kanssa, että he myös kokivat avioliittonsa muita onnellisemmaksi.

Eronneiden kokemat ristiriidat

Ennen vuotta 2013 eronneet raportoivat kokeneensa päättyneessä parisuhteessaan oleellisesti enemmän ristiriitoja kuin parisuhdetta jatkaneet. Keskimäärin noin puolet eronneista oli riidellyt kuukausittain jopa lähes kaikista tutkimuksessa kysytyistä ristiriitojen aiheista. Useimmin riitoja oli koitunut puolisoiden erilaisista arvoista ja elämäntyyleistä, puolisoiden välisistä keskusteluista, läheisyyden ja tunteiden ilmaisuista sekä vapaa-ajan käytöstä. Yleisiä olivat olleet myös ristiriidat seksiin liittyneistä asioista, kotitöiden jaosta ja rahan käytöstä. Nämä olivat siis yleisimpiä asioita, joista parisuhteissa oli kiistelty ennen eroamista.

Vähiten riitoja eronneille oli koitunut uskottomuudesta, mustasukkaisuudesta, vaimon työstä ja päihteiden käytöstä. Ristiriitoja syntyi siten eniten puolisoiden jokapäiväisistä keskinäisistä suhteista ja siihen liittyvän yhteistyön toteutumisesta. Suhteen ulkopuoliset asiat eivät sen sijaan luoneet kovinkaan usein ristiriitoja. Parisuhde on tämän perusteella ennen kaikkea yhteistyösuhde. Sen onnistuminen ja jatkuminen riippuu siitä, kuinka hyvin tämä yhteistyö käytännössä toimii.

Eroon johtaviin parisuhteisiin kasautuu erilaisia ristiriitoja, jotka aiheuttavat suhteen osapuolille stressiä ja saavat heidät kiinnittämään enemmän huomiota erilaisiin kielteisiin asioihin kumppanissaan. Erityisen selvästi tällainen asia ovat puolisoiden erilaiset arvot ja elämäntyylit, mutta merkittävästi myös keskustelun puute tai sen heikko laatu. Puutteita on näissä tapauksissa myös läheisyydessä ja seksissä. Nämä ristiriidat voivat pahentaa parin aiempia päihdeongelmia ja johtaa mustasukkaisuuteen tai jopa uskottomuuteen. Nämä suhteessa aiemmin sangen harvinaiset ristiriitojen aiheet yleistyvät ja saavat parit miettimään eroamista.

Eronneista eniten ristiriitoja raportoivat suomenkieliset avioeronneet, seuraavina suomenkieliset avoeronneet ja vähiten ruotsinkieliset eronneet. Näiden ryhmien välisten ristiriitojen yleisyyseroista huolimatta kaikki olivat siis ennen tutkimushetkeä joka tapauksessa päätyneet eroon aiemmasta puolisostaan. Näissä parisuhteissa oli ollut suhteellisen paljon toistuvia ristiriitoja ja mahdollisesti vielä jokin erityinen eroon laukaiseva tekijä, kuten esimerkiksi uskottomuus. Uskottomuus on esimerkki ristiriidasta, josta suhteen aikana harvoin kiistellään toistuvasti. Se voi olla jommankumman reaktio parisuhteessa pitkään jatkuneisiin ristiriitoihin ja jopa harkittukin askel päättää nämä ristiriidat eroon.

Joskus eroamista motivoi uusi suhde, joka solmitaan nopeasti eron jälkeen. Jotkut kutsuvat näitä laastarisuhteiksi. Ne eivät ole välttämättä kovin kestäviä.

... sit ku Matti eros siitä sen sen hetkisestä tyttöystävästä ni ei niin ku tosi nopeesti sanottiin et me ollaan niin ku rakastuneita. Ja me rakastetaan toisiamme et siin ei varmaan mennyt kun ehkä kaks kuukautta. Kyllähän me osittain oltiin rakastuneita niihin ideaalikuviin niin ku toisistamme. Et eihän me sillon vielä toisiamme tunnettu. Et kylhän se siihen heijastu et miks meidän suhde loppu. Mut tavallaan se et mä luulen et me kummatkin rakastuttiin siihen rakastumisen tunteeseen ja siihen et on mahtavaa ja kivaa yhdessä et tapahtu aika nopeesti sit kyllä.
(Nainen, 27v)

Taulukko 3. On ollut ristiriitoja puolison kanssa tai oli ristiriitoja entisen puolison kanssa vähintään kerran kuukaudessa parisuhteen kahden viimeisen vuoden aikana (%).

Ristiriitojen aihe	Avoliitto	Avoliitto ruotsin- kieliset	Avoliitto jatkuu	Avoliitosta avioon	Avioero	Avioero ruotsin- kieliset	Avoero
Nainen							
Kotitöiden jako	45	37	48	42	62	56	55
Lasten kasvatus	34	23	27	24	39	37	28
Rahan käyttö	25	17	28	25	61	45	51
Vapaa-ajan käyttö	26	21	30	26	65	53	59
Puolisoiden välinen keskustelu tai sen puute	27	19	31	26	70	49	68
Läheisyyden ja tunteiden ilmaisu	26	17	32	28	65	53	59
Yhdessä vietetyn ajan määrä	25	19	30	29	59	49	53
Lasten hoitaminen	23	15	22	20	41	32	28
Seksiin liittyvät asiat	20	10	24	21	56	51	49
Erilaiset arvot ja elämäntyyli	18	18	27	14	68	64	67
Miehen työ	12	13	8	13	37	37	31
Kanssakäyminen sukulaisten kanssa	11	7	17	12	36	32	32
Alkoholin/päihteiden käyttö	9	3	13	11	45	36	44
Vaimon työ	10	12	9	7	23	22	23
Mustasukkaisuus	4	3	7	3	40	31	39
Uskottomuus	1	1	1	0	26	25	17
Mies							
Kotitöiden jako	41	29	45	42	50	45	42
Lasten kasvatus	22	26	21	31	26	24	22
Rahan käyttö	25	19	33	31	54	44	47
Vapaa-ajan käyttö	24	19	30	29	53	40	42
Puolisoiden välinen keskustelu tai sen puute	24	17	26	28	58	46	55
Läheisyyden ja tunteiden ilmaisu	23	14	21	29	56	44	40
Yhdessä vietetyn ajan määrä	22	16	25	25	45	43	44
Lasten hoitaminen	16	13	21	23	27	14	19
Seksiin liittyvät asiat	22	11	24	22	53	46	47
Erilaiset arvot ja elämäntyyli	18	15	24	23	64	48	56
Miehen työ	14	11	25	21	35	35	25
Kanssakäyminen sukulaisten kanssa	14	8	13	14	33	13	25
Alkoholin/päihteiden käyttö	8	3	12	12	37	15	35
Vaimon työ	6	8	16	9	16	29	16
Mustasukkaisuus	2	2	1	2	35	26	31
Uskottomuus	2	1	0	0	19	23	17

Ristiriidat ennen eroa ja sen jälkeen

Erilaiset ongelmat ja erimielisyydet voivat olla parisuhteen arkipäivää. Niillä on vaikutuksensa parisuhteen laatuun ja onnellisuuteen, mutta niiden ei tarvitse johtaa edes eron harkitsemiseen saati sitten sen toteutukseen.

Ristiriitojen raportoinnissa tuli esille miesten ja naisten erilainen tapa muistella tai arvioida päättyneen parisuhteensa ristiriitoja. Nykyisen parisuhteen ristiriidoista naiset ja miehet kertoivat sangen yhtäpitävästi. Eroon päättyneissä suhteissa naiset sen sijaan ilmoittivat useammissa kysytyissä aiheissa kokeneensa enemmän ristiriitoja kuin miehet. Kaikkein suurin sukupuoliero oli lasten kasvatusta ja lasten hoitamista käsitelleissä ristiriidoissa, joita naiset raportoivat merkittävästi useammin kuin miehet.

Muita ristiriitoja, joita naiset nostivat tuntuvasti miehiä useammin esille, olivat vapaa-ajan käyttö, yhdessä vietetyn ajan määrä, puolisoiden välinen keskustelu, läheisyyden ja tunteiden ilmaisu ja kotitöiden jakaminen. Noin kolmasosa suomenkielisistä avioeron kokeneista pareista oli kiistellyt näistä aiheista jopa viikoittain. Nämä asiat olivat varmastikin olleet arkipäivässä merkityksellisempiä naisille kuin miehille, ja siksi niihin liittyvät ristiriidat olivat jääneet heille paremmin mieleen.

Ruotsinkielisillä oli hyvin suuri sukupuoliero raportoitaessa ristiriidoista kanssakäymisessä sukulaisten kanssa ja päihteiden käytössä. Miesten mielestä näissä asioissa oli ollut vain vähän ristiriitoja. Naiset raportoivat niistä tuntuvasti enemmän.

Taulukko 4. On ollut ristiriitoja puolison kanssa tai oli ristiriitoja entisen puolison kanssa vähintään viikoittain parisuhteen kahden viimeisen vuoden aikana (%).

Ristiriitojen aihe	Avoliitto	Avoliitto ruotsin- kieliset	Avoliitto jatkuu	Avoliitosta avioon	Avioero	Avioero ruotsin- kieliset	Avioero
Erilaiset arvot ja elämäntyylit	5	3	5	5	42	31	40
Puolisoiden välinen keskustelu tai sen puute	9	6	8	6	39	22	34
Läheisyyden ja tunteiden ilmaisu	7	4	8	5	34	25	30
Vapaa-ajan käyttö	5	3	9	8	35	24	27
Kotitöiden jako	13	8	15	14	35	27	25
Rahan käyttö	7	3	7	7	33	22	24
Yhdessä vietetyn ajan määrä	5	4	9	7	29	22	19
Seksiin liittyvät asiat	5	2	5	5	27	23	24
Alkoholin/päihteiden käyttö	3	1	5	3	24	13	25
Lasten kasvatusta	7	6	12	6	21	14	13
Mustasukkaisuus	1	0	2	1	20	13	19
Lasten hoitaminen	6	4	9	6	23	12	12
Miehen työ	3	3	3	3	16	19	16
Uskottomuus	0	0	0	0	12	11	7
Kanssakäyminen sukulaisten kanssa	2	1	3	1	13	8	11
Vaimon työ	1	1	3	2	8	9	7

Väestöliiton aiemmassa Perhebarometri-tutkimuksessa (Paajanen 2003) ristiriitoja koitui useimmin kotitöiden teosta, rahan käytöstä, lasten kasvatuksesta, vapaa-ajan käytöstä ja yhdessä vietetyn ajan käytöstä. Ristiriidat liittyivät siten jo kymmenen vuotta sitten useimmiten siihen, mihin aktiviteetteihin puoliso käyttivät aikaansa ja kuinka paljon oma puoliso otettiin tässä ajankäytössä huomioon. Nämä ristiriidat kehittyivät kuitenkin harvoin niin vakaviksi, että ne olisivat olleet todellinen riskitekijä erolle. Vain alle kymmentä prosenttia näistä ristiriidoista ei ollut pystytty sopimaan.

Monet pystyvät näkemään ja ymmärtämään syyt jopa puolisonsa uskottomuuteen ja antamaan sen anteeksi, vaikka asian ilmitulo olisikin itselle aluksi shokki.

*... kyl mä oon silleen antanut sen (uskottomuuden) anteeks. Mut ku siin ei ollu kyse vaan siit uskottomuudesta vaan siin oli lukuisii valheita sen uskottomuuden jälkeen ku mä sain ite kaivaa sen ilmi yllättäen ku huomas et kaikki ei oo hyvin, niin perinteinen et nyt mä katon hänen kännykän et täs on jotain pielessä, ja sielhän niit oli hali-pusi-viekkuun-viestejä niin tota, kylhän se oli niin shokki oli niin kova, ja sit alko ne tunteet tulee, viha ja kaikki muu. Meni oikeesti aikaa et se oli varmaan tää syksy et annoin silleen anteeks, mut se vuos sen uskottomuuden jälkeen, ni tuli tämmösii erinäisii valheita esiin mitä se oli valehdellut mulle pettämisen jälkeen, ni se oli mulle sellasta iskuu naamalle.
(Mies, 34v)*

*... kyllähän toi uskottomuus toisel oli vaan sitä, et hän näki pakokeinon siit tilanteesta. Et tota kumminkin, ei se ollu mikään kertajuttu vaan se oli rinnakkainen suhde monta kuukautta. Ja nythän hänel on lapsi tulos tän kolmannen, tai tän miehen kaa ja kaikkee. Mut kylhän mitä mä juttelin, et kyl hän ite kokee et hän oli niin helpottunut et hän pääs tästä suhteesta pois...
(Mies, 34v)*

Paajasen tutkimuksessa eronneet muistelivat ristiriitojaan puolisonsa kanssa ennen eroaan. Yleisimmät ristiriitojen aiheet olivat olleet puutteet puolisoiden välisissä keskusteluissa ja läheisyyden ja tunteiden ilmaisemisessa. Tällainen fyysinen ja henkinen etääntyminen toinen toisistaan ja kommunikaatiovaikeudet saattoivat aloittaa eroon johtavan prosessin. Muita eroriskejä olivat rahan käyttöön liittyvät ongelmat ja naisten kannalta puolisoiden erilaiset arvot ja elämäntyylit samoin kuin vapaa-ajankäyttöön liittyneet erimielisyydet. Nämä

kertovat puolisoiden puutteellisesta liittoutumisesta pariksi tai tiimiksi. Nämä ristiriidat olivat olleet niin vakavia, että yli kolmasosaa niistä ei ollut pystytty ratkaisemaan.

Edellisiä harvinaisempia olivat olleet Paajasen tutkimilla eron kokeneilla henkilöillä mustasukkaisuuden synnyttämät ristiriidat puolisonsa kanssa. Niitä oli ennen eroaan kokenut kuitenkin jopa viikoittain joka viides mies ja nainen. Voimakas mustasukkaisuus on voinut muodostua suureksi riskiksi lopulliselle eroon ajautumiselle. Jopa viikoittaista ristiriitaa oli aiheutunut puolison kanssa myös seksiin liittyneistä asioista kolmasosalle eronneista naisista ja neljäsosalle eronneista miehistä. Joka toisessa eroon liittyneessä suhteessa oli koettu jossakin vaiheessa uskottomuutta. Uskottomuutta ei ollut suhteessa toistuvasti prosessoitu. Sen kokeminen oli voinut heijastua merkittävällä tavalla kokemukseen toisen luotettavuudesta ja parin keskinäisestä fyysisestä ja henkisestä läheisyydestä.

Ristiriidat varsinkin jokapäiväisen yhteiselämän järjestelyissä ovat yleisiä eivätkä ne ole riskinä suhteen jatkamiselle, jos ne pystytään sopimaan sellaisella tavalla, että molemmat voivat kokea toisen olevan halukas kompromisseihin ja sopimaan asiat. Tämä tarkoittaa parhaassa tapauksessa tunnetta siitä, että molemmat myöntyvät tai antavat periksi ristiriitatilanteissa yhtä usein. Lähes kolme neljäsosaa naimisissa olevista ja kaksi kolmasosaa avoliitossa elävistä vastasikin ristiriitojen sopimisen toimineen tällä tavalla omassa suhteessaan. Näillä pareilla oli hyvät eväät ristiriitojen ratkaisuun.

Eron kokeneilla oli ollut huomattavasti vähemmän halua tai kykyä joustavuuteen ja kompromisseihin ristiriitatilanteissa. Miesten mukaan joka kolmannessa ja naisten mukaan joka neljännessä eroon johtaneessa parisuhteessa molemmat joustivat ristiriitatilanteissa tasapuolisesti. Naisista noin 40 prosentin ja miehistä noin 30 prosentin mielestä ristiriitoja ei oltu yleensä pystytty sopimaan. Melkein yhtä monen mielestä hänen itsensä piti myöntyä riitatilanteissa kumppania useammin. Tästä syntynyt epäoikeudenmukaisuuden tunne oli ollut omiaan vauhdittamaan sitä prosessia, joka oli myöhemmin johtanut eroon.

Kun ihmiset kokevat myöntyneensä riitatilanteissa itse useammin kuin kumppaninsa, he asettavat parisuhteensa ongelmista suuremman vastuun kumppanilleen kuin itselleen. Heistä tuntuu, että he ovat yrittäneet joustaa, mutta kumppani ei ole tullut riittävästi vastaan. Osa eronneista tosin myönsi kumppaninsa myöntyneen useammin kuin mitä hän itse. Näissä parisuhteissa vastaaja itse olisi voinut parantaa parisuhdettaan kehittämällä kykyään kompromisseihin.

Taulukko 5. Kumpi myöntyy useammin parisuhteen ristiriitatilanteissa, %.

Ristiriitojen päättyminen	Avoliitto	Avoliitto ruotsin- kieliset	Avoliitto jatkuu	Avoliitos- ta avioon	Avioero	Avioero ruotsin- kieliset	Avoero
Naiset							
Minä myönny(i)n useammin	12	8	13	13	28	24	30
Puoliso myönty(i)y useammin	9	17	9	12	9	14	7
Molemmat myönty(i)vät yhtä usein	73	66	68	68	19	23	25
Ristiriitaa ei pystyt(ty)ä sopimaan	6	9	10	7	44	39	38
Miehet							
Minä myönny(i)n useammin	21	19	22	28	35	43	29
Puoliso myönty(i)y useammin	5	1	7	4	3	5	6
Molemmat myönty(i)vät yhtä usein	71	75	66	66	31	32	35
Ristiriitaa ei pystyt(ty)ä sopimaan	3	5	6	3	31	21	30

Parisuhteessa elävillä on ollut sangen vahva käsitys tai usko kyvystään tehdä kompromisseja. Lähes kaksi kolmasosaa oli sitä mieltä, että hän itse on taitava tekemään kompromisseja. Vain reilu viidesosa oli tästä asiasta eri mieltä. Jos tämä minäkäsitys on realistinen, se helpottaa yhteisymmärrykseen pääsemistä, silloin, kun parisuhteessa täytyy sopia, kuinka syntynyt ristiriitatilanne ratkaistaan.

Kenen kanssa puhutaan ongelmista ja keneltä on saatu henkistä tukea?

Kun parisuhteessa ilmenee ristiriitoja tai muita ongelmia, niin useimmat ihmiset kaipaavat mahdollisuutta puhua näistä ongelmista. Ensisijainen henkilö ongelmia jaettaessa on tietenkin oma puoliso. Monet kuitenkin hakevat tukea ja neuvoja myös muilta ihmisiltä. Toisen ihmisen erilainen ja ehkä vähemmän tunteellinen näkökulma asioihin voi tuottaa uutta oivallusta, jota itse ei ole tullut ajatelleeksi. Parhaiten tämä tilanne saavutetaan silloin, kun ongelmista puhutaan koulutetun ammattiauttajan kanssa.

Miltei kaikki parisuhteessa elävät ovat vastaustensa perusteella puhuneet parisuhteensa ongelmista puolisonsa kanssa. Eronneista sen sijaan lähes viidesosa ja ruotsinkielisistä jopa neljäsosa ei ollut puhunut näistä ongelmista lainkaan puolisonsa kanssa. Tämä puhumattomuus oli varmasti ollut osasyynä eroon.

Eronneet naiset olivat puhuneet parisuhteensa ongelmista hieman useammin ystäviensä kuin puolisonsa kanssa. Myös eronneet miehet olivat jakaneet näitä asioita ystäviensä kanssa lähes yhtä usein kuin naiset.

Taulukko 6. Kenen kanssa on puhunut parisuhteensa ongelmista, %.

Keskustellut parisuhteen ongelmista	Avoliitto	Avoliitto ruotsinkieliset	Avoliitto jatkuu	Avoliitosta avioon	Avioero	Avioero ruotsinkieliset	Avoero
Naiset							
Puolison kanssa	96	96	94	97	83	74	82
Ystävien kanssa	85	65	86	86	90	80	91
Sukulaisten kanssa	53	40	55	55	68	48	66
Työtovereiden kanssa	28	25	30	31	45	32	45
Ammattiauttajan kanssa	18	14	16	18	44	47	35
Miehet							
Puolison kanssa	94	86	93	91	86	75	82
Ystävien kanssa	52	38	73	62	81	61	78
Sukulaisten kanssa	23	16	23	22	56	45	49
Työtovereiden kanssa	20	12	23	15	38	35	34
Ammattiauttajan kanssa	10	13	8	8	40	35	26

Parisuhteissa elävät naiset ja miehet poikkesivat merkittävästi toisistaan siinä, että naiset puhuivat suhteen ulkopuolisten kanssa paljon enemmän kuin miehet parisuhteensa ongelmista. Naimisissa olevat naiset puhuivat suhteensa ongelmista paljon useammin ystävilleen ja sukulaisilleen kuin miehet. Tämä voi olla osasy, siihen miksi naiset tiedostavat ja raportoivat miehiä useammin varsinkin parisuhteensa kommunikaatioon ja arkipäivän työnjakoon liittyvistä ongelmista. Muilta saatu palaute ja tuki ehkä kasvattaa heidän odotuksiaan siitä, miten suhteen tulisi ihannetapauksessa toimia.

Miehet näyttävät useissa tapauksissa jakavan ja prosessoivan parisuhteensa ongelmia muiden kanssa vasta sitten kun ne ovat todella vakavia. Miehillä on mitä ilmeisimmin naisia suurempi tarve pitää yllä parisuhteen onnellisuusmuuria suhteessa muihin ihmisiin. Ongelmat jaetaan muiden kanssa vasta sitten, kun ne tuntuvat ylivoimaisilta ratkaista. Tähän tapaan voi sisältyä myös solidaarisuutta puolisoa kohtaan. Parisuhteen intimizeettiin liittyviä kiusallisia asioita ei välttämättä haluta saattaa muiden tietoon.

Noin 40 prosenttia tutkimuksen eronneista vastaajista kertoi keskustelleensa parisuhteensa ongelmista ammattiauttajan kanssa. Nämä keskustelut eivät siis

olleet estäneet eroa toteutumasta. Osa näistä keskusteluista oli käyty vasta siinä vaiheessa, kun erosta oli tehty jo päätös. Monet haluavat siinä vaiheessa selvittää ja pyrkiä ymmärtämään, mitkä seikat itse asiassa ovat johtamassa tai johtivat heidän eroonsa. Tätä ymmärrystä kaivataan myös siihen, jotta pystyttäisiin arvioimaan seuraavaan suhteeseen mahdollisesti liittyvää eroriskiä.

Parisuhteessa olevista naisista vajaa viidesosa ja miehistä noin kymmenesosa kertoi keskustelleensa parisuhteensa ongelmista ammattiauttajan kanssa. Näistä naisista ja miehistä 60 prosenttia oli ajatellut eroamista, ja joka toinen myönsi jo miettineensä miten eron käytännön järjestelyt tapahtuisivat. Noin joka neljännelle heistä oli tullut useasti mieleen ajatuksia erosta. Parisuhteessa elävien pääasiallinen motiivi keskustella ammattiauttajan kanssa ei ole valmistautua eroon, mutta aika usein on kyse kuitenkin jo melko vakavista ongelmista.

Noin puolet vastaajista kertoi saaneensa nykyisessä suhteessaan riittävästi henkistä tukea puolisoltaan, miehet hieman naisia useammin. Siitä huolimatta heistä joka viides oli ajatellut eroamista. Avoliitossa eläneistä naisista vain kolmasosa oli kokenut saaneensa puolisoltaan riittävästi tukea. Naiset olivat saaneet hyvää tukea ystäviltään yhtä usein kuin puolisoltaan. Miehet taas saivat ystäviltään kaksi kertaa harvemmin henkistä tukea kuin puolisoltaan. Naiset olivat saaneet myös sukulaisiltaan enemmän tukea kuin miehet. Miesten henkinen tuki jäi siis vahvemmin puolison varaan kuin se jäi naisilla.

Taulukko 7. Keiltä on saanut tai sai päättyneen suhteensa aikana riittävästi henkistä tukea parisuhdettaan varten, %

Keiltä on saanut tai sai riittävästi henkistä tukea parisuhteelleen	Avoliitto	Avoliitto ruotsinkieliset	Avoliitto jatkuu	Avoliitosta avioon	Avioero	Avioero ruotsinkieliset	Avoero
Naiset							
Puolisolta	46	50	32	45	4	6	6
Ystäviltä	50	39	43	53	50	40	53
Omilta sukulaisilta	28	27	26	31	35	28	34
Työtovereilta	9	16	11	12	14	14	18
Ammattiauttajalta	7	6	3	7	14	18	12
Miehet							
Puolisolta	56	58	53	57	6	7	11
Ystäviltä	25	19	25	32	24	22	29
Omilta sukulaisilta	15	17	15	17	28	24	19
Työtovereilta	8	7	10	7	12	12	9
Ammattiauttajalta	4	3	5	2	11	9	5

Eronneet kokivat harvoin saaneensa riittävää henkistä tukea puolisoaltaan. Tämä oli ollut varmasti yksi eroon johtaneista keskeisistä syistä. Myös eronneiden ryhmässä naiset ilmoittivat saaneensa merkittävästi enemmän henkistä tukea ystäviltään kuin miehet. Ystävien ja sukulaisten merkitys parisuhteeseen liittyvän tuen lähteenä oli suunnilleen yhtä suuri parisuhteessa eläneillä ja eronneilla. Eronneista vähän suurempi osuus oli saanut riittäväksi koettua tukea ammattiauttajalta. Tämä tulos koski kuitenkin vain noin kymmenesosaa eronneista.

Parisuhteensa ongelmista ammattiauttajan kanssa keskustelleista joka kolmas nainen ja joka neljäs mies oli saanut mielestään riittävästi tukea ja apua. Lähes riittäväksi tämän tuen oli kokenut suunnilleen joka toinen. Tässä arviossa ei ollut oleellisempaa eroa parisuhteessa eläneillä ja siitä eronneilla.

Käsitys omasta puolisoista ja parisuhteesta

Parisuhteen toimivuuteen ja siihen liittyvien ongelmien esiintymiseen vaikuttavat merkittävästi sen osapuolten persoonallisuudenpiirteet. Tässä tutkimuksessa tiedusteltiin, oliko vastaajan nykyinen tai aiempi puoliso luonteenpiirteeltään yleensä enemmän lempeä vaiko pahantuulinen (seitsemän-portainen asteikko). Parisuhteessa olevista naisista neljä viidesosaa piti puolisoaan enemmän lempeänä kuin pahantuulisena ja miehistä vastaavasti kolme neljäsosaa. Naisilla oli puolisonsa luonteesta siis hieman lempeämpi vaikutelma kuin miehillä.

Eronneilla käsitys puolison luonteesta oli kriittisempi. Eronneistakin noin puolet piti kuitenkin puolisoaan enemmän lempeänä kuin pahantuulisena. Tässä näkemyksessä ei ollut juuri sukupuolten välisiä eroja. Varsinaisesti pahantuulisena entistä puolisoaan piti noin kolmasosa eronneista. Avioliitosta eronneista suomenkielisistä miehistä entistä puolisoaan piti pahantuulisena lähes puolet.

Puoliso voi muuttua parisuhteen aikana pahantuuliseksi tai sitten se on seurausta ristiriitojen kasautumisesta. Toisen mielentilan muutoksia ennakoidaan usein käyttäytymällä niin varovaisesti, ettei toinen vain suuttuisi. Toisen käyttäytymisen muutos voi muuttaa myös parin roolijakoa ja valtasuhteita.

... oli se ongelma siin meidän avioliitossa et sit ku hän alko olee sellanen pahantuulinen siin koko ajan siin loppuvaihees. Ni mä aloin käyttää hirveesti aikaa siihen et ennakoida millon hän on pahal tuulel ja sit se meni semmoseks varomiseks ihan siis periattees turhan takia... Mä vaan

inhosin, mä inhoon riitelyä yli kaiken ni sit mä yritin välttää niitä ja se johti vaan pahemmin...
(Nainen, 34v)

... (oli ahdistavaa) niin ku mä oisin vieraan miehen kaa. Se ei ollu yhtään enää se miksi mä olin sen kouluttanu, miksi mä olin ajatellut millanen sen pitää olla ja mitä mä olin olettanu koko ajan et siitä tulee se ihana perheenisä joka on sellanen.
(Nainen, 28v)

... mä oon päällepäsmäri ja mä tiiän sen et mä oon niin ku ja tossa suhteessa mä oon ollu ihan hirvee ja inhottava, koska mä halusin et se on sellanen tietynlainen ja mä oletin et se on sellanen Timppa. Mut sit ku se rupes pistämään vastaan ni sit se ei käynytkään mulle.
(Nainen, 28v)

Parisuhteessa elävillä on hyvin positiivinen arvio omasta parisuhteestaan suhteessa muiden ihmisten suhteisiin. Yli neljä viidesosaa parisuhteessa olevista oli sitä mieltä, että heillä oli keskimääräistä parempi parisuhde, ja noin puolet piti parisuhdettaan merkittävästi parempana kuin mitä se oli muilla. Miehet olivat tätä mieltä hieman naisia useammin. Tämä mielikuva voi pitää monia pareja yhdessä, vaikka arkielämä tuntuisikin heistä ongelmalliselta.

Tämän mielikuvan suuresta parisuhdemerkityksestä kertoo se, että jos vastaaja ei pitänyt omaa suhdettaan parempana kuin muilla pareilla, niin tällöin neljä viidestä oli ehtinyt miettiä eroamista. Käsitys oman suhteen paremmuudesta muihin verrattuna on siis vahvasti parisuhteen jatkamismotivaation ytimessä. Tosin heistäkin, jotka pitivät parisuhdettaan erittäin hyvänä muiden suhteisiin verrattuna, joka viides oli ajatellut eroamista.

Eronneistakin noin kolmasosa piti päättynyttä parisuhdettaan parempana kuin muiden parisuhteet yleensä ovat. Ruotsinkielisillä miehillä ja avoliitosta eronneilla miehillä tämä osuus oli jopa puolet. Noin kymmenesosa eronneista piti päättynyttä suhdettaan merkittävästi parempana kuin se oli muilla. Tästä huolimatta heidän suhteensa oli siis päättynyt eroon. Näissä tapauksissa aloite eroon oli tullut useimmiten kumppanilta. Joka toiselle se oli tullut lisäksi yl-lätyksenä. Nämä miehet olivat siis joutuneet eroamaan jopa suhteesta, jota he pitivät poikkeuksellisen hyvänä.

Yksi parisuhteiden tyydytyksen tai sen ongelmien ytimessä oleva asia on se, onko parilla riittävästi yhteistä aikaa toinen toisilleen. Kun tässä tutkimuksessa

kysyttiin, olivatko vastaajat tyytyväisiä vai tyytymättömiä yhteisen ajan määrään parisuhdekumppaninsa kanssa, oli puolet siihen vähintäänkin tyytyväinen. Avoliitossa olleista miehistä tyytyväisiä oli kolme neljäsosaa ja naimisissa olleista ruotsinkielisistä miehistä ja naisista jopa neljä viidesosaa. Varsinaisesti tyytymättömiä yhteisen ajan määrään oli noin kolmasosa naisista ja vajaa viidesosa miehistä.

Eri ryhmien vertailussa ruotsinkieliset olivat selvästi muita tyytyväisempinä yhteisen ajan määrään puolisonsa kanssa. Tämä voi selittyä osaksi sillä, että heistä lähes puolet asui harvaan asutulla maaseudulla, jossa yhteisen ajan järjestäminen on tavallista helpompaa. Toinen merkillä pantava asia on se, että avoliitossa eläneet ja avoliiton jälkeen avioliiton solmineet miehet olivat merkittävästi tyytyväisempiä yhteiseen aikaan kuin vastaavat naiset. Kaikesta päätellen miehet ovat tyytyväisiä yhteiseen aikaan jo sen pienemmällä kokonaismäärällä kuin naiset.

Eronneista naimisissa olleista naisista vain noin kolmasosa oli ollut tyytyväinen yhteisen ajan määrään. Suurin osa naisista kaipasi yhteistä aikaa lisää. Odotus tai jopa vaatimus yhteisestä ajasta on voinut tuottaa parille toistuvia ristiriitoja. Eronneet suomenkieliset miehet olivat yhteiseen aikaan suunnilleen yhtä tyytyväisiä kuin avioliitossa jatkaneet miehet. Eronneista ruotsinkielisistä miehistä kuitenkin vain puolet oli tyytyväinen yhteisen ajan määrään.

Noin 60 prosenttia parisuhteessa elävistä oli sitä mieltä, että kumppani oli panostanut häneen yhtä paljon kuin hän itse oli panostanut kumppaniin. Miehet olivat tätä mieltä hieman useammin kuin naiset. Näissä tapauksissa parisuhde oli koettu vuorovaikutukseltaan ja työnjaoltaan tasapuoliseksi ja oikeudenmukaiseksi. Tällaisella suhteella on hyvät edellytykset jatkuvuuteen ja myös onnellisuuteen.

Ne parisuhteet, joissa jompikumpi tuntee antavansa tai saavansa siltä enemmän kuin puoliso, ovat epätasapainossa. Tämä voi johtaa vähitellen kärjistyviin ongelmiin. Vähemmän panostusta osakseen saava tuntee tilanteen epäoikeudenmukaiseksi ja saattaa sen vuoksi katkeroitua. Enemmän panostusta kumppaniltaan saava taas tuntee tilanteesta syyllisyyttä ja saattaa olla huolissaan siitä, kuinka pitkään hänen puolisonsa suostuu tällaiseen epätasapainoiseen suhteeseen.

Jälkimmäiselle huolenaiheelle on katetta, sillä enemmistö eronneista oli kokenut panostaneensa kumppaniinsa enemmän kuin kumppani oli panostanut häneen itseensä. Tällä epäoikeudenmukaisuuden tunteella on ollut epäilemättä vaikutusta eropäätöksen tekoon. Tämä asioiden välinen yhteys ei ole kuitenkaan kategorisen yksinkertainen. Kaksi kolmasosaa niistä eronneista naisista ja

kolmasosa miehistä, jotka kokivat kumppaninsa panostaneen itseensä enemmän kuin he olivat itse kumppaniin panostaneet, oli kuitenkin tehnyt itse aloitteen eroamisesta.

Taulukko 8. Kuinka paljon kumppani oli panostanut vastaajaan, %.

Kumppani on panostanut teihin	Avoliitto	Avoliitto ruotsin-kieliset	Avoliitto jatkuu	Avoliitosta avioon	Avioero	Avioero ruotsin-kieliset	Avoero
Naiset							
vähemmän kuin mitä te itse häneen	25	22	31	19	67	63	60
yhtä paljon kuin mitä te itse häneen	56	59	52	63	19	23	21
enemmän kuin mitä te itse häneen	19	19	17	18	14	14	19
Miehet							
vähemmän kuin mitä te itse häneen	11	9	13	12	53	63	44
yhtä paljon kuin mitä te itse häneen	61	69	56	64	31	28	29
enemmän kuin mitä te itse häneen	28	22	31	24	16	9	27

Kumppanissa tapahtuneet kielteiset muutokset parisuhteen aikana

Uutta kumppania katsellaan erityisesti seurusteluaikana eräänlaisen positiivisen suodattimen läpi kiinnittäen huomiota ensisijaisesti hänen hyviin ominaisuuksiinsa. Aikaa myöten kumppanissa pannaan enemmän merkille myös joitakin omalta kannalta kiusallisia tai ei-toivottuja ominaisuuksia. Näiden asioiden käsittely voi sitten synnyttää vähitellen ristiriitoja ja se saattaa jopa käynnistää prosessin, jonka aikana tai jonka jälkeen harkitaan eroamista.

Vuonna 2013 jatkuneissa parisuhteissa oli suhteellisen harvoin pantu merkille merkittäviä kielteisiä muutoksia omassa kumppanissa. Niitä oli todettu noin joka kymmenennessä suhteessa. Eniten kielteisiä havaintoja kumppanistaan olivat tehneet suhteen alun jälkeen avoliitossa eläneet, näistä naisista joka kolmas ja miehistä joka neljäs. He kuitenkin jatkoivat edelleen tätä suhdettaan.

Merkittävä havainto oli se, että suhteellisen usein kielteisiä havaintoja oli tehty kumppanista jo seurustelun aikana. Siitä huolimatta oli muutettu yhteen ja useimmiten vielä menty naimisiinkin. Kynnys suhteen lopettamiseen oli ol-

lut näissä tapauksissa syystä tai toisesta aika korkea. Ehkä nämä henkilöt eivät nähneet itsellään olleen mahdollisuutta parempaan vaihtoehtoiseen suhteeseen ja olivat siksi tyytyneet siihen.

Eronneiden keskuudessa kumppanin kielteisiin muutoksiin oli kiinnitetty paljon useammin huomiota jo suhteen alkuvaiheissa. Joka viides eronneista oli huomannut tällaisia kielteisiä muutoksia jo seurustelun aikana. Se ei ollut kuitenkaan estänyt heitä menemästä naimisiin. Suhteen parin ensimmäisen yhteisen vuoden aikana kielteiset muutokset oli havainnut noin 40 prosenttia eronneista naisista ja joka neljäs eronnut mies, avoeron kokeneista miehistä joka kolmas. Suhteen myöhemmissä vaiheissa kumppanin kielteiset muutokset oli havainnut jo selvä enemmistö, naiset jonkin verran miehiä useammin. Tämä oli näkynyt parin lisääntyneinä ristiriitoina ja myöhemmin sitten erona.

Taulukko 9. Onko käsitys nykyisestä puolisoista muuttunut tai muuttuiko se ennen eroa ex-puolisosta merkittävästi kielteisemmäksi, %.

Käsitys kumppanista muuttunut (tai muuttui) merkittävästi kielteisemmäksi	Avoliitto	Avoliitto ruotsinkieliset	Avoliitto jatkuu	Avoliitosta avioon	Avioero	Avioero ruotsinkieliset	Avoero
Naiset							
Jo seurustelun aikana	4	4	3	3	21	22	28
Parin ensimmäisen vuoden aikana	7	6	13	10	39	33	43
Suhteen myöhemmissä vaiheissa	17	14	31	15	75	70	66
Suhteen viimeisimmän vuoden aikana	13	11	23	13	83	77	78
Miehet							
Jo seurustelun aikana	2	3	4	5	18	16	29
Parin ensimmäisen vuoden aikana	5	5	13	6	25	23	32
Suhteen myöhemmissä vaiheissa	11	15	23	12	65	58	60
Suhteen viimeisimmän vuoden aikana	6	6	12	6	82	73	69

Näiden kielteisten muutosten havaitsemisella tai niiden havaitsemisvaiheella oli ollut jonkin verran yhteyttä siihen, kuinka kauan parisuhdetta oli jatkettu. Jos kumppanin kielteinen muutos oli havaittu jo seurusteluaikana, oli neljäsosa avioliitoista oli päättynyt kestätyään vain alle kaksi vuotta. Näissä tapauksissa

naisten avoliitoista jopa noin 40 prosenttia oli kestänyt vain alle kaksi vuotta. Jos kumppanin kielteiset piirteet olivat tulleet esille vasta parisuhteen parin ensimmäisen yhteisen vuoden aikana, niin nämäkin naiset olivat ottaneet eron hieman muita naisia nopeammin. Miehillä vastaavaa eroa ei ollut.

Suhteen kesto aika ei ollut muuttunut miehillä myöskään siinä tapauksessa, että käsitys kumppanista olisi muuttunut myöhemmin merkittävästi kielteisemmäksi. Naisilla parisuhde oli sen sijaan näissä tapauksissa kestänyt jonkin verran pidempään kuin tämän aineiston muilla naisilla keskimäärin. Suhteista, joissa käsitys kumppanista oli muuttunut kielteiseksi vasta suhteen viimeisimmän vuoden aikana, oli tässä aineistossa 40 prosenttia kestänyt yli viisi vuotta. Muista eroon päättäneistä parisuhteista vain joka neljäs oli kestänyt näin pitkään. Kielteisten käsitysten ajoittumisella on siten merkittävä yhteys parisuhteen kesto aikaan.

Kumppanissaan kielteisiä muutoksia havainneet olivat olleet itse keskimääräistä aktiivisempia aloitteentekijöitä eroon. Eronneissa miehissä tämä näkyi siten, että puolisossaan kielteisiä muutoksia todenneet miehet olivat olleet yhtä aktiivisia eron aloitteentekijöitä kuin naiset. Muissa tapauksissa naiset taas tekivät eroaloitteet huomattavasti miehiä useammin. Kielteiseksi koettu kumppani ei kuitenkaan ollut motivoinut näiden miesten enemmistöä hakemaan eroa kumppanistaan, toisin kuin vastaava kokemus kumppanista naisilla.

Kielteiset havainnot kumppanista olivat merkittävästi lisänneet parisuhteessa olleiden eroajatuksia. Miltei puolet kumppanissaan viimeisinä vuosina kielteisiä muutoksia todenneista oli ajatellut useasti eroamista, ja kaksi kolmasosaa heistä oli jo miettinyt eron käytännön järjestelyitä. Lähes puolet näistä naisista ja neljäsosa miehistä oli myös keskustellut eron mahdollisuudesta jonkun ulkopuolisen kanssa.

Ongelmana seksuaalisen halun puute

Kumppaniin kohdistuva seksuaalinen mielenkiinto ja halu ovat keskeisiä motiiveja parisuhteiden solmintaan. Suhteen alkuvaiheeseen ajoittuvan usein suorastaan intohimoisen haluamisen jälkeen tunteet tasaantuvat ja kumppanin haluaminen ei ole enää itsestään selvää. Varsinkaan naiset eivät enää välttämättä keskity yhtä vahvasti kumppaninsa viehättäviin seksuaalisiin ominaisuuksiin.

Jos kumppanit haluavat toisiaan epätahtisesti, nousevat rakasteluun ja halun puutteeseen liittyvät asiat lisääntyvässä määrin parin keskusteluihin. Halun puute tiedostetaan, ja siitä voi koitua ristiriitoja kumppaneiden välille. Joidenkin mielestä kumppanin halun puute on merkki siitä, että haluton ei enää rakasta puolisoaan. Tämä tulkinta voi johtaa parisuhteen jopa kriisiin, ja se voi olla merkittävä kimmoke eroajatuksille. (Kontula ja Sandberg, 2012.)

Seksuaaliseen haluun liittyy ehkä suurin naisten ja miesten välinen ero seksuaaliasioissa. Naiset raportoivat keskimäärin huomattavasti useammin halun puutetta kuin miehet, ja miesten vastaukset puolisoiden halusta sopivat suhteellisen hyvin siihen, mitä naiset itsestään raportoivat. Jo parisuhteen alkuvuosina joka toinen nainen kertoo kokeneensa melko usein seksuaalisen halun puutetta, ja noin 15 prosenttia naisista kokee sitä jopa erittäin usein. Miehillä erittäin usein toistuva halun puute on hyvin harvinaista, ja melko usein toistuva halun puute on miehillä noin kolme kertaa harvinaisempaa kuin naisilla. Näin suuret erot seksuaalisessa halukkuudessa ovat koetinkivi hyvin monissa parisuhteissa. Niistä koituvien ongelmien vuoksi yhä useammat parit hakeutuvat ammattiauttajan pakeille.

Eronneilla seksuaalisen halun ongelmat olivat olleet vielä paljon yleisempiä kuin parisuhdettaan jatkaneilla. Eronneista naisista kolme neljäsosaa kertoi tunteneensa päättyneessä parisuhteessaan seksuaalisen halun puutetta melko usein, ja peräti joka toinen tunsi sitä erittäin usein, avoeron kokeneet vähän tätä harvemmin. Miehistäkin miltei puolet raportoi tunteneensa melko usein seksuaalisen halun puutetta päättyneessä parisuhteessaan.

Nämä luvut kertovat selvää kieltään näiden parien erittäin suuresta fyysisestä vieraantumisen toinen toisistaan. Kun halukkuus intiimiin kansakäymiseen ja rakasteluun vähenee merkittävästi, samalla vähenee myös yleisempi motiivi panostaa kumppaniin ja parisuhteeseen. Tämä vauhdittaa prosessia, jossa henkisesti aletaan valmistautua eroon.

Taulukko 10. Onko nykyisessä parisuhteessa esiintynyt tai esiintyikö eroon päättäneessä suhteessa kuinka usein seksuaalisen halun puutetta, %.

Onko parisuhteessa esiintynyt (tai esiintyikö) seksuaalisen halun puutetta	Avoliitto	Avoliitto ruotsinkieliset	Avoliitto jatkuu	Avoliitosta avioon	Avioero	Avioero ruotsinkieliset	Avoero
Naiset							
Oman halun puute erittäin usein	13	16	15	15	48	53	36
Oman halun puute melko usein	49	50	56	55	75	79	65
Kumppanin halun puute erittäin usein	5	4	8	5	19	23	19
Kumppanin halun puute melko usein	17	18	20	21	42	41	39
Miehet							
Oman halun puute erittäin usein	1	2	1	3	16	15	18
Oman halun puute melko usein	12	12	22	16	40	33	48
Kumppanin halun puute erittäin usein	10	18	8	17	37	44	24
Kumppanin halun puute melko usein	39	43	45	45	68	75	52

Seksuaalielämä ei ole ollut yhdyntöinä mitattuna kovinkaan aktiivista näissä tutkituissa parisuhteissa. Avoliitoissa elävistä noin 45 prosenttia oli ollut puolisonsa kanssa yhdynnässä vähintään kerran viikossa viimeisimmän kuukauden aikana. Avoliittolaisilla tämä vastaava osuus oli vain noin 35 prosenttia. Näissä parisuhteissa tyypillisin yhdyntämäärä oli kerran viikossa.

Puolisoonsa tai parisuhteeseensa tyytyväisillä oli ollut yhdyntöjä useammin kuin tyytymättömillä. Erittäin tyytyväisillä oli ollut keskimäärin viisi yhdyntää kuukaudessa, varsin tyytyväisillä neljä yhdyntää kuukaudessa ja tyytyväisillä lähes kolme yhdyntää kuukaudessa. Puolisoonsa tai parisuhteeseensa hieman tyytymättömillä yhdyntöjä oli ollut kaksi kertaa kuukaudessa ja erittäin tyytymättömillä kerran kuukaudessa. Nämä luvut kertovat siitä, kuinka suhteen intimiteetti passivoituu tai suorastaan lopahtaa ristiriitojen lisääntyessä.

Avoliitoissa noin 15 prosentilla ja avoliitoissa noin 20 prosentilla ei ollut ollut yhtään yhdyntää puolisonsa kanssa viimeisen kuukauden aikana. Näistä vaille yhdyntöjä eläneistä ihmisistä lähes kaksi kolmasosaa oli ajatellut eroamista.

Eroajatuksia oli ollut huomattavasti tätä harvemmin, jos yhdyntöjä oli ollut edes muutama kuukaudessa. Useita kertoja eroa ajatelleista noin 40 prosentilla ei ollut ollut yhtään yhdyntää kumppaninsa kanssa.

Yhteisten lasten hankkiminen näytti jonkin verran vähentävän parisuhteiden yhdyntäaktiivisuutta. Suurin muutos ajoittui varsinkin miesten vastausten perusteella ensimmäisen lapsen hankintaan. Tässä vaiheessa niiden parisuhteiden osuus, joilla ei ollut yhtään yhdyntää, oli suurin, ja ainakin kerran viikossa yhdynnässä olleiden osuus oli pienin. Tämä voi yhdistyä parin kriisiin, joka toteutuu usein juuri ensimmäisen lapsen hankkimisen aikoihin. Useamman lapsen hankinta näytti vakiinnuttavan parin seksuaalielämän taas vähän tätä aktiivisemmaksi.

Yhdyntöjen väheneminen ei useimmiten merkitse parin muun fyysisen kosketelun loppumista kokonaan. Jopa reilut 40 prosenttia parisuhteissa elävistä raportoi suutelevansa puolisonsa kanssa joka päivä. Avoliittolaisilla tämä osuus oli kolmasosa. Puolisoaan oli suudellut useampia kertoja viikossa noin neljä viidesosaa. Noin kymmenesosa oli suudellut puolisoaan korkeintaan kerran kuukaudessa.

Silloin, kun mieleen oli tullut useita kertoja eroajatuksia, ei kolmasosa ollut lainkaan suudellut puolisoaan, ja joka toinen oli tehnyt näin korkeintaan kerran kuukaudessa. Suudelmat ovat siten yksi melko helppo ja selkeä parisuhteen laadun mittari. Hyvään suhteeseen sisältyy enemmän fyysistä läheisyyttä, kosketelua ja suudelmia.

Ahkerat suutelijat olivat olleet muita useammin yhdynnöissä. Tämä yhteys oli kuitenkin lievempi kuin voisi olettaa. Päivittäin puolisonsa kanssa suukottelevista vain joka toinen oli ollut hänen kanssaan yhdynnässä vähintään kerran viikossa ja vajaat 30 prosenttia vähintään kaksi kertaa viikossa.

Jos nainen raportoi, ettei lainkaan suudellut puolisonsa kanssa, ei heistä kaksi kolmasosaa ollut hänen kanssaan myöskään yhdynnässä viimeisen kuukauden aikana. Miehillä vastaava osuus oli noin puolet. Suutelemattomista naisista kuitenkin joka kymmenes ja vastaavista miehistä joka viides oli ollut puolisonsa kanssa yhdynnässä vähintään kerran viikossa. Yhdyntäaktiivisuus oli merkittävästi tätä suurempi vasta vähintään kerran viikossa toisiaan suutelevilla. Viikoittainen kosketelu siis ilmensi myös suurempaa halua yhdyntöihin.

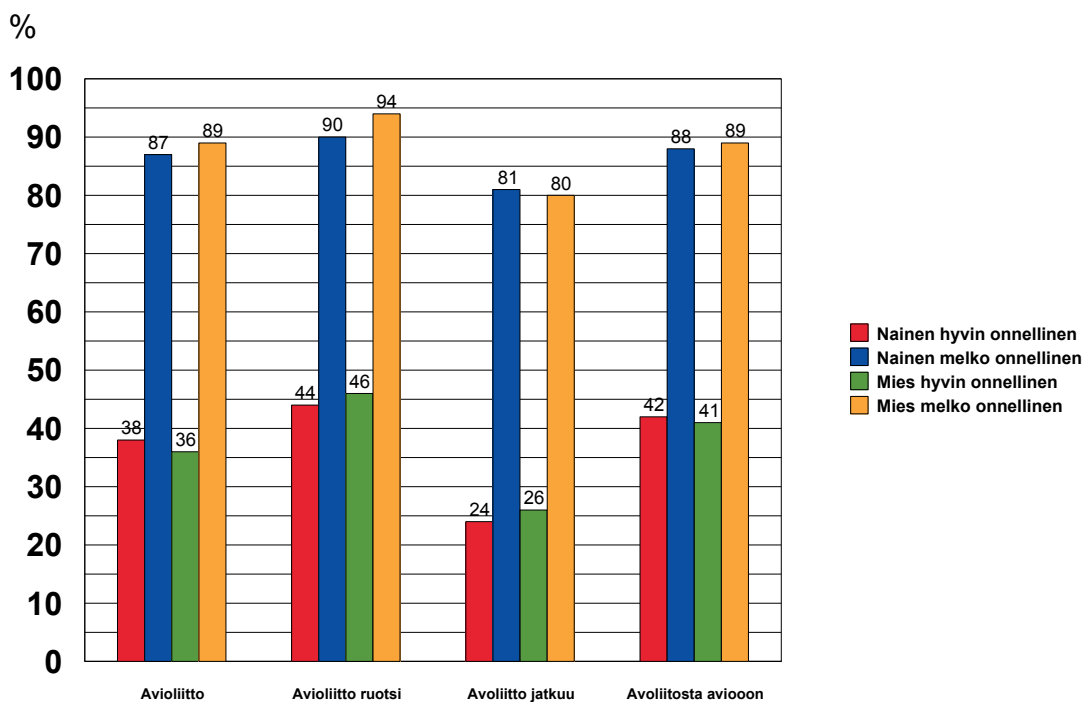
Arvio nykyisestä liitosta

Parisuhde perustuu ihmisten vastavuoroisuuden tarpeeseen ja siihen, että rakastettu ymmärtää minua ja hyväksyy minut. Toiveissa on empaattinen puoliso. Parisuhde on molemminpuolinen sijoitus, johon investoidaan muun muassa aikaa ja rahaa. Sen vastineeksi halutaan seuraa yksinäisyyteen, apua vaikeuksista selviytymiseen, lohdutusta murheeseen ja yhteistä iloitsemista onnen hetkinä.

Parisuhteeseen tuottaa haasteita ja jännitteitä se, että ihmisillä on sekä yksilöllisyyden tarve että yhteenkuuluvuuden tarve. Näiden tarpeiden yhdistely ei ole välttämättä helppoa. Usein parisuhdetta ylläpitävät yhtä paljon sekä siihen liittyvät positiiviset muistot ja tarinat että huonot muistot. Ne ovat parin yhteisiä.

Useimmat parisuhteet ovat yleisesti arvioituina suhteellisen onnellisia. Lähes 90 prosenttia parisuhteissaan elävistä piti parisuhdettaan ainakin melko onnellisena. Avoliittolaisilla tämä osuus oli hieman pienempi. Hyvin onnellisia oli noin 40 prosenttia, avoliittolaisista tosin vain joka neljäs. Joka kymmenes ei ollut sen paremmin onnellinen kuin onneton. Varsinaisesti onnettomana suhdettaan piti tällä tavoin kysyttynä vain 2 – 4 prosenttia parisuhteissa eläneistä. Tämä ei tarkoita sitä etteikö muillakin olisi ollut parisuhteissaan merkittäviä ongelmia.

Kuvio 7. Nykyisen parisuhteen onnellisuus.

Oman suhteen onnettomaksi arvioimisessa on todella korkea kynnys. Käytännössä kaikki suhteensa onnettomaksi ilmoittaneet olivat harkinneet eroamista. Lisäksi neljä viidesosaa myös heistä, jotka eivät pitäneet suhdettaan sen enempää onnellisena kuin onnettoman, oli tullut harkinneeksi eroamista. Myös melko onnellisena parisuhteeseen pitäneistä naisista 45 prosenttia ja miehistä 33 prosenttia oli ajatellut voivansa erota. Onnellisuuteen sisältyy siten melko paljon ainakin ajoittaisia vakavia ristiriitoja.

Vastaajien yksittäiset yleiset arviot nykyisen parisuhteensa tilasta antavat suomalaisista parisuhteista sangen myönteisen ellei suorastaan ihanteellisen kokonaiskuvan. Noin neljä viidesosaa naisista ja miehistä kertoi, että parisuhde vastasi sitä he tarvitsevat, että he olivat kokonaisuudessaan tyytyväisiä suhteeseen kumppaninsa kanssa, että parisuhde vastasi hyvin heidän odotuksiaan, että heidän parisuhteensa oli hyvä verrattuna muiden ihmisten parisuhteisiin ja että he rakastivat paljon kumppaniaan. Naimisissa olleista kumppaniaan rakasti paljon yhdeksän kymmenestä. Nämä vastaukset kokonaisuutena siis suorastaan ylistivät parisuhteita ja niissä onnistumista. Tällaiset parisuhteet ovat epäilemättä keskeinen suomalaisten hyvinvoinnin resurssitekijä.

Kielteisiä arvioita parisuhteestaan antoi vain noin joka kymmenes vastaaja. Heillä oli paljon ongelmia parisuhteessa kumppaninsa kanssa ja he toivoivat, että eivät tutkimushetkellä lainkaan enää eläisi kyseisessä parisuhteessa. Nämä ihmiset tulevat todennäköisesti eroamaan suhteellisen pian.

Taulukko 11. Arvioita nykyisestä parisuhteesta, %.

Nykyinen parisuhde	Avoliitto	Avoliitto ruotsin- kieliset	Avoliitto jatkuu	Avoliitos- ta avioon
Naiset				
Vastaa hyvin sitä mitä tarvitsen	78	83	64	80
Olen suhteeseen kokonaisuudessaan tyytyväinen	83	87	73	84
On hyvä verrattuna muiden parisuhteisiin	85	86	75	83
Toivon, että en eläisi tässä parisuhteessa	7	3	12	5
Parisuhde vastaa hyvin odotuksiani	79	82	66	78
Rakastan paljon kumppaniani	90	93	79	90
Parisuhde on kumppanin kanssa monia ongelmia	11	7	13	9
Miehet				
Vastaa hyvin sitä mitä tarvitsen	81	87	72	81
Olen suhteeseen kokonaisuudessaan tyytyväinen	85	87	70	82
On hyvä verrattuna muiden parisuhteisiin	86	88	75	85
Toivon, että en eläisi tässä parisuhteessa	4	4	10	5
Parisuhde vastaa hyvin odotuksiani	79	81	67	84
Rakastan paljon kumppaniani	91	92	81	93
Parisuhde on kumppanin kanssa monia ongelmia	4	5	6	6

Vastaajat ottivat kantaa myös joukkoon väittämiä, joiden vastaukset kartoittivat ja tarkensivat heidän tyytyväisyyttään nykyiseen parisuhteeseen sekä esittelivät joitakin siihen liittyviä ongelmia.

Näissäkin kysymyksissä noin neljä viidesosaa naisista ja miehistä oli sitä mieltä, että heillä oli hyvä avioliitto, että heidän puolisonsa kunnioitti ja arvosti heitä itseään, että he nauttivat keskusteluistaan puolisonsa kanssa, että he aikovat tehdä kaikkensa, jotta heidän avioliittonsa kestäisi ja he uskoivat olevansa onnellisesti naimisissa puolisonsa kanssa vielä 10 vuoden kuluttuakin. Näistäkin vastauksista välittyi monipuolinen tyytyväisyys nykyiseen parisuhteeseen ja vanha motivaatio panostaa sen kestävyYTEEN.

Kolme neljästä vastaajasta piti puolisoaan seksuaalisesti taitavana ja reilut kaksi kolmasosaa koki puolisonsa yleensä ymmärtävän tunteitaan. Yhtä monet arvelivat avioliiton hioneen särmiä heidän persoonallisuudestaan. Joka toisen mielestä heillä oli puolisonsa kanssa monia yhteisiä mielenkiinnon kohteita.

Miehistä kolmasosa ja naisista kymmenesosa oli sitä mieltä, että puoliso oli liian harvoin kiinnostunut seksistä. Noin kymmenesosan mielestä puoliso käytti liikaa rahaa kysymättä siitä ensin häneltä ja yhtä monet toivoivat, etteivät olisi lainkaan menneet naimisiin nykyisen puolisonsa kanssa. Muutama prosentti epäili, oliko hänen puolisonsa koskaan todella rakastanut häntä. Yhtä monet pelkäsivät, että puoliso hakee avioeroa.

Avoliitoissa eläneet toivat naimisissa olleisiin verrattuna useammin esille parisuhteensa ongelmakohtia ja harvemmin suhteensa positiivisia puolia. Heistäkin kaksi kolmasosaa uskoi kuitenkin suhteensa jatkuvan onnellisena vielä 10 vuoden kuluttua. Yhtä monet kokivat nauttivansa usein keskusteluistaan puolisonsa kanssa tai tunsivat puolisonsa ymmärtävän yleensä heidän tunteitaan. Avoliitoissa tyytyväisyys parisuhteeseen ei ollut yhtä vahva kuin avioliitoissa, mutta enemmistö heistäkin oli tyytyväinen.

Taulukko 12. Arvioita omasta parisuhteesta ja puolisoista, %.

On samaa mieltä väittämän kanssa	Avoliitto	Avoliitto ruotsin- kieliset	Avoliitto jatkuu	Avoliitosta avioon
Naiset				
meillä on hyvä avoliitto	87	89	70	86
teen kaikkeni, jotta avoliittomme kestäisi	89	85	76	88
avoliitto on 'hionut särmiä' persoonallisuudestani	69	34	57	64
nautin usein keskusteluistamme puolisoni kanssa	76	81	65	77
toivon joskus etten olisi mennyt naimisiin nykyisen puolisoni kanssa	8	7	13	8
pelkään, että puolisoni hakee avioeroa	3	2	3	1
yleensä puolisoni ymmärtää tunteita	74	73	63	70
uskon, että olemme onnellisesti naimisissa puolisoni kanssa vielä 10 vuoden kuluttuakin	83	87	61	85
puolisoni käyttää liikaa rahaa kysymättä minulta ensin	5	6	9	3
meillä on puolisoni kanssa monia yhteisiä mielenkiinnon kohteita	59	52	52	59
en tiedä onko puolisoni koskaan todella rakastanut minua	2	2	6	3
puolisoni on mielestäni liian harvoin kiinnostunut seksistä	10	9	15	12
puolisoni kunnioittaa ja arvostaa minua	85	87	77	87
puolisoni on seksuaalisesti taitava	75	75	62	74
Miehet				
meillä on hyvä avoliitto	90	91	71	89
teen kaikkeni, jotta avoliittomme kestäisi	91	88	82	90
avoliitto on 'hionut särmiä' persoonallisuudestani	71	46	59	63
nautin usein keskusteluistamme puolisoni kanssa	76	78	64	74
toivon joskus etten olisi mennyt naimisiin nykyisen puolisoni kanssa	6	6	20	9
pelkään, että puolisoni hakee avioeroa	2	2	1	1
yleensä puolisoni ymmärtää tunteita	75	82	64	78
uskon, että olemme onnellisesti naimisissa puolisoni kanssa vielä 10 vuoden kuluttuakin	89	91	67	88
puolisoni käyttää liikaa rahaa kysymättä minulta ensin	8	8	12	11
meillä on puolisoni kanssa monia yhteisiä mielenkiinnon kohteita	48	40	41	57
en tiedä onko puolisoni koskaan todella rakastanut minua	4	1	6	3
puolisoni on mielestäni liian harvoin kiinnostunut seksistä	30	42	37	30
puolisoni kunnioittaa ja arvostaa minua	86	89	81	87
puolisoni on seksuaalisesti taitava	62	64	58	68

Yksityiskohtana tässä voi nostaa esille ruotsinkieliset vastaajat, erityisesti naiset, jotka huomattavasti muita vastaajia harvemmin ajattelivat, että avioliitto oli hionut särmiä heidän persoonallisuudestaan. Ehkä he ajattelivat, että sille ei ollut tarvetta.

Ehkä edellisiä kysymyksiä realistisemmän kuvan parisuhteiden toimivuudesta antaa tieto niiden naisten ja miesten osuuksista, jotka olivat varsin tyytyväisiä muutamiin valittuihin asioihin parisuhteessaan. Noin kaksi kolmasosaa parisuhteessa eläneistä oli varsin tyytyväinen parisuhteen tunteiden ilmaisuun ja parisuhteeseen liittyvien ongelmien ratkaisuun. Noin puolet oli varsin tyytyväinen toisen toistensa huomiointiin ja kuunteluun sekä yhteisten kiinnostusten kohteiden määrään. Kahdenkeskisen ajan määrään oli varsin tyytyväinen miltei puolet miehistä ja kolmasosa naisista. Naimisissa olleista naisista ja miehistä ja avoliitossa eläneistä naisista vain joka neljäs oli varsin tyytyväinen yhteisen ajan määrään. Tämä oli epäilemättä sangen haasteellinen asia heidän parisuhdetyytyväisyytensä kannalta.

Merkillepantavaa on se, että avoliitossa eläneet naiset olivat monessa suhteessa tyytymättömämpiä suhteeseensa kuin naimisissa olleet. He olivat tyytymättömämpiä parisuhteen tunteiden ilmaisuun ja ongelmien ratkaisuun. Näillä naisilla vaikutti olevan yleensä enemmän varauksia suhteensa laatuun kuin oli vastaavilla miehillä. Tämä kertonee siitä, että avoliitossa elävillä naisilla oli miehiä enemmän toteutumattomia odotuksia parisuhteen vuorovaikutuksesta.

Taulukko 13. Asioita joihin on varsin tyytyväinen nykyisessä parisuhteessaan, %.

Varsin tyytyväinen parisuhteessa tällä hetkellä	Avioliitto	Avioliitto ruotsin- kieliset	Avioliitto jatkuu	Avoliitosta avioon
Naiset				
parisuhteeseen liittyvien ongelmien ratkaisuun	63	67	46	61
tunteiden ilmaisuun	59	64	43	57
kahdenkeskisen ajan määrään	24	38	25	31
toistemme huomiointiin ja kuunteluun	47	60	41	43
yhteisten kiinnostusten kohteiden määrään	53	49	46	52
Miehet				
parisuhteeseen liittyvien ongelmien ratkaisuun	64	70	58	73
tunteiden ilmaisuun	53	60	56	65
kahdenkeskisen ajan määrään	24	46	44	37
toistemme huomiointiin ja kuunteluun	50	59	52	60
yhteisten kiinnostusten kohteiden määrään	43	47	39	54

Välillä näkee keskustelua siitä, kuinka tärkeää on tehdä töitä parisuhteen hyväksi. Joillekin tämä tarkoittaa yksinkertaisesti sitä, että antaa aikaansa kumppanilleen ja tekee jotakin yhdessä hänen kanssaan.

Se tarkoittaa sitä että esimerkiksi annetaan toiselle aikaa, eikä ajatella et jos me ollaan kotona samaan aikaan... me otetaan sitä aikaa ja tehään jotain yhdessä, niin ku konkreettisesti ollaan yhdessä, eikä niin ku vaan samassa paikassa, mihin se sitten meidän suhteessa nopeesti sitten meni, kun on niin kiire...
(Nainen, 23v)

Ajatukset eroamisesta

Määtä (2002) mukaan avioero on yleensä pitkä prosessi, joka alkaa epätyytyttävässä suhteessa elämisestä. Mieleen saattaa nousta avioeron mahdollisuus ratkaisuna pulmalliseen tilanteeseen. Eron harkintavaihe on useimmille raskain avioeroprosessin vaihe.

Jos ihminen päätyy tällöin valitsemaan avioeron, hänelle kehittyy vähitellen erovalmius. Hän alkaa keskittyä itseensä ja omiin tulevaisuudensuunnitelmiinsa. Tähän prosessiin liittyy myös moninaisten tunteiden – kuten syyllisyyden, vihan, katkeruuden, surun ja masennuksen – käsittelyä.

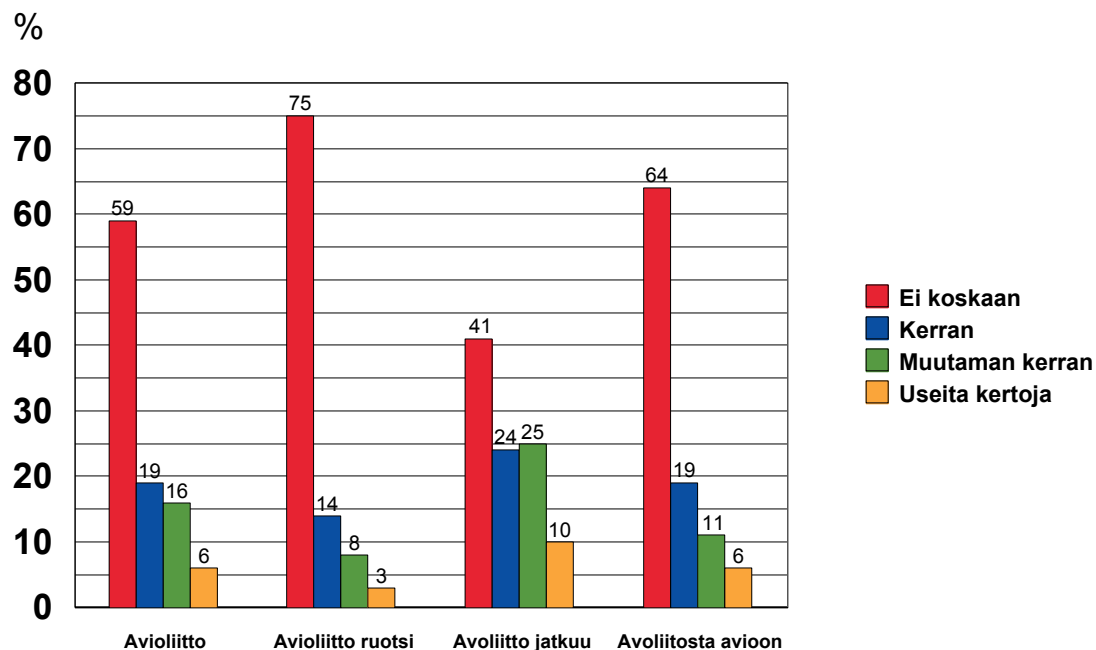
Useimmiten eroajatukset ja -pohdinnat nousevat tietoisuuteen vähitellen, mutta joskus ne voivat saada kimmokkeen jostakin yksittäisestä tapahtumasta, kuten vaikkapa kumppanin yllättävästä väkivaltaisesta käytöksestä tai ilmi tulleesta uskottomuudesta. Joskus ihminen itse ihastuu tai rakastuu toiseen ja ryhtyy siksi miettimään eroamista. Parisuhteelle on tällöin olemassa käytännössä houkutteleva vaihtoehto, eikä ihmisen tarvitse pelätä putoavansa tyhjän päälle.

Eroajatusten yleisyys vaihtelee melko paljon sen mukaan, mikä on ollut tutkimuksen vastaajan viime vuosien parisuhdetilanne. Vuonna 2005 solmimaansa avoliittoa edelleen jatkaneista jopa yli puolet oli viimeisten kahden vuoden aikana miettinyt jossakin vaiheessa eroamista, ja kolmasosa oli ajatellut sitä ainakin muutamia kertoja. Avoliiton jälkeen avioliiton solmineista oli joka kolmas ajatellut eroa joskus ja lähes viidesosa muutamia kertoja. Näillä ihmisillä oli sangen tuore avioliitto, mutta silti eroamisen mahdollisuus oli jo ehtinyt tulla monille mieleen.

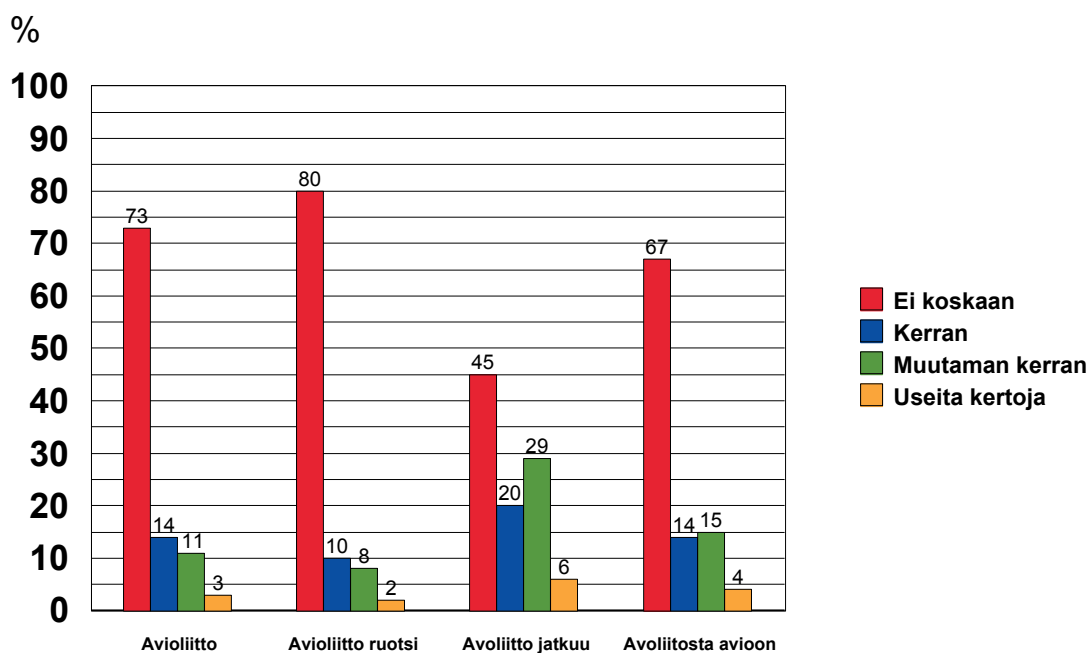
Vuodesta 2005 asti naimisissa olleilla oli vähiten eroajatuksia. Suomenkielisistä naisista silti lähes puolet oli ajatellut jossakin vaiheessa viimeisten kahden vuoden aikana eroamista ja reilu viidesosa ainakin muutaman kerran. Naimisissa olleista

suomenkielisistä miehistä ja ruotsinkielisistä naisista eroa oli ajatellut joka neljäs ja ruotsinkielisistä miehistä joka viides. Noin kymmenesosa ruotsinkielisistä oli miettinyt eroa ainakin muutaman kerran. Nämä kieliryhmien erot sopivat sangen hyvin näiden parisuhteiden onnellisuudesta tehtyihin arvioihin.

Kuvio 8. Ajatellut eroamista kahden viimeisen vuoden aikana. Naiset.

Kuvio 9. Ajatellut eroamista kahden viimeisen vuoden aikana. Miehet.

Vuoden 2003 Perhebarometriin verrattuna oli avioliitossa silloin eläneillä suurin piirtein yhtä usein eroajatuksia kuin tässä uudemmassa tutkimuksessa. Naisilla oli eroajatuksia vuonna 2013 hiukan vähemmän kuin vuonna 2003 ja miehistä muutaman kerran eroa ajatelleita oli vuonna 2013 kahdeksan prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuonna 2003. Nämä tulosten erot voivat mahdollisesti johtua otantaeroista. Näistä luvuista ei voi tehdä varmoja johtopäätöksiä suomalaisten parisuhdetilanteesta, mutta lievää positiivista kehitystä vaikuttaisi silti tapahtuneen.

Vuoden 2012 Perhebarometrissa (Lainiala & Säävälä, 2012) tutkittiin suomalaisia kahden kulttuurin avioliittoja. Tässä aineistossa avioeroa oli pohtinut viimeisen vuoden aikana 21 % suomalaisista naisista ja 10 % suomalaisista miehistä. Nämä luvut olivat siis tuntuvasti alempia kuin tämän 2013 Perhebarometrin luvut kahden viimeisen vuoden ajalta. Eroajatukset olivat Lainialan ja Säävälän tutkimuksessa muita yleisempiä silloin, jos nainen ansaitsi puolisoaan enemmän tai hän oli miestä paremmin koulutettu. Tällaiseen roolijakoon oli haasteellista sopeutua.

Tämän tutkimuksen tulokset puhuvat sen puolesta, että naiset ajattelevat eroa jonkin verran miehiä useammin ja suomenkieliset miettivät sitä useammin kuin ruotsinkieliset. Nämä erot selittyvät luonnollisesti paljolti sillä, kuinka tyytyväisiä tai onnellisia näihin ryhmiin kuuluneet naiset ja miehet olivat olleet nykyisessä parisuhteessaan. Ruotsinkieliset olivat olleet avioliitoissaan jonkin verran suomenkielisiä onnellisempia, samoin miehet olivat olleet tyytyväisempiä ja onnellisempia kuin naiset.

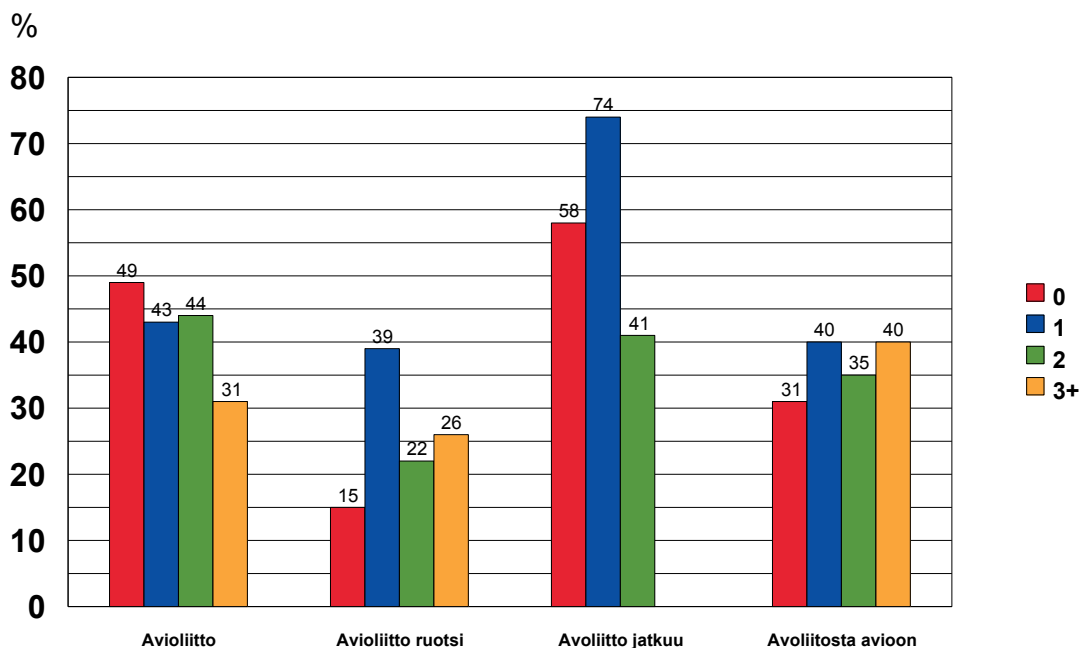
Ruotsinkielisten muita harvinaisempien eroajatusten taustalla oli epäilemättä se, että heistä liki puolet asui harvaan asutulla maaseudulla. Kaikki maaseudulla asuvat vastaajat olivat kielestä riippumatta muita harvemmin ajatelleet erota puolisostaan. Lisäksi maaseudulla elää yleensäkin onnellisempia ihmisiä kuin kaupungeissa (Saarinen et al, 2013). Tätä taas selittävät hyvät parisuhteet. Vaikka elintaso on maaseudulla kaupunkia alhaisempi, niin hyvät parisuhteet nostavat ihmisten onnellisuuden kaupunkien ohitse.

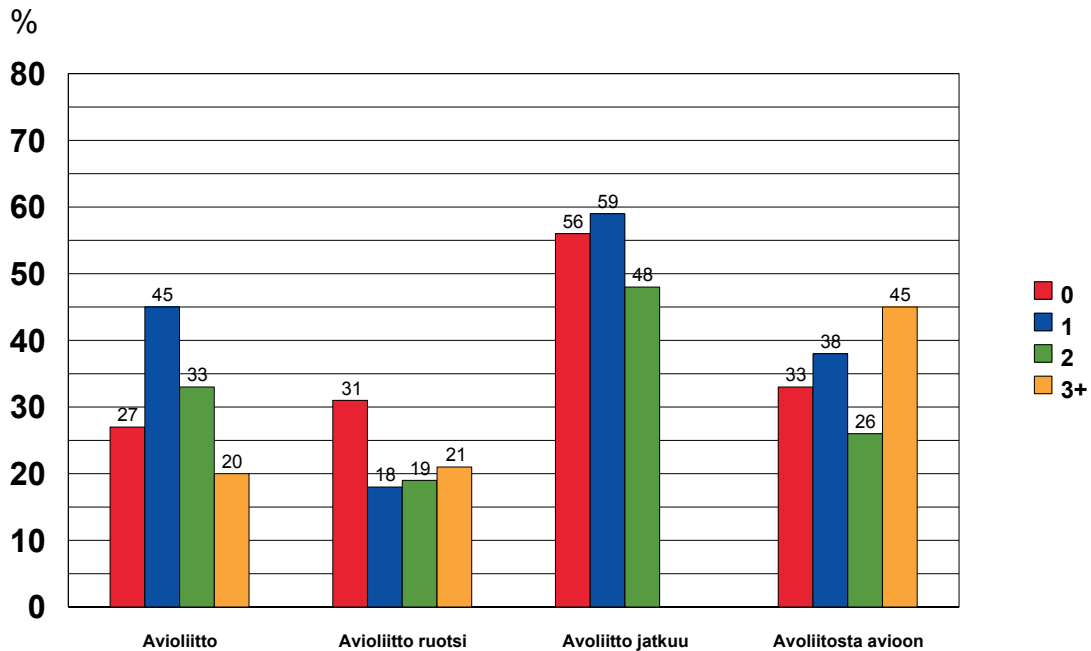
Harvaan asutulla maaseudulla oli naisista 28 prosenttia miettinyt viimeisten kahden vuoden aikana eroamista, pääkaupunkiseudulla vastaavasti 44 prosenttia. Miehillä vastaavat luvut olivat 25 prosenttia ja 32 prosenttia. Kaupunkimainen elämäntapa mitä ilmeisimmin lisää varsinkin naisten odotuksia ja tyytymättömyyttä parisuhdetta kohtaan.

Avoliittolaisten yleisemmistä eroajatuksista avioliitossa eläviin verrattuna on näyttöä myös yhdeksässä Euroopan maassa tehdyn tutkimuksen perusteella. Avioliitossa elävillä oli enemmän eroaikeita kuin naimissa olevilla, ja he olivat jonkin verran vähemmän tyytyväisiä parisuhteeseensa. Suurin tämä ero oli niissä maissa, kuten Venäjä, Romania ja Saksa, joissa avoliittoja oli ollut suhteellisesti muita maita vähemmän. Ympäristön varauksellinen suhtautuminen on voinut vaikuttaa näissä maissa siihen, kuinka tyytyväisiä avoliittoihin oli oltu. Kaikkein tyytyväisimpiä parisuhteeseensa olivat ne avoliitossa eläneet, jotka aikoivat avioidua. (Aarskaug Wiik ym., 2012)

Yhteiset lapset eivät ole vaikuttaneet kovinkaan paljon eroajatusten yleisyyteen parisuhteissa. Kun kaikki parisuhteet yhdistettiin, ei naisilla tai sen paremmin miehilläkään ollut mitään eroa eroajatuksissa sen mukaan, olivatko he lapsettomia tai oliko heillä yksi yhteinen lapsi puolisonsa kanssa. Naisista 44 prosenttia ja miehistä 39 prosenttia oli näissä tapauksissa ajatellut eroamista. Jos lapsia oli ollut kaksi tai useampia, niin naisista 34 prosenttia ja miehistä 24 prosenttia oli miettinyt eroa. Eroajatukset olivat siis jonkin verran harvinaisempia niillä puolisoilla, joilla oli useampia lapsia. Toisaalta useammatkaan yhteiset lapset eivät estäneet miettimästä ja toteuttamasta eroa.

Kuvio 10. Ajatellut eroamista lapsiluvun mukaan. Naiset.

Kuvio 11. Ajatellut eroamista lapsiluvun mukaan. Miehet.

Eroajatusten vaihtelu lapsiluvun mukaisesti ei ole sama eri parisuhdemuodoissa. Naimisissa olevilla naisilla eroajatukset olivat lapsettomia tai vähälapsisia harvinaisempia vasta vähintään kolme lasta hankkineilla. Naimisissa olevilla miehillä olivat eroajatukset yleisimpiä yksilapsisilla. Avoliitosta avioliittoon siirtyneillä lapsiluvulla ei ollut juurikaan yhteyttä eroajatuksiin. Ruotsinkielisillä oli vähemmän eroajatuksia kuin suomenkielisillä lapsiluvusta riippumatta. Kaikkiin näihin tulosten eroihin on suhtauduttava pienellä varauksella, sillä eri ryhmiin kuuluneiden vastaajien lukumäärät eivät olleet välttämättä kovin suuria.

Kun lapsilukua suhteuttaa muihin tietoihin ihmisten eroajatuksista, vahvistuu se tulos, että vähintään kolmilapsisilla naisilla oli ollut muita harvemmin suunnitelmia keskustella erosta puolison kanssa ja heidän puolisonsa oli harvemmin kertonut ajatelleensa eroa. Miehillä vastaavaa eroa ei näkynyt. Miehilläkin tuli harvemmin toistuvia eroajatuksia silloin, jos heillä oli useampia yhteisiä lapsia puolison kanssa. Eron mahdollisuudesta olivat jonkun muun kuin puolisonsa kanssa keskustelleet jonkin verran harvemmin ne naiset, joilla oli vähintään kolme lasta ja ne miehet, joilla oli kaksi tai useampia lapsia. Eron käytännön järjestelyjä molemmat sukupuolet olivat sen sijaan ajatelleet suunnilleen yhtä yleisesti riippumatta siitä, kuinka monta lasta heillä oli.

Omien vanhempien parisuhdemallilla on ollut merkitystä vastaajien eroajatuksille, sillä omien vanhempien eron kokeneista naisista joka toinen oli joskus

ajatellut eroamista. Vanhempien eroa kokemattomilla naisilla tämä osuus oli kolmasosa. Kun verrattiin yksinhuoltajaperheissä koko lapsuutensa eläneitä naisia ja miehiä kummankin vanhempansa kanssa eläneisiin, huomattiin, että kummassakin ryhmässä oli yhtä paljon eroajatuksia. Miesten eroajatusten yleisyydellä ei sen sijaan ollut juuri mitään yhteyttä siihen, olivatko heidän omat vanhempansa eronneet heidän lapsuudessaan.

Uskonnolliset arvot ovat olleet varhemmin tärkeä syy pyrkiä välttämään eroaminen. Uskonnon tärkeys yhdistyi eroajatuksiin tämän tutkimuksen vastaajilla lähinnä vain hyvin tärkeänä uskontoa elämässään pitävillä miehillä, joista muita harvemmat olivat ajatella eroamista. Hyvin tärkeänä uskontoa pitävistä naisista ja miehistä joka neljäs oli kuitenkin ajatellut joskus eroamista puolisostaan. Niistä, joille uskonto ei ollut lainkaan tärkeä, oli eroa ajatellut kolmasosa miehistä ja miltei puolet naisista.

Eroajatuksset eivät saa aina alkuansa parisuhteeseen liittyvistä erilaisista ongelmista vaan niitä voi syntyä myös ihmisen omasta arvomaailmasta ja kaipuusta kokea elämässä muitakin asioita kuin sen hetkinen parisuhde tai kumppani voi tarjota.

... suurin osa läheisistä kavereista ei oo niin perhekeskeisiä et suurin osa on semmosia et on vaikee sitoutuu ees kahen vuoden puhelinsopimukseen... mun täytyy sanoo et mä suhtaudun tällä hetkellä ja ylipäättänsä oon suhtautunut niin ku ajatukseen sellasesta perinteisestä parisuhteesta aika skeptisesti, koska mä en esimerkiks sulje pois jotain polyamorista suhdetta... (Mies, 28v)

... pidän tottakai seurustelusta ja näin, mutta juuri se että en ole varma että pystynkö olee yhden ihmisen kanssa sit sen 40 vuotta. Ja onko se sitä, mitä mä oon. Ja onk se sitä mitä mä haluan. Että jos niin ku... kaipaan sitä suhdetta ja se on ihan kivaa, mut kuitenkin tulee sellanen et haluan kuitenkin tehdä myös niitä omia itsenäisiä juttuja. (Nainen, 27v)

Et mut mä myönnän et mul ehkä se rakkauskäsitys ehkä on vähän sellanen mitä nykypäivänä kauheesti kritisoidaan, eli et mä ehkä haen jotain huippuja ja mä ehkä kaipaan sellasta. Et mä myös ehkä oon vähän sellasta tylsistyvää tyyppiä... mul täytyy olla vaan sellanen dynaaminen tyyppi, joka pitää mun kiinnostuksen yllä ja joka on sellanen sitten. Semmonen mist pystyy ammentaa. (Nainen, 29v)

Eroajatukset olivat tässä tutkimuksessa muita yleisempiä myös vastaajilla, jotka olivat valinneet parhaimmaksi elämisen muodoksi jonkin muun kuin avioliiton. Samoin eroajatuksia oli muita useammin seksin ilman rakkautta hyväksyvillä ja muita ymmärtäväisemmin rinnakkaissuhteisiin suhtautuvilla. Vapaamieliset ihmiset olivat siten muita alttiimpia ainakin ajattelemaan eroamista puolisoistaan.

Erilaisen parisuhteeseen liittyvien asioiden arvostuksen ja tärkeänä pitämisen voisi olettaa liittyvän eroajatuksiin. Tässä tapauksessa vähemmän tärkeänä useita erilaisia hyvään parisuhteeseen tavallisesti liitettyjä asioita, kuten vaikkapa samanlaisia elämänarvoja, pitäneet vastaajat olivat muita useammin ajatelleet eroamista. Näiden ihmisten elämässä muut arvot kilpailivat perheeseen ja parisuhteeseen liittyvien suosittujen arvojen kanssa.

Eroajatukset ovat usein sängen käytännöllisiä, sillä naimisissa olleista joka neljäs ja avoliitossa eläneistä reilu kolmasosa oli miettinyt eron käytännön järjestelyitä. Näiden pohdintojen avulla on jäsennelty mielessä sitä, kuinka mahdolliseen eroon tulisi varautua ja mitä käytännöllisiä ongelmia erosta voi itselle koitua. Parisuhteen purkamisen käytännön järjestelyt, kuten lasten huollosta sopiminen, voivat olla niin mutkikkaita, että ne muodostavat ainakin tilapäisen esteen eron toteuttamiselle. Toisaalta näiden käytännön järjestelyiden miettiminen ja ratkominen rohkaisee puhumaan eroajatuksista oman puolison kanssa.

Taulukko 14. Millä tavoin on ajatellut eroa tai valmistautunut siihen, %.

Ajatukset ja keskustelut eroamisesta	Avoliitto	Avoliitto ruotsin- kieliset	Avoliitto jatkuu	Avoliitosta avioon
Naiset				
On miettinyt miten eron käytännön järjestelyt tapahtuisivat	26	25	36	24
Tulee usein mieleen ajatuksia erosta	9	6	18	11
On keskustellut eron mahdollisuudesta jonkun muun kuin puolisonsa kanssa	16	9	16	12
Suunnittelee keskustelua erosta puolison kanssa	10	8	13	9
Puoliso on kertonut ajatelleensa eroa	6	5	8	7
Miehet				
On miettinyt miten eron käytännön järjestelyt tapahtuisivat	28	22	38	22
Tulee usein mieleen ajatuksia erosta	6	5	16	8
On keskustellut eron mahdollisuudesta jonkun muun kuin puolisonsa kanssa	6	4	16	7
Suunnittelee keskustelua erosta puolison kanssa	8	9	15	9
Puoliso on kertonut ajatelleensa eroa	15	11	21	7

Eroa ainakin kerran ajatelleista noin 40 prosenttia oli jo miettinyt eron käytännön järjestelyjä. Eroa muutaman kerran harkinneista niitä oli pohtinut kaksi kolmasosaa. Lähes kaikki useita kertoja eroa ajatelleista olivat miettineet myös sen käytännön järjestelyjä. Näiden ihmisten lisäksi viisi prosenttia naisista ja miehistä kertoi miettineensä eron käytännön järjestelyjä, vaikka he eivät olleet edes vastanneet ajatelleensa eroa.

Noin joka kymmenennelle naimisissa olevalle oli tullut useasti mieleen eroajatuksia, ja he olivat myös keskustelleet erosta puolisonsa kanssa. Tämän keskustelun oli aloittanut useasti oma puoliso. Omista tai puolison eroajatuksista ja mahdollisista eroaikeista oli tullut tällöin parin yhteisiä. Suunnilleen yhtä monet olivat pohtineet eroamista jonkun muun kuin puolisonsa kanssa. Keskustelukumppani oli yleensä ollut joku luotettu sukulainen tai ystävä. Näillä keskusteluilla oli haettu omille ajatuksille sosiaalista tukea sekä neuvoja siitä, mitä seuraavaksi kannattaisi tehdä.

Miehet ilmoittivat naisia useammin, että puoliso oli kertonut heille ajatelleensa eroa. Tämä sopii tutkimuksen tietoon siitä, että naiset tekevät miehiä useammin eroaloitteita. Sama tilanne oli ollut myös avoliitoissa, joissa eroajatuksien olivat siis merkittävästi yleisempiä kuin avioliitoissa. Avoliitoissa eläneistä lähes viidesosa oli keskustellut aktiivisesti eron mahdollisuudesta sekä puolisonsa että jonkun ulkopuolisen kanssa. Avoliitoissa eron pohtiminen on hieman yksinkertaisempaa kuin avioliitoissa, koska erosta ei koidu juridisia seurauksia. Jos parilla ei ole lapsia, ero ja sen järjestelyt ovat pääosin vain kahden ihmisen välillä sovittavissa oleva asia. Yhdessä hankitun omaisuuden jakaminen ja mahdollisten lasten huollosta sopiminen eivät ole kuitenkaan mitään yksinkertaisia asioita.

Eroajatuksiin voi liittyä houkuttavia visioita tai fantasioita siitä, millä tavoin oma elämä voisi muuttua paremmaksi tai ainakin vähemmän hankalaksi eron jälkeen. Ainakin yhtä usein mietitään sitä, miksi kuitenkin kannattaisi vielä jatkaa yhdessä ja mikä omassa elämässä voisi muuttua huonompaan suuntaan eron seurauksena. Jokaisessa erossa menetetään joitakin merkityksellisiä ja palkitsevia asioita, joita ihminen on voinut saada parisuhteestaan. Toisaalta ero voi irrottaa ihmisen ongelmista, jotka ovat tulleet hänen kestokyvyllensä liian raskaiksi.

Eroajatuksista huolimatta olivat parisuhteessa eläneet ihmiset toistaiseksi jatkaneet yhteiselämäänsä. Selkeimmät erittäin tärkeät syyt jatkaa yhdessä kumppanin kanssa – huolimatta suhteesta esiintyvistä ongelmista ja ristiriidosta – olivat rakkaus puolisoa kohtaan, aiempi päätös ja halukkuus elää yhdessä

hänen kanssaan, yhteiset lapset sekä huoli lasten tulevaisuudesta. Vain muutama prosentti naisista ja miehistä ei pitänyt näitä asioita kovinkaan tärkeinä syinä jatkaa parisuhdetta. Nämä parisuhteen perusasiat eivät olleet siis horjuneet vastaajien mielissä parin kokemista ristiriidoista huolimatta.

Rakkaus puolisoon ja aiempi päätös elää yhdessä hänen kanssaan olivat naisille merkittävämpiä yhteiselämän jatkamisen perusteita kuin ne olivat miehille. Avoliittolaisille ne eivät olleet aivan yhtä tärkeitä motiiveja yhteisen elämän jatkamiseen kuin ne olivat naimisissa oleville. Lapsiin liittyvät perustelut olivat merkittävästi tärkeämpiä ruotsinkielisille kuin suomenkielisille.

Taulukko 15. Erittäin tärkeinä pidetyt syyt pysyä yhdessä, vaikka parisuhteessa olisikin välillä ongelmia tai ristiriitoja, %.

Erittäin tärkeinä pidetyt syyt pysyä yhdessä vaikka parisuhteessa olisikin välillä ongelmia tai ristiriitoja	Avoliitto	Avoliitto ruotsinkieliset	Avoliitto jatkuu	Avoliitosta avioon
Naiset				
Rakkaus puolisoa kohtaan	66	73	52	70
Päätös ja halu elää yhdessä	69	77	48	64
Huoli lapsista	61	79	53	57
Yhteiset lapset	73	77	61	68
Taloudelliset seikat	3	2	4	2
Pelko yksin jäämisestä	4	2	3	2
Toive saada lapsia	6	4	8	8
Pelko muiden ihmisten arvostelusta	1	1	0	1
Pelko kumppanin vahvasta kielteisestä reaktiosta eroehdotuksen vuoksi	2	0	1	1
Miehet				
Rakkaus puolisoa kohtaan	51	61	36	48
Päätös ja halu elää yhdessä	49	52	24	52
Huoli lapsista	54	75	58	64
Yhteiset lapset	52	76	57	55
Taloudelliset seikat	2	4	5	2
Pelko yksin jäämisestä	2	4	1	2
Toive saada lapsia	6	4	5	6
Pelko muiden ihmisten arvostelusta	1	1	1	1
Pelko kumppanin vahvasta kielteisestä reaktiosta eroehdotuksen vuoksi	0	1	3	2

Vain harvat pitivät erittäin tärkeinä syinä parisuhteessa jatkamiseen taloudellisia seikkoja, toivettaan saada (vielä) lapsia, pelkoa jäädä yksin, pelkoa muiden ihmisten arvostelusta (eron vuoksi) tai pelkoa kumppanin vahvasta reaktiosta omaan eroehdotukseen.

Miltei yhdeksän kymmenestä ei pitänyt muiden ihmisten arvostelua tai kumppanin reaktioita kovinkaan tai lainkaan tärkeinä syinä parisuhteensa jatkamiseksi. Kaksi kolmasosaa sekä naisista että miehistä oli vastaavaa mieltä taloudellisista seikoista ja yksin jäämisen pelosta. Noin 60 prosenttia ei pitänyt suhteen jatkamisen kannalta kovinkaan tärkeänä syynä mahdollista toivettaan saada lapsia. Joillekin ihmisille tämäkin toive oli kuitenkin hyvin tärkeä motiivi suhteen jatkamiselle.

Tutkimuksen toisessa kysymyskokonaisuudessa parisuhteen jatkamisen motiiveista kysyttiin lisää. Näistä kysymyksistä vastaajien enemmistö valitsi erittäin tärkeäksi syyksi parisuhteensa jatkamiselle puolison luotettavuuden ja noin puolet molemminpuolisen kunnioituksen ja arvostuksen. Nämä asiat motivoivat naisia suhteen jatkamiseen hieman miehiä useammin. Vain pari prosenttia vastaajista ei pitänyt näitä syitä kovinkaan tai lainkaan tärkeinä.

Taulukko 16. Erittäin tärkeinä pidetyt syyt pysyä yhdessä vaikka parisuhteessa olisikin välillä ongelmia tai ristiriitoja, %.

Erittäin tärkeinä pidetyt asiat ja syyt pysyä yhdessä kumppanin kanssa parisuhteen mahdollisista ristiriidoista huolimatta	Avoliitto	Avoliitto ruotsinkieliset	Avoliitto jatkuu	Avoliitosta avioon
Naiset				
Puoliso on luotettava	68	72	58	70
Molemminpuolinen arvostus ja kunnioitus	57	66	48	53
Turvallisuuden tarve	28	36	26	23
Tunne, että tulee riittävän hyvin ymmärretyksi	25	31	17	18
Yhteiset hyvät muistot	29	26	21	18
Yhteiset ystävät	8	12	8	4
Seksuaalisen läheisyyden tarve	11	13	8	6
Puoliso tarvitsee niin paljon minua	5	9	6	2
Haluttomuus luopua nykyisestä kodista	6	9	16	5
Miehet				
Puoliso on luotettava	54	69	36	58
Molemminpuolinen arvostus ja kunnioitus	45	57	29	46
Turvallisuuden tarve	23	32	12	18
Tunne, että tulee riittävän hyvin ymmärretyksi	15	20	11	15
Yhteiset hyvät muistot	16	16	14	17
Yhteiset ystävät	4	11	3	7
Seksuaalisen läheisyyden tarve	8	15	9	9
Puoliso tarvitsee niin paljon minua	5	7	6	6
Haluttomuus luopua nykyisestä kodista	5	5	2	4

Melko usein erittäin merkittäviksi syiksi jatkaa ehkä ongelmalliseksi kehittynettä suhdetta oli nimetty myös oma turvallisuuden tarve, tunne siitä, että tulee riittävän hyvin ymmärretyksi, tai yhteiset hyvät muistot. Vain 10 – 20 prosenttia naisista ja miehistä ei pitänyt näitä syitä kovinkaan tärkeinä tehdessään päätöstä parisuhteensa jatkamisesta. Parisuhteen tarjoama sosiaalinen ja henkinen tuki oli suhdemotivaation kannalta tärkeä, samoin yhteinen kokemushistoria, joka integroi parin tiimiksi.

Vain noin kymmenesosa naisista ja miehistä koki parisuhteen erittäin tärkeäksi motiiviksi seksuaalisen läheisyyden tarpeen, yhteiset ystävät, haluttomuuden luopua nykyisestä kodistaan tai sen, että puoliso tarvitsee itseä niin paljon. Näistä tärkein oli seksuaalisen läheisyyden tarve, jota vain kolmasosa ei pitänyt yhteisen elämän jatkamisen kannalta kovinkaan tärkeänä syynä. Yhteisten ystävien tai nykyisen kodin menetystä tai puolison tarpeita ja odotuksia ei sen sijaan pitänyt suhteen jatkamisen kannalta kovinkaan tärkeinä syinä 50 – 60 prosenttia naisista ja miehistä.

Mikä selittää eroajatuksia?

Eroajatuksat voivat saada alkunsa hyvin erilaisista prosesseista tai vaihtelevista yksittäisistä tapahtumista parisuhteen aikana. Tässä niiden syntyprosessia voi avata suhteuttamalla tietoja eroajatuksista siihen, kuinka tyytyväisiä eroa pohjineet olivat puolisoonsa ja parisuhteeseensa, mitä asioita he pitivät tärkeinä hyvässä parisuhteessa, mistä asioista heille oli tullut ristiriitoja puolisonsa kanssa ja mitkä asiat heille olisivat tärkeimpiä syitä erosta päätettäessä. Tästä muodostuu eräänlainen eroa ajatelleiden profiili.

Ensimmäinen itsestään selvä osa eroa ajatelleiden profiilista on se, että he olivat yleensä tyytymättömiä kumppaniinsa ja parisuhteeseensa. Näillä asioilla on yleensä erittäin vahva yhteys eroajatuksiin, mutta ihan johdonmukaisia kaikki ihmiset eivät ole. Jotkut parisuhteessaan hyvin onnelliset tai siihen tyytyväiset olivat siitä huolimatta ajatelleet eroamista (heidän suhteensa on voinut jo muuttua paremmaksi näiden eroajatusten jälkeen), ja toisaalta kaikki onnettomat ja tyytymättömät eivät olleet ajatelleet eroamista. Tämä sopii myös tietoihin, joita on vastaajien eroajatusten yhteydestä heidän tyytyväisyydestään seksielämäänsä.

Taulukko 17. Eroajatusten yleisyys suhteessa parisuhteen onnellisuuteen ja tyytyväisyyteen puolisoon, %.

Ajatellet ero ainakin muutaman kerran	Naiset	Miehet
Nykyinen parisuhde		
Hyvin onnellinen	3	1
Melko onnellinen	19	15
Ei onnellinen eikä onneton	68	72
Melko onneton tai hyvin onneton	89	94
Tyytyväisyys puolisoon		
Erittäin tyytyväinen	3	3
Varsin tyytyväinen	15	12
Tyytyväinen	41	51
Hieman tyytymätön	80	74
Erittäin tyytymätön	96	91
Tyytyväisyys parisuhteeseen		
Erittäin tyytyväinen	2	0
Varsin tyytyväinen	14	11
Tyytyväinen	33	39
Hieman tyytymätön	73	73
Erittäin tyytymätön	94	90
Tyytyväisyys seksielämään		
Erittäin tyytyväinen	2	1
Varsin tyytyväinen	8	5
Tyytyväinen	21	11
Hieman tyytymätön	36	30
Erittäin tyytymätön	76	62

Niistä parisuhteessa elävistä naisista ja miehistä, jotka eivät pitäneet elämäänsä tutkimushetkellä onnellisena, reilusti yli puolet oli ajatellut eroamista ainakin muutamia kertoja. Eroamista useammin ajatelleet olivat muita tyytymättömämpiä myös vanhemmuuteensa ja työhönsä.

Muita harvemmin eroa olivat ajatelleet ne vastaajat, jotka olivat pitäneet hyvässä parisuhteessa erittäin tärkeinä vahvaa luottamusta puolisoon kaikissa asioissa, puolisoiden samanlaisia elämänarvoja, puolisoiden luonteiden samanlaisuutta, heidän samanlaista sosiaalista taustaansa (eivät miehet), monia yhteisiä ystäviä (enemmän naiset), kummankin vahvaa sitoutumista perheeseen (useammin miehet), mahdollisuutta puhua ja jakaa kaikki asiat, vähäisiä erimielisyyksiä, voimakasta rakastamisen tunnetta, molemminpuolista arvostusta ja kunnioitusta. Nämä arvot olivat siis useammin tärkeitä ihmisille, jotka eivät olleet ajatelleet eroamista.

Eroamista ajatelleet eivät pitäneet niitä yhtä tärkeinä. Voi sanoa, että heidän kuvansa hyvästä parisuhteesta oli vähemmän ihanteellinen kuin muilla. Kun heidän parisuhteensa ei ollut yltänyt heidän toivomalleen tasolle, he olivat joutuneet miettimään eroa.

Eroamista ajatelleilla naisilla (ei miehillä) oli edellisestä poiketen kaksi hyvään parisuhteeseen liittyvää arvoa, joita he pitivät tärkeämpinä kuin ne parisuhteessa eläneet naiset, jotka eivät olleet ajatelleet eroa. Ne olivat kummankin puolison tasapuolinen osallistuminen kotitöihin ja puolisoiden useat omat ystävät. Nämä olivat mitä ilmeisimmin niitä asioita, joita heidän parisuhteessaan oli jouduttu käsittelemään, ja joihin naiset olisivat erityisesti kaivanneet parannusta. He kaipasivat useammin mahdollisuutta irtautua omiin menoihinsa vailla jatkuvia kotivelvollisuuksia.

Hieman yllättävä oli se tulos, että eroa ajatelleet eivät olleet pitäneet muita vastaajia tärkeämpänä hyvää kykyä käsitellä ristiriitoja. Vaikka nämä ihmiset olivat muita useammin kokeneet tilanteita, joissa ristiriitaa ei oltu pystytty parisuhteessa sopimaan, ei se silti ollut vaikuttanut siihen, kuinka tärkeäksi he arvottivat tämän kyvykkyyden.

Kokoavasti voi todeta, että tämän tutkimuksen vastaajien eroajatukset liittyivät lähes kaikkeen mahdolliseen, mihin saatettiin olla tyytymättömiä omassa parisuhteessa. Jo parin valinnan koettiin menneen vikaan, ja eroa ajatelleet toivoivat yleensä, että eivät olisi edes menneet naimisiin (tai avioliittoon) nykyisen puolisonsa kanssa. Parisuhde ei ollut vastannut sitä, mitä he olivat odottaneet ei myöskään sitä, mitä he olisivat siltä itselleen tarvinneet. Lisäksi he eivät pitäneet avioliittoaan (tai avioliittoaan) hyvänä, ja he olivat kokonaisuudessaan tyytymättömiä suhteeseen kumppaninsa kanssa. He myös pitivät suhdettaan huonompana, kun vertasivat sitä muiden ihmisten parisuhteisiin. (Heille oli siis tavallaan käynyt huonosti verrattaessa heidän elämänsä muiden ihmisten elämään.)

Eroa ajatelleilla oli ollut erilaisia tyytymättömyyden aiheita vuorovaikutuksen sujumisessa kumppaninsa kanssa. Monet nauttivat vain harvoin keskustelusta kumppaninsa kanssa, ja he eivät kokeneet puolisonsa ymmärtävän heidän tunteitaan. Puoliso koettiin myös korostetun pahantuuliseksi. Eroa ajatelleet eivät uskoneet, tai ainakin epäilivät sitä, että heidän puolisonsa kunnioittaisi ja arvostaisi heitä ihmisenä ja puolisona. Puoliso oli heidän mielestään usein liian vähän kiinnostunut seksistä. Heidän käsityksensä kumppanistaan oli muuttunut myös merkittävästi kielteisemmäksi suhteen aikana.

Eroa ajatelleilla oli ollut hyvin monia ongelmia parisuhteessa kumppaninsa kanssa, ja he eivät siksi paljoakaan rakastaneet kumppaniaan. He eivät olleet valmiita tekemään kaikkea sen hyväksi, että heidän liittonsa kestäisi. He eivät aivan uskoneet että olisivat puolisonsa kanssa onnellisesti naimisissa vielä 10 vuoden kuluttuakin. Näihin eroa ajatelleiden kokemuksiin ja tunteisiin yhdistyi siis pettymystä, turhautumista ja pessimismii koko suhdetta kohtaan.

Yhteenvetona siitä, milloin todennäköisesti ajatellaan eroamista:

- jos ei kiistä toivovansa, ettei olisi mennyt naimisiin nykyisen puolisonsa kanssa
- jos parisuhde ei vastaa hyvin omia odotuksia
- jos parisuhde ei vastaa kovin hyvin sitä, mitä tarvitsisi
- jos ei pidä avioliittoaan hyvänä
- jos on kokonaisuudessaan tyytymätön suhteeseen kumppanin kanssa
- jos pitää suhdettaan huonompana kuin useimpien muiden ihmisten parisuhteet
- jos harvemmin nauttii keskusteluista puolisonsa kanssa
- jos ei koe puolisonsa yleensä ymmärtävän tunteitaan
- jos epäilee, kunnioittaako ja arvostaako puoliso omaa itseä
- jos ei täysin usko, että puoliso kunnioittaa ja arvostaa itseä
- jos puoliso ei ole seksuaalisesti taitava tai puoliso on liian harvoin kiinnostunut seksistä
- jos on hyvin monia ongelmia parisuhteessa oman kumppanin kanssa
- jos ei rakasta paljon kumppaniaan
- jos ei ole valmis tekemään kaikkea sen hyväksi, että avioliitto kestäisi
- ei kunnolla usko olevansa puolisonsa kanssa onnellisesti naimisissa vielä 10 vuoden kuluttuakin.

Eroamista useammin ajattelevat naiset ja miehet olivat erityisen paljon muita tyytymättömämpiä parisuhteeseen liittyvien ongelmien ratkaisuun samoin kuin tunteiden ilmaisuun ja toinen toisensa huomiointiin ja kuunteluun. Eroajatuksia stimuloimassa olivat siis usein erilaiset epäonnistuneeseen kommunikaatioon liittyvät asiat.

Eroa ajatelleiden parisuhteessaan raporttoimien ristiriitojen yhteyttä eroajatuksiin oli mahdollista tutkia viidentoista erilaisen ristiriidan osalta. Oheisessa taulukossa (24) näkyy, kuinka suuri osa naisista ja miehistä oli ajatellut ainakin muutaman kerran eroamista sen mukaan, olivatko he kokeneet parisuhteessaan ristiriitoja mainituista asioista vähintään kerran kuukaudessa.

Kokoavasti tarkasteltuna ei ristiriitojen sisällöllä ole ollut suurta yhteyttä eroajatukseen. Noin kolmasosa molemmista sukupuolista oli ajatellut ainakin muutaman kerran eroamista riippumatta siitä, mistä asioista heillä oli tavallisesti ristiriitoja kumppaninsa kanssa. Lähes kaikkien ristiriitojen osalta olivat naisten eroajatukset olleet vähän yleisempiä kuin miesten. Erityisen selvästi naisilla nousivat esille ristiriidat, jotka olivat koskeneet mustasukkaisuutta, päihteisiin liittyviä ongelmia ja erilaisiin arvoihin ja elämäntyyliin liittyviä ristiriitoja. Niitä kokeneet naiset olivat kaikkein yleisimmin ajatelleet eroamista. Miehillä mitkään erityiset ristiriitojen aiheet eivät nousseet vastaavalla tavalla esille eroajatusten vauhdittajina.

Taulukko 18. Eroajatusten yleisyys sen mukaan, onko parisuhteessa esiintynyt ristiriitoja seuraavista asioista ainakin kerran kuukaudessa, %.

Ajatellut eroa ainakin muutaman kerran	Naiset	Miehet
Ristiriitoja ainakin kerran kuukaudessa		
Rahan käytöstä	30	26
Erilaisista arvoista ja elämäntyyleistä	44	30
Seksiin liittyvistä asioista	38	35
Miehen työstä	32	26
Vaimon työstä	32	31
Kotitöiden jaosta	28	22
Alkoholin/muiden päihteiden käytöstä	47	32
Vapaa-ajan käytöstä	33	30
Lasten kasvatuksesta	34	28
Kanssakäymisestä sukulaisten kanssa	36	31
Mustasukkaisuudesta	66	39
Lasten hoitamisesta	35	35
Yhdessä vietetyn ajan määrästä	33	27
Läheisyyden ja tunteiden ilmaisusta	39	31
Puolisoiden välisestä keskustelusta tai sen puutteesta	42	33

Jos parin ristiriitoja ei oltu pystytty sopimaan, oli neljä viidesosaa parisuhteessa elävistä oli joskus ajatellut eroamista ja kaksi kolmasosaa oli ajatellut eroa ainakin muutamia kertoja. Naisilla oli eroajatuksia ollut ”joskus” joka toisella, jos he itse tai toisaalta heidän kumppaninsa oli myöntynyt ristiriitatilanteissa toisen kantaan puolisoaan useammin. Miehillä eroajatuksia oli ollut saman verran silloin, jos he itse olivat joutuneet myöntymään ristiriitatilanteissa kumppania useammin. Vähiten eroajatuksia oli heillä, joista oli tuntunut, että molemmat olivat myöntyneet ristiriitatilanteissa yhtä usein. Hyvinä kompromissien tekijöinä itseään pitäneillä oli ollut merkittävästi muita harvemmin eroajatuksia.

Oman puolison kanssa parisuhteen ongelmista keskustelleilla naisilla ei ollut muita naisia useammin eroajatuksia. Vastaavat miehet olivat sen sijaan ajatelleet eroa muita miehiä useammin. Naisille ongelmista keskustelu kumppanin kanssa oli siten arkisempi asia kuin miehille, jotka suhtautuivat siihen vakavammin. Ystäviensä kanssa parisuhteensa ongelmista puhuneet naiset ja miehet ja niistä sukulaisten tai työtovereiden kanssa puhuneet miehet olivat ajatelleet eroa useammin. Ammattiauttajan kanssa parisuhdeongelmista puhuneista naisista melkein puolet, mutta miehistä vain kolmasosa, oli ajatellut useasti eroamista. Eroamista harkinneet naiset olivat usein pyytäneet eroa haluamattoman puolisonsa mukaan terapiaan.

Niistä naisista ja miehistä, jotka eivät olleet saaneet riittävästi henkistä tukea puolisoltaan, yli kaksi kolmasosaa oli ajatellut eroa ainakin muutamia kertoja. Muita useammin eroamista olivat ajatelleet myös he, jotka eivät saaneet mielestään riittävää henkistä tukea ystäviltään, sukulaisiltaan ja työtovereiltaan. Naisista eroa olivat ajatelleet useampia kertoja myös he, jotka eivät olleet saaneet mielestään riittävää tukea ammattiauttajalta. Riittävästi ammattiauttajan henkistä tukea saaneista naisista kolmasosa ja miehistä neljäsosa oli tästä saamastaan tuesta huolimatta ajatellut eroamista ainakin muutamia kertoja. Sitä ei oltu kuitenkaan toistaiseksi toteutettu.

Eron toteuttamisen kannalta tärkeitä on se, mitkä parisuhteeseen liittyvien ristiriitojen ja ongelmien aiheet tai syyt ovat itse kullekin niin tärkeitä, että niiden vuoksi olisi valmis tekemään erosta totta. Eroa ajatelleet naiset poikkesivat muista tutkimuksen vastaajista siten, että heille tärkeitä eron syitä olisivat parisuhteen epätasainen vastuunjako kodin arjen tehtävistä samoin kuin se, että arjen tehtävät veisivät kaiken huomion parisuhteelta. Tärkeä erosyy olisi myös se, että he eivät saisi puolisolta tarpeeksi tukea. Miehillä tärkeänä eron syynä olisivat

parin seksuaaliset ongelmat. Sekä miehistä että naisista pitivät eroa ajatelleet lisäksi muita useammin eron tärkeinä syinä omaa tai puolison vaikeaa sairautta, taloudellisia ongelmia ja jommankumman rakastumista johonkuhun toiseen.

Eroa ajatelleet eivät sen sijaan pitäneet muita vastaajia tärkeämpinä eron syinä puhumisen vaikeuksia ja erimielisyyksien selvittämistä, liiallista päihteiden käyttöä tai hoitamatonta parisuhdetta. Heillä ei ilmeisesti ollut vakavia ongelmia näiden asioiden suhteen. Näkemyseroa ei ollut myöskään siinä, kuinka tärkeiksi eron syiksi nimettiin lasten mahdollinen laiminlyönti, puolison mustasukkaisuus ja muu henkinen väkivalta. Uskottomuuden erittäin tärkeäksi eron syyksi nimenneillä oli itse asiassa muita harvemmin eroajatuksia.

Tutkittuja eroajatuksia oli mahdollista suhteuttaa myös siihen, mitä asioita eroa ajatelleet vastaajat pitivät tärkeinä syinä pysyä yhdessä parisuhteensa ongelmista huolimatta. Tärkeitä yhdessä pysymisen syitä olivat luonnollisesti mahdollinen päätös ja halu elää yhdessä sekä rakkaus puolisoa kohtaan. Yhdessä jatkamiseen eroa miettineitä motivoivat erityisesti puolison luotettavuus, puolisoitten välinen arvostus ja kunnioitus sekä tunne siitä, että tulee kumppanilleen itse riittävän hyvin ymmärretyksi. Yhdessä jatkamiseen motivoi vahvasti myös toive saada omia lapsia, jos niitä ei ollut vielä hankittuna. Yhteiselämän jatkamiseen houkuttelivat myös seksuaalinen läheisyys ja mahdollisuus säilyttää yhteiset ystävät.

Mitkä ovat eron tärkeimmät syyt

Muut ihmiset ovat tavallisesti hyvin kiinnostuneita kuulemaan eronneiden käsityksiä siitä mikä aiheutti heidän eronsa. Tähän kysymykseen vastaaminen ei ole eronneelle välttämättä kuitenkaan kovinkaan helppoa. Varsinkin silloin, jos ero on seurausta pitkästä prosessista, jonka aikana eroajatusta on kehitelty, ei mikään yksittäinen syy voi tyhjentävästi ilmaista sitä, miksi lopulta erottiin.

Monet eronneet menevät eronsa jälkeen joko yhdessä tai erikseen terapiaan selvittelemään eronsa syitä, jotta he voisivat paremmin jatkaa elämäänsä ja valmistautua mahdolliseen uuteen parisuhteeseen. Kukaan ei haluaisi leimautua niin hankalaksi parisuhdekumppaniksi, että hänen kanssaan ei sen takia rohjetaisi solmia uutta parisuhdetta.

Joissakin tapauksissa hyvin lyhyt seurustelu ennen yhteen muuttamista on ollut selvä riskitekijä eroamiseen. Erikoinen oli sen haastatellun kohtalo, jonka avopuoliso ei pystynyt maksamaan edes hänelle lupaamaansa sormusta. Tästä-

kään kyseinen nainen ei tehnyt sitä johtopäätöstä, että kyseisen miehen kanssa ei kannattaisi muuttaa yhteen.

Se (seurustelu-aika) oli hyvin tiivistä. Et me oltiin käytännössä voi hyvin sanoo et mä vietin käytännössä lähes kaikki yöt hänen luonaan. Et pikku hiljaa vähän muutin sinne asumaan et se meni sillain. Et meidän varsinainen seurustelu-aika jäi varsin lyhyeksi, et meil sattui siin heti suhteen alkuvaihees me saatiin tietää et meil on lapsi tulossa. Eli tää oli näitä 0,01 % todennäköisyyksii mitä tapahtuu. Et se oli aikamoinen kriisi sit... me ehdittiin olee yhdessä vain 4-5 kuukautta et ennen ku me saatiin tietää, et meil on lapsi tulossa yhdessä et vähän reilu vuosi ennen ku meidän lapsi syntyi. Et todella lyhyt... mitä me ollaankin sit paljon juteltu et sil oli sit aikamoinen vaikutus kaikkeen siihen mitä tapahtu sit jälkeensä.
(Mies, 34v)

... meil oli tosi kiusalliset ensitreffit, mistä ei tullut mitään mut sit me nähtiin sattumalta kapakassa. Ja tota, sit siitä päädyttiin jotenkin yhdessä jatkoille ja tota, sit ne jatkot venähti varmaan niin että me oltiin 3 kuukautta jatkuvasti koko ajan toistemme kaa tekemisissä. Mentiin 3 viikon päästä kihloihin tapaamisesta.
(Mies, 28v)

... me oltiin sovittu et hän maksaa mun vihkisormuksen, joka oli tilattu ja mä olin maksanut siitä ne käsirahat ja ne ja se ois seuraavalla viikolla pitänyt hakee kaiveruksesta ni hän sano, et ei hänellä oo varaa maksaa sitä. Ja mä olin et "miksei oo?" ja sit hän sano, et hän on pelannut ja sit sitä keskusteltiin...
(Nainen, 27v)

Vuoden 2003 tutkimuslomakkeen ja tutkimuskirjallisuuden perusteella tarjottiin eronneille vastaajille kyselylomakkeessa eron syiksi jopa 27 vaihtoehtoa, ja heitä pyydettiin arvioimaan, kuinka tärkeitä ne kukin mahdollisesti olivat olleet heidän oman eronsa kannalta. Parisuhteessa eläneille annettiin lomakkeella 24 vaihtoehtoa, ja heitä pyydettiin arvioimaan, kuinka tärkeitä avioeroon johtavia syitä ne voisivat olla heidän omalta kannaltaan. Näihin näkemyksiin ovat voineet vaikuttaa heidän nykyisessä parisuhteessaan kokemansa ongelmat.

Eronneet miettivät siis, mitä heidän päättyneessä parisuhteessaan oli todellisuudessa tapahtunut, ja parisuhteessa elävät puolestaan sitä, minkälaiset asiat ja ongelmat voisivat ylittää heillä sen kynnyksen, että he lopulta päättäisivät erota kumppanistaan. Osa heistä oli jo näiden syiden perusteella harkinnut eroamista.

Erosyyt on järjestetty oheisiin taulukoihin naisille ja miehille erikseen siten, että on mahdollista verrata, miten erittäin tärkeiksi oletetut tai sellaisina toteutuneet eron syyt heillä poikkeavat toisistaan. Erojen syyt ovat taulukossa siinä järjestyksessä, kuin niitä olivat tärkeimpinä erosyinä pitäneet parisuhteissa eläneet naiset. Näiden perässä on eronneista vastaajista niiden osuus, jotka olivat pitäneet näitä samoja syitä erittäin tärkeinä heidän toteutuneessa erossaan. Tässä asetelmassa voidaan siis verrata sitä, mitkä erityisen tärkeiksi oletetut eroriskit olivat olleet erityisen tärkeitä myös toteutuneissa eroissa.

Kaikkein kriittisimmiksi mahdollisen eron syiksi parisuhteissa elävät vastaajat arvioivat fyysisen ja henkisen väkivallan, uskottomuuden, välinpitämättömän ja laiminlyövä suhtautumisen lapsiin ja liiallisen alkoholin tai muiden päihteiden käytön. Naiset arvioivat nämä syyt vielä merkittävästi tärkeämmiksi mahdollisen eron syiksi kuin miehet. Naisista reilu enemmistö olisi pitänyt näitä erittäin tärkeinä erosyinä (fyysistä ja henkistä väkivaltaa erittäin tärkeänä jopa neljä viidesosaa) ja miehistä vastaavasti noin puolet. Päihdeongelmaa pitäisi erittäin tärkeänä eron syynä vain joka neljäs mies. Kun näitä osuuksia verrataan toteutuneisiin erosyihin, on niiden rooli ollut todellisissa eroissa huomattavasti vähäisempi. Näistä aiheista ainoastaan uskottomuus oli ollut toteutuneiden erosyiden kärkipäässä.

Taulukko 19. Naisten erittäin tärkeiksi kokemat syyt, jotka voisivat johtaa avioeroon tai jotka olivat olleet heille erittäin tärkeitä eroon päättymisen syitä, %.

Erittäin tärkeiksi koetut syyt, jotka voisivat johtaa avioeroon tai jotka olivat erittäin tärkeitä eroon päättymisen syitä	Avioliitto	Avioliitto ruotsinkieliset	Avoliitto jatkuu	Avio- liitosta avioon	Avioero	Avioero ruotsinkieliset	Avoero
Fyysinen väkivalta	89	87	88	89	14	8	15
Henkinen väkivalta	79	81	81	78	30	19	29
Uskottomuus	66	69	64	69	32	34	23
Välinpitämätön ja laiminlyövä suhtautuminen lapsiin	60	63	56	60	..	..	..
Liiallinen alkoholin tai muiden päihteiden käyttö	58	53	47	55	24	19	29
Puoliso rakastuisi toiseen henkilöön	40	37	47	40	..	..	..
Rakkauden puute	39	46	37	41	31	39	28
Arvostuksen ja kunnioituksen puute	40	40	42	44	38	41	32
Itse rakastuisi toiseen henkilöön	25	31	36	31	..	..	..
Läheisyyden puute	26	33	30	27	24	32	22
Vaikeudet puhua ja selvittää erimielisyyksiä	24	22	24	21	45	41	40
En saisi/saanut puolisolta tarpeeksi tukea	19	20	20	20	29	33	22
Erilaiset arvot ja/tai elämäntyyli	19	14	14	15	29	24	31
Mustasukkaisuus	15	19	16	15	17	16	19
Parisuhdetta ei hoideta/hoidettu	15	15	12	14	32	45	30
Puolison vaikeus ottaa vastuuta teoistaan	14	13	14	13	..	..	..
Oma vaikeus ottaa vastuuta teoistaan	10	11	9	10	..	..	..
Seksuaaliset ongelmat	4	5	5	4	21	27	20
Epätasainen vastuunjako kodin arjen tehtävistä	5	3	3	3	19	18	10
Arjen tehtävien hoitaminen vie kaiken huomion parisuhteelta	4	6	3	4	..	..	..
Lapsettomuus	4	4	0	4	4	4	6
Taloudelliset ongelmat	3	2	2	2	11	11	6
Oma tai puolison työ tai opiskelu aiheuttaa paljon poissaoloa kotoa	2	1	1	0	12	16	10
Oma tai puolison vaikea sairaus	1	1	0	1	13	14	12

Taulukko 20. Miesten erittäin tärkeiksi kokemat syyt, jotka voisivat johtaa avioeroon tai jotka olivat olleet heille erittäin tärkeitä eroon päättymisen syitä, %.

Erittäin tärkeiksi koetut syyt, jotka voisivat johtaa avioeroon tai jotka olivat erittäin tärkeitä eroon päättymisen syitä	Avioliitto	Avioliitto ruotsinkieliset	Avoliitto jatkuu	Avio-liitosta avioon	Avioero	Avioero ruotsinkieliset	Avoero
Fyysinen väkivalta	71	73	58	67	1	1	2
Henkinen väkivalta	48	61	40	46	12	13	12
Uskottomuus	52	62	47	59	27	29	21
Välinpitämätön ja laiminlyövä suhtautuminen lapsiin	42	47	33	40	..	..	..
Liiallinen alkoholin tai muiden päihteiden käyttö	27	34	21	27	8	4	10
Puoliso rakastuisi toiseen henkilöön	24	30	26	27	..	..	..
Rakkauden puute	27	35	26	34	22	23	23
Arvostuksen ja kunnioituksen puute	26	27	25	23	18	17	13
Itse rakastuisi toiseen henkilöön	19	24	18	26	..	..	..
Läheisyyden puute	20	26	16	17	15	20	16
Vaikeudet puhua ja selvittää erimielisyyksiä	15	13	14	13	24	18	23
En saisi/saanut puolisoilta tarpeeksi tukea	9	10	8	11	13	13	11
Erilaiset arvot ja/tai elämäntyylit	8	9	8	10	17	10	12
Mustasukkaisuus	8	7	7	8	10	7	10
Parisuhdetta ei hoideta/hoidettu	10	13	8	9	16	20	20
Puolison vaikeus ottaa vastuuta teoistaan	9	10	8	8	..	..	..
Oma vaikeus ottaa vastuuta teoistaan	8	10	5	9	..	..	..
Seksuaaliset ongelmat	4	10	6	7	17	20	16
Epätasainen vastuunjako kodin arjen tehtävistä	2	2	1	2	9	9	5
Arjen tehtävien hoitaminen vie kaiken huomion parisuhteelta	2	5	3	1	..	..	..
Lapsettomuus	3	5	2	5	5	4	4
Taloudelliset ongelmat	2	4	1	2	6	6	5
Oma tai puolison työ tai opiskelu aiheuttaa paljon poissaoloa kotoa	0	1	0	1	6	7	4
Oma tai puolison vaikea sairaus	1	2	2	0	10	9	8

Parisuhteen eroriskiä lisää merkittävästi se, jos sen solmineilla on kovin puutteelliset kommunikaatiotaidot. Jotkut myös rajaavat puheenaiheita suuresti välttääkseen niiden myötä mahdollisesti syntyviä ristiriitoja.

... mul ei ehkä ollu niin paljon tietenkään ollu kokemuksii, tavallaan parisuhteen hoitamisesta... Myöskään mun niin ku kommunikointitaidot parisuhteessa ei ollu kovinkaan hyvät, vois sanoo näin. Ainakin sillo meidän alkuvaiheessa tunteista puhuminen ja tämmösistä asioista keskusteleminen ei ollu ihan kohdillaan.

(Mies, 34v)

... hänen oli tosi vaikeeta puhua. Mutta tota kyllä me oltiin niin ku avoimia siis sillä tavalla et avoin niin ku et hän ei, hänelle se oli vaikeampaa mutta tota emmä sit tiä et se oli ärsyttävää ja rasittavaa lypsää hänest niit juttui...

(Nainen, 34v)

... et tuntu aika niin ku haastavalta yhtäkkii olla sellasen tyytin kanssa joka tälle suoltaa sitä omaa tunnejuttua koko aika. Mut sit siin kävi aika nopeesti niin just varmaan sen ensimmäisen erouhkauksen jälkeen tai viimeistään toisen jälkeen, että mä lakkasin puhumasta niistä omista negatiivisista tunteista... mä esimerkiks häntä miellyttääkseeni lähdin Romaniaan telттаilemaan, vaik mä inhoon telттаilemistä ja turvattomuutta ja jossain Romaniassa keskellä metsää, siellä todella on telttailua ja turvatonta (nauraa). Et mä yritin sillä tavalla niin ku miellyttää ettei vaan tulis mitään säröä.

(Nainen, 34v)

Kommunikaatio ei tarkoita vain puhumista vaan myös kaikkea sanatonta viestintää, tunneyhteyttä ja keskinäistä ymmärrystä, jota kumppaneiden välillä vallitsee. Jos kommunikaatio-odotukset eivät toteudu suhteessa, on parisuhde vaarassa kariutua.

Kuten taulukoista näkyy, erittäin tärkeiksi oletetut erosyyt jakautuivat hyvin moniksi syiksi ja niin tekivät myös vielä enemmän eronneiden tärkeiksi nimeämät syyt heidän omasta toteutuneesta erostaan. Kyseessä on ollut yleensä tavalla tai toisella ongelmalliseksi kehittynyt parisuhde, jossa erilaiset lievemmat tai vakavammat ongelmat vaikuttivat yhdessä.

Taulukon alaosassa olevat erosyyt ovat sellaisia, joita parisuhteessa elävät eivät ole osanneet ennakoida niin tärkeiksi erosyiksi kuin ne käytännössä ovat

eronneille olleet. Näitä erosyitä olivat vaikeudet puhua ja selvittää erimielisyyksiä, erilaiset arvot ja elämäntyyli, parisuhteen hoitamattomuus, seksuaaliset ongelmat, vastuunjako kotitöistä, työn tai opiskelun aiheuttamat poissaolot kotoa ja oma tai puolison vaikea sairaus. Näissä asioiden suhteen todelliset ongelmat olivat olleet ennakkomielikuvia monipuolisempia.

Erityisen vaikeaksi parisuhteen jatkaminen muodostuu ihmisille, jotka huomaavat, että heillä on puolisonsa kanssa kovin erilaisia arvoja ja tavoitteita elämässä.

... myöhemmin aloin just huomaa, et se jätti kertomatta tiettyjä asioita, mitkä liitty sen arvoihin. Vaikka mä olin mun mielestä aika paljon pääsannut mun arvoista, kaikenmaailman feminismistä ja kasvissyönnistä ja vihreistä arvoista ja näin. Et mä koitin saada sen kaa aikaa keskusteluja aikaan, ku se oli jotenkin kiertäny niitä ja sit ku se lapsi synti, ni oli ne kaikki arvot tuli jotenkin tosi selvästi pöydälle ja mä huomasin et se on joko piilottanut niitä multa tai sit se meidän suhteen aikaan oli ihmisenä kypsytynyt ja se oli menny sinne tosi konservatiiviseen suuntaan. Ku mä taas olin lähteny tosi liberaalille et me ei ehkä oltu niin eri sillon alkuun, mut me oltiin ehkä kasvettu erillemme et näin.

(nainen, 29v)

... minkälaisena me nähtiin tulevaisuus ni yhtäkkii siel ei enää ollut samoi asioita et me haluttiin kovin erilaisia asioita ja sillon on kovin vaikeeta niin ku yhteis tulevaisuuttakaan olla... olen tota välillä tuntenut syyllisyyttä siitä että elimmekö me vain minun unelmaani (myös lapsista)...

(Nainen, 34v)

Eronneiden naisten kaikkein useimmin erittäin tärkeiksi erosyiksi ilmoittamat asiat olivat:

1. Vaikeudet puhua ja selvittää erimielisyyksiä.
2. Arvostuksen ja kunnioituksen puute.
3. Parisuhdetta ei hoidettu.
4. Uskottomuus.
5. Rakkauden puute.
6. Erilaiset arvot ja elämäntyyli.

Miehillä vastaavat tärkeimmät erosyyt olivat:

1. Uskottomuus.
2. Vaikeudet puhua ja selvittää erimielisyyksiä.
3. Rakkauden puute.
4. Parisuhdetta ei hoidettu.
5. Seksuaaliset ongelmat.
6. Läheisyyden puute.

Kommunikaatio-ongelmat, rakkauden hiipuminen, uskottomuus ja parisuhteen hoitamattomuus (mitä se sitten kullekin tarkoittaakaan) olivat molempien sukupuolten erittäin tärkeiden erosyiden kärjessä. Kolme näistä syistä liittyi parisuhteen kehitykseen tai paremminkin sen kehittymättömyyteen, ja uskottomuus voi taas olla näiden ongelmien seurausta.

Monet solmivat parisuhteen tärkeänä toiveenaan saada lapsia. Tätä toivetta ei ole välttämättä ilmaistu suoraan kumppanille vaan on oletettu hänellä olevan tästä yhteneviä tavoitteita tai toiveita. Jossakin vaiheessa voi tulla yllättäen ilmi, että kumppani haluaakin ihan eri asioita. Jos lapsi kuitenkin hankitaan, voi hän tulla ihan konkreettisestikin kumppaneiden väliin ja suhde voi kaatua siihen.

... me elettiin niin eri omaa elämäämme. Et se kiersi festareita ja mä sutinoin niitten muitten tai sen toisen miehen kaa... ehkä se lapsi et mä oisin halunnut sen lapsen siihen tilaan ja jos toinen ei, sanoo et ei ni se oli ehkä sellanen tilanne et miks yrittää jos meillä ei oo sitä yhteistä määränpäättä et jos mä haluan perheen ja sä et ni mikä tässä sitte on.
(Nainen, 28v)

Ni sitte tuli sellanen et mä halusin lapsia ja sit Timppa olikin vähän et noh, et mä en oikeen tiiä ni sitten tällanen et mulle oli ihan selvää et lapsia ja tottakai mut sit Timppa rupeski olee et noh, mä en oikeen tiiä. Ni sitte tällanenki et mulle on niin ku oli ihan päivän selvää että lapsia ja Jamppa rupeski olee et en mä tiiä. Ni et onks se ollu aina, et ei kyl se nyt jossain vaiheessa halus joskus niitä lapsia ja nytki se sano et joskus, kymmenen vuoden päästä, mut ei vielä. Ni sit se olikin et harranjumala mikäs juttu tää on...
(Nainen, 28v)

... sit ku lapset tuli tai ensimmäinen lapsi synty ni se tuli meiän väliin kirjaimellisestikin. Mä aloin nukkuu vauvan kaa ja mies siirty olohuoneeseen ja et me elettiin ihan eri rytmiä ja must tuntu et me elettiin ihan eri elämiä et oli minä ja vauva ja sit oli mies.
(Nainen, 30v)

Muutamia erosyitä kysyttiin vain eron kokeneilta. Niitä nimettiin sangen tasaisesti erittäin tärkeiksi eron syiksi. Useimmissa tapauksissa naiset olivat pitäneet näitäkin syitä jonkin verran tärkeämpinä omassa erossaan kuin miehet. Tämä kuvastaa naisten kokonaisvaltaisempaa näkökulmaa parisuhteeseen ja sen vuorovaikutuksen erilaisiin ongelmiin. Eron syyt eivät merkittävämmiin

vaihdelleet avioliitoissa ja avoliitoissa. Avoliitot olivat ongelmiseen tässä mielessä hyvin samanlaisia avioliittojen kanssa.

Taulukko 21. Seikat, jotka olivat erittäin tärkeitä parisuhteen päättymisen syitä, %.

Seikat, jotka olivat erittäin tärkeitä parisuhteen päättymisen syitä		Naiset			Miehet	
	Avioero	Avioero ruotsin- kieliset	Avoero	Avioero	Avioero ruotsin- kieliset	Avoero
Oma tai puolison vaikeus ottaa vastuuta teoistaan	35	16	32	22	9	15
Tekemisiä tai menemisiä liikaa rajoittava kumppani	21	16	14	11	16	11
Itse tai puoliso rakastui toiseen henkilöön	29	38	21	24	33	21
Mitätöinti tai halveksunta puolisoa kohtaan	22	6	17	10	2	10
Sovittamaton erilaisuus ja yhteensopimattomuus	25	12	21	14	7	12
Kasvaminen erilaisiin suuntiin	27	30	18	12	17	11
Riittävän yhteisen ajan puute	17	24	14	8	11	10
Puolison jatkuva liiallinen itsekkyyks	28	22	26	19	18	17
Ei tuntenut itseään enää halutuksi	16	18	16	11	13	8

Toistuva erojen taustalla oleva ongelma oli riittävän yhteisen ajan puute. Tämä tuli esille myös tämän tutkimuksen yhteydessä tehdyissä henkilökohtaisissa haastatteluissa. Koskelankin (2012) tutkimista miehistä monet tekivät pitkää työpäivää runsaine työmatkoineen, josta syystä heille ei jäänyt riittävästi aikaa perhe-elämälle ja puolisojen suhteen hoitamiseen.

*... meil ei tavallaan ollut aikaa pitää sitä yhteyttä yllä. Molemmat oli kou-
lussa, molemmat oli töissä, sitten tota me käytännössä nähtiin toisiamme
niin ku puolta tuntii ennen ku jomman kumman piti mennä nukkumaan.
(Mies, 28v)*

*... ku mä aloin ravaa toisessa kaupungissa duunissa ni se (muutos ajan-
käytössä) alko niin ku. No just sen takii ku ei ollu sitä yhteistä aikaa ei
ollu, ja sit tuntu että hirveesti asiat pyöri sen ympärillä että me ei nyt
koskaan enää nähä, ja tavallaan ahistaa kumpaakin. Ja sitten oli jotenkin
myös stressiä kummallakin omien juttujen takii, ja sit pinna kiree ja sit*

jotenkin helposti lähtee riitelemään siinä vaiheessa. Ja sit ku niitä riitoja ei oikeen kunnolla päästä selvittämään niin, sit ne jotenkin kumuloituu pienetkin jutut...

Mies, 28v)

... me tehtiin asioita enemmän erikseen kun yhdessä... sit me nähtiin kummatkin omia kavereitamme vaan, ja et meil ei ollu yhteisiä kavereita ollenkaan ja sit se aika mikä me vietettiin yhdessä, niin me vietettiin semmosten arkiaskareiden parissa, mitkä oli pakko tehdä, koska sitä aikaa ei sinänsä ollut hirveesti.

(Nainen, 23v)

On hyvin haasteellista tutkia eron syitä pyytämällä vastaajia arvottamaan sitä, kuinka tärkeitä syitä jotkut tietyt parisuhdeongelmat ovat olleet heidän erossaan. Vastausten perusteella on hankalaa tehdä selkeitä yleistyksiä. Tulokset ilmentävät enemmän eroon liittyvien asioiden monimutkaisuutta ja päällekkäisyyttä kuin selviä yksittäisiä eron syitä. Useimmissa tapauksissa vastaajat olivat pitäneet monia erilaisia asioita tärkeinä syinä omalle erolleen.

Eron syiden moninaisuutta voi hahmottaa tarkastelemalla sitä, mitkä asiat näyttäytyivät eroissa vähämerkityksellisinä. Tätä voi tutkia konkreettisemmin katsomalla, kuinka monet parisuhdeongelmat eivät olleet vastaajien mukaan lainkaan tärkeitä heidän eroissaan. Mitä harvemmin vastaajat olivat valinneet 27:stä kysytystä parisuhdeongelmasta vaihtoehdon 'ei lainkaan tärkeä', sitä useammin erilaiset ongelmat olivat heidän mielestään kasautuneet heidän eroon päättyneissä parisuhteissaan. Eron kannalta ainakin jossakin määrin tärkeitä syitä on saattanut olla suorastaan luettelo.

Kaikkein yleisimpiä erosyitä olivat näin tarkasteltuna ne, joita vain alle kymmenesosa vastaajista ei pitänyt lainkaan tärkeänä omassa erossaan. Niitä olivat rakkaudenpuute, läheisyyden puute, puolisolta saatu riittämätön tuki, vaikeudet puhua ja selvittää erimielisyyksiä, erilaiset arvot ja elämäntyylit, arvostuksen ja kunnioituksen puute, parisuhteen hoitamattomuus ja oman tai puolison vaikeus ottaa vastuuta teoistaan. Näillä asioilla oli ollut vastausten perusteella siis lähes aina jonkinlainen merkitys eroprosessin eri vaiheisiin. Nämä asiat ovat toisaalta toimivan parisuhteen ydinteemoja.

Joka viidennessä eroon päättyneessä parisuhteessa eroamiseen eivät olleet lainkaan vaikuttaneet seksuaaliset ongelmat, kasvaminen eri suuntiin, sovitta-

maton erilaisuus ja yhteensopimattomuus, riittävän yhteisen ajan puute, puolison jatkuva liiallinen itsekkyyys ja epätasainen vastuunjako kotitöistä. Näillä asioilla oli siis ollut eron kannalta jotakin merkitystä noin neljässä erossa viidestä eli miltei yhtä usein kuin edellisessä kappaleessa luetelluilla erosyillä.

Reilu kolmasosa eronneista oli sitä mieltä, että mitätöinti ja halveksunta itseä kohtaan, menetetty tunne omasta haluttavuudesta kumppanin silmissä, mustasukkaisuus, taloudelliset ongelmat, henkinen väkivalta ja uskottomuus eivät olleet lainkaan tärkeitä syitä hänen erolleen. Noin kahden kolmasosan mielestä näilläkin asioilla oli ollut siis ainakin jokin merkitys heidän erossaan. Näistä asioista kumppanin seksuaalisen halun katoaminen voi johtaa uskottomuuteen ja se taas mustasukkaisuuteen. Asiat voivat siis kytkeytyä ja yhdistyä monin tavoin toisiinsa.

Noin puolet eronneista vastasi, että työn tai opiskelun aiheuttamilla poissaoloilla kotoa, liiallisella päihteiden käytöllä, omia menemisiä liikaa rajoittavalla kumppanilla, omalla tai puolison rakastumisella toiseen henkilöön ja omalla ja puolison vaikealla sairaudella ei ollut lainkaan merkitystä heidän eroamisensa kannalta. Joka toisessa erossa siis sairauksilla oli ollut jokin merkitys eroa harkittaessa. Tästä asiasta on toistaiseksi puhuttu erojen yhteydessä sangen vähän varmaankin aiheen herättämien kiusallisten ja ristiriitaisten tunteiden vuoksi. Sairaana kumppanin jättäminen voi tuntea epäeettiseltä teolta. Suhteellisen yleisiä kokemuksia olivat olleet myös rakastumiset toisiin ihmisiin tai ainakin näiden tunteiden epäily.

Kaikkein harvimmoin oli kysytyistä asioista ollut erolle merkitystä lapsettomuudella ja fyysisellä väkivallalla. Neljä viidestä ei nähnyt niitä lainkaan tärkeiksi eronsa kannalta. Naisista tosin kolmasosan mielestä fyysisellä väkivallalla oli ollut heidän erossaan jokin merkitys.

Näistä eron syistä erityisen tärkeinä kohosivat esille edellisessä Perhebarometrissa (Paajanen, 2003):

- rakkauden ja läheisyyden puute
- vaikeudet puhua ja selvittää erimielisyyksiä
- parisuhdetta ei hoideta
- tuen, arvostuksen ja kunnioituksen puute.

Eron syyt olivat samankaltaisia kuin tässä tutkimuksessa siitakin syystä, että niitä on kysytty paljolti samoilla vaihtoehdoilla.

Kiiskin (2011) kyselytutkimuksessa eron tärkeimpiä syitä olivat:

- vieraantuminen toisesta, erilleen kasvu, yhteensopimattomuus, arvostuksen puute ja toisen vähättely, emotionaalinen etäisyys
- työasiat – toinen tai molemmat liikaa töissä
- epätasainen työnjako kotitöissä
- runsas päihteiden käyttö
- vuorovaikutusongelmat, kommunikaation puute, karkea kommunikaatio, epäonnistuneet korjausyritykset
- fyysinen ja henkinen väkivalta
- sairastumisen aiheuttama toisen toivomaton muutos
- perheenjäsenten aiheuttamat ongelmat
- luonteeseen liittyvät ongelmat.

Puolisoiden erilleen kasvaminen tarkoitti Kiiskin tutkimuksessa sitä, että heillä oli erilaiset elämän tavoitteet ja pyrkimykset sekä kykenemättömyys ymmärtää puolisonsa unelmia ja pyrkimyksiä. Puolison erilleen kasvamisen vuoksi avioliiton purkaneet kokivat eron keskimääräistä useammin järkevänä ratkaisuna, joka paransi heidän elämänlaatuaan ja helpotti heidän oloaan. Keskeisin avioliiton purkautumisen syy oli juuri puolisojen erilleen kasvaminen.

Teoreettisesti puolisojen erilleen kasvaminen voidaan liittää aiemmin esitettyyn Baumanin ideaan jonkin Kolmannen saapumisesta parisuhteeseen. Kolmas rikkoo kahden ihmisen läheisen suhteen ja saa heidät kiinnittämään liiallisen tai jopa pääasiallisen huomionsa parisuhteen ulkopuolelle. Parisuhteen kestävyys kannalta on olennaista, miten merkityksellinen Kolmas lopulta on parisuhteen laadun ja toimivuuden kannalta.

Kiiski (2011) selvitti eroamisen syitä myös pyytämällä siitä vastauksia avoimeen kysymykseen. Kaikista tutkimuksen vastaajista miehistä 10 prosenttia ja naisista 24 prosenttia kirjoitti avoimeen kysymykseen jonkin vastauksen siitä, miksi arveli oman avioliittonsa päättyneen eroon.

Pääasiallisiksi erosyiksi tulivat:

- kommunikaatiovaikeudet, sanaton viestintä, riidat
- suhteen hoitamattomuus
- toisista vieraantuminen, erilleen kasvaminen
- läheisyyden puute (naiset) – miehen vetäytyminen, intohimon ja viehätyksen puute
- rakkauden puute
- arvostuksen puute
- erilaiset elämän arvot ja elämäntavoitteet – vaikeudet ymmärtää toisen unelmia, jokin kolmas tulee suhteen kuvioon – puolison itsenäistyminen
- mielenterveysongelmat.

Läheisyyden puute tarkoitti Kiiskan tutkimuksessa kommunikaatiovaikeuksia, suhteen hoitamattomuutta, rakkauden ja intohimon puutetta sekä seksiongelmia.

Jäljellä on vielä yksi keino rajata keskeisiä eron syitä tästä erilaisten parisuhdeongelmien verkostosta. Eronneita pyydettiin arvioimaan ja erittelemään sitä, mitkä olivat heidän mielestään kolme tärkeintä syytä heidän erolleen. Parisuhteessa eläneiltä kysyttiin vastaavasti, mitkä olisivat heille mahdollisen eron kolme tärkeintä syytä. Syyt pyydettiin poimimaan edeltävästä kysymyksestä, jossa vastaajien arvioitaviksi ja arvotettaviksi oli annettu 27 (eronneet) tai 24 (parisuhteessa eläneet) eron syytä. Tässä kolmen tärkeimmän eron syyn kysymyksessä eron syitä tavallaan kilpailutettiin keskenään.

Tälläkin tavoin tutkittuna eron syyt jakautuivat ja poikkesivat toisistaan paljon eri vastaajilla. Vastaukset eron kolmesta tärkeimmästä syystä yhdistettiin sen vuoksi keskenään. Syy luettiin tässä mukaan, jos se oli ollut vastaajan kolmen tärkeimmäksi nimeämän erosyyn joukossa. Tästä ”haarukan” laajennuksesta huolimatta suosituimmat eron syyt saivat merkinnän yhteensä vain viidesosalta eronneista. Näistä erosyistä tärkeimpiä olivat vaikeudet puhua ja selvittää erimielisyyksiä tai se, että parisuhdetta ei oltu hoidettu. Näiden rinnalla lähes

yhtä tärkeiksi eron syiksi nousivat kuitenkin lukuisat muut asiat. Tämäkin tulos vahvisti näkemystä siitä, että eroissa oli sangen harvoin kysymys jostakin selkeästä yksittäisestä asiasta, joka johti pikaiseen päätökseen erota. Tämä tekee eron ymmärtämisestä ja ennaltaehkäisystä hyvin haastavan asian.

Parisuhteessa eläneiden oli helpompi valita kolme tärkeintä syytä mahdolliseen eroonsa. Fyysinen ja henkinen väkivalta, uskottomuus ja rakkauden puute valittiin selvästi muita syitä useammin mahdollisen oman eron syyksi. Näillä kaikilla asioilla oli ollut merkityksensä eroon motivoivina tekijöinä myös eronneilla, mutta kuitenkin selvästi harvemmin kuin mitä niillä oli merkitystä parisuhteessa eläneiden mielikuvissa. Elävässä elämässä monet eron syyt olivat paljon yleisempiä ja monipuolisempia kuin mielikuvissa. Nämä syyt liittyivät erityisesti parin kommunikaatioon ja erilaiseen vuorovaikutukseen. Niihin liittyvien ongelmien vakavuutta on ollut vaikeata ennakoida silloin, kun on eletty parisuhteessa, jossa nämä asiat ovat ainakin suhteellisesti kunnossa.

Taulukko 22. Nimennyt seuraavat asiat eronsa kolmen tärkeimmän syyn joukkoon tai on sijoittanut ne kolmen tärkeimmän mahdollisen erosyyn joukkoon, %.

Nimennyt seuraavat asiat eronsa kolmen tärkeimmän syyn joukkoon tai on sijoittanut ne kolmen tärkeimmän mahdollisen erosyyn joukkoon	Eronneet		Elävät parisuhteessa	
	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet
Uskottomuus	22	24	46	55
Vaikeudet puhua ja selvittää erimielisyyksiä	19	21	4	6
Itse (tai puoliso) rakastui(s) toiseen henkilöön	20	18	7	17
Parisuhdetta ei hoideta/hoidettu	17	21	2	3
Rakkauden puute	17	17	22	29
Liiallinen alkoholin tai muiden päihteiden käyttö	18	10	27	13
Seksuaaliset ongelmat	13	15	1	4
Erilaiset arvot ja/tai elämäntyylit	14	13	3	3
Henkinen väkivalta	15	7	44	30
Arvostuksen ja kunnioituksen puute	13	9	8	12
Mustasukkaisuus	9	10	1	2
Oma tai puolison vaikea sairaus	7	10	0	0
Läheisyyden puute	6	9	3	7
Oma tai puolison työ tai opiskelu aiheuttaa paljon poissaoloa kotoa	7	6	0	0
Taloudelliset ongelmat	6	7	1	2
Fyysinen väkivalta	11	1	80	55
En saisi/saanut puolisolta tarpeeksi tukea	5	4	2	2
Epätasainen vastuunjako kodin arjen tehtävistä	6	3	1	0
Lapsettomuus	4	5	1	1

Harkintaprosessin jälkeen eron lopulta laukaisseet tekijät tulevat ehkä parhaiten esille niissä vastauksissa, joita eronneet olivat valinneet ensimmäisenä, kun he olivat miettineet eronsa kolmea tärkeintä syytä. Näistä syistä yleisimmät oli päättynyt valitsemaan joka kymmenes nainen ja mies.

Naisilla eron ykkössyytät olivat:

1. Uskottomuus
2. Rakkauden puute
3. Fyysinen väkivalta
4. Päihteiden liiallinen käyttö

Miehillä eron ykkössyytät olivat:

1. Uskottomuus
2. Rakkauden puute
3. Seksuaaliset ongelmat
4. Itse tai puoliso rakastui toiseen henkilöön

Nämä eron syyt olivat siis olleet päällimmäisinä vastaajien mielissä. Vaikka useimmat vastaajat eivät ilmoittaneet näitä tärkeimmiksi syiksi eroonsa, niin niihin kiteytyy silti jotakin olennaista erojen problematiikasta. Ne ovat joka tapauksessa tärkeitä teemoja mietittäessä erojen ennalta ehkäisyä.

Edellisessä tämän aihepiirin Perhebarometrissa (Paajanen, 2003) eron lopulliseksi syiksi todettiin:

- uskottomuus, päihteet
- läheisyyden ja rakkauden puute
- erilaiset elämänarvot ja tavoitteet
- erilleen kasvaminen.

Tärkeimmissä erosyissä oli siis tapahtunut kymmenessä vuodessa pientä siirtymää.

Tämän tutkimuksen tärkeimmillä erosyillä oli hieman yhteyttä siihen, kuinka kauan suhde oli kestänyt ennen päättymistä. Eronneiden naisten vastausten perusteella alle kaksi vuotta kestäneissä suhteissa oli ilmennyt erityisen usein rakkauden puutetta ja uskottomuutta. Miehillä taas lyhyissä suhteissa oli tullut esille poikkeuksellisen paljon puolison mielenterveysongelmia tai sitten jompikumpi oli rakastunut johonkuhun toiseen. Näistä tiedoista välittyy se, että yhteenkuuluvuuden tunteen kehittyminen vaatii aikaa, lisäksi kumppanista voi tulla seurusteluvaiheen jälkeen esille ominaisuuksia, joihin ei ole osattu varautua.

Naisten vastausten perusteella oli yleisin tärkeä erosyy yli viisi vuotta kestäneissä suhteissa edelleen rakkauden puute. Vuosien myötä eron syynä olisivat

yleistyneet henkinen väkivalta ja parisuhteen hoitamattomuus. Miehillä tärkein erosyy oli pidemmissäkin suhteissa uskottomuus ja toiseksi tärkeimpänä syynä oli rakkauden puute. Miehilläkin aiempaa yleisempinä erosyinä olivat pitkissä suhteissa parisuhteen hoitamattomuus ja lisäksi vaikeudet selvittää erimielisyyksiä.

Voisi olettaa, että tärkein erosyy liittyisi siihen mistä asiasta tai asioista parisuhteessa on riideltä toistuvasti ennen eroamista. Tämän tutkimuksen vastausten perusteella tietty ristiriitojen aihe ei kuitenkaan ennustanut kovinkaan hyvin sitä mistä asiasta oli tullut tärkeimmäksi koettu erosyy. Aiemmistä ristiriitojen aiheista riippumatta suhteellisen samat erosyyt toistuivat sekä naisten että miesten vastauksissa. Lisäksi erosyyt jakautuivat kohtuullisen tasaisesti eri syykategorioihin.

Jos parisuhteessa oli riideltä toistuvasti vaikkapa kotitöiden jaosta, puolisoiden välisen keskustelun puutteesta, tai yhteisen ajan määrästä, niin naisten tärkeimmiksi nimeämät erosyyt liittyivät tavallisimmin uskottomuuteen, rakkauden puutteeseen, väkivaltaan ja päihteiden käyttöön. Miehillä tärkeimpiä erosyitä olivat vastaavasti rakkauden puute, uskottomuus, vaikeus selvittää erimielisyyksiä ja seksuaaliset ongelmat. Tähän on huomautettava, että nämä erosyyt kattoivat näissä ristiriitatapauksissa yhdessäkin vain 30 – 45 prosenttia kaikista tärkeimmiksi raportoiduista erosyistä. Tärkeät erosyyt olivat huomattavasti tässä mainittuja monipuolisempia.

Uskottomuus on tärkeimpien erosyiden kärjessä. Silti niissäkin eroon johtaneissa parisuhteissa, joissa oli ollut toistuvia ristiriitoja uskottomuuden vuoksi, vain neljäosa naisista ja kolmasosa miehistä oli nimennyt uskottomuuden eronsa tärkeimmäksi syyksi. Näissäkin parisuhteissa oli siis ollut useimmiten erosyinä joitakin uskottomuutta tärkeämmiksi koettuja ongelmia. Vastaavasti päihteiden käytöstä puolisonsa kanssa toistuvasti riidelleistä naisista vain joka viides oli nimennyt liiallisen päihteiden käytön eronsa tärkeimmäksi syyksi. Eroon päädytään yleensä vasta erilaisten ongelmien kasautuessa.

Koskelan (2012) tutkimuksessa aviollinen uskottomuus ei ollut eron syynä mitenkään keskeinen tai miehiseksi sukupuolittunut asia. Vain yhdessä erossa oli taustalla miehen uskottomuus. Useat tutkimuksen naisista olivat olleet liiton aikana uskottomia, mutta tämä ei ollut saanut miehiä vaatimaan eroa vaan pikemminkin pyrkimään liiton eheyttämiseen. Naisten uskottomuus oli tullut miehille yllätyksenä. Uskottomuuden syynä näytti Koskelan mielestä olleen kyllästyminen rutinoituneeksi koettuun parisuhteeseen ja ”tylsäksi” koettuun puolisoon. Vaimo

oli saattanut löytää värikkäämmän ja elämäntavoiltaan vilkkaamman miehen.

Vaikka miehet toivat naisia useammin seksuaaliset ongelmat esille, myös jotkut naiset kertoivat niistä tarkempia yksityiskohtia. He olisivat halunneet seksiä selvästi useammin ex-kumppaniltaan.

Seksiä oli hirveen vähän siinä suhteessa, sitä oisin varmaan kaivannut enemmän tai oisinkin kaivannut ehottomasti... Siin oli ongelmana se, et miehel oli ennenaikainen siemensyöksy ja sit siit tuli tavallaan ongelma kun mies alko ittekin kokemaan sen niin pahaks ongelmaks jossain vaiheessa ja sit siitä yritettiin puhua ja hän haki siihen ihan lääkkeitkin, ne oli aika kalliita ku yks semmonen pilleri makso 15 euroa. Ja tota, et ei semmosii joka päivä viitti vedellä sitten ja tota, jotenkin siitä tuli varmaan sitten semmonen turhautuminen. Ei se varsinaisesti ollu sellasta riitelyä... se oli aika turhautunut se keskustelu.

(nainen, 27v)

... mikä mua risoo siinä parisuhteessa et meil ei ollu ollut seksii pitkiin aikoihin ja itse asiassa koko suhde, se alkoki sillai et se seksi ei todellakaan ollu se juttu siinä, et se oli itse asiassa tosi huonoo aina ja jotenkin näin.

(Nainen, 29v)

... seksi oli semmonen mikä ei tota et mä oisin halunnut paljon enemmän ku hän ja sit taas hän koki taas kerran et ku hänel oli muutenkin huono itsetunto ni koki sitten et ku hän ei edes tässä asiassa riitä ja et hän ei oo saanu mitään aikaseks. Ni se oli tosi raskasta...

(Nainen, 34v)

Joissakin parisuhteissa ulkopuoliset voivat tehdä aivan eri tulkinnan eron syystä kuin siitä haastateltu henkilö. Puolison peliriippuvuus tuntuisi esimerkiksi hyvin ymmärrettävältä syytä, mutta todellinen syy olikin haastatellun mielestä intohimon puuttuminen suhteesta, jota hän elämyshakuisena puolisona ei jaksanut pitkään kestää.

Et kaikille ku sanoo et miehellä oli peliongelma mikä on ihan totta, ni se on ihan ymmärrettävää miks suhde päätty mut oikeesti syynä oli vaan se, että mä kyllästyin ja niin ku petin useemman kerran ja en jääny ikinä kiinni, enkä mitään et en ollu tarpeeks sitoutunu siihen suhteeseen... mä jotenkin oon niin elämyksenhalunen ja sit se seksi ja sellanen intohimo puuttu siitä suhteesta, vaikka sitä läheisyyttä ja rakkautta olikin niin mä kaipasin tollasia asioita kauheesti... et en mä oikeesti halua sellasta

*tasasta perusarkea missä ollaan onnellisia, vaan et mä oon elämyksen-
hakusempi sillai.*
(Nainen, 27v)

Muutamilla Koskelan (2012) tutkimuksen naisista eron perustana oli uusi suhde. Joillakin heistä oli tiiviit kontaktit perheensä ulkopuolelle, esimerkiksi uskonnollisiin yhteisöihin, jolloin ulkopuoliset henkilöt olivat puuttuneet puolisoiden välisiin suhteisiin ja painostaneet heitä eroamaan. Haastatellut miehet eivät olleet kokeneet tällaista vastaavaa ulkopuolista tukea tai itseensä kohdistunutta painostusta eroon.

Miten ero olisi ollut vältettävissä?

Vastaajille tarjottiin avoimena kysymyksenä mahdollisuutta arvioida, millä tavoin heidän eronsa olisi saattanut olla vältettävissä. Heidän vastauksensa olivat itse asiassa pääosin subjektiivisia sanallisia tulkintoja siitä, mikä syy tai mikä mitkä syyt yhdessä johtivat heidät eroamaan. Näiden vastausten avulla voi saada lisätietoa siitä, mitä ihmisten valinnat eron syitä kartoittaneisiin kysymyksiin käytännössä eräissä tapauksissa tarkoittivat.

Kysymykseen kirjoitti jonkin vastauksen 478 henkilöä eli 35 % kaikista eron kokeneista. Avioeron kokeneet suomen- ja ruotsinkieliset vastaajat kirjoittivat yhtä aktiivisesti kuin avoeron kokeneet. Myöskään miesten tai naisten aktiivisuudessa kirjoittaa kommentteja eron välttämisen mahdollisuuksista ei ollut paljoakaan eroja. Ruotsinkieliset kirjoittivat näistä käsityksistään hieman harvemmin kuin suomenkieliset.

Useimmat vastanneista esittivät eroon johtaneesta prosessista vain yhden selkeän korjausta vaatineen asian. Noin kolmasosa avokysymykseen vastanneista luetteli sen sijaan useampia asioita, joiden olisi täytynyt muuttua. Nämä olivat joskus sangen mutkikkaita asiakokonaisuuksia.

Lähes joka neljäs (104 henkilöä) eron välttämisestä näkemyksensä ilmaissut henkilö mainitsi keinoksi parisuhdeterapian tai ajoissa johonkin ammattiapuun turvautumisen. Moni oli tätä kumppanilleen ehdottanutkin, mutta terapiaan oli joko menty liian myöhään tai sitten kumppani ei ollut tähän ehdotukseen suostunut. Varhaisemman ammattiavun olisi uskottu tai ainakin toivottu estäneen eron. Muutamat olisivat halunneet, että heidän puolisonsa olisi hakeutunut yksin

terapiaan. Useimmiten ihmiset kuitenkin kokivat ongelman ja sen käsittelyn parin yhteiseksi asiaksi. Erityinen parisuhdeterapia näytettiin tuntevan hyvin.

"Pariterapiakäynnit olisivat voineet auttaa. Puoliso ei ollut niihin halukas."

"Ammattiapua olisi pitänyt hakea hyvissä ajoin."

"Ero olisi voitu välttää jos avopuolisoni olisi suostunut terapiaan tai vaikka keskustelemaan asiantuntujan läsnä ollessa jonkun kerran... Ero oli yksin-omaan hänen puoleltaan tuleva."

"Jos olisin lähtenyt parisuhdeterapiaan ja myöntänyt virheeni että kolmas-osapuoli oli kuvioissa mukana."

"Ammattiauttaja, parisuhdeterapeutti, jollakin tavoin seksuaalisen halun korjaantuminen."

"Puolison psykoterapialla voimakkaan mustasukkaisuuden ja alkoholin-käytön vähentämiseksi."

"Parisuhdeterapiassa leimattiin mies ensimmäiseksi narsistiksi ilma tapaa-misia/näkemistä... joka ajoi lopulta eroon."

"Haimme apua, mutta hänen sukulaisensa eivät hyväksyneet enään meitä yhdessä. Olimme salaa ja (se) hajoitti meidät täysin."

Toiseksi yleisemmäksi ratkaisuksi eron välttämiseen tarjottiin avointa keskustelua puolison kanssa mieltä askarruttaneista asioista. Näitä asioita pohdiskeli joka viides avokysymykseen jotakin vastannut henkilö (yhteensä 93 henkilöä). Monet valittivat, että asioista ei oltu tarpeeksi puhuttu. Olisi pitänyt olla enemmän uskallusta ja taitoa puhua rehellisesti myös ristiriidoista. Olisi tarvittu kykyä ja halua tehdä kompromisseja. Olisi tarvittu myös suurempaa ja avoimempaa puhetta omista tunteista ja tarpeista.

"Avioliiton alusta alkaen olisi pitänyt käsitellä enemmän yhteiset pelisäännöt ja puhua asiat halki. Molempien olisi ollut tärkeä tukea toista enemmän niissä asioissa, joissa se toinen kaipasi tukea ja arvostusta."

"Puolisoni olisi pitänyt avautua minulle riittävän ajoissa. Kun hän avautui kaikki oli jo myöhäistä ja hän oli jo päätöksensä tehnyt."

"Jos puolison olisi saanut avautumaan ja keskustelemaan lapsettomuuden aiheuttamista ongelmista parisuhteessa."

"Mies pelkäsi ristiriitoja parisuhteessa, hänen mielestään hyvä parisuhde on ristiriidaton. Ja tällaista hän lähti eron kautta hakemaan."

"Min ex-man borde antagligen också ha varit mindre konflikträdd för att det skulle ha kunnat fungera."

"Jos puoliso olisi myöntänyt edes joskus, että hänessä on jotain vikaa tai että hän oli jossain asiassa väärässä. Ei myöntänyt koskaan mitään eikä koskaan pyytänyt mistään anteeksi."

Kolmanneksi yleisin korjattava asia olisi ollut oma tai kumppanin uskottomuus. Tästä kirjoitti joka seitsemäs avokysymyksen vastaaja (yhteensä 68 henkilöä). Hyvin monet heistä eivät pitäneet uskottomuutta eron välttämättömänä aiheuttajana vaan he olisivat toivoneet, että asia olisi voitu kunnolla käsitellä kumppanin kanssa ja päästä sillä tavoin tästäkin asiasta ylitse. Jotkut syyttivät asiasta kolmatta osapuolta ja sitä, että hän ei päästänyt ex-puolisosta otettaan. Muutamat toivoivat, että toiseen ihastunut tai rakastunut puoliso olisi kuitenkin palannut kotiin ja ero olisi voitu sillä tavoin välttää. Jotkut olivat kyllä melko katkeria kumppanilleen hänen uskottomuutensa takia.

"Ex-puolisoni tapansa mukaan otti uuden miehen kun ei enää ollut onnellinen... Hän on ollut 3 kertaa jo naimisissa. Yritä siinä sitten pelastaa suhde."

"Ero olisi saattanut olla vältettävissä jos suhteemme kolmas osapuoli olisi antanut aikaa miehelleni ajatella rauhassa."

"Jos ex-mieheni ei olisi pettänyt minua eikä henkilö, jonka kanssa minua petti, olisi tullut heti raskaaksi, olisi ero luultavasti ollut vältettävissä sillä hetkellä."

"Ex-mies oli tavannut 1. tyttöystävänsä/ensirakkautensa ja kertoi yhteiselle tuttavallemme eromme jälkeen kuinka hänen elämänsä oli muuttunut täysin yhden viikonlopun aikana --> erittäin nopea ero."

"Lopettaa vieraissa miehissä hyppääminen. Valehtelu ainainen. Meni luottamus."

"Ex-mieheni oli narsistinen pettäjä. Jäi kerran pettämisestä kiinni ennen 2005 avioliittoa. Lupasi parantaa tapansa, avioiduinme ja 2 vuotta myöhemmin hän esitteli uuden tulevan vaimonsa."

"Jos pettäminen olisi loppunut ja (olisin) saanut TÄYDEN varmuuden siihen että minä ja lapsemme ovat hänelle tärkeimpiä maailmassa."

"Om partnern skulle vara trogen och varit mera med barnen och hjälpt till med hushållsarbeten."

Jokunen vastaaja kirjoitti siitä, että hän itse olisi voinut käyttää parisuhteen aikana päihteitä vähemmän. Enimmäkseen ihmiset kirjoittivat siitä, että parisuhteen jatkumisen olisi voinut pelastaa se, jos kumppani ei olisi ollut niin päihderiippuvainen. Tästä aiheesta kirjoitti 60 henkilöä. Kumppanin olisi toivottu hakeutuvan hoitoon tai ottavan vakavasti puolison toiveet alkoholin käytön vähentämisestä.

Alkoholin käytöstä koitui myös aggressiivista ja väkivaltaista käytöstä sekä mustasukkaisuutta ja taloudellisia ongelmia. Juomisensa takia puoliso ei ollut tarpeeksi kotona eikä vastannut riittävästi yhteisistä asioista. Hyvin monet olivat kokeneet mahdottomaksi jatkaa yhteiselämää alkoholistin puolisona.

"Jos avopuoliso olisi todella panostanut raitistumiseen ja ruvennut hakemaan ongelmaansa apua... Sen myötä olisin mahdollisesti halunnut vielä yrittää yhdessä, joskin annoin ennen lopullista eroa miehelle useita mahdollisuuksia uuteen yritykseen. Aluksi näytti ihan lupaavalta, sitten mies ratkesi taas juomaan..... ja helvetti alkoi taas alusta, todella raskasta!"

"Ero olisi mahdollisesti ollut vältettävissä, jos ex-puolisoni olisi suostunut hakemaan apua alkoholismiinsa ja väkivaltaisuuteensa. Tähän hänellä ei kuitenkaan ollut halua tai voimia."

"Jos puolisoni olisi hakenut liialliseen alkoholinkäytön takia ammattiauttajalle tai/ja minä olisin jaksanut uskoa muutokseen. Kunnioitus puolisoa kohtaan väheni, samoin rakkauden tunteet."

"Jos ex-mieheni olisi lopettanut päihteiden käytön, koska itse olen entinen käyttäjä en voinut antaa hänen viedä minua mukanaan kun olen ÄITI!"

"Mieheni olisi jättänyt täysin päihteet, hankkiutunut hoitoon saadakseen apua mustasukkaisuuteen ja omistushaluun joka sai jo kammottavat mittasuhteet."

"Jos puoliso olisi sitoutunut pitkäkestoiseen päihdekuntoutukseen laitoksissa ja sen jälkeen sitoutunut täysin päihteettömään elämäntapaan."

Noin kymmenesosa vastanneista uskoi, että eron olisi voinut välttää panostamalla enemmän parisuhteeseen ja perhe-elämään. Yhtä monet näkivät ratkaisuksi sen, että olisi järjestetty enemmän yhteistä kahdenkeskistä aikaa.

"Molempien olisi pitänyt panostaa enemmän suhteeseen, eikä pitää itsestään selvänä."

"Om vi skulle ha valt att satsa på varandra och försökt hitta tillbaka till varandra, skulle det kanske funkat. OM DET FUNNITS INTRESSE ATT FÖRSÖKA. Men detta intresse saknades, vilket gjorde det omöjligt."

"Ex-puoliso olisi halutessaan voinut panostaa liittoomme huomattavasti enemmän. Avata keskusteluyhteys tunnelmistaan ja tunteistaan."

"Yhteiselle tielle olisi ex-puolisonkin pitänyt laittaa 100% aikansa, eikä elää yhteistä aikaamme vanhempiensa kanssa. Napanuoran olisi pitänyt olla jo ajat sitten katkaistu."

"Yhteiseen aikaan ja tekemiseen panostaminen. Nyt molemmat elivät liikaa omia erillisiä elämiään ja esimerkiksi yhteisiä harrastuksia ja aktiviteetteja ei ollut paljoa."

Parisuhteeseen panostamisella tarkoitettiin parisuhteen hoitamista, kunnollista sitoutumista siihen ja vastuun ottamista parisuhteesta. Se tarkoitti myös panostamista yhteisten asioiden ja tulevaisuuden suunnitteluun. Ero olisi voitu välttää, jos tähän kaikkeen olisi löytynyt enemmän tahtoa.

"Jos mies olisi aikaisemmin kertonut minun työskentelevän liikaa yhteisen tulevaisuutemme hyväksi. Olisin voinut helposti hidastaa tahtia..."

"Jos olisin suostunut elämään hänen luomiensa sääntöjen ja odotusten mukaan niin liitto olisi kestänyt. Halusin kuitenkin omaa vapauttakin. Sitä en olisi kyseisessä liitossa eläessäni saanut."

"Mies olisi asennoitunut minuun positiivisesti ja eikä antanut vanhempiensa sotkea välejämmä."

"Taloudellisen tilanteen paraneminen ja yhteisten sääntöjen löytyminen rahankäyttöön olisi luultavasti vaikuttanut parisuhteeseen myönteisesti."

Muutamissa tapauksissa ongelmana oli se, että puoliso oli työn vuoksi pidempiä jaksoja toisella paikkakunnalla tai jopa toisessa maassa. Tämä johti sellaiseen vieraantumiseen puolisoista, jota oli vaikeaa – ellei jopa mahdotonta – korjata. Näissä tilanteissa saatettiin hakea kompensoivaa läheisyyttä uskottomuuden avulla.

"Mikäli en itse olisi ryhtynyt päätoimiseksi yrittäjäksi ja mikäli ex-vaimoni ei olisi muuttanut ulkopaikkakunnalle (250 km päähän) opiskelemaan, olisi elämämme avioliitossa, saattanut olla tasapainoisempaa ja meillä olisi saattanut olla aihetta realistisempaan, yhteiseen, tulevaisuuden suunnitteluun."

"Enemmän aikaa toiselta koko perheelle. Työ vei paljon ja rasitti miestäni. Myös miehen omat harrastukset olivat erittäin aktiivisia, enkä vaimona jaksanut yksin hoitaa kaikkea jatkuvasti."

"Mies vieraantui arjesta myös matkatöissään ulkomailla. Jos ei olisi ollut pois kotoa kuukausia, joskus jopa vuoden, olisi varmasti viihtynyt paremmin perheessä."

"Jos en olisi muutellut työnperässä, eroa ei ehkä olisi tullut."

"Jos hän olisi pystynyt arvostamaan minua enemmän kuin työtään, suhteemme olisi saattanut jatkua."

Edellä mainittujen yleisimpien korjattavien asioiden lisäksi oli joukko muita, jotka olivat olleet tärkeitä tekijöitä eroprosessissa. Vastaajista 30 nimesi lasten hankintaan tai lasten kanssa elämiseen liittyvät ongelmat keskeisiksi eron syiksi. Monen eron taustalla oli se, että puolisoista toinen halusi lasta mutta toinen ei. Muutama liitto oli kaatunut yhteisiin lapsettomuusongelmiin. Joku olisi jättänyt lapsensa hankkimatta (vahinkoraskaus), jos olisi sen avulla voinut pelastaa liittonsa. Pikkulasten jatkuva sairastelu oli ollut liian raskas asia kestää muutamassa liitossa. Myös puolison lapset aiemmasta liitosta olivat olleet joillekin liian haasteellisia.

"Ex-mieheni ei halunnut kanssani lapsia, minä halusin."

"Ratkaisemalla ongelma lasten saannista, minä halusin, hän ei. Johti myöhemmin seksin loppumiseen."

"Itselläni lapsi edellisestä suhteesta. Lapsesta tuli jossain vaiheessa erimielisyyksiä. Tuntui kuin olisi ollut piikki miehen lihassa."

"Jos emme olisi hankkineet yhteistä lasta olisi ero saattanut olla vältettävissä mutta hiukan epäilen."

"Sovittelemattomissa olevat erimielisyydet lasten hankkimisen suhteen olivat tosi ongelmalliset."

"Nuorin lapsemme on pitkäaikaissairas. Olisin kaivannut esim. sosiaalipuolen apua arjessa jaksamiseen. Hainkin, mutta en saanut."

"Yhteistä keskustelua kuolleen lapsen synnyttämisestä. Selvitys mistä 2 keskenmenoa johtui! Vielä 3. yritys lapsen(yhteisen) saamiseksi."

"... ganska stora bekymmer med hans barns mor som inte tog hand om barnen med den påföljden att de bara bodde hos oss. Det blev väldigt tungt..."

"Mies olisi sitoutunut pariterapiaan, ja ryhtynyt käsittelemään sitä, mikä vauvan (erittäin ja odotetun) tulossa alkoi ahdistamaan. Hänen olisi pitänyt lopettaa uusi suhde (alkoi vauvan ollessa 7 vko:n ikäinen) ja panostaa täysillä meihin."

"Kerran väsyneenä puoliso sanoi: "Luulen että meidän lapset olivat tässä" (= ei enää enempää lapsia yhden lisäksi). Siihen minä: "Voit päättää asiasta omalta osaltasi, et minun- minä voin hankkia niitä jonkun muun kanssa". Näin yllättävästi ja nopeasti tilanne kulminoitui. Pian kirjoitimme yhdessä 1. hakemuksen erosta..."

Viitisenkymmentä vastaajaa nimesi eron ratkaisevaksi tekijäksi puolison luonteenpiirteet. Muutama mainitsi myös omat heikkoutensa. Jotkut olivat kokeneet puolisosssa tapahtuneen kielteisen kehityksen seurusteluvaiheen jälkeen tai jopa jonkin luonnevian ilmaantumisen. Puoliso koettiin esimerkiksi narsistisena, manipuloivana, kahlitsevana ja jatkuvasti pahantuulisena.

Vakavia ongelmia olivat toisen turha ja jopa sairaalloinen mustasukkaisuus ja aggressiivisuus sekä väkivaltaisuus. Tämä saattoi ilmetä puolison ja lasten hakamisena tai pahoinpitelynä. Yksi oli kokenut tappouhkauksen. Osaan näistä ongelmista yhdistyi alkoholismi. Puolisolta olisi kaivattu henkistä kasvamista ja kärsivällisyyttä ja usein myös hoitoon hakeutumista. Moni kaipasi myös arvostelun ja vähättelyn sijasta arvostusta kumppaniltaan.

"Ns. seurustelu-aika oli ihanaa, mutta mies muuttui melko nopeasti yhteen muuton jälkeen hirviöksi. Minun olisi pitänyt uskoa sukulaisiani ja olla muuttamatta yhteen."

"Ainainen kiroilu, pahantuulisuus ja tyytymättömyys kaikkeen on todella rasittavaa."

"Jos hän olisi kohdellut minua yhtä hyvin kuin ensimmäisenä vuotena ja ennen kun tulin raskaaksi (vauva oli suunniteltu asia)... myös hänen vaimoa alistava isänsä sekaantuminen meidän suhteeseen vaikutti negatiivisesti."

"Sinänsä narsistinen persoonallisuushäiriöinen on mitä on, olisin kiertänyt kaukaa jos olisin tiennyt millaista helvetillistä elämäni tuli olemaan. Näytti vasta todellisen minänsä kun tulin raskaaksi."

"Olisin halunnut selityksen aggressiiviselle ja ailahtelevalla käytökselle. Tällaista käytöstä ei ollut ennen suhteen aloittamista, päinvastoin."

"Minulle ei sallittu "omaa elämää", mieheni oli liian mustasukkainen."

"Jos puoliso olisi ymmärtänyt mustasukkaisuutensa turhaksi eikä olisi ollut niin kontrolloiva. Olisi hakenut esim. ammattiapua asiaan."

"Jos avomieheni olisi myöntänyt itselleen olevansa sairaalloisen mustasukkainen ja päättänyt tehdä asialle jotain ja toteuttanut päätöksensä. Mies käytti myös liikaa alkoholia, muttei ollut itse asiasta huolestunut. Hänellä oli muutenkin huonot elämäntavat."

"Ehkä jos ex-puolison mielenterveysongelmat olisi saatu jotenkin hallintaan. Sairaalloinen mustasukkaisuus ja tappouhkaukset olivat liikaa minulle."

"Jos ex-mieheni ei olisi jatkuvasti hakannut mua ja lasta päivittäin ja muutenkin osallistunut perheen ylläpitoon ja siitä huolehtimiseen ja huolehtinut raha-asioista myös eikä aina vienyt niitä ja jättänyt mua ja lasta ilman rahaa vaan, että hän sai huumeita."

"Jos heti suhteen alussa olisimme hakenneet miehen väkivaltaisuuteen apua ja olisin kertonut perheelle ja ystäville, koska se olisi tuonut sosiaalista painetta miehelle muuttaa käytöstään."

Parisenkymmentä vastaajaa toi esille keskeisenä asiana heidän seksuaalisuhteeseensa liittyneet ongelmat. Seksiä ja intiimiä läheisyyttä oli ollut liian vähän. Puolisolla saattoi olla seksuaaliongelmia, jotka olisivat edellyttäneet seksuaalite-

rapiaan menemistä. Tilanteeseen parannusta kaivannut ei voinut kokea itseään haluttavaksi kumppaninsa silmissä. Monet eivät halunneet jatkaa tällä tavalla epätyytyttävää elämää. Yksi valitti, että kumppani oli lihonut niin rajusti, että häntä ei voinut enää haluta.

"Erotiikan puutteeseen ja yhteisen ajan puutteeseen olisi voitu miettiä pitkän tähtäimen ratkaisua."

"Miehen olisi pitänyt haluta minua. Kyllä olisin tehnyt kotityöt, lumityöt, lasten hoidon kunhan hän olisi vain halunnut minua. On vaikea saada aina pakkeja puolisolta."

"Sairastuin VULVODYNIAAN 2005 ja se vähensi ja heikensi seksuaalista kanssakäymistä, joten voi olla ettei mies halunnut enää lähelleni kun en ollut kunnossa. [...] en omia halujani menettänyt ja olin terveempi siinä vaiheessa kun mies löysi toisen naisen."

Muita useasti esille nostettua ratkaisuehdotuksia ja eroon liittyneitä ongelmia olivat liian kiireinen ja hätiköity päätös erosta, puolison sukulaisten sotkeutuminen liiaksi parisuhteen elämään, kumppanin turha pelästyminen omasta sairaudesta, yksipuolinen vastuu kotitöistä, kumppanin huono huolenpito yhteisistä raha-asioista ja liian nuorena ja kokemattomana liittoon kiirehtiminen. Muutama katsoi vain tehneensä alun perin väärän kumppani-valinnan. Muutamat kirjoittivat, että eivät halunneet elää rakkaudettomassa suhteessa.

"Ex-puolisoni oli myöhemmin kertomansa mukaan epävarma halustaan mennä naimisiin, mutta meni kuitenkin. Itse en tästä epävarmuudesta tuolloin tiennyt."

"Ehkä olisi kannattanut miettiä ennen kuin päätti lähte, ees vähän pidemmälle ku päivän päähän."

"Avoliittoon astuessa on jätettävä vanhemmat taka-alalle ja eletävä omaa elämää puolison kanssa. Jos näin olisi ollut avioliittomme olisi onnistunut."

"Ekonomin var mycket dålig, vi hade att ADHD barn och fick ingen avlastning eller stöd. Det blev för tungt för oss. Bättre ekonomisk hjälp och avlastning hade gett oss chans att reparera och bibehålla en relation."

"Olimme kaksi liian nuorta ja liian epätsekästä aikuisen alkua. Puolisoni oli ehkä kypsempi ja valmiimpi sitoutumaan kuin minä. Emme alun perinkään olleet oikeat ihmiset toisillemme..."

"Hän oli mielestäni laiska vetelys. Tuntui että elämän rekkaa veti vain yksi tyyppi... Ja vaikka hän olisikin muuttunut täksi täydelliseksi ihmiseksi jonkalaisen kanssa pystyisin olemaan onnellinen, niin en enää olisi halunnut yrittää, vihasin häntä niin. Eli on siis maailman paras asia, että tämä ero tuli. Pääsin pois piinasta!"

Noin parisenkymmentä mainitsi isoksi ongelmaksi eronsa kannalta puolison tai omat mielenterveysongelmat. Monella oli ollut vakavampaa masennusta, yhdellä raskautensa jälkeen. Lääkkeiden sivuvaikutuksista oli koitunut parisuhdeongelmia. Yksi oli yrittänyt itsemurhaa.

"Puolisoni olisi pitänyt olla enemmän tukenani kun minulle tuli masennus ja alkoholiongelma. Hän ei ymmärtänyt minua, eikä miettinyt miksi olin siinä tilanteessa."

"Jos esim. olisin ymmärtänyt sairastavani vaikeaa masennusta ja olisin saanut siihen apua, ja sen kautta olisin päässyt purkamaan vaikeaa tilannetta ja löytänyt uuden sitoutumisen suhteeseemme."

"Trolig förlossningsdepression efter vårt barn fötts. Detta förstod inte jag eller omgivningen före långt senare, trots att jag mådde dåligt under en längre tid. Hade jag/vi förstått det och fått hjälp, hade det eventuellt kunnat undvikas."

Monet uskoivat, että aika olisi voinut parantaa heidän suhteensa haavat. Ero oli tehty liian hätäisesti. Jotkut näkivät ratkaisuksi tilapäisen eron, jonka jälkeen olisi palattu yhteen. Kaksi henkilöä toivoi, että kumppani olisi estänyt heidän poismuuttonsa.

"Olin toki voinut jatkaa myös, vain päättämällä, pyytämällä anteeksi ja todella yrittämällä - asiat eivät olleet niin pahassa jamassa."

"Puoliso olisi voinut estää minua ja poikaa muuttamasta pois yhteisestä kodista, mutta halusi näköjään vain päästä meistä eroon."

Joskus eron syy on jäänyt sen toiselle osapuolelle täydelliseksi mysteeriksi.

"Puolisoni "hävisi": hän ei tullut enää kotiin eikä suostunut keskustelemaan eroaikeistaan... En tiedä oliko hänellä uusi suhde tms. Hän vain häipyi ja sain käräjäoikeudesta eropaperin."

Vaikka erosta useammin syytetään puolisoa kuin itseä, ihmiset aika usein katsovat, että he olisivat voineet estää eron yhteistyössä kumppaninsa kanssa. Tavallisimmat ratkaisut olisivat puhua ja selvittää yhdessä avoimesti keskinäisiä ristiriitoja tai sitten lähteä yhdessä selvittämään niitä parisuhdeterapiaan. Asioiden selvittely ja ratkaiseminen yhdessä on siis usein nähty vahvana ja todellisena vaihtoehtona erolle. Tätä olisi ainakin oltu valmiita yrittämään.

Yhdessä olisi haluttu löytää keinoja lisätä yhteistä aikaa ja panostaa yhdessä aiempaa enemmän parisuhteeseen ja kotiin. Tässä oli paljolti kyse motivaation löytämisestä siihen, että olisi kylliksi innostuttu hoitamaan suhdetta, ottamaan siitä enemmän vastuuta ja osallistumaan enemmän yhteisen tulevaisuuden suunnitteluun. Suhteen hoitaminen sisälsi myös sen intiimin kanssakäymisen aktivoinnin. Aika usein ihmiset kokivat, että heidän kumppanillaan oli ollut tähän ennen eroa vähemmän motivaatiota kuin mitä heillä itsellään olisi ollut. Monilla iso kynnyskysymys suhteen jatkamiseen oli kovin erilainen motivaatio lasten hankintaan ja niiden hoitoon.

Kumppanin vastuulle on mielletty kuuluneen varsinkin suostuminen hoitamaan päihdeongelmansa siten että yhteiselämän jatkaminen olisi ollut mahdollista. Monet puoliset olivat yrittäneet painostaa kumppaniaan tähän, mutta huonoin tuloksin. Sangen usein kumppanin vastuulle oli mielletty myös uskottomuus, vaikka sen syytä ymmärrettiinkin. Aika monet olisivat olleet valmiit jatkamaan suhdettaan uskottomuuden jälkeen, jos he olisivat voineet luottaa siihen, että se ei enää toistuisi.

Kumppanin vastuulle jätettiin myös hänen hankala persoonallisuutensa, mielenterveysongelmansa, mustasukkaisuutensa ja väkivaltaisuutensa. Nämä olivat päihdeongelman kaltaisiksi miellettyjä henkilökohtaisia ongelmia, joihin kumppanin itsensä olisi pitänyt löytää hoitokeino. Ne olivat monessa tapauksessa käytännössäkin päällekkäisiä ongelmia päihdeongelman kanssa. Koska monet näistä ongelmista ilmenivät vasta vähitellen yhteiselämän myötä, ihmiset ajattelivat, että puoliso olisi voinut halutessaan palata seurusteluvaiheen käyttäytymiseen, joka oli koettu myönteiseksi. Tällöin eroon johtaneet syyt olisivat poistuneet.

Avun hakeminen ammattiauttajalta

Kun parisuhteen ongelmat kasautuvat, monet hakevat apua ammattiauttajalta. Maksimaisen (2010) mukaan nykykulttuurissa parisuhde nähdään suorastaan terapeuttien periaatteiden mukaan rakentuvaksi. Tähän sisältyy oletus siitä, että parisuhde on vaikea ja monimutkainen, ja sen onnistuminen edellyttää puolisoilta hyvää vuorovaikutusta ja monenlaista parisuhteen hoitoa. Jos tämä ei tunnu onnistuvan, suhteen dynamiikalle haetaan ulkopuolista apua.

Ammattiauttajien palveluiden käytöstä kysyttiin tutkimuslomakkeessa sekä parisuhteessa eläviltä, että siitä eronneilta. Parisuhteessa eläviltä kysyttiin, olivatko he saaneet ammattiauttajilta mielestään riittävää henkistä tukea ja avoimena kysymyksenä tiedusteltiin, keneltä ammattiauttajalta he olivat tätä apua hakenneet.

Eri ammattiauttajista oli vastaajille annettu vihjeenä terveydenhoitaja, sosiaalityöntekijä, avioliittoleiri, parisuhdeterapeutti ja seurakunnan työntekijä (nämä vihjeet olivat samat kuin vuonna 2003). Mainitut ammattinimikkeet ovat varmasti jossakin määrin johdatelleet vastaajia heidän kirjoittaessaan tietojaan tähän avoimeen kysymykseen.

Tutkimuksen kaikista vastaajista 769 eli joka neljäs oli kirjoittanut yhden tai useamman ammattiauttajan nimikkeen tai sitten ammattiauttajan työnantajatahon nimen, josta he olivat tukea tai apua hakenneet.

Lähes kaikki, jotka olivat antaneet arvion siitä, kuinka riittävästi he olivat saaneet tukea tai apua ammattiauttajilta, olivat kertoneet, mistä tai keneltä he olivat sitä hakenneet. Avioeronneista kertoi ammattiauttajan avusta kertoi jotakin reilut 40 prosenttia ja avoeronneista noin 30 prosenttia. Avun hakeminen oli siis ollut eronneilla sangen yleistä. Vajaa kolmisenkymmentä prosenttia eronneista oli pitänyt eroon päättyneen suhteensa aikana saamaansa ammattiauttajan apua riittävänä ja noin puolet vähintäänkin lähes riittävänä.

Avioliitossa tai avoliitossa (joista kaksi kolmasosaa oli ehtinyt sittemmin avioitua) elävistä vajaa viidesosa oli hakenut ammattiauttajalta tukea ja apua nykyisen parisuhteensa aikana. Sitä oli haettu yhtä usein avioliitoissa ja avoliitoissa. Parisuhteessa eläneet olivat olleet yhtä tyytyväisiä tai tyytymättömiä saamiinsa palveluihin kuin eronneetkin.

Ihmisten avovastauksista ei muodostu johdonmukaista kuvaa siksi, että he ovat kirjanneet sekä ammattinimikkeitä että ammattiauttajien työnantajia (instituutioita), joilta he olivat hakenneet apua. Monet olivat merkinneet näiden

yhdistelmiä. Useat olivat kirjoittaneet myös useamman kuin yhden käyttämänsä avunlähteen.

Selvästi käytetyin ja suosituin ammattiryhmä oli parisuhdeterapeutti. Se mainittiin avokysymyksen vastauksissa yhteensä 185 kertaa. Tämän lisäksi vielä suuri osa kirkon perheasiainkeskusten käyttäjistä kertoi tavanneensa niissä palveluissa parisuhdeterapeutin. Tähän verrattuna perheterapeutit saivat kovin vähän mainintoja. Vaikuttaa siltä, että ihmiset eivät tunne kovin hyvin ammattiauttajien varsinaista ammattinimikettä vaan he nimeävät heille ammattinimikkeitä osin omasta avuntarpeestaan käsin. Kun kyse on parisuhdeongelmiin liittyvän terapian ja neuvonnan tarpeesta, ammattiauttaja koetaan pääsääntöisesti parisuhdeterapeutiksi.

Kirkon perheasiainkeskukset ovat jo pitkään tarjonneet perheterapiaa ja parisuhteisiin liittyvää terapiaa ja neuvontaa. Näiden palveluiden käyttö mainittiin tässäkin kyselyssä pitkälti toistasataa kertaa. Parisuhdeterapeuttien lisäksi perheasiainkeskuksissa mainittiin parisuhdeneuvojat, perheterapeutit ja -neuvojat, psykologit, seksuaaliterapeutit, papit, diakonit ja kirkon työntekijät. Lisäksi muutaman maininnan saaneet avioliittoleirit ovat myös kirkon toimintaa. Kirkon parisuhdepalveluille on ollut edelleen paljon kysyntää.

Paljon oli käytetty myös erilaisia julkisia palveluita. Monet olivat saaneet parisuhdeongelmiinsa apua perheneuvoloiden ja neuvoloiden kautta, joista heitä oli usein ohjattu psykologien ja terveydenhoitajien vastaanotoille. Kunnallisen perheneuvonnan kautta oli saatu parisuhdeterapiaa ja psykologien, psykoterapeuttien ja terveydenhoitajien palveluita. Julkisen terveydenhuollon välityksellä monet olivat tavanneet psykiatriaan erikoistuneita sairaanhoitajia ja myös psykiatreja. Useasti avunsaanti oli ohjautunut kriisikeskusten, mielenterveystoimistojen ja sosiaalityöntekijöiden välityksellä. Palveluiden saatavuuteen oli ollut tarjolla monenlaisia väyliä.

Monet ovat käyttäneet parisuhdeongelmissaan myös yksityisiä palveluita tai järjestöjen apua. Työterveys ja sen psykologit olivat olleet yksi vaihtoehto. Monet olivat ottaneet yhteyttä yksityisiin parisuhdeterapeutteihin, psykoterapeutteihin, psykologeihin, psykiatreihin tai seksuaaliterapeutteihin. Väestöliittokin oli vahvistanut jalansijaansa näiden palveluiden tarjoajana. Vuoden 2003 Perhebarometriin verrattuna parisuhdepalveluita oli ollut viime vuosina kokonaisuutena arvioiden tarjolla merkittävästi aiempaa monipuolisemmin.

Vastaajien avokysymyksessä mainitsevat ammattiauttajat ja eri tahot:

Parisuhdeterapeutti	185
Seurakunnan perheasiain keskus	124
– seurakunnan työntekijä, seurakunnan parisuhde- tai perheterapeutti	
Psykologi	110
– usein kunnallisten palveluiden kautta	
Psykiatrinen sairaanhoitaja, terveydenhoitaja	69
Perheneuvola, neuvola	67
Psykoterapeutti	51
Sosiaalityöntekijä	38
Psykiatri, lääkäri	38
Kunnallinen perheneuvonta	35
– parisuhdeterapia	
Työterveys, työpsykologi	33
Kriisikeskus	19
Folkhälsan	14
Väestöliitto	14
Mielenterveystoimisto	13
Seksuaaliterapeutti	11
Perheterapeutti	9
Avoliittoleiri	9
Depressiohoitaja	8
Muut	8
A-klinikka	4
Diakoni	4
Yhteensä	863

Mihin parisuhdeongelmiin oli haettu apua ammattiauttajalta?

Tutkimuksen kaikista vastaajista yhteensä 717 eli reilu viidesosa kirjoitti avokysymyksessä, millaisiin parisuhdeongelmiin he olivat hakeneet apua ammattiauttajalta. Tähän kysymykseen vastasi neljä viidesosaa kaikista heistä, jotka vastasivat

kyselyssä hakeneensa joskus ammattiauttajalta apua. Tähän vastaajien osuuteen sisältyvät hekin, jotka kokivat jääneensä kokonaan vaille toivomaansa apua. Jos huomioidaan erityisesti heidät, jotka tunsivat saaneensa ammattiauttajalta ainakin jotakin apua, parisuhdeongelmiensa tarkemmasta laadusta kirjoittivat avokysymyksessä lähes kaikki.

Eron kokeneet olivat odotetusti kirjoittaneet ammattiauttajien palveluiden käytöstä paljon useammin kuin parisuhteessa elävät. Heidän kirjaamansa ammattiavun hakemisen syyt kattoivat noin 70 prosenttia kaikista tämän aineiston ammattiavun hakemisen syistä. Kaikista avioeron kokeneista noin 40 prosenttia kertoi, mihin parisuhdeongelmaan hän tai pari oli hakenut apua. Avoeron kokeneilla tämä osuus oli vajaa 30 prosenttia. Nämä luvut tarkoittavat sitä, että lähes kaikki näihin ryhmiin kuuluneet olivat kirjoittaneet, mihin parisuhdeongelmiin he olivat hakeneet apua. Avio- ja avoliitoissa eläneistä reilu kymmenesosa kertoi, millaisiin parisuhdeongelmiin he olivat hakeneet apua nykyisen suhteensa aikana.

Noin puolet tämän tutkimuksen vastaajista oli eronnut avio- tai avopuolisostaan. Oli siten hyvin odotettua, että juuri erilaisiin eron uhkaan liittyviin asioihin, eron syiden ymmärtämiseen tai erosta ja siihen liittyvästä ahdistuksesta toipumiseen oli haettu erilaista tukea ja apua joltakin ammattiauttajalta. Selvä enemmistö eroon liittyvistä ammattiauttajien palveluiden käyttäjistä oli vastaajia, jotka olivat eronneet parisuhteesta. Heille eroon liittyvien asioiden käsittely oli ajankohtaista, ja he myös kohtasivat vakavimmat ongelmat ja kriisit parisuhteessaan.

Uhkaavan eron yhteydessä oli usein käsitelty puolisoon kohdistuvia pettymyksen tunteita. Ero ja sen mahdollinen uhka ahdisti ja stressasi ihmisiä monin tavoin. Monet puhuivat eroahdistuksesta ja eroon liittyvästä masennuksesta. He olivat halunneet vielä pelastaa suhteensa ja olivat toivoneet apua suhteen jatkamiseen. Toisaalta tukea oli toivottu myös uskallukseen erota, oman eropäätöksen selvittelyyn kumppanille tai sitten yhteisymmärryksen saavuttamiseen eron toteuttamisesta.

Ammattiauttajalta oli kaivattu tukea myös eron selvittelyyn ja siitä toipumiseen. Aika usein eron toteutuksen aikoihin tai sen jälkeen oli haettu yhteistä ymmärrystä sille, miksi ero tapahtui. Joskus oli haettu tukea sille, kuinka käyttäytyä jatkossa ex-kumppanin kanssa ja miten entiset puoliset voisivat ymmärtää toisiaan. Läheskään kaikkea tähän prosessiin liittyvää ongelmien ja asioiden käsittelyä ei oltu nimetty avokysymyksen vastauksissa suoraan eroon liittyviksi vaan näitä asioita oli prosessoitu ammattiauttajien kanssa muiden parisuhdeongelmien yhteydessä.

Monien ihmisten oli vaikea nimetä täsmällistä syytä ammattiauttajien tuen tarpeelleen. He kirjoittivat yleisistä tai kaikista parisuhdeongelmista tai sitten perhe- ja parisuhdeneuvonnan tarpeestaan. Monet ajattelivat, että suhde ei vain toiminut, eivätkä he tienneet mitä tilanteen muuttamiseksi voisi tai tulisi tehdä. Ihmiset olivat kaivanneet ammattiauttajan tukea yhdessä jaksamiseen ja yhdessä pysymiseen sekä suhteen elvyttämiseen paremmin toimivaksi. Monet olivat toivoneet myös välineitä toinen toisensa ymmärtämiseen. Ammattiauttajan oli toivottu löytävän tilanteelle tuoreen tulkinnan ja tarjoavan työvälineitä suhteen toimivuuden parantamiseen.

Parisuhteen konkreettisista ongelmista oli ammattiauttajilta haettu tukea ja apua yleisimmin puolison tai omaan uskottomuuteen ja erilaisiin ongelmiin parin välisessä kommunikaatiossa ja dynamiikassa. Vastaajien joukossa on myös täydelliseen keskinäiseen puhumattomuuteen ajautuneita pareja. Uskottomuuden ja kommunikaatio-ongelmien edessä monet parit olivat neuvottomia ja hakivat niihin apua toiveena pelastaa suhteensa, tai sitten he halusivat parantaa sen laatua. Suhde ei korjaudu mitenkään, jos kommunikaatio ei onnistu ja uskottomuus aiheuttaa niin suuren haavan ja epäluottamuksen, että siitä on vaikeata päästä ylitse. Ammattiauttaja voi rakentaa näissä ongelmassa siltaa parin osapuolten välille.

Seuraavaksi useimmin apua oli haettu seksuaalisen haluttomuuden ja muiden seksuaaliongelmien sekä parin kriisien ja erilaisten ristiriitojen ratkomiseen. Saattaa tuntua yllättävältä, että parit hakeutuvat seksuaaliongelmiansa vuoksi ammattiauttajille yhtä usein kuin selvittelemään erilaisia keskinäisiä ristiriitojaan. Tämä kertoo paitsi seksuaaliongelmien yleisyydestä ja merkityksestä, myös niiden ratkaisemisen vaikeudesta omin voimin. Monien on edelleen vaikea puhua edes puolisolleen seksuaaliasioistaan ja ymmärtää seksuaaliongelmien taustalla olevia tekijöitä. Ristiriitojen ja riitelyn kanssa ihmiset ovat tottuneet tulemaan paremmin toimeen ja hyväksymään ne osaksi tavallista parisuhdetta. Niitä ratkotaan arkipäivässä jatkuvasti myös omin voimin.

Päihdeongelmat ja psyykkinen ja fyysinen väkivalta kulkevat usein rintarinnan. Niiden ratkomiseen tarvitaan useasti pätevää ulkopuolista apua. Nämä ongelmat ovat monien erojen taustalla tai niiden lopullisina laukaisevina tekijöinä. Ne koettelevat suuresti parin välistä rakkautta ja uskoa yhteiseen tulevaisuuteen. Usein näiden vaikeuksien käsipuolella kulkee myös mustasukkaisuus, joka voi aktivoitua erityisesti päihtyneenä oltaessa. Mustasukkaisuus kytkeytyy luonnollisesti myös kuviteltuun tai ilmi tulleetseen uskottomuuteen.

Mielenterveyteen ja psyykkisiin paineisiin liittyvät asiat ovat enemmän yksi-

lön ongelmia, mutta ne vaikuttavat monin tavoin myös suhteeseen, ja suhde voi niitä myös ylläpitää. Näitä ongelmia ihmiset käsittelivät useasti samaan aikaan yksilöterapiassa.

Lasten hankintaan ja kasvattamisen ja hoitoon liittyvät käynnit ammattiauttajilla eivät ole hyvin yleisiä, mutta ne voivat olla hyvin ratkaisevia suhteen jatkumisen kannalta. Erimielisyydet näissä asioissa ovat usein hyvin periaatteellisia ja erittäin vaikeasti sovitettavissa.

Parisuhteen jokapäiväiseen elämään sisältyy erilaisia käytännöllisiä ongelmia, jotka aiheuttavat tyytymättömyyttä ja riitoja. Ihmiset kaikesta päätellen uskovat pystyvänsä ratkomaan ne ilman ammattiauttajien tukea ja apua, sillä niin harvoin ne oli mainittu avun tarpeen syiksi. Näitä asioita olivat ainakin sopiminen yhteisestä ajankäytöstä, sopiminen kotitöiden jakamisesta, arvojen erilaisuus ja yhteisten taloudellisten ongelmien ratkominen. Nämä ovat sinänsä yleisiä ristiriitojen aiheita. Arkiset asiat näytetään kuitenkin ratkottavan yleensä yksityisyyden piirissä. Näitä teemoja otetaan tosin varmasti esille ammattiauttajan kanssa yleisen parisuhdeneuvonnan yhteydessä.

Hokkasen (2005) tutkimuksen mukaan miehet toivoivat perheasioiden sovitelussa apua siihen, että parisuhde voisi eheytyä ja jatkua. Naiset sen sijaan olivat valmiita eroon ja halusivat apua ennen kaikkea eron käytännön toteutuksesta sopimiseen. Tämä tulos sopii siihen, että naiset ovat useimmissa tapauksissa aloitteentekijöinä erossa. He ovat eroprosessissaan siksi henkisesti pidemmällä kuin heidän puolisonsa.

Avokysymyksessä esille tulleita parisuhdeongelmia, joihin oli haettu apua ammattiauttajilta, ei voi suoraan verrata vuoden 2003 Perhebarometrin tuloksiin. Tässä tutkimuksessa vastaajat nimesivät suhteellisesti huomattavasti aiempaa useammin avun tarpeen liittyneet avioeron tai erouhkan selvittelyyn, puolison tai omaan uskottomuuteen ja parin seksuaaliongelmiiin. Liiton yleisiä ongelmia taas oli nimetty suhteessa merkittävästi harvemmin. Tämä kertonee siitä, että ihmiset osaavat nykyään entistä paremmin nimetä parisuhteensa erityiset ongelmat, ja he ovat rohkaistuneet käsittelemään yhdessä vaikeitakin ongelmia (kuten seksuaaliongelmia). Samalla parit epäilemättä luottavat enemmän siihen, että ammattiauttajat ovat kyvykkäitä käsittelemään parisuhteiden isojakin ongelmia.

Ammattiapua haetaan muualtakin kuin sosiaali- ja terveystalveluista. Litman (2000) mukaan avioeron hakijoista yhdeksän prosenttia turvautui eron yhteydessä lakimiehen apuun. Eroprosessiin liittyi tällöin tyypillisesti liitännäisasiota,

Vastaajien mainitsevat parisuhdeongelmat, joihin he olivat hakeneet apua ammattiauttajalta, määrä:

	Parisuhteessa	Eronneet
Avioeron tai uhkaavien eroajatusten ja eroahdistuksen käsittely, eron välttäminen, eron syiden selvittely	17	99
Tarve perhe- ja parisuhdeneuvontaan, yhdessä jaksamiseen, suhteen elvyttämiseen ja toisen ymmärtämiseen	17	60
Puolison tai oma uskottomuus tai sen epäily	8	63
Kommunikaatio-ongelmat, puhumattomuus ja parin dynamiikka	23	46
Seksuaalinen haluttomuus ja ristiriitaiset seksuaaliset toiveet	23	34
Parin akuutit kriisit ja ristiriidat, erimielisyyksien käsittely	11	43
Fyysinen ja psyykkinen väkivaltaisuus	8	42
Päihteiden käyttöön liittyvät ongelmat	12	35
Mielenterveysongelmat, depressio, masennus ja ahdistus	16	31
Lasten hankintaan ja lasten kasvatukseen ja -hoitoon liittyvät ongelmat	13	23
Mustasukkaisuuteen liittyvät ongelmat	9	26
Kaikenlaiset ja yleiset parisuhdeongelmat	11	22
Luottamuspula ja luottamuksen palauttaminen	9	11
Yhteiseen ajankäyttöön ja vapaa-aikaan liittyvät ongelmat	8	11
Parin arvojen erilaisuus ja toisen arvostaminen	11	4
Lapsettomuusongelma	5	10
Väsymys, uupumus, jaksaminen	8	7
Arkiset asiat ja elämäntyylit	4	5
Taloudelliset ongelmat, rahankäyttö	6	3
Kotitöiden jakaminen	4	3
Uusperheen ongelmat	5	2
Epäoikeudenmukaisuus	4	1
Ongelmiin sukulaisten ja anopin kanssa	3	7
Yhteensä	236	587

jotka koskivat lasten huoltoa, lapsen asumista ja tapaamisoikeutta sekä lapsen elatusta. Useimmat pystyivät sopimaan näistä asioista ilman juristin apua.

Eroprosessi ja elämää eron jälkeen

Erossa ihminen menettää siihenastisen elämänkumppanin, osan yhteisistä tavoista ja unelmansa ehjästä kodista. Eronnut voi joutua myös muuttamaan pois yhteisestä kodista ja yhteys lapseen saattaa merkittävästi ohentua. Osa ystävistä voi etääntyä tai lopettaa kokonaan yhteydenpidon. Ihminen voi kokea myös taloudellisia menetyksiä. Avioero on kaiken kaikkiaan yksi elämän suurimmista stressitilanteista ja sille on ominaista myös pitkäkestoisuus. (Kiiski, 2011.)

Eroamisen vaikutuksia hyvinvoinnille

Avio- tai avoerolla on ainakin kolme erityyppistä vaikutusta yksilön hyvinvoinnille. Niistä ensimmäistä kutsutaan usein kriisivaikutukseksi. Itse ero voi olla hyvin järkyttävä ja tunteellinen kokemus, ja se voi sinänsä johtaa hyvinvoinnin heikkenemiseen. Tämä kriisi on yleensä väliaikainen. Toiseksi ero tarkoittaa sosiaalista tukea antaneen parisuhteen päättymistä ja tämän resurssin menettämistä. Resurssien väheneminen voi heikentää terveyttä, ja sillä saattaa olla pitkäaikaisvaikutuksia, jos henkilö ei ryhdy elämään yhdessä jonkun uuden kumppanin kanssa. Kolmanneksi ero voi merkitä vapautusta avio-ongelmista. Jos avio-ongelmista on koitunut kielteisiä terveysvaikutuksia, ongelmallisen aviosuhteen päättymisen merkitsee jonkinlaista pysyvämpää vapautumista niistä. (Kalmijn & Monden 2006.)

Näillä kolmella hyvinvointiin liittyvällä asialla on myös keskinäinen vaikutusyhteys. Niille ihmisille, jotka ovat hyvässä parisuhteessa, ero merkitsee kriisiä ja resurssien menetystä sekä niistä koituvaa hyvinvoinnin laskua. Huonossa parisuhteessa eläneille erosta koituu sen sijaan sekä kielteisiä että myönteisiä vaikutuksia. He kokevat kriisin ja menetyksen mutta myös helpotusta. Jos helpotuksen vaikutus on pieni, on eron kokonaisvaikutus hyvinvoinnille kielteinen. Jos helpotuksen merkitys on suuri, voi hyvinvointi parantua aiempaan verrattuna. (Kalmijn & Monden 2006.)

Huonosta avioliitosta eronneilla on todettu 2–4 vuotta eron jälkeen vähemmän ahdistusoireita kuin ennen eroa, mutta ongelmattomista tai vähemmän ongelmallisista avioliitoista eronneilla oli enemmän ahdistusta kuin avioliiton

aikana (Wheaton 1990). Harmonisesta avioliitosta eronneilla oli vuoden kuluttua erosta puolestaan enemmän niveltulehduksia ja verenpainetta kuin onnettomista avioliitoista eronneilla. (Kalmijn & Monden 2006).

Suomessa 1990-luvun laman vaikutusten seurannassa (Kontula ym. 1998) huonossa parisuhteessa eläneillä ihmisillä (joita oli noin 600 000) oli kolme kertaa useammin mielenterveyshäiriö kuin hyvässä parisuhteessa eläneillä. Jos huonoon parisuhteeseen yhdistyi velkaongelmia, oli joka toisella mielenterveyshäiriö. Huonossa parisuhteessa eläneistä velkaisista 10 prosenttia oli ajatellut jopa itsemurhan tekemistä. Huonossa parisuhteessa itsemurha-ajatukset olivat kolme kertaa yleisempiä kuin hyvässä parisuhteessa.

Eron jälkeen uudelleen avioituvat olivat Hawkinsin ja Boothin (2005) tutkimuksessa onnellisempia kuin onnettomassa avioliitossa eläneet, mutta vähemmän onnellisia kuin ne onnellisessa avioliitossa eläneet, jotka eivät olleet eronneet. Eron jälkeen yksin eläneet raportoivat, että he olivat aiempaa tyytyväisempiä elämäänsä, heidän itsetuntonsa oli vankempi ja heidän yleinen terveydentilansa oli parempi.

Erosta toipumiseen vaikuttaa luonnollisesti se, millaisena ero ja sen tarve esitetään puolisolle.

Vangelisti (2006) on erotellut muutamia erostrategioita:

- 1. Positiivinen ilmapiiri
 - Anteeksipyyntö, katumusta, vältetään kumppanin haavoittamista.
- 2. Identiteetin suojeleminen
 - Selitetään, että ero oli molemmille vain parhaaksi, että oli parempi erota kuin jatkaa yhdessä.
- 3. Eron oikeuttaminen
 - Selitetään mistä tyytymättömyys parisuhteeseen ja ero syyt lopulta johtuivat.
- 4. Irrottautuminen ja eristäytyminen
 - Vältetään kaikkia kontakteja entisen puolison kanssa, ei vastata hänen puheluihinsa.
- 5. Etäännyttäminen
 - Selitetään puolisolle, että pidetään nyt vähän taukoa ja palataan kenties myöhemmin takaisin yhteen.

Eron vaikutuksista myöhempään elämään on useimmiten pyritty tutkimaan sen erilaisia kielteisiä vaikutuksia. Tästä huolimatta eron on todettu tuovan myös onnea, lisäävän itsenäisyyttä ja autonomiaa, mahdollistavan paremman ammatillisen urakehityksen samoin kuin uudet parisuhteet, joissa voi testata omaa suosiota seurustelumarkkinoilla ja saada itsestä hyvää palautetta. Varsinkin ennen eroa puolisolta saatava palaute voi olla voittopuolisesti kielteistä. Se voi tehdä pahaa omalle itsetunnolle.

Eron kielteisinä vaikutuksina on todettu monien sosiaalisten suhteiden ja –tuen katkeaminen, itsetunnon kolahtaminen, päihdeongelmat, tunne avuttomuudesta, unelmien särkyminen, lapsista riitely, lasten huoltajuuden menettäminen, yksinäisyys, huoli työpaikan säilymisestä, kielteiset vaikutukset toimeentuloon ja kärsiminen mahdollisista mielenterveysongelmista kuten masennuksesta. Tilannetta voivat värittää ja hankaloittaa uusperheiden sekavat ihmissuhteet, joihin sisältyvät keskinäinen mustasukkaisuus ja lasten väliset kiistat. Jotkut saattavat pohtia eron jälkeen vähän tuskaisina sitä, pitäisikö heidän taas aloittaa elämänsä alusta jonkun uuden kumppanin kanssa.

Eronneet pyrkivät luonnollisesti saamaan uuden elämänsä hallintaan mahdollisimman pian. Monet turvautuvat tässä elämänvaiheessa ystävien ja sukulaisten tukeen. Yhä yleisemmäksi on tullut myös erilaisen ammattiavun käyttö, joko yksin tai yhdessä ex-puolison kanssa. Osa eronneista pyrkii itse tukemaan ex-puolisoaan, jolle ero on voinut olla vielä itseä kovempi koettelemus.

Usein eron taustalla on ihmisen heikko itsetunto. Epävarmasta ja riippuvaisesta ihmisestä tulee helposti suoranainen taakka toiselle. Suhdetta voi koetella se, että toinen haluaa toistuvasti kuulla olevansa rakastettu ja haluttu. (Koskela, 2012.) Suhteesta voi tulla tällöin yksipuolinen, jossa toinen on jatkuvasti tuen kohde ja toinen hänen tukijansa.

Mitä enemmän eronnut syyttää itseään erosta, sitä vaikeammaksi se koetaan. Helpoimmalla erosta pääsee henkilö, joka tekee itse eroaloitteen ja syyttää eron johtuvan kumppanistaan. Naiset menettelevät miehiä useammin tällä tavalla. (Vangelisti, 2006.) Kumppanin syyttäminen erosta vapauttaa itseä eroon liittyvästä vastuusta.

Ero koskettaa syvästi myös eronneiden vanhempien lapsia ja voi vaikuttaa lasten elämään kielteisesti vielä useiden vuosienkin jälkeen (Wallerstein 1991). Lapset kokevat eron eri tavalla iästään ja sukupuolestaan riippuen. On tärkeää, että vanhemmat osaavat arvioida eron merkityksen lapsilleen, ja näin vähentää

lasten kokemaa ahdistusta. Jos vanhemmat eivät itse kykene siirtymään henkisesti eron jälkeisestä suruvaiheesta eteenpäin, on sillä vaikutusta myös heidän lastensa elämään (Gandelman 2009). Isoa-Britanniaa ja Yhdysvaltoja koskenut pitkittäistutkimus osoitti tosin, että erosta voi olla myös hyötyä lapsen hyvinvoinnille, jos perhe oli ollut erittäin riitainen (Cherlin & al. 1991).

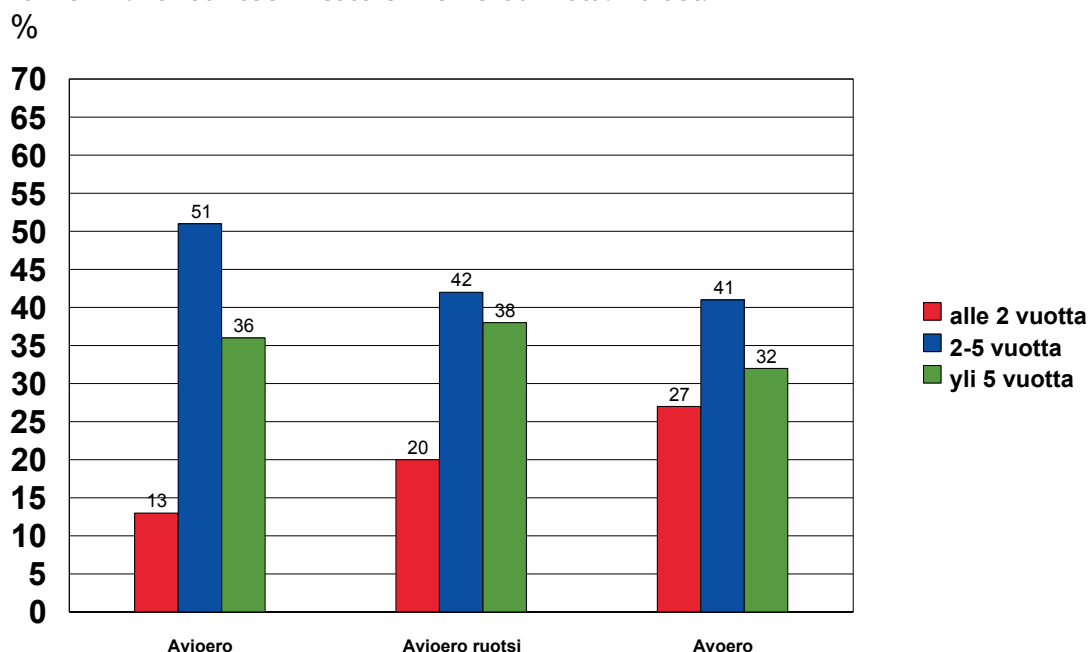
Vangelistin (2006) mukaan erolapset sopeutuvat psykologisesti elämässään muita lapsia huonommin, ja heillä on keskimääräistä huonompi koulumenestys ja useampia käytöshäiriöitä. Lapsiryhmien väliset erot ovat kuitenkin melko pieniä. Nuoret lapset voivat syyttää itseään vanhempiansa erosta. He myös pelkäävät muita enemmän tulevansa hylätyiksi eron jälkeen. Vanhempien välinen konflikti on lapsille haitallinen, jos se on intensiivinen, jatkuva, ratkaisematon ja liittyy suoraan lapsiin. Myös eron jälkeisillä taloudellisilla vaikeuksilla on yhteytensä lasten ongelmiin.

Eron vaikutuksia myöhempään elämään tässä tutkimuksessa

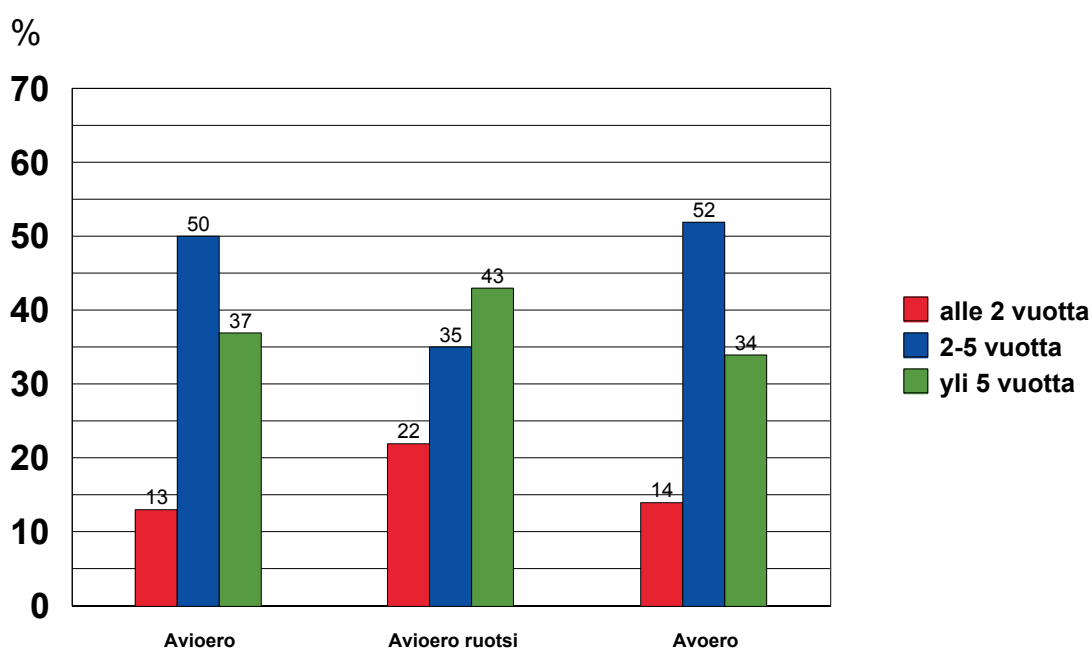
Tässä tutkimuksessa joko avio- tai avoeron kokeneet vastaajat olivat käytännössä toteuttaneet ne eroajatukset, joita monet parisuhdettaan jatkavat olivat eri tavoilla ja eri syistä puntaroineet. Syitä heidän eroonsa on jo käsitelty edellä. Seuraavaksi syvennytään siihen, miten eronneiden eroprosessi oli käytännössä edennyt ja miten se oli heidän mukaansa vaikuttanut heidän myöhempään elämäänsä.

Monet olivat eronneet suhteellisen pian sen jälkeen, kun he olivat muuttaneet puolisonsa kanssa yhteen tai solmineet avioliiton. Suunnilleen joka viidennen parisuhde oli kestänyt vain alle kaksi vuotta. Vähän yli joka kolmannella parisuhde oli kestänyt yli viisi vuotta. Kovin pitkistä parisuhteista tässä ei voinutkaan olla kyse, koska tutkitut parisuhteet olivat alkaneet useimmiten vasta vuonna 2005.

Kuvio 12. Parisuhteen kesto ennen eroamista. Naiset.

Kuvio 13. Parisuhteen kesto ennen eroamista. Miehet.

Eron ajankohdaksi voidaan katsoa puolisojen keskinäinen päätös purkaa avioliitto, puolisojen erilleen muuttamisen ajankohta, juridisen harkinta-ajan alkaminen, virallinen avioeron myöntämispäivämäärä tai jokin muu eroon liittyvä tapahtuma (Kiiski, 2011). Ero ei ole mikään selvästi tiettyyn hetkeen ajoittuva tapahtuma, eivätkä sen vaikutukset rajoitu johonkin helposti määriteltävään ajanjaksoon.

Useimmiten eroamista prosessoidaan monien vuosien ajan. Parisuhteen solminnalle on ollut aluksi yleensä vahva motiivi, joten jotkin yksittäiset risti-riidat eivät sen jatkamista kyseenalaista. Eroajatukset syntyvät vasta joidenkin ongelmien kasautuessa ja syventyessä. Kun niiden ratkeamiseen tai kumppanin tai parisuhteen muuttumiseen ei enää uskota, nousee suhteen päättäminen esille vahvaksi vaihtoehdoksi jatkaa omaa elämää. Tässäkin vaiheessa eroaminen on tavallisesti henkisesti vaativammaksi koettu ratkaisu kuin parisuhteen jatkaminen.

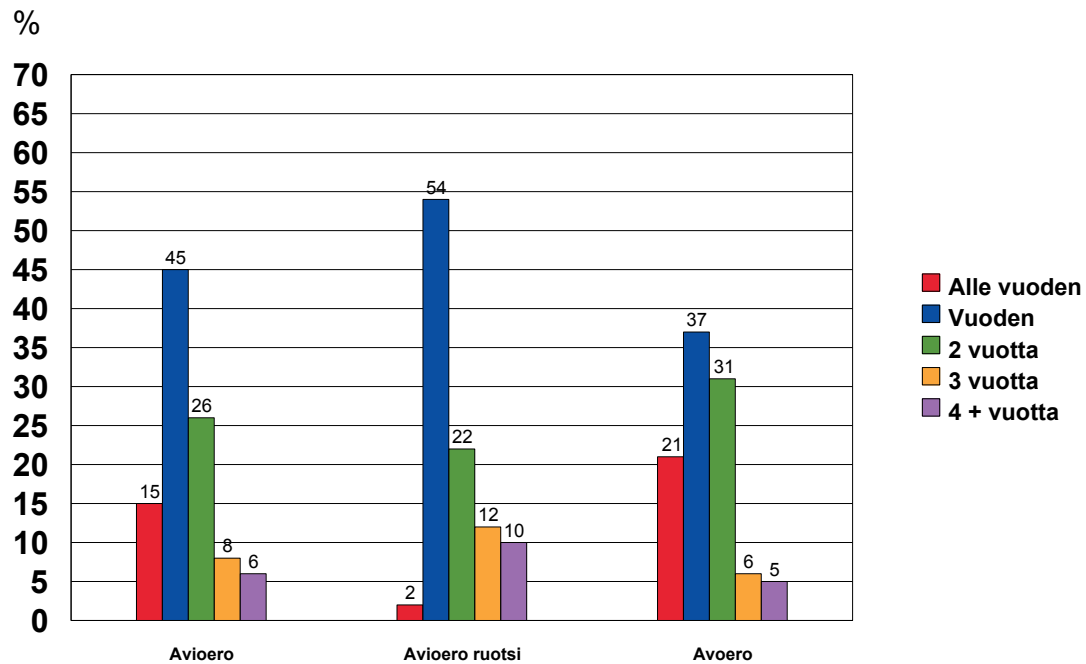
Joskus ero toteutetaan käytännössä melko pian. Tällöin sille voi tulla jokin laukaiseva tekijä, joka saa ihmisen näkemään kumppaninsa tai suhteensa täysin uudessa valossa. Joillekin tällainen tekijä voi olla kumppanin ilmi tullut uskomus tai muu yllättävä käyttäytymisen muutos. Joskus ero on paljolti seurausta kovin hätäisestä päätöksestä mennä naimisiin.

*Mut mehän molemmat jo ennen häitä mietittiin et ei mennä naimisiin
mut sit ei kehattu ku oli kutsut lähetetty.
(Nainen, 28v)*

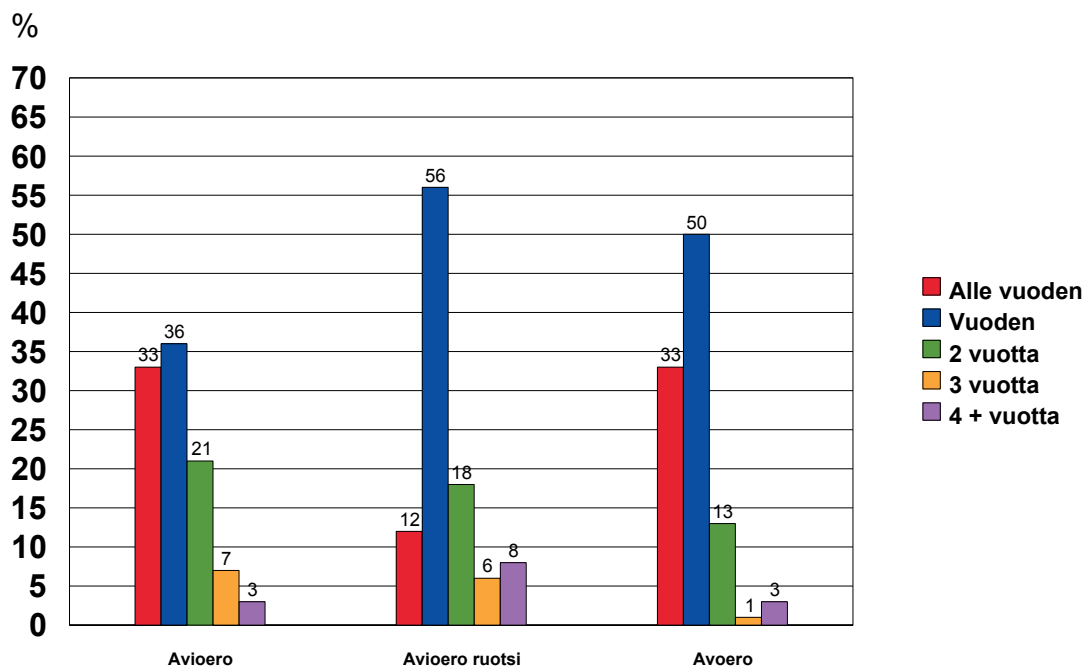
Tämän tutkimuksen miehet olivat naisia useammin kertoneet harkinneensa eroa vain alle vuoden. Suomenkielisistä naimisissa tai avoliitossa olleista miehistä joka kolmas ilmoitti eron toteutuneen alle vuoden harkinta-ajan jälkeen. Naisista vain alle viidesosa oli toteuttanut eron alle vuoden harkinta-ajan jälkeen. Näiden harkinta-aikojen lyhyttä selittivät osaksi puolison tekemät eroaloitteet ja eropäätökset. Jos puoliso oli tehnyt eroaloitteen tai eropäätöksen, kertoi joka toinen vastaaja harkinta-ajan jääneen alle vuoden pituiseksi. Nämä osuudet olivat vielä tätäkin korkeammat niillä vastaajille, joille ero oli tullut suoranaistenä yllätyksenä.

Eron tyypillinen harkinta-aika oli näiden tulosten perusteella vuodesta kahteen vuoteen. Naisilla keskimääräiset harkinta-ajat olivat olleet jonkin verran pidempiä kuin miehillä. Erityisen selvästi tämä harkinta-aikojen ero näkyi ruotsinkielisillä, joista vain harvat olivat eronneet alle vuoden kestäneen harkinta-ajan jälkeen. Suunnilleen joka kymmenes eronnut oli harkinnut eroaan kolme vuotta tai sitä kauemmin, ruotsinkielisistä naisista jopa joka viides. Eroprosessit olivat siten joskus melko pitkäaikaisia.

Kuvio 14. Kuinka pitkään harkitsi eroa ennen sen toteuttamista. Naiset.

Kuvio 15. Kuinka pitkään harkitsi eroa ennen sen toteuttamista. Miehet.

Joissakin parisuhteissa eron ytimessä oli luottamuksen menettäminen puolisoa kohtaan.

No kylhän se eroaminen alko jo siitä miten me mentiin yhteen... mä luulen et loppupeleissä se et siinä vaiheessa ku mä en enää voinut luottaa siihen mitä Matti enää puhu... Tai jos se lupaa jotain ni ei se pidä tai se puhu aivan muuta ja teki aivan eri asiaa ja sit se et ja se maailmankatsomus oli niin et se usko siihen omaan (itsekeskeiseen) maailmankatsomukseensa. (Nainen, 27v)

Tämä tutkimus vahvistaa aiempia niitä tuloksia, että naiset tekevät huomattavasti miehiä useammin eroaloitteita. Naisten vastausten perusteella he tekivät reilut kaksi kolmasosaa eroaloitteista, kun taas miehet ilmoittivat tekevänsä kolmasosan näistä aloitteista. Molemmat sukupuolet vaikuttivat hieman ylikorostavan omia aloitteitaan. Yhteisiksi koettujen eroaloitteiden osuus oli jäänyt yllättävänkin pieneksi.

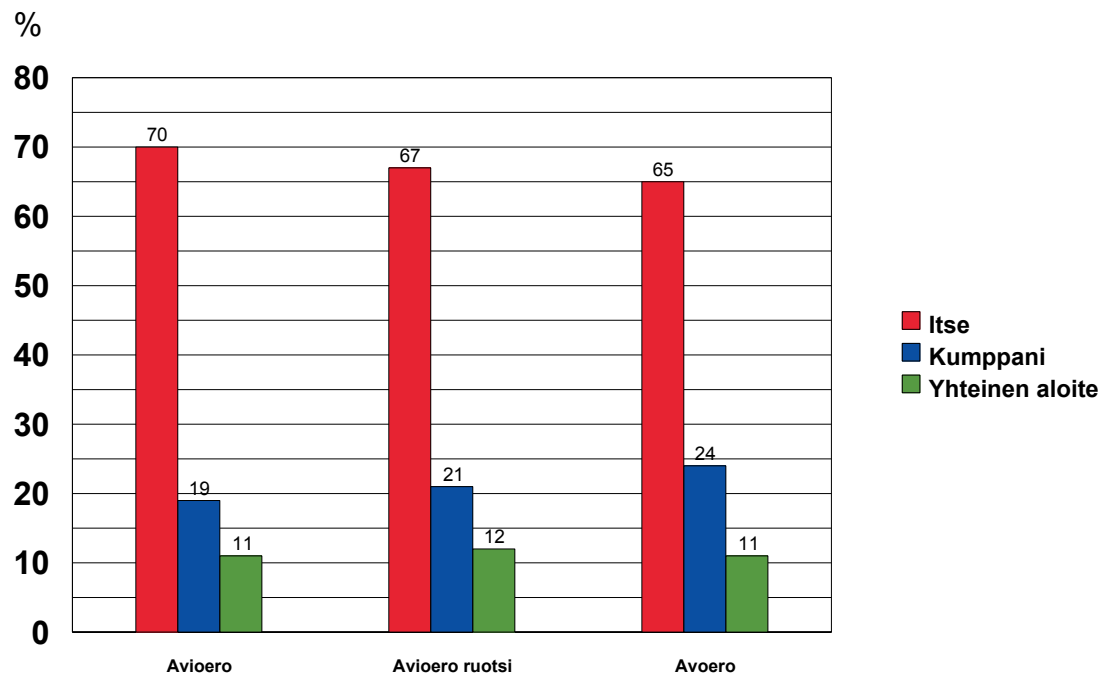
Eron prosessointi on hieman helpompaa, jos itse on ollut siinä aloitteellinen. Attribuutioteorian mukaan ihminen selviytyy kriisistä paremmin, kun hän näkee syyn tilanteeseen itsensä ulkopuolella. Yksilö selviytyy paremmin, kun hän ei syyllistä itseään erosta, vaan näkee avioeron kumppanin tai muiden ulkoisten tekijöiden aiheuttamaksi. (Kiiski, 2011.)

Eroaloitteen tekevällä ihmisellä on käsitys, jonka mukaan parisuhteen purkamisen on valinta, joka vaikuttaa hänen omaan elämäänsä positiivisesti. Eroaloitteen tekevä näkee eron paremmaksi vaihtoehdoksi kuin epätyytyttävässä suhteessa elämisen. (Kiiski, 2011.)

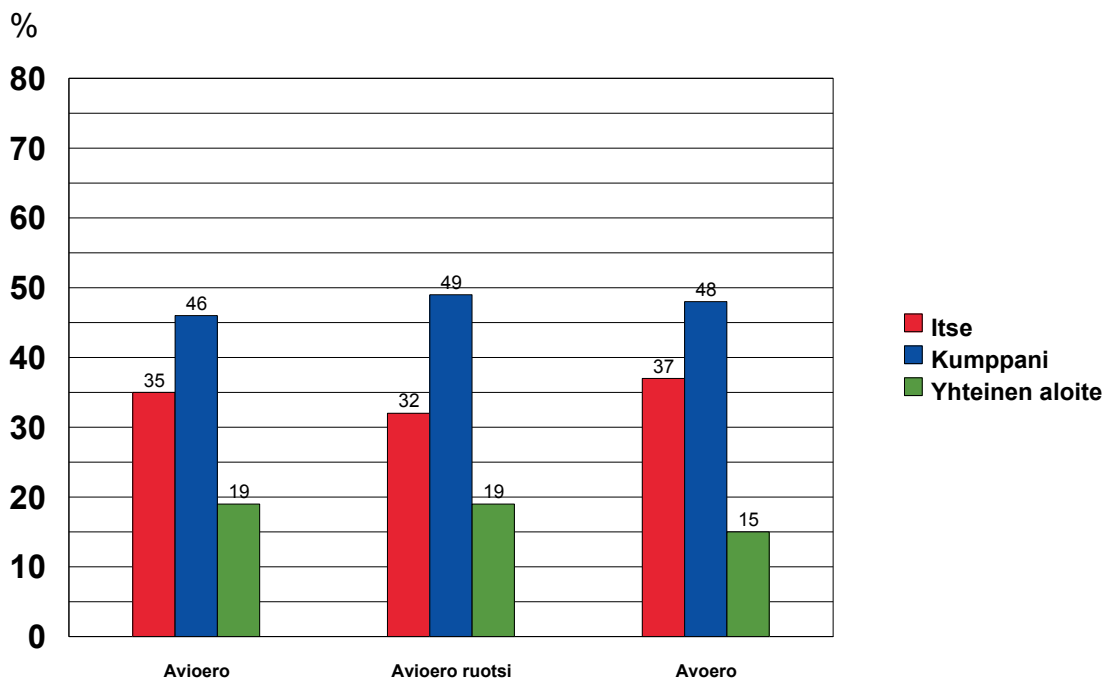
Eron käynnistävillä naisilla on yleensä selviytymisstrategia avioliiton jälkeiseen elämään, joka laaditaan usein yhdessä omien vanhempien tai ystävien kanssa. Miehiltä tällainen ulkoisen elämänhallinnan strategia näyttää yleensä puuttuvan. He hakevat muilta tukea vain avioeron aiheuttamiin ahdistuksiin ja identiteettiongelmiin. (Koskela, 2012.)

Noin puolet naisista ja miehistä oli sitä mieltä, että ero ei tullut heille yllätyksenä. Vajaalle viidesosalle naisista ja noin 30 prosentille miehistä ero oli sen sijaan tullut yllätyksenä. Nämä tulokset sopivat sangen hyvin niihin osuuksiin, miten usein naiset ja miehet arvioivat eron tulleen yllätyksenä heidän omalle kumppanilleen. Silloin, jos puoliso oli tehnyt päätöksen erosta, kertoi noin 70 prosenttia sekä naisista että miehistä eron tulleen heille yllätyksenä. Erot koettiin siis sangen usein kumppanin yllättävinä ja yksipuolisina ratkaisuin.

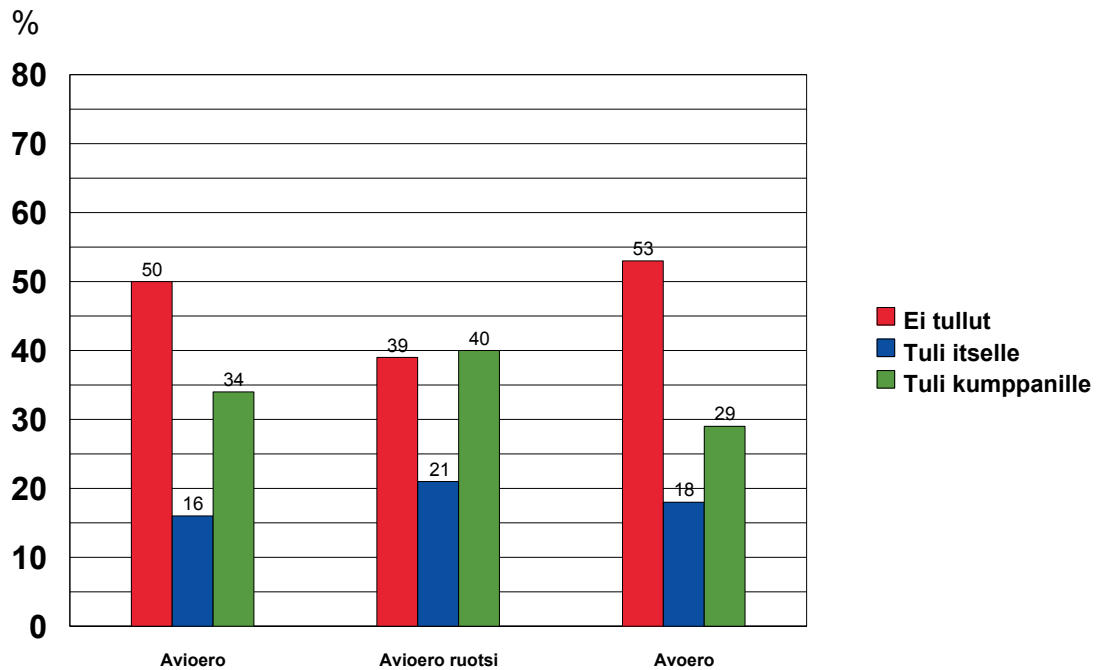
Kuvio 16. Kumpi teki aloitteen avio- tai avoerosta. Naiset.

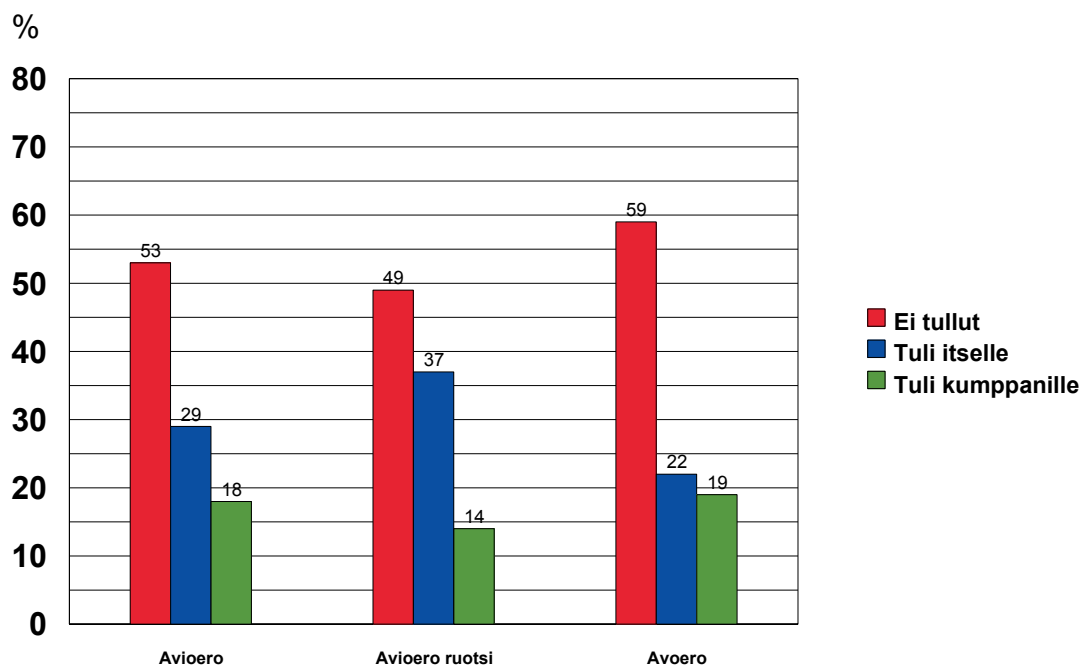
Kuvio 17. Kumpi teki aloitteen avio- tai avoerosta. Miehet.

Kuvio 18. Tuliko ero yllätyksenä itselle tai puolisolle. Naiset.

Kuvio 19. Tuliko ero yllätyksenä itselle tai puolisolle. Miehet.

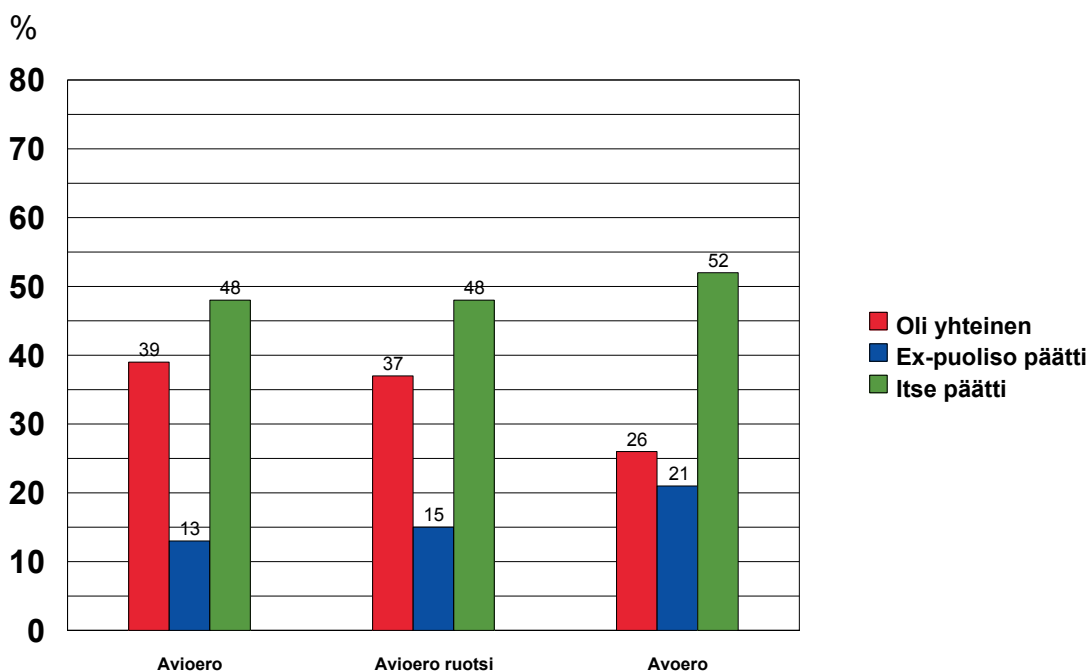

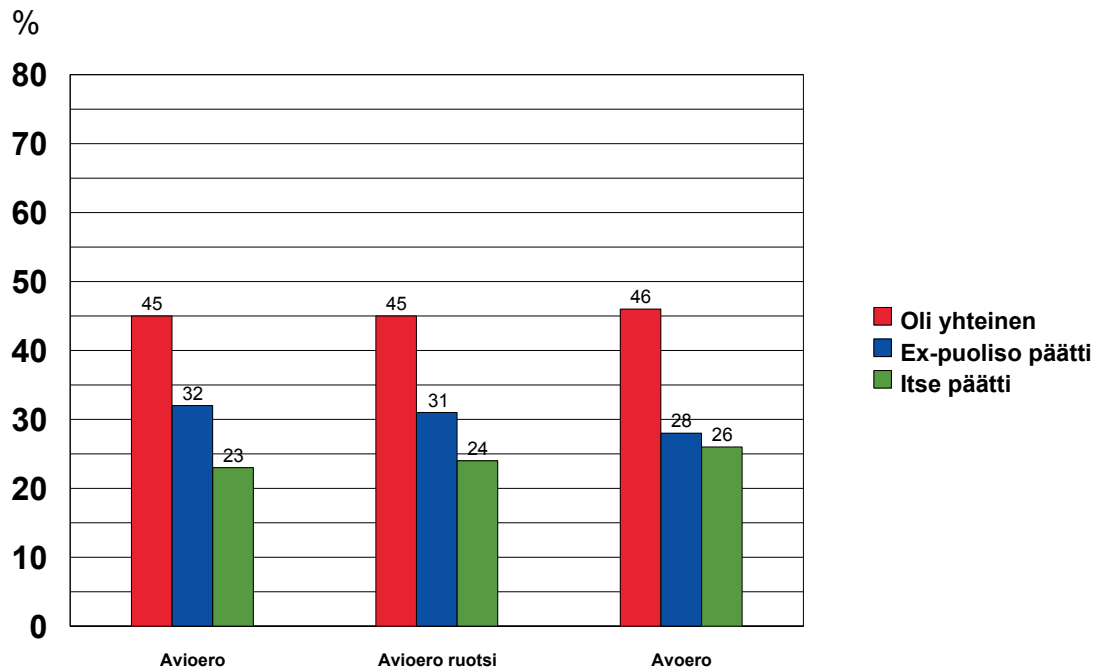
Kaikki Koskelan tutkimukseen valitut miehet olivat joutuneet eroamaan puolisoistaan vastoin omaa tahtoaan. Yksikään heistä ei ollut halunnut erota puolisoistaan. Kaikki olivat eroprosessin kuluessa pyrkineet sopuun puolisonsa kanssa ja jatkamaan hajoamassa olevaa liittoaan. He pitivät itseään hyvinä aviomiehinä ja perheenisinä, mutta tulivat silti jätetyiksi. Useimmiten puoliso oli löytänyt uuden, häntä paremmin tyydyttävän parisuhteen. (Koskela, 2012.)

Se, että erot syntyvät naisten aloitteesta ja tulevat usein miehille yllätyksenä ja toteutuvat heidän vastuksestaan huolimatta, viestii Koskelan (2012) mielestä siitä, että jotain on puolisoitten välisessä kommunikaatiossa vialla. Tässä näyttäisi olevan keskinen perhepoliittinen ja kansalaiskasvatuksellinen kehittämiskohde, mikäli avioeroja halutaan ehkäistä ja liittojen säilymistä tukea.

Naisista joka toinen ja miehistä joka neljäs koki itse päättäneensä erostaan. Tässäkin molemmat sukupuolet vaikuttavat vähän ylikorostavan omia eropäätöksiään. Yhteisymmärryksessä tehtyjen erojen osuus oli noin 40 prosenttia. Eroaloitteen tehneen henkilön oli koettu tehneen päätöksen erosta kahdessa tapauksessa kolmesta. Tämä pätee sekä henkilön omaan arvioon eroaloitteista että arvioon kumppanin aloitteista. Jos eroaloite oli koettu yhteiseksi, tällöin yhdeksän kymmenestä piti myös eropäätöstä yhteisenä.

Kuvio 20. Oliko päätös erosta yhteinen ex-puolison kanssa. Naiset.

Kuvio 21. Oliko päätös erosta yhteinen ex-puolison kanssa. Miehet.

Kun ero tehdään yhteisestä aloitteesta, lisää se puolisoa kohti tunnettua tyytyväisyyttä avioeroprosessissa, jolloin myös suhteet entiseen kumppaniin ovat eron jälkeen keskimääräistä paremmat. Jätetyille ero värittyy kokemuksellisesti muita raskaampana. (Kiiski, 2011.)

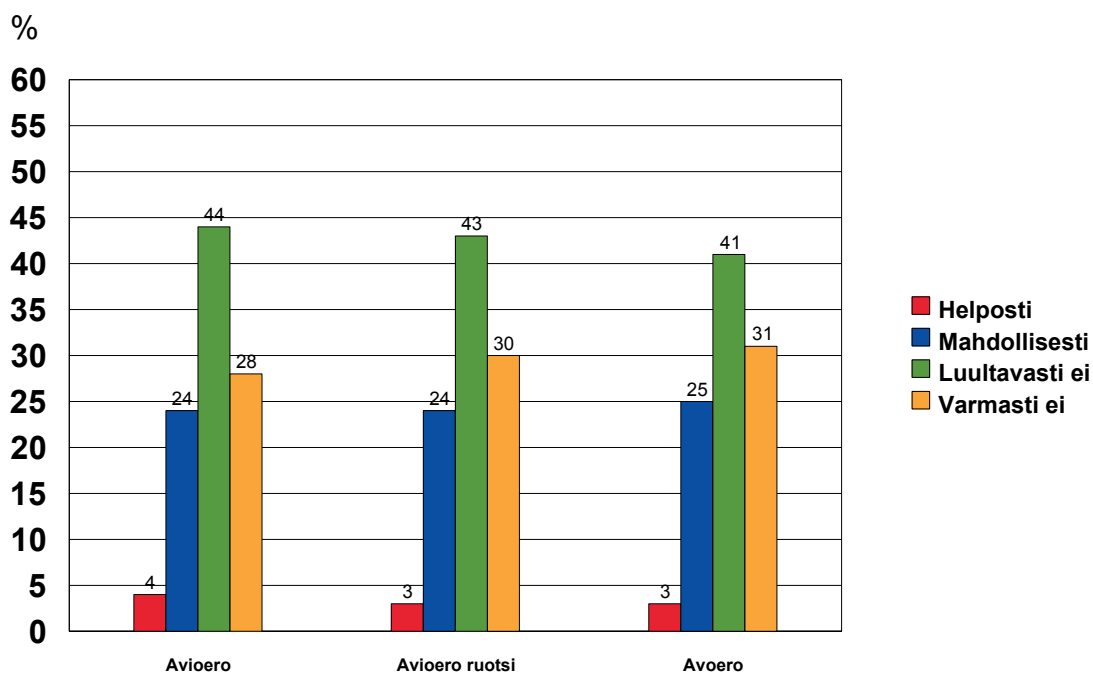
Eräässä parisuhteessa puoliso oli saanut lisää itseluottamusta ja voimaa toteuttaa eron. Tämä tuntui loukkaavalta aviomiehestä, joka oli tukenut puolisoaan tähän voimaantumiseen.

Ja sit hän kerto, et nyt ku hän on päässy työelämään ja muuta, ni nyt hänellä on voimia ja muuta (masennuksen jälkeen) et hän voi irtautuu musta... se oli tietty hemmetin loukkaavaa kuulla se koska oli yrittänyt tukea häntä mahdollisimman paljon useiden vuosien ajan et hän löytää sen homman ja saa et en ollu painostanu häntä, et äkkii töitä et saa taloudellisen puolen kuntoon. Sit kun hän vihdoon löysi kaiken ni hän koki et hänel on riittävästi voimaa, hän voi irtautuu suhteesta.
(Mies, 34v)

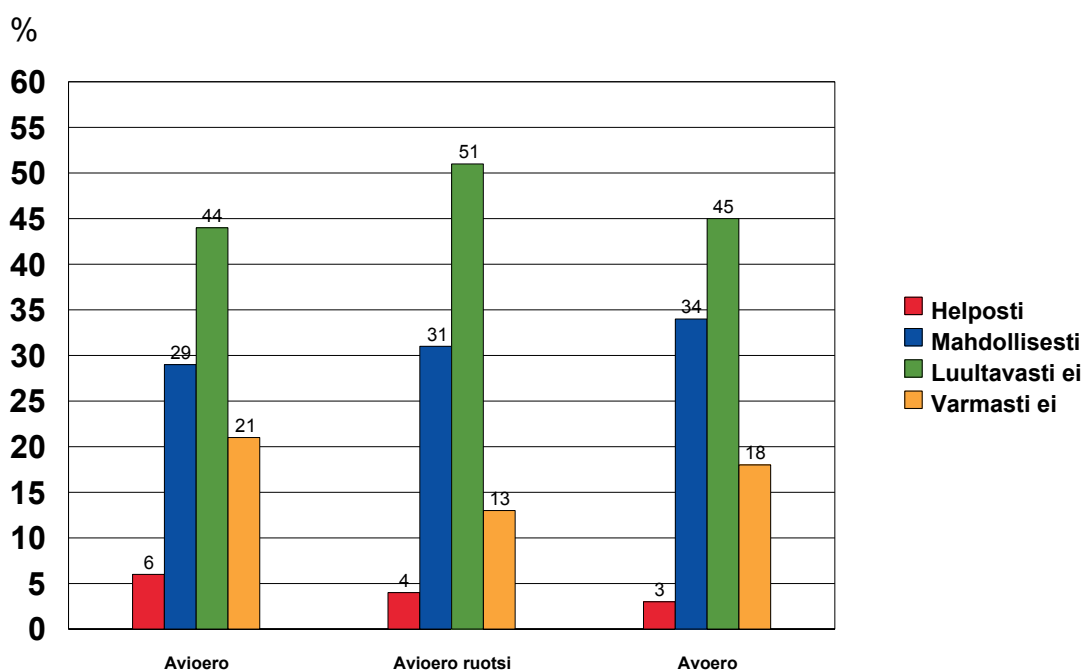
Toteutunut ero ei ole ollut kaikille itsestäänselvyys. Vastaajilta tiedusteltiin, olisiko heidän eronsa voinut heidän mielestään jotenkin välttää. Vain kolmasosa naisista ja viidesosa miehistä oli varmasti sitä mieltä, että eroa ei olisi voinut välttää. Toisaalta sängen harvat pitivät eron välttämistä helppona. Mahdollisena

eronsa välttämisen koki kuitenkin suunnilleen joka kolmas. Uskoa tai motiivia eron syvempään selvittelyyn olisi siis löytynyt kohtalaisen paljon. Eniten sitä löytyi vastaajilta, joiden kumppani oli tehnyt päätöksen erosta. Heistä joka toinen uskoi, että suhteen jatkaminen olisi ollut mahdollista.

Kuvio 22. Olisiko eron voinut jotenkin välttää. Naiset.

Kuvio 23. Olisiko eron voinut jotenkin välttää. Miehet.

Eroiin liittyvät tilastot kertovat johdonmukaisesti, että lapset jäävät eron jälkeen useimmissa tapauksissa asumaan äitinsä kanssa. Tässäkin tutkimuksessa lapsia hankkineista naisista noin kaksi kolmasosaa ja miehistä noin 60 prosenttia kertoi, että lapset olivat jääneet asumaan äidin luokse. Miehistä noin kymmenesosa ja naisista vain muutama prosentti kertoi lasten asuvan isän kanssa. Noin joka neljännessä tapauksessa lapsia ilmoitettiin hoidettavan vuorotellen. Muutamalla prosentilla vastaajista oli vielä tätä yksilöllisemmin sovittu lasten asumisjärjestely.

Ruotsinkieliset vastaajat poikkesivat merkittävästi suomenkielisistä siinä, että heistä noin puolet, miehistä jopa yli puolet, vastasi hoitavansa lapsia vuorotellen toisen vanhemman kanssa. Äitien osuus lasten asumisjärjestelyissä oli merkittävästi pienempi kuin suomenkielisillä.

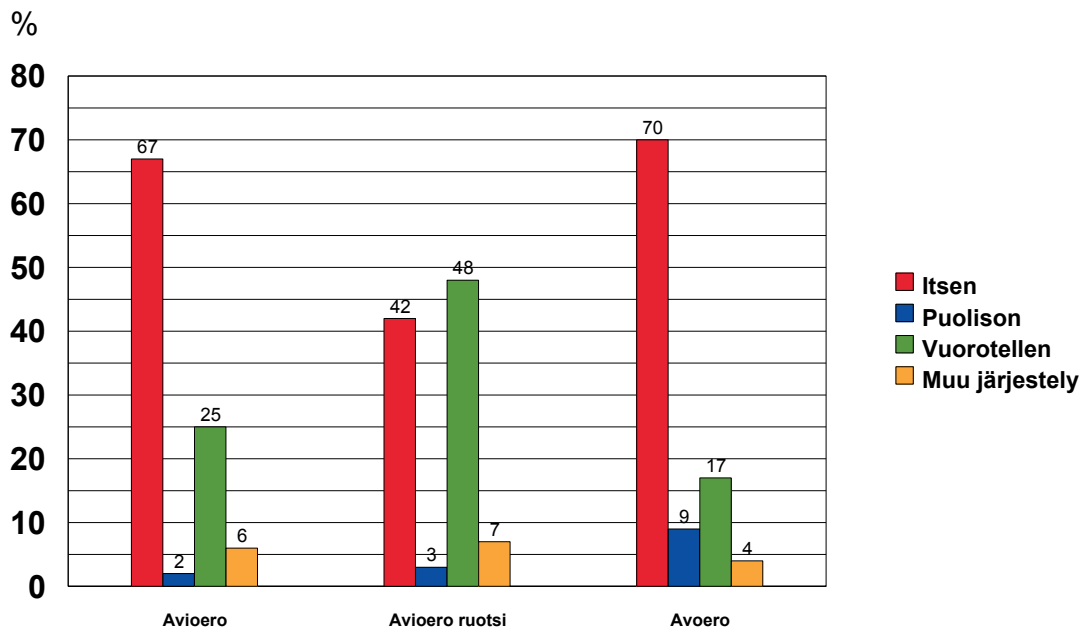
Muihin lasten asumisjärjestelyihin kuului tapauksia, joissa puoliset olivat tehneet sopimuksen siitä, että lapset asuivat aluksi toisen puolison luona, mutta myöhemmin he muuttivat toisen puolison luokse. Jotkut puoliset olisivat jakaneet lapset keskenään pysyvästi siten, että joku tai jotkut asuivat toisen vanhemman luona ja toinen tai toiset toisen vanhemman kanssa. Myös lasten vuorotteluhoidossa oli erilaisia vaihtelevia käytäntöjä.

Vanhemmista kaksi asui vuorotellen entisessä yhteisessä asunnossa lasten kanssa. Muutama lapsi asui laitoksessa tai oli otettu huostaan. Yhden vanhemman lapsi asui hänen äitinsä kanssa ja yksi vastaaja asui entisen puolisonsa lapsen kanssa. Eronneiden puolisoitten lasten asumiskäytännöt ovat siten hyvin erilaisia.

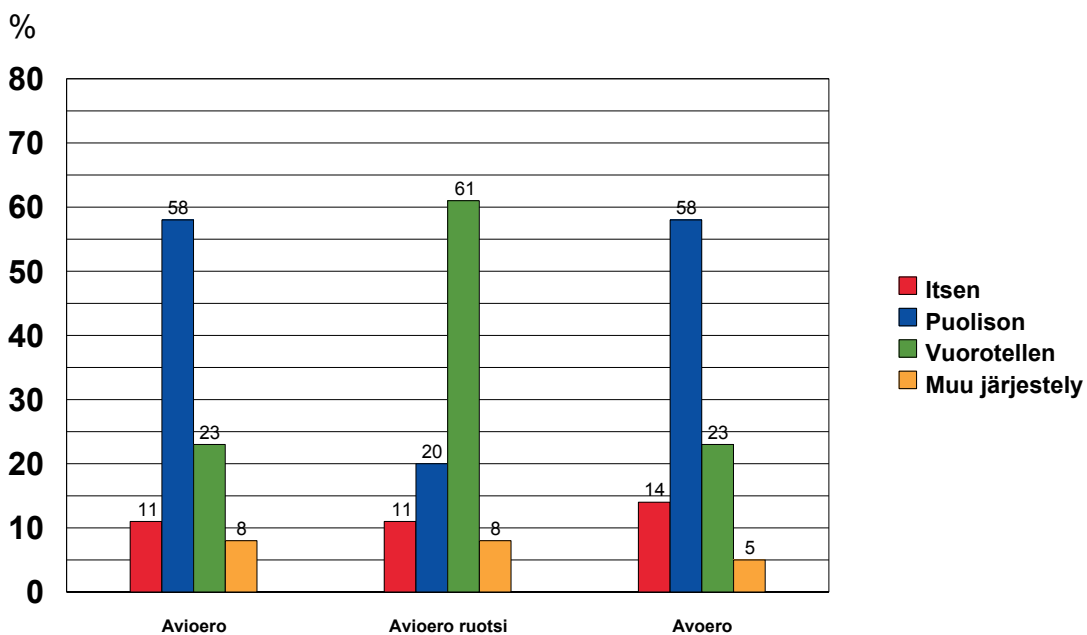
Lasten jääminen asumaan eronneen luokse auttaa selviytymään avioerosta. Tällöin suhteet lapseen muodostuvat kiinteiksi. Näin eläneet vastaajat arvioivat jälkikasvunsa kärsineen keskimääräistä vähemmän erosta. Lastensa kanssa asuvat kokivat Kiisken (2011) tutkimuksessa keskimääräistä useammin eron parantaneen heidän elämänlaatuaan.

Monet asuvat eronsa jälkeen uusperheessä uuden suhteen solmimisen jälkeen. Perheestä voi muotoutua eron jälkeen monimutkainen laajennettu perhesysteemi (Dowd, 2000). Siinä voi olla entiseen verrattuna uusia jäseniä, kuten puolisoitten entiset kumppanit ja mahdollisesti myös heidän lapsensa ja sukulaisensa. Avioero voi olla sosiaalisessa mielessä sopeutumista puolisoitten eroon ja muuttuneisiin väleihin, mutta myös uuteen, laajennettuun perheeseen monimutkaisine ihmis-suhteineen ja dynamiikkoineen.

Kuvio 24. Kumman vanhemman luokse lapset jäivät eron jälkeen. Naiset.

Kuvio 25. Kumman vanhemman luokse lapset jäivät eron jälkeen. Miehet.

Naisista yli puolet ja miehistä noin kaksi kolmasosaa oli sitä mieltä, että lasten huollosta ja tapaamisesta oli pystytty sopimaan vähintäänkin melko helposti. Ainakin melko vaikeaa näistä sopiminen oli ollut joka kolmannen naisen ja joka neljännen miehen mielestä. Ruotsinkielisten eronneiden oli ollut hieman muita

vaikeampaa sopia lasten huollosta. Sen sijaan avioerojen ja avoerojen välillä ei ollut eroa siinä, kuinka helppoa lasten huollosta oli ollut sopia.

Taulukko 23. Kuinka helposti on pystynyt sopimaan lasten huollosta ja tapaamisesta aiemman puolisonsa kanssa, %.

Kuinka helposti on pystynyt sopimaan lasten huollosta ja tapaamisesta aiemman puolisonsa kanssa	Avioero	Avioero ruotsinkieliset	Avoero
Naiset			
Erittäin helposti	24	18	25
Melko helposti	31	29	32
Ei helposti eikä vaikeasti	11	16	15
Melko vaikeasti	17	14	13
Erittäin vaikeasti	17	23	15
Miehet			
Erittäin helposti	33	23	40
Melko helposti	31	21	27
Ei helposti eikä vaikeasti	10	16	9
Melko vaikeasti	12	19	9
Erittäin vaikeasti	14	21	15

Koskelan (2012) tutkimuksessa eroissa riideltiin erityisesti lapsista. Muista asioista pyrittiin joustamaan ja sopimaan. Vaikutti siltä, että huoltajuusriidoissa ei kovin hyvin kuunneltu lasten kantaa. Miesten elämässä suurin muutos oli se, että he joutuivat asumaan erillään lapsistaan. Kaikki miehet kantoivat huolta suhteestaan lapsiinsa ja kaikilla suhteet lapsiin olivat säilyneet hyvinä.

Koskelan tutkimien miesten mielestä naisilla on taitavina puhujina mahdollisuus sosiaalitoimen väärinkäyttämiseen. Vaikka avioero olisikin käynnistynyt naisen pettämisen seurauksena, oli hän yleensä osannut kääntää tilanteen edukseen. Miehet olivat kokeneet olleensa haastattelutilanteissa alakynnessä, kun oli sovittu lapsen tilanteesta. Naispuolinen virkailija ei ollut ymmärtänyt heidän näkökantojaan. Toisaalta mies ei välttämättä edes tuonut esille edes sitä, että vaimo oli ollut uskonon ja väkivaltainen. Hän ei uskonut näillä asioilla olevan merkitystä.

Jos lasten huoltajuudesta syntyy vanhempien välille kiistoja, tuomioistuimet määräävät 85 prosentissa tapauksista huoltajuuden äidille. Nämä päätökset nojautuvat paljolti sosiaalitoimen edustajien antamiin lausuntoihin. Sund (2005)

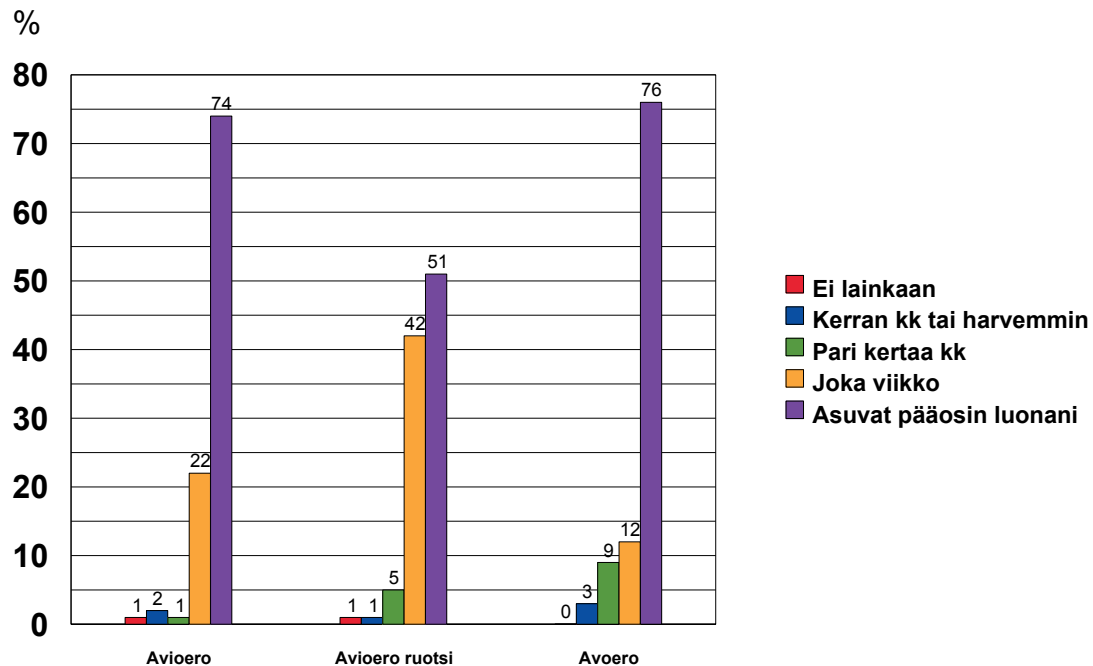
on arvioinut, että nykyinen perhepolitiikka turvaa erotapauksissa naisen aseman hyvin, mutta kohtelee sen sijaan miehiä kaltoin. Miehillä kasautuvat taloudelliset velvoitteet huolehtia lapsen elatuksesta, mutta heidän mahdollisuutensa tavata lapsiaan toteutuvat huonosti. (Koskela, 2012.)

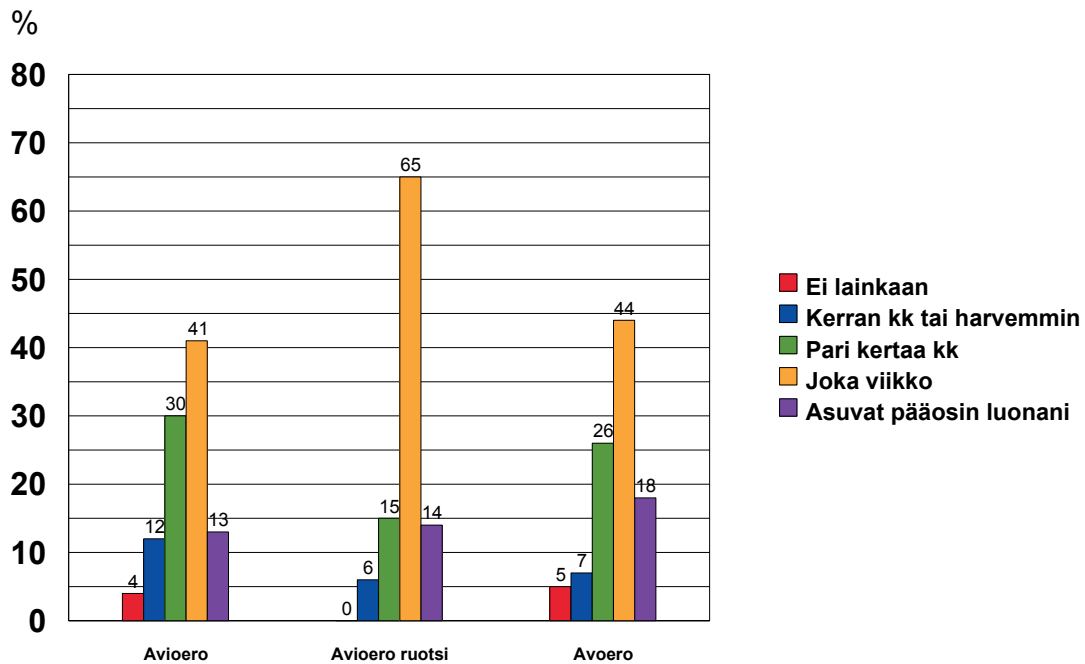
Naiset tapaavat lapsiaan eroon johtaneesta liitosta hyvin säännöllisesti joko senkin ansiosta, että lapset asuvat yleensä ainakin pääosin heidän luonaan. Vain melko pieni osa suomenkielisistä naisista ei tapaa lapsiaan vähintään joka viikko. Ruotsinkielisistä naisilla tilanne on sama, mutta he vuorottelevat viikon aikana huomattavasti suomenkielisiä useammin lastenhoidossa entisen puolisonsa kanssa. Tämän seurauksena ruotsinkieliset isät tapaavat suomenkielisiä isiä useammin lapsiaan joka viikko.

Eronneista suomenkielisistä miehistä suunnilleen joka toinen tapaa lapsiaan joka viikko. Alle viidesosa heistä tapaa lapsiaan korkeintaan kerran kuukaudessa.

Monet Koskelan tutkimuksen miehistä kokivat taloudellista vastuuta paitsi lastensa, myös entisen vaimonsa toimeentulosta. Useat miehet tukivat entistä vaimoaan taloudellisesti, vaikkei heillä ollut siihen velvoitetta. Vaimot eivät sen sijaan tukeneet eronneita miehiään taloudellisesti.

Kuvio 26. Kuinka usein tapaa lapsia eroon päättäneestä liitostaan. Naiset.

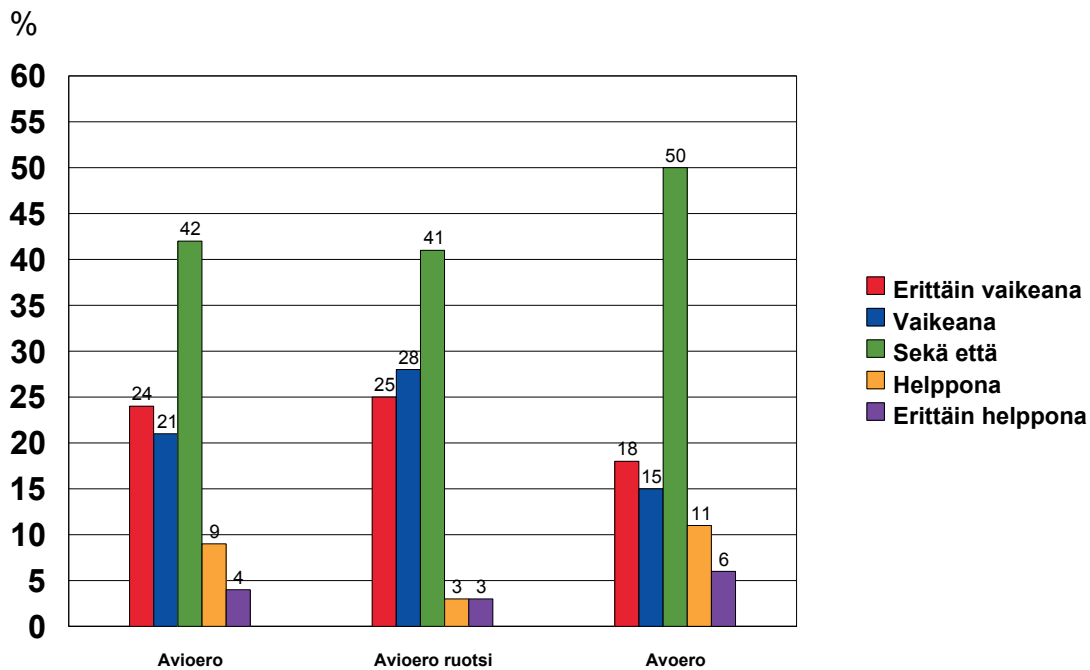
Kuvio 27. Kuinka usein tapaa lapsia eroon päättäneestä liitostaan. Miehet.

Avioerolla voi olla kielteisiä vaikutuksia lapsiin. Jos lasten kanssa asuvalla on kielteinen suhde entisiin puolisoonsa, lapset saatetaan vetää mukaan entisen puolison kanssa käytyihin kiistoihin. Toinen vanhemmista voi myös aktiivisesti pyrkiä estämään lasten kontaktit entisen puolisonsa kanssa. (Koskela, 2012.)

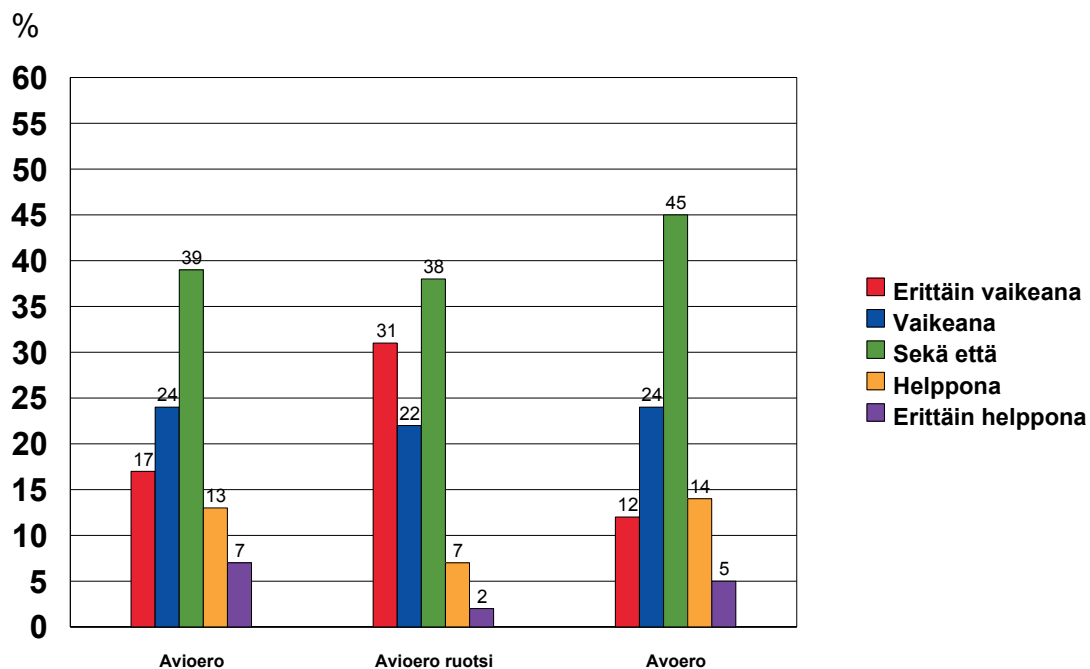
Ero on monimutkainen asia. Ei ole siksi mitenkään helppoa muodostaa kantaa siitä oliko se eronneelle enemmän vaikea vaike vaike kokemus. Eronnut saa eron myötä aina jotakin tavoittelemaansa mutta samalla hän myös menettää jotakin. Miltei puolet naisista ja miehistä arvioikin eronsa toisaalta vaikeaksi ja toisaalta helpoksi. Vaikeaksi eronsa koki noin 40 prosenttia molemmista sukupuolista. Helpoksi eronsa koki 10 – 20 prosenttia naisista ja miehistä.

Tässäkin tapauksessa muita vaikeammaksi eron olivat kokeneet ne vastaajat, joiden erosta oli päättänyt heidän puolisonsa. Helpoimmaksi eron olivat kokeneet puolestaan ne vastaajat, jotka olivat sopineet erostaan yhdessä puolisonsa kanssa. Kun henkilö on voinut olla aktiivisemmin sopimassa erostaan, ei hänen mieleensä ei ole piirtynyt siitä yhtä usein vaikeita tunteita ja ikäviä muistikuvia.

Kuvio 28. Kuinka vaikeana on kokenut eronsa kokonaisuutena. Naiset.

Kuvio 29. Kuinka vaikeana on kokenut eronsa kokonaisuutena. Miehet.

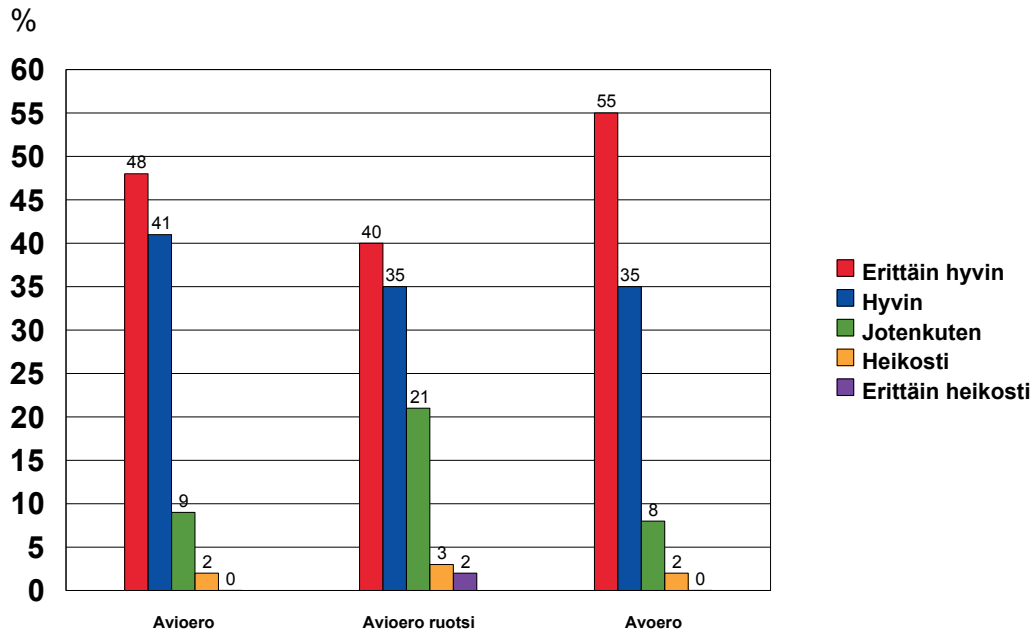

Ero on koettu keskimäärin useammin vaikeaksi kuin helpoksi asiaksi. Tämän tutkimuksen eronneista oli kuitenkin noin neljä viidesosaa ilmoittanut selvinneensä erostaan hyvin. Lähes puolet oli selvinnyt käsityksensä mukaan erostaan jopa erittäin hyvin. Vain muutama prosentti oli selvinnyt siitä heikosti.

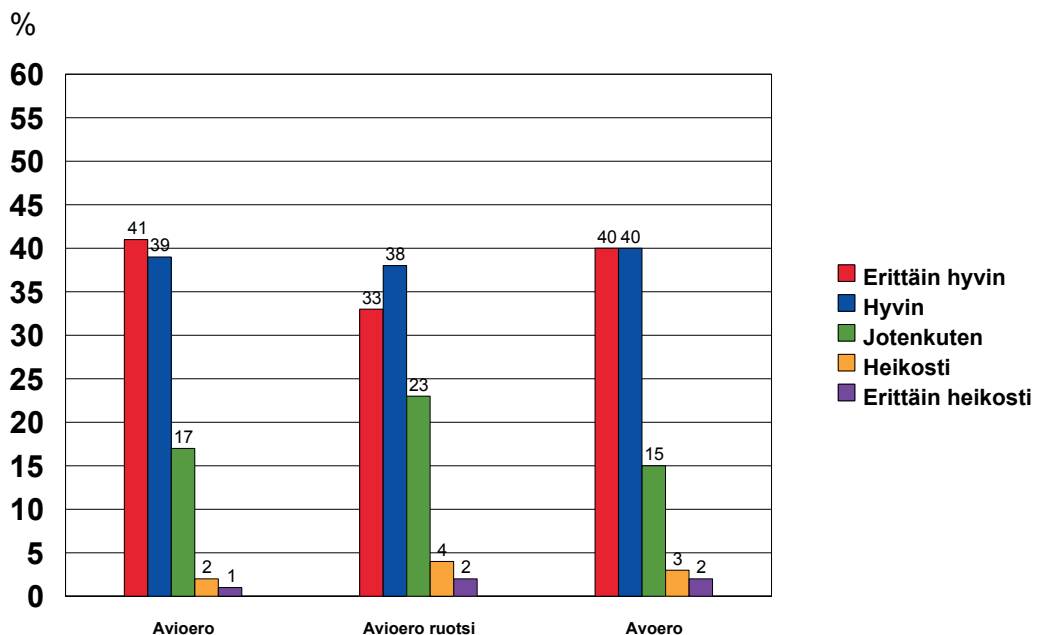

Tämä positiivinen tulos johtui osaksi siitä, että tutkittujen erosta oli kulunut keskimäärin jo 4 – 5 vuotta. Kovin paljosta tästä arviosta eivät tosin poikenneet nekään vastaajat, joiden erosta oli kulunut vasta lyhempi aika.

Kuvio 30. Kuinka hyvin on mielestään selviytynyt erosta. Naiset.

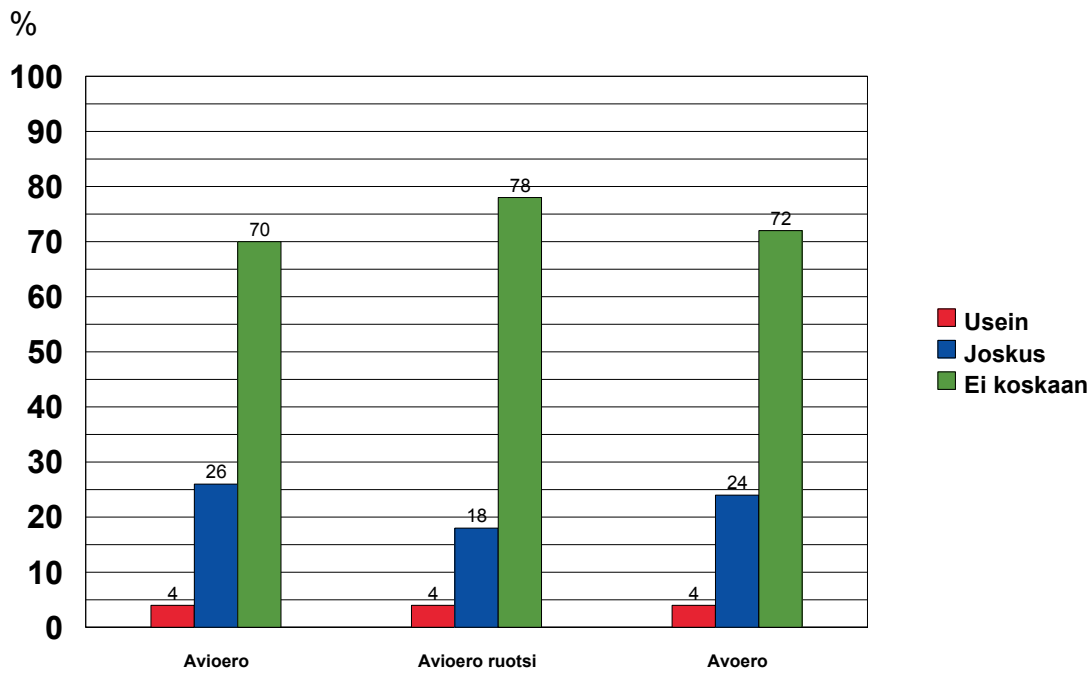
Kuvio 31. Kuinka hyvin on mielestään selviytynyt erosta. Miehet.

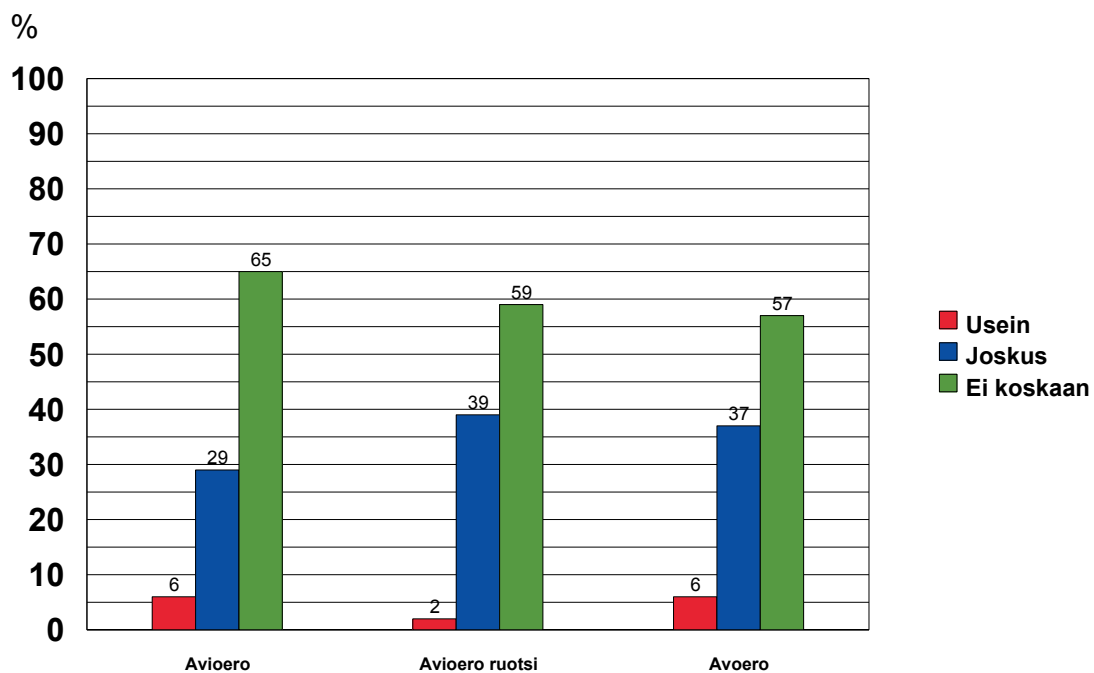
Tiukasti puolisoonsa sitoutunut on avioeroprosessissa haavoittuvaisempi kuin häneen löyhästi sitoutunut. Raskainta on eron jälkeen heillä, jotka tulevat puolisoonsa hylkäämiksi. Jätetyillä katastrofin tunne on vahvempi kuin muilla, ja se

liittyy hylätyksi tulemisen kokemukseen. Miesten sosiaaliset suhteet rakentuvat käytännössä naisia enemmän perheen ja parisuhteen varaan. Perhesuhteiden menettäminen on tämän vuoksi miehille yleensä stressaavampaa kuin naisille.

Kuvio 32. Onko katunut eroaan. Naiset.

Kuvio 33. Onko katunut eroaan. Miehet.

Eronneet kokivat selvinneensä erostaan hyvin, ja siksi vain joka neljäs nainen ja noin 40 prosenttia miehistä oli joskus katunut eroaan. Vain muutama prosentti naisista ja miehistä oli katunut eroaan useasti. Eroa katuvia oli enemmän niiden vastaajien joukossa, joiden erosta puoliso oli tehnyt heidän puolestaan päätöksen. Heillä olisi ollut vielä halua jatkaa suhteessaan.

Jotkut eronneet katuivat sitä, miksi he eivät olleet eronneet nopeammin puolisostaan. Tähän liittyi huoli varsinkin siitä, miten lapset olivat kokeneet perhe-elämän ongelmat ja ristiriidat.

No ehkä (kaduttaa) se et mä en eronnut aikasemmin. (nauraa) ja se et mä menin ylipäättään naimisiin... Mut se yks asia jota mä ehkä eniten kadun on se et mä aloin syödä e-pillereitä et ne teki musta ihan sitoutumisintoisen. Et sitä aikasemmin mä olin et mä en mee koskaan naimisiin tai haluu lapsii ni oisko siinä mennyt kaks kuukautta niin mä olin et mä haluan lapsia ja mä haluan lapsia. Ja sit ku mä jätin ne e-pillarit pois ni mä olin ja mä jätin ne e-pillarit pois oisko ollut neljä kuukautta ennen häitä ni mä olin et minkä takia mä oon menossa naimisiin. Enkä mä oikeastaan haluu enää lapsia.

(Nainen, 27v)

... mua mietityttää se, et kuink paljon me mahdettiin niin ku tehdä lapsille hallaa siinä et he joutu siinä arjessa todistamaan sitä et meil hoitu käytännön asiat tosi hyvin mut sit vaimo, joka oli hirveän temperamenttinen ja suuttu helposti ja korotti ääntä ni ne sai liikaa todistaa riitoja kotona ni se ehkä kaduttaa. Se mikä kaduttaa et olisiko tämä päätös pitänyt tehdä jo paljon aikasemmin.

(Mies, 34v)

Parisuhde-eron jälkitila on aina tietyssä määrin sosiaalinen tapahtuma, jota prosessoidaan sukulaisten tai ystävien kanssa. Tämän prosessin aikana täytyy ainakin yrittää luoda uudenlainen suhde entisen puolison kanssa – erityisesti jos parilla on yhteisiä lapsia, joiden hoidosta ja kasvattamisesta on sovittava. Joillakin eronneilla suhde entiseen kumppaniin voi olla hyvin traumaattinen, jos suhteessa on ilmennyt vaikkapa väkivaltaa tai uskottomuutta.

Joskus toisen on vaikeata päästää sovinnolla ex-puolisostaan irti. Pahimmillaan tämä voi johtaa suoranaiseen ex-kumppanin vainoamiseen, joka jatkuu mahdollisesta lähestymiskiellosta huolimatta (Nikupeteri & Laitinen, 2013).

Tämän tutkimuksen vastaajista lähes kaikki vakuuttivat, että he voivat vaivatta kertoa muille ihmisille, että he ovat eronneet. He eivät siis kokeneensa saaneensa

erostaan erityistä sosiaalista stigmaa. Yli puolet vastaajista toivoi perheensä ja ystäviensä pitävän tarvittaessa enemmän hänen omaansa kuin entisen kumppanin puolta. Läheisten sosiaalinen tuki oli siis tervetullutta. Ruotsinkieliset kertoivat kaipaavansa sitä suomenkielisiä harvemmin.

Reilut kolme neljäsosaa vastaajista uskoi ymmärtävänsä syyt siihen, miksi heidän rakkaussuhteensa entisen kumppanin kanssa ei toiminut. Kolmasosa miehistä ja neljäsosa naisista syytti mielessään entistä kumppaniaan heidän suhteensa epäonnistumisesta ja lähes 40 prosenttia ei halunnut olla enää entisen kumppaninsa kanssa missään tekemisissä. Neljäsosalla naisista ja miehistä ei ollut lähes koskaan mitään ongelmia olla tekemisissä entisen kumppaninsa kanssa.

Naiset syyttivät entistä miestänsä parisuhteensa epäonnistumisesta erityisesti silloin, jos mies oli päättänyt erosta. Vähiten puolisoa syytettiin, jos erosta oli päätetty yhdessä. Melko harvat enää uskoivat, että entinen suhde olisi vielä pelastettavissa, vaikka he molemmat sitä yrittäisivät. Tätä pessimististä ja halutonta näkemystä selitti osaksi se, että suurin osa näistä ihmisistä eli jo uudessa parisuhteessa.

Taulukko 24. Miten tavallisesti kokee eronsa ja suhteensa aiempaan puolisoonsa, %.

Miten <u>tavallisesti</u> kokee eronsa ja suhteensa aiempaan puolisoonsa	Avioero	Avioero ruotsinkieliset	Avoero
Naiset			
Voi vaivatta kertoa ihmisille, että on eronnut kumppanistaan	91	89	93
Pitää tärkeänä, että perhe, ystävät ja tuttavat pitävät enemmän oman itsen kuin entisen kumppanin puolta	60	41	61
Uskoo, että jos hän ja entinen kumppani yrittäisivät, niin he voisivat pelastaa suhteensa	4	6	5
Syyttää entistä kumppaniaan heidän rakkaussuhteensa epäonnistumisesta	26	25	28
Ymmärtää syyt miksi heidän suhteensa ei toiminut	89	84	89
Ei halua olla entisen kumppaninsa kanssa missään tekemisissä	36	36	41
Miehet			
Voi vaivatta kertoa ihmisille, että on eronnut kumppanistaan	95	92	94
Pitää tärkeänä, että perhe, ystävät ja tuttavat pitävät enemmän oman itsen kuin entisen kumppanin puolta	55	39	51
Uskoo, että jos hän ja entinen kumppani yrittäisivät, niin he voisivat pelastaa suhteensa	5	6	10
Syyttää entistä kumppaniaan heidän rakkaussuhteensa epäonnistumisesta	30	32	17
Ymmärtää syyt miksi heidän suhteensa ei toiminut	85	74	83
Ei halua olla entisen kumppaninsa kanssa missään tekemisissä	43	37	31

Amato ja Previti (2003) ovat havainneet ihmisten syyllistävän erosta mielummin puolisoa, suhteen toimimattomuutta tai joitakin ulkopuolisia tekijöitä kuin itseään. Heidän tutkimuksessaan naisista 40 % piti miestänsä ja vain 2 % itseään erosta syyllisenä. Miehistä 21 % syyllisti erosta vaimoaan ja 10 % itseään. Eronneet syyllistivät puolisoaan avioliiton purkautumisesta enemmän kuin itseään. Vastaa- jista omana syynään eroa piti vajaa viidesosa ja puolison syynä hiukan yli puolet.

Nykyisellä parisuhteella tai yksin elämisellä ei ollut tässä tutkimuksessa yhteyttä siihen, oliko eronneen tavallisesti helppoa kertoa erostaan muille ihmisille eikä myöskään siihen, missä määrin he syyttivät entistä kumppaniaan heidän rakkaussuhteensa epäonnistumisesta. Eronneet kertoivat ymmärtävänsä myös syyt sille, miksi heidän suhteensa ei toiminut riippumatta heidän nykyisestä parisuhdetilanteestaan. Suhteen pelastamiseen uskoivat harvakseltaan lähinnä vain yksin elävät tai erillissuhteessa olevat miehet. Eronsa jälkeen naimisiin menneet naiset ja miehet halusivat muita harvemmin olla enää missään tekemisissä entisen kumppaninsa kanssa.

Parisuhteessa elämä on rakentunut monella tavalla yhteiselämän puitteisiin. Jos parilla on lapsia, ne on yleensä yhdessä hankittu. Ystävä- ja sukulaisuusverkostot ovat tavallisesti yhteisiä. Omaisuutta on kartutettu yhdessä. Monet elämänkulun tapahtumat ja kokemukset yhdistävät puolisoita toisiinsa. Pelkästään näistä syistä mahdollinen ero vaatii paljon sosiaalista ja psyykkistä työskentelyä. Avioero on stressiä synnyttävä tapahtuma, josta selviytymiseksi käytetään erilaisia coping- eli selviytymiskeinoja. Sosiaalinen tuki on keskeinen eron selviytymiskeino. (Kiiski, 2011.)

Eroon kuuluu aluksi odottamisvaihe, joka alkaa puolisoiden eropäätöksestä ja kestää erilleen muuttamiseen asti. Sitä seuraava muutosvaihe alkaa puolisoiden erilleen muuttamisesta ja kestää noin kahdeksan kuukautta. Tähän vaiheeseen saattaa kuulua kriisiteorian mukaisten vaiheiden – shokki, reaktio, eron työstäminen ja uudelleen suuntautuminen – läpikäyminen. Tätä seuraa sitten pitkäkestoisen sopeutumisen vaihe, joka voi kestää kolmesta neljään vuoteen. (Chiriboga, 1989). Yhteydenpito ex-puolison kanssa jatkuu yleensä monia vuosia eron jälkeen. Se voi toteutua ystävällisissä tai vihamielisissä merkeissä.

Tukea antava sosiaalinen verkosto on erityisen tärkeä eronneelle ihmiselle. Ihmisen sosiaalinen verkosto voidaan nähdä nelikenttänä, johon kuuluvat (1) perhe, (2) suku, (3) työ tai koulu ja (4) muut (naapurit, ystävät). Lisäksi neljänteen lohkoon kuuluvat ammattiauttajat omana erillisenä alaryhmänään.

Sosiaalisen verkoston henkilökohtaiseen vyöhykkeeseen (Seikkula, 1994) kuuluvat ihmiset, joiden kanssa yksilö elää ja joihin hän on sitoutunut voimakkaasti. Läheiseen vyöhykkeeseen luetaan kuuluvaksi psykososiaalisesti tärkeät ihmiset ja ne, joihin ihminen pitää paljon yhteyttä. Tehokkaassa vyöhykkeessä ovat sellaiset ihmiset, joiden merkitys ei ole kovin tärkeä ja joiden kanssa yhteydenpito on vähäistä.

Sosiaaliseen verkostoon kuuluu keskushenkilö, joka on ihmiselle tärkeä ihminen. Perheellisellä aikuisella puoliso on usein tämä verkoston keskushenkilö. Tämän vuoksi ihmisen sosiaalinen verkosto muuttuu radikaalisti parisuhteen purkautuessa. Ihminen joutuu rakentamaan eron jälkeen sosiaalista verkostoaan uudelleen. (Kiiski, 2011.)

Eron jälkeistä elämänhallintaa helpottavat läheiset ystävät, joiden kanssa on mahdollisuus syvällisiin keskusteluihin. Ihmisten kaipaamaan sosiaaliseen tukeen kuuluvat kuuntelu, neuvot, käytännön apu ja materiaallinen apu.

Kiisken (2011) tutkimuksen mukaan sosiaalisen tuen neljästä ulottuvuudesta: materiaallinen apu, neuvot, kuuntelu ja käytännön apu, vain kuuntelu vähensi eronneiden kokemaa stressiä. Materiaalista tukea tarvitsevilla oli vähemmän voimavaroja käsitellä stressiä tuottavaa elämäntilannetta.

Eron jälkeistä katkeruutta purettiin Koskelan (2012) tutkimuksessa käymällä ravintoloissa, purkamalla tunteja satunnaisille kumppaneille tai keskittymällä esimerkiksi liikuntaharrastukseen. Tärkeitä olivat myös uskotut ystävät. Uusia lyhytaikaisia naissuhteita saatettiin käyttää tässä vaiheessa tietoisesti hyväksi eräänlaisina ilmaisina terapeutteina, joille tilitettiin erokokemuksia.

Tämän tutkimuksen vastaajien kokonaisarvio eron tai ajan kulumisen vaikutuksista heidän elämäänsä oli yleensä hyvin positiivinen. Suurin osa naisista ja miehistä koki elämänsä muuttuneen onnellisemmaksi samoin kuin itsetuntonsa muuttuneen eron jälkeen aiempaa paremmaksi. Itsetunnon vahvistuminen oli naisilla vielä vahvempaa kuin miehillä. Eronneiden miesten onnellisuus oli vuonna 2013 viisi prosenttiyksikköä suurempi kuin vuonna 2003. Eronneiden naisten onnellisuudessa ei ollut näiden vuosien välillä eroa.

Myös Kiisken (2011) tutkimuksessa avioerolla arvioitiin olleen erilaisia positiivisia vaikutuksia omaan elämään. Niiden mukaan avioero oli järkevä ratkaisu (73 %), paransi elämänlaatua (70 %), kasvatti ihmisenä (87 %) ja oli opettavainen kokemus (75 %). Tutkitut olivat tyytyväisiä uuden elämänsä laatuun ja sen hal-

lintaan, ihmissuhteisiin ja taloudelliseen toimeentuloon. Kiisken mielestä nämä tulokset haastavat käsitykset, joiden mukaan puolet avioeroista olisi turhia ja että avioliiton päättyminen olisi katastrofi.

Tässäkin tutkimuksessa kysytyt asiat olivat kahta poikkeusta lukuun ottamatta muuttuneet vastaajien elämässä parempaan suuntaan eron jälkeen. Näitä positiivisia muutoksia olivat suhde lapsiin, suhde ystäviin, suhde sukulaisiin, suhtautuminen työhön, taloudellinen asema ja asumisen taso. Huonompaan suuntaan mainitut asiat olivat muuttuneet korkeintaan joka viidennellä. Ero ei ollut siis tuonut sellaista heikennystä edes taloudellisiin ja asumiseen liittyviin asioihin kuin mitä oletetaan. Eniten nämä asiat olivat odotetusti heikentyneen yksin elävillä, kuten yksinhuoltajilla.

Suomalaisten eronneiden naisten käytettävissä olevien tulojen lasku on Hii-
lamon (2009) mukaan 13 prosenttia kotitaloutta kohti. Avioeron taloudelliset seuraukset ovat erityisen raskaita yksinhuoltajille. Keskimääräistä parempi sosiaalinen asema ja hyvät tulot pienentävät avioeroon liittyviä negatiivisia kokemuksia.

Koskelan haastatteluaineistossa useat miehet kokivat eron johdosta suuriakin taloudellisia menetyksiä, jopa taloutensa romahtamista. Muutamat miehet myös maksoivat eron jälkeen entisille vaimoilleen huomattavaa taloudellista tukea.

Selvästi huonompaan suuntaan eron jälkeen oli muuttunut tässä tutkimuksessa suhde ex-puolisoon ja entisiin yhteisiin ystäviin. Eron myötä entinen ystäväpiiri jakautuu usein kahtia tai sitten se voi jättää puolisoista toisen kokonaan ulkopuolelleen. Kiisken tutkimuksessa 41 % ilmoitti, että ero oli saanut heidät välttelemään joitakin ihmisiä.

Vaikka elämän on koettu muuttuneen parempaan suuntaan, silti suhdetta ja sen tarjoamaa turvaa muistellaan välillä kaihoisasti.

... siinä mielessä huonommaksi, et se oli hirveen turvallista se elämä kuitenkin sillon, että kun oli ollut monta vuotta ihmisen kanssa, joka tuntui hirveen hyvin... Että ehkä niin kun mun elämä on mennyt paljon parempaan suuntaan ja mä tykkään mun elämästä nytten, mutta että se tietynlainen että kyllä mä pidän sitä suhdetta mun elämäni parhaana edelleen.

(Nainen, 27v)

Taulukko 25. Mikä on muuttunut eron myötä omassa elämässä parempaan tai huonompaan suuntaan, %.

Mikä on muuttunut eron myötä omassa elämässä parempaan tai huonompaan suuntaan		Naiset			Miehet	
	Avioero	Avioero ruotsinkieliset	Avoero	Avioero	Avioero ruotsinkieliset	Avoero
Itsetunnon vahvuus						
– parempaan	79	81	74	62	68	60
– huonompaan	7	5	5	12	11	7
Suhde lapsiin						
– parempaan	69	61	59	42	39	36
– huonompaan	5	6	4	19	16	10
Suhde ex-puolisoon						
– parempaan	30	31	32	21	21	24
– huonompaan	42	42	33	47	51	39
Suhde sukulaisiin						
– parempaan	35	33	35	36	39	29
– huonompaan	6	9	2	9	8	3
Suhde ystäviin						
– parempaan	49	39	42	45	32	36
– huonompaan	4	11	3	9	15	3
Suhde yhteisiin ystäviin						
– parempaan	8	11	8	9	6	5
– huonompaan	58	55	53	52	44	49
Suhtautuminen työhön						
– parempaan	43	36	43	35	46	37
– huonompaan	4	5	3	9	5	7
Taloudellinen asema						
– parempaan	41	40	36	48	52	36
– huonompaan	29	27	36	23	28	23
Onnellisuus						
– parempaan	87	86	86	72	69	64
– huonompaan	8	7	6	15	17	15
Asumisen taso						
– parempaan	42	38	45	44	47	40
– huonompaan	22	25	21	16	15	21

Suhde ex-puolisoon voi heiketä huoltajusriitojen vuoksi tai siksi, että molemmilla voi olla jo uudet kumppanit. Nämä kumppanit saattavat olla jopa hieman mustasukkaisia, jos entiset puoliset pitävät edelleen säännöllisempää yhteyttä keskenään. Eronneista naisista tosin kolmasosa ja miehistä viidesosa kokee suhteensa muuttuneen paremmaksi entistä puolisoaan kohtaan.

Hollannissa tehdyssä tutkimuksessa (Fischer ym., 2005) avioeron kahtena ensimmäisenä vuotena 58 prosentilla oli entiseen puolisoonsa vihamielinen

kontakti ja 27 prosentilla ystävällinen kontakti, loput 15 prosenttia eivät pitäneet lainkaan yhteyttä. Kun erosta oli kulunut yli kymmenen vuotta yli puolella (58 %) ei ollut enää kontaktia puolisoonsa. Ystävällisten suhteiden osuus oli tuolloin 33 prosenttia ja vihamielisten 9 prosenttia.

Miehillä on usein tunne, että puolisoiden uudet kumppanit ovat heitä taloudellisesti ja muutoinkin paremmin menestyviä. Tästä seuraa alemmuudentunteita ja ehkä näyttämisen halua vastoin muita omia tarpeita. Miehet näyttävät usein tulkitsevan taloudelliset tekijät avioliittoa ylläpitäviksi keskeisiksi tekijöiksi ja arvioivat omaa onnistumistaan niiden kautta. (Koskela, 2012.)

Eron jälkeinen työttömyys on Koskelan (2012) mukaan teoreettinen syrjäytymisriski. Sellaisena haastateltavat itsekin sen kokivat. Työ on keskeinen keino pitää henkilö poissa mahdolliselta syrjäytymisuralta. Työn kautta syntyy ja ylläpidetään ihmissuhteita, jotka ovat tärkeitä etenkin eronneille miehille.

Kiiski (2011) kysyi tutkimuksessaan myös eron herättämiä tunteita. Tunteiden kirjo oli suuri. Niihin kuuluivat suru ja masennus, ahdistus, itsetunnon heikkeneminen, tulevaisuuden pelko, ihmisten välttely ja häpeä, helpotus, syyllisyys, viha ja katkeruus, puolustautuminen ja vetäytyminen sekä halveksunta ja kriittisyys. Puolet eronneista tunsivat erosta syyllisyyttä lastensa takia.

Avioerosta selviytymisessä apua tarjoavat Kiisken mukaan tulevaisuuteen suuntautuminen, eron työstäminen yksin ja sosiaalinen tuki. Tulevaisuuteen suuntautumiseen kuuluvat positiivinen ajattelu, huumori, uuden kodin järjestäminen, iloitseminen vapaudesta ja uusien ystävien saaminen.

Jotkut haastatelluista kokivat, että he olivat oppineet paljon tärkeitä asioita päättäneen parisuhteensa aikana. Opetut asiat saattoivat olla ihan käytännöllisiä ja arkisia asioita.

Kaikki ne muistot niin ku ne on ihan mahtavia. Ja samaten mä opin kaikkee sisustamisesta et mulle ei ikinä oo koti ollut sellanen tärkeä paikka tai semmonen estetiikka et siit mä opin ihan hirveesti ja enkä mä ikinä et tavallaan siit suhteesta mä opin luottaa mun omaan älykkyyteen. Et se on ihan hirveesti et mä en varmaan ois yliopistossa töis jos mä en ois seurustellu Mikon kaa. Et mä oisin enemmän eksesyksissä elämässäni jos mä en ois seurustellut Mikon kaa. Kyl Mikko oli just semmonen ihminen joka mun piti kohata siinä hetkessä. Ja se oli just sellanen ihminen jonka mä tarttin omaan kasvuun. Ja toisaalta Mikko omaan kasvuun kans et.
(Nainen, 27v)

No mä ehkä opin tosi paljon seurustelusta tai toisen kanssa elämisestä ihan niin ku arkipäivän asioista. Sit ehkä eron myötä must tuntu, et ku mä oon miettiny ja prosessoinu aika paljon tätä eroon ni mä oon oppinu ihan hirveesti itestäni.
(Nainen, 23v)

Jotkut haastatellut arvoivat olevansa eronsa jälkeen aiempaa kyvykkäämpiä solmimaan toimivan parisuhteen. Kokemuksesta uskottiin olevan hyötyä seuraavassa suhteessa.

Kyl mää toivon, et mä löydän sen jonkun ja pystyn käyttää opittuu hyödyks ja niin paljon oon käyny asioit läpi ja lukenu ja opiskellut ja puhunu et jotenkin niin ku tavallaan tietää sen et mus on niin paljon hyviä asioita pitkäs juoksussa. Nyt ei oo päässy näyttää sitä kenellekään. Ku ei oo päässy alkuu pidemmälle.
(Mies, 34v)

Et mul on tavallaan sellanen olo et mä oon parisuhtees toisena osapuolena nyt paljon parempi, ettei tee niin ku semmosii tyhmii virheitä ja mä oon hirveen ilonen siitä, et nyt mä oon tavannut tosi kivan tyyppin ni sit ei tyri sitä mihinkään älyttömän tyhmiin juttuihin...
(Mies, 28v)

Uudet suhteet eron jälkeen

Eronneet pitivät hyvässä parisuhteessa hyvin tärkeänä molemminpuolista arvostusta ja kunnioitusta. He arvostivat myös mahdollisuutta puhua ja jakaa kaikki asiat puolisonsa kanssa ja puolison kykyä ilmaista tunteita. Eronneet poikkesivat hyvän parisuhteen arvostamisessa yhdessä asuvista siinä, että heille oli erittäin tärkeätä myös hyvä seksisuhde. Tämä eroottinen aspekti ei ollut kaikesta päätellen riittävästi toteutunut heidän eroon päätyneessä suhteessaan.

Eronneista noin kahdella kolmasosalla oli ollut eronsa jälkeen yksi tai useampia satunnaisia suhteita. Naimisiin menneillä niitä oli ollut hieman muita harvemmin ja yksin eläneillä hieman muita useammin. Kiiskin tutkimuksessa joka toisella eronneella naisella ja miehellä oli ollut eronsa jälkeen useampia satunnaisia suhteita.

Tarkastellessaan noin 30–40-vuotiaita eronneita Kiiski havaitsi heidän aloittavan uusien suhteiden muodostamisen melko pian avioliiton purkautumisen

jälkeen. Heidän erostaan oli kulunut aikaa yhdestä neljään vuoteen. Tänä aikana heistä neljällä viidestä oli ollut vähintään yksi seurustelusuhde. Runsas kolmasosa eli avoliitossa, ja useampi kuin joka kymmenes oli uudessa avioliitossa. Avioeron jälkeiseen elämäntilanteeseen kuuluu tyypillisesti uuden elämäntilanteen etsintä ja siirtyminen uudelleen parisuhteeseen.

Kolme neljäsosaa tämän tutkimuksen eronneista oli seurustellut eronsa jälkeen jonkun kanssa. Tämä oli suunnilleen sama osuus kuin Kiiskin tutkimuksessa. Erillissuhteissa eläneistä lähes kaikki kertoivat seurustelleensa, mutta yksin eläneistä vain vähän yli puolet. Yli puolet oli ollut eronsa jälkeen avoliitossa ja kihloissa oli ollut joka kolmas. Avioliittoon oli jo ehtinyt joka neljäs eronnut. Vuoden 2003 tutkimukseen verrattuna avo- ja avioliittoja oli solmittu jonkin verran aktiivisemmin eron jälkeen.

Eronsa jälkeen kihloihin oli mennyt tässä tutkimuksessa noin 70 prosenttia heistä, jotka myöhemmin avioituivat (he olivat myös solmineet avoliiton) ja puolet avoliiton solmineista. Erillissuhteissa eläneistä joka viides oli ollut sitä ennen avoliitossa. Yksin eläneistäkin reilu kymmenesosa oli ollut avoliitossa eronsa jälkeen.

Uuden suhteen solmintaan oli luonnollisesti vaikuttanut se, kuinka monta vuotta omasta erosta oli kulunut. Jos erosta oli kulunut vähintään neljä vuotta, oli enemmän kuin yhdeksän kymmenestä ryhtynyt uuteen parisuhteeseen. Jos erosta oli kulunut kahdesta kolmeen vuoteen, oli parisuhteen solminut neljä viidesosaa. Vuoden kuluttua erosta oli parisuhteessa kaksi kolmasosaa eronneista. Nämä osuudet olivat hyvin samanlaisia sekä naisilla että miehillä. Useimmiten uusi parisuhde solmitaan siis suhteellisen pian eron jälkeen.

Jotkut käyttävät uutta suhdetta siihen, että pääsisivät helpommin henkisesti irti entisestä suhteestaan.

... mulla on aina ollut semmonen tapa, et erosta selviää ku löytyy se uus suhde... en mä kyllä siinä ihan heti suhdetta löytänyt mutta kuitenkin se, että siinä se tilanne unohtuu ku se kiintymys pääsi vaihtumaan toiseen ihmiseen.

(Nainen, 27v)

Eroon johtaneesta parisuhteesta oli harvoin jäänyt mitään sellaisia haavoja, jotka olisivat estäneet uuden parisuhteen solminnan. Tutkimushetkellä yksin eläneistä neljä viidestä piti luultavana tai varmana, että hän haluaisi solmia uu-

den vakituisen suhteen. Kaikista eronneista vain kuusi prosenttia ilmoitti, ettei luultavasti tai varmasti haluaisi uutta vakituista suhdetta. Miehet olivat tätä mieltä hieman naisia useammin. Usein näillä ihmisillä oli kulunut erosta korkeintaan kaksi vuotta. Näistä ihmisistä suunnilleen joka kymmenes ei olisi luultavasti tai varmasti valmis uuteen suhteeseen.

8. MIKÄ PAREJA PITÄÄ YHDESSÄ JA MIKÄ HEITÄ EROTTAA

Vahvat ja onnelliset parisuhteet

Onnen löytäminen hyvästä parisuhteesta on suurimpia unelmia mitä meillä suomalaisilla on. Tämän unelman oli mitä ilmeisimmin saavuttanut se noin 40 prosentin osuus suomenkielisistä ja noin 60 prosentin osuus ruotsinkielisistä, jotka kertoivat olevansa erittäin tyytyväisiä puolisoonsa. Nämä luvut ovat aika lähellä ennustetta siitä, kuinka suuri osa kaikista avioliitoista tulee kestämään jommankumman puolison kuolemaan saakka. Tällainen parisuhde on tärkeä tuki silloin, jos elämässä tulee vastaan vaikeita asioita. Parisuhteissa oleville on syytä tarjota tukea mahdollisissa kriisitilanteissa, jotta he voisivat säilyttää suhteensa näin onnellisina. Se on koko yhteiskunnan etu.

Useimmilla pareilla menee suhteellisen hyvin. He kokevat parisuhteensa vastaavan odotuksiaan ja tarpeitaan ja että he myös saavat arvostusta puolisoiltaan. He rakastavat paljon kumppaniaan ja arvelevat tekevänsä kaikkensa, jotta heidän suhteensa kestäisi. Tämä kertoo suuresta motivaatiosta panostaa parisuhteen hyväksi. Paradoksaaliseksi parisuhdeonnen tekee se, että parisuhteessaan melko onnellisista naisista miltei puolet ja miehistä kolmasosa oli jossakin vaiheessa ajatellut eroamista. Tämä kertoo onnessa piilevästä hauraudesta. Se ei kestä kovinkaan hyvin suuria ei-toivottuja muutoksia puolisosssa tai parisuhteen yhteispelissä.

Tutkimuksen vastausten perusteella hyvässä parisuhteessa olivat kaikkein tärkeintä vahva luottamus puolisoon ja molemminpuolinen arvostus ja kunnioitus. Hyvä parisuhde muistuttaa tässä mielessä siis hyvin toimivaa työparia, jossa voi aina luottaa toisen hoitavan oman yhdessä sovitun osuutensa hyvin. Seuraavaksi tärkeintä oli sitoutuneisuus perheeseen ja samanlaiset elämänarvot. Tältäkin osin hyvä parisuhde muistuttaa perustaltaan työsuhdetta, jossa on hyvä yhteisymmärrys siitä, millaisiin tavoitteisiin yhdessä pyritään. Seuraavaksi tärkeintä hyvässä parisuhteessa olivat vastaajien mukaan hyvät kommunikaatiokyvyt. Tämä tietysti parantaa parin yhteistyötä ja vähentää mahdollisuutta väärinkäsityksiin.

Nämä hyvän parisuhteen tärkeimmät ominaisuudet olivat sangen epäromanttisia. Hyvä parisuhde näyttäytyi ensisijaisesti hyvänä yhteistyösuhteena, jonka tavoitteet saattoivat olla hyvinkin käytännöllisiä. Naisilla oli merkittävästi enemmän odotuksia miehiään kohtaan kaikissa näissä asioissa kuin oli miehillä.

Ihmisten vahvempi sitoutuminen parisuhteeseen liittyy selvästi siihen, kuinka vahva motivaatio heillä on perheen perustamiseen eli lasten hankkimiseen. Tämä näkyi tässä tutkimuksessa siinä, että lähes kaikilla vuodesta 2005 asti naimisissa olleilla oli ainakin yksi lapsi ja joka toisella jo kaksi lasta. Avoliitossa vuoden 2005 jälkeen eläneistä vain joka toisella oli puolison kanssa yhteinen lapsi. Jos avoliitto oli johtanut avioliittoon, oli lapsi kolmella neljästä. Avioeron kokeneista lapsi oli suunnilleen joka toisella, mutta avoeronneista vain joka kolmannella. Avoeronneilla oli usein ex-puoliso, joka oli toteuttanut lapsitoiveensa melko pian tämän avoeron jälkeen jonkun uuden kumppaninsa kanssa.

Vaikka lasten olemassaolo ei näyttänyt paljoakaan vaikuttavan eroamisalttiuteen silloin, jos parisuhteessa oli liiaksi paineita ja ongelmia, oli motiivi vahvempaan sitoutumiseen ja haluun ylläpitää suhdetta kuitenkin merkittävästi yhteydessä lasten hankkimiseen. Lapset eivät ole estäneet eroamista, mutta lapsista unelmoivat ihmiset ovat panostaneet vakiintuneeseen suhteeseen muita enemmän.

Vahvoihin parisuhteisiin liittyi myös se ominaisuus, että ihmiset kokivat parisuhteensa olevan merkittävästi parempi kuin muilla parisuhteissa elävillä. Jos ihmisellä oli tämä käsitys, se lisäsi merkittävästi motivaatiota jatkaa suhdetta. Tällaisen käsityksen vahvistaminen olisi hyvää ennalta ehkäisyä eroille. Tätä täydensi myös käsitys siitä, että oma puoliso on yleensä lempeä. Kolmas kova parisuhteen perusta oli se käsitys, että kumppani oli panostanut parisuhteeseen yhtä paljon kuin itse. Suhde tuntui tällöin tasapuoliselta ja sen perusta oli oikeudenmukaisuudessa. Tällaista suhdetta oltiin valmiita vaalimaan.

Kaikilla ei mene parisuhteissaan niinkään hyvin, että he olisivat siihen edes varsin tyytyväisiä. Monesti parisuhde on jälkikäteen tarkasteltuna käytännössä valitettavasti eroon johtava monivaiheinen prosessi, jossa vähitellen tulee mieleen ajatuksia siitä, tulisiko jossakin vaiheessa erota nykyisestä kumppanista. Puoliso, suhde tai sen vuorovaikutus on voinut muuttua vähitellen omalta kannalta ei-toivottuun suuntaan, tai sitten siinä ei ole tapahtunut sellaista toivottua muutosta tai kehitystä parempaan, jonka henkilö on uskonut tai odottanut tapahtuvan suhteen syvenemisen jälkeen. Usein tässä on kyse suhteeseen kohdistetuista suorastaan epärealistisista odotuksista.

Avio- tai avoero on merkittävä elämäntilanteen muutostapahtuma ja elämän suurimpia stressitilanteita. Erojen tai ainakin niistä puhumisen yleistyminen herättää ihmiset pohtimaan myös oman liittonsa kohtaloa. Tämä tekee ihmisistä riskitietoisia myös oman puolison ja parisuhteen mahdollisesta menettämisestä. Jo eron harkintavaihe on usein pitkä ja henkisesti kuluttava. Eron uskotaan ja toivotaan tuovan ratkaisun pulmalliseksi koettuun omaan elämäntilanteeseen. Joskus eroa motivoi myös houkutteleva vaihtoehto nykyiselle elämälle ja puolisolle. Uuden suhteen unelmoidaan tuottavan sen onnen, mistä ihminen tuntee jääneensä paitsi.

Parisuhteen ongelmat ovat monitasoisia. Selvä ongelmien kestävyys kynnys on tietysti jo ylitetty eroon päätyneissä suhteissa. Tässä tutkimuksessa on selvitetty sitä, mitkä asiat tai ongelmakokonaisuudet olivat vastaajien mukaan johtaneet eroon. Ongelmien toisena tasona ovat olleet parisuhteet, joissa on vakavammin pohdittu eroamista. Joillakin ihmisillä nämä ajatukset viriävät melko helposti ristiriitojen ilmetessä. Toiset taas sinnittelevät ongelmistaan ja eroajatuksistaan huolimatta yhdessä vuodesta toiseen. Noin kymmenesosalla pareista oli parisuhteestaan tutkimushetkellä hyvin kielteinen tunne. He eivät olisi enää halunneet elää nykyisen kumppaninsa kanssa. Heillä ero on varmaankin hyvin todennäköinen.

Tässä tutkimuksessa käsityksiä parisuhteen ristiriidoista ja eron syistä on tiedusteltu vain parisuhteen toiselta osapuolta. Jos tätä tietoa olisi ollut käytettävissä näiden parisuhteiden molemmilta osapuolilta, voisivat tulokset näyttää toisenlaisilta. Vaikka ihmiset elävät samassa parisuhteessa, heillä on kuitenkin usein erilainen tulkinta suhteesta ja sen toimivuudesta.

Kiisken (2011) tutkimuksessa avioeroon liittyvien syiden tulkinnassa puolisoisten vastauksissa oli selvää yhdenmukaisuutta silloin, kun kyse oli jostain konkreettisesta ja ilmiselvästä parisuhteen ongelmasta, kuten uskottomuudesta, päihteiden käytöstä tai fyysisestä väkivallasta. Puolisoiden vastauksilla oli vain heikkoa riippuvuutta silloin, kun eron syinä olivat yhteisen ajan puute, kommunikaatiovaikeudet, seksiongelmat ja erilaiset elämän arvot. Siirryttäessä tunne-elämän kysymyksiin puolisoisten käsityksillä eron syistä ei ollut lainkaan keskinäistä yhteyttä. Nämä erot selittyvät puolisoisten erilaisista odotuksista ja erilaisista tunnekokemuksista.

Parisuhteen arvioinnin keskeiset ulottuvuudet:

Tämän tutkimuksen tulosten ja aiemman kirjallisuuden perusteella voi parisuhteen laadun ja toimivuuden arvioinnissa käyttää apuna viittä merkittävää ulottuvuutta. Nämä edustavat parin usein arkista yhteistyösuhdetta, parin yhteenkuuluvuuden tunnetta, intiimiä suhdetta, persoonallisuuksien yhteen sopimista ja ulkoisen maailman vaikutuksia suhteeseen.

Parilla voi olla toimiva yhteistyösuhde, vaikka heidän yhteenkuuluvuutensa ja varsinkin intiimi mielenkiintonsa olisi vähäinen. Niiden lisääntyminen parantaa tyytyväisyyttä suhteeseen ja häivyttää haluja eroamiseen. Vahva yhteenkuuluvuus ja intiimi suhde koetaan hyvin palkitsevana ja onnellisena.

Parisuhteen ongelmien ja ristiriitojen lähteenä voivat olla persoonien hankala yhteensovittaminen ja Kolmannen tuleminen puolisoiden välille tavalla tai toisella. Persoonallisuuden ongelmat voivat ilmentyä vaikkapa kommunikaatio-ongelmina ja ikäväksi koettuna käytöksenä. Ulkoiset mielenkiinnon kohteet taas rapauttavat parin yhteenkuuluvuutta ja kahdenkeskistä aikaa. Tämä voi johtaa niin sanottuun erilleen kasvamiseen. Jos suhteelle ilmaantuu vaihtoehto, voi motiivi ristiriitoja sisältävän suhteen jatkamiseen hiipua nopeastikin.

1. Parin yhteistyösuhde

- Arjen pyörittäminen, työnjako, jokapäiväinen apu.
- Arkielämään tasapuolinen työnjako ja tehtävien jakaminen, lasten hoitaminen ja kasvatusta, raha-asioista huolehtiminen.
- Taloudellinen riippuvuus, eron kustannukset, lasten huolto eron jälkeen.

2. Parisuhde yhteenkuuluvuutena ja panostuksena

- Suhteeseen ja yhteenkuuluvuuteen investoiminen, sitoutuminen, riittävästi yhteistä aikaa, halua panostaa kommunikaatioon kumppanin kanssa, suhteen ylläpito, suhdetarpeiden tyydyttäminen, oikeudenmukaisuus.
- Kumppanuus ja toisen tuntemus, seura, yhdessäolo, yhteiset päämäärät elämässä, ymmärryksen saaminen, sosiaalista ja henkistä

tukea puolisolalle, turvallisuutta, iloa, lohdutusta, rakkautta ja sen vakuuttelua, uskollisuutta, keskihakuiset voimat.

3. Parin intiimi ja seksuaalinen suhde

- Syvin parisuhteen solminnan motiivi.
- Eroottiset vetovoimat, kauneus, seksuaalinen läheisyys, halukkuus, intohimo, nautinto, hekuma, kumppanin halukkuus, eroottisen kipinän säilyttäminen, seksuaalinen kyllästyminen, seksuaaliset ongelmat.

4. Oma yhteensopivuus puolison persoonallisuuden kanssa

- Helpottaa tai hankaloittaa suhteeseen panostamista, voi olla suhteen kustannus.
- Sopivuus oman persoonallisuuden kanssa, puolison persoonallisuuden piirteet, kuten avoimuus, lempeys tai pahantuulisuus, optimismi tai pessimismi, positiivisuus tai negatiivisuus, helppo tai hankala ihminen, tuhlavaisuus, kommunikaatiokyky, miellyttävä tai ikävä kommunikaatio tai käytös.
- Päihdeongelma, nalkutus, ylenmääräistä vaativuutta, vaativuutta, stressiä, mielenterveysongelmia, masennusta, neuroottisuutta, riippuvuutta, mustasukkaisuutta, vähättelyä, aggressiivisuutta, henkistä tai fyysistä väkivaltaa, kriisejä.

5. Parin väliin tuleva ulkoinen maailma ja erilleen kasvaminen

- Yksilöllisyyden ja Kolmannen sekä erilleen kasvamisen leimaama suhde, kilpailee suhteeseen panostamisen kanssa.
- Lapsi tai lapset tai sukulaiset erottavat puolisoita toisistaan, työ tai harrastukset tulevat puolisolalle tärkeämmiksi kuin parisuhde, puolison arvot tai tavoitteet eivät enää sovi yhteen omien kanssa, yhteensopimattomuus, erilaiset sosiaaliset verkostot, sitoutumishalun heikkeneminen, keskipakoiset voimat, erilaiset elämäntavat, erilaiset kiinnostuksen kohteet, talousvaikeudet tai fyysiset tai psyykkiset sairaudet stressaavat ja tulevat puolisoitten väliin
- Sosiaalinen stigma, suhteen purkamisen esteet, uskonnolliset arvot.
- Suhteen vaihtoehdot, uskottomuus, rakastuminen toiseen.

Näiden parisuhteen perusolottuvuuksien avulla voi arvioida omaa suhdetta ja miettiä sen vahvuuksia ja heikkouksia. Keskeisenä asiana on pohtia sitä, miten edistää suhteen yhteenkuuluvuutta ja toisaalta mitkä tekijät ovat ongelmallisimpia yhteenkuuluvuuden kasvattamisen kannalta. Jos motiivi yhteenkuuluvuuden ylläpitämisen ja kasvattamiseen on riittävän vahva, ovat parisuhteen mahdolliset ristiriidat ratkaistavissa. Jo käsitteenä yhteenkuuluvuus kertoo omasta halusta ja uusista myönteisistä mahdollisuuksista, kun taas sitoutumisen voi kokea tarkoittavan oman elämän ja siihen liittyvien mahdollisuuksien supistamista. Yhteenkuuluvuudessa voi toteuttaa itseään ja sen tekee vapaasta tahdosta.

Parisuhteen ristiriidat

Erilaisten ajoittaisten ristiriitojen ilmaantuminen on parisuhteissa normaalia arkipäivää. Yhdessä asuvilla oli useimmiten ristiriitoja kotitöiden jakamisesta ja lasten kasvattamisesta. Seuraavaksi yleisimpinä ristiriitojen aiheina olivat kommunikaation toimivuus, vapaa-ajan käytöstä sopiminen, lasten hoitaminen yhdessä ja rahojen käytöstä sopiminen. Nämä olivat siis erilaisia käytännölliseen yhteistyösuhteeseen liittyviä ongelmia. Tämä kertoo arkielämän sujuvuuden keskeisestä merkityksestä parisuhteessa.

Arkisen yhteistyösuhteen yläpuolelle olivat parisuhteen ristiriidat nostaneet läheisyyden ja tunteiden ilmaisuun sekä seksiin liittyvät ristiriidat. Tämä kertoo siitä, että parisuhteen osapuolilla oli arkisen toimivan yhteistyön lisäksi myös intiimejä odotuksia toisiaan kohtaan. Näiden odotusten toteutumattomuus oli synnyttänyt ristiriitoja. Näissä ristiriitojen aiheissa ei ollut mitään isompia sukupuolieroja. Ruotsinkieliset raportoivat näistä ristiriidoista suomenkielisiä harvemmin.

Eronneilla oli ollut luonnollisesti huomattavasti enemmän ristiriitoja ex-puolisonsa kanssa kuin parisuhteessa elävillä, ja näitä riitoja oli syntynyt useasti aika monista aiheista. Eronneet naiset raportoivat erilaisista ristiriidoista merkittävästi miehiä useammin. Ne olivat joko jääneet naisille paremmin mieleen tai sitten he ovat tulkinneet merkittäviksi ristiriidoiksi asioita, jotka eivät miehistä tuntuneet sellaisilta.

Eronneiden yleisimpiä ristiriitojen aiheita olivat olleet puolisoiden erilaiset arvot ja elämäntyyli, puolisoiden väliset keskustelut, vapaa-ajan käyttö ja läheisyyden ja tunteiden ilmaisu. Tässä näkyy parisuhteen perusproblematiikka

siinä mielessä, kuinka paljon suhteessa on yhteenkuuluvuutta ja missä määrin yksilöllisyyttä.

Parisuhteessa eläneisiin verrattuna oli eroon johtaneissa suhteissa yleisimpien ristiriitojen joukkoon siis noussut arkielämän käytännön järjestelyjen sijasta asioita, joita usein kutsutaan erilleen kasvamiseksi. Parin väliin oli usein tullut Baumannin kutsuma Kolmas, jonka vuoksi yhteisen elämän päämääristä ja vapaa-ajan käytöstä oli vaikea päästä sopuun. Näihin liittyvät näkemykset olivat usein lukkiutuneet ”asemasodaksi” jolloin niistä oli vaikeata enää edes puhua yhdessä. Tästä syntynyt vaje parin välisessä läheisyydessä ja yhteenkuuluvuudessa oli ollut turhauttavaa.

Eronneilla oli ollut ristiriitoja myös arkisemmissä asioissa. Näitä olivat olleet muun muassa kotitöiden jako ja yhteisten rahojen käyttö. Näistä asioista riitely stressaa parisuhteen osapuolia. Tällaiset riidat kertovat siitä, että parin käytännöllinen yhteistyö ei ole toiminut toivotulla tavalla.

Hieman eritasoisia ristiriitojen aiheita tähän verrattuna olivat seksiin liittyvät asiat. Ne olivat osaksi seurausta muiden ristiriitojen luomasta tilanteesta, joka oli vienyt motivaatiota hakeutua fyysiseen läheisyyteen puolison kanssa ja tarjota hänelle nautintoa. Sängyssä saatetaan kostaa puolisolle sitä, että hänen koetaan käyttäytyvän parisuhteessa jotenkin epäoikeudenmukaisella tavalla.

Kaikkein eniten eronneiden naisten ja miesten vastaukset poikkesivat riitoja muisteltaessa toisistaan siinä, kuinka usein he kertoivat päättyneessä suhteessaan olleen ristiriitoja lasten kasvatuksesta ja hoidosta sekä yhdessä vietetyn ajan määrästä. Naiset ilmoittivat näistä ristiriidoista huomattavasti miehiä useammin samoin kuin merkittävästi enemmän verrattuna parisuhteessa tutkimushetkellä edelleen eläviin naisiin. Kaksi kolmasosaa eronneista naisista ei ollut tyytyväinen yhteisen ajan määrään ex-puolisonsa kanssa. Nämä kuuluvat niihin arkipäivän asioihin, joilla tuntuu olevan parisuhteessa naisille suurempi merkitys kuin miehille.

Eronneet miehet eivät olleet panneet merkille sen enempää ristiriitoja puolison kanssa yhdessä vietetyn ajan määrästä kuin parisuhteessa edelleen elävät miehet. Yhteisen ajan puutteeseen liittyvät kokemukselliset ongelmat olivat siis leimallisesti naisten ongelmia. Tämä sukupuolten ero saattaa selittää osan siitä, miksi niin moni parisuhde päättyy miehen ymmärtämättä sitä, miksi heidän suhteessaan oli puolison mielestä jotakin tärkeää vialla. Miehet eivät aina ymmärrä kuinka merkittäviä asioita naisille ovat lasten hoitoon ja yhteiseen aikaan liittyvät asiat, ja varsinkin niistä syntyvät erimielisyydet.

Vaikka erojen syinä usein nostetaan esille uskottomuus ja mustasukkaisuus, olivat ne olleet melko harvoin ristiriitojen aiheina eroon päätyneissä parisuhteissa. Ne eivät ole läsnä niissä yhteiselämän tapahtumissa, jotka tavallisimmin herättävät erilaisia puolisoitten välisiä ristiriitoja. Jos näistä aiheista syntyy ristiriitoja, ne ovat omiaan horjuttamaan luottamusta kumppania kohtaan ja ne myös vähentävät halukkuutta hakeutua fyysiseen läheisyyteen kumppanin kanssa. Joka toisella eronneella naisella oli ollut parisuhteensa viimeisen vuoden aikana erittäin usein seksuaalisen halun puutetta. He olivat käytännössä menettäneet kokonaan seksuaalisen mielenkiintonsa ex-puolisoaan kohtaan. Tällaisena platonisena suhteena ei keski-ikäisten parisuhde voi kovin kauan jatkua.

Suurin eroriski parin ristiriidoista aiheutuu silloin, jos niistä ei pystytty sopimaan. Kolmasosa eronneiden riidoista oli ollut tällaisia. Vaikeasti sovitavia asioita ovat varsinkin arvoihin ja elämän päämääriin liittyvät isommat näkemyserot. Jos näissä ristiriitatilanteissa joutuu itse toistuvasti joustamaan, se synnyttää tunteen siitä, että puoliso ja parisuhde on omalta kannalta liian epäoikeudenmukainen. Tähän tunteeseen on voinut liittyä se, että noin viidesosa eronneista ei ollut lainkaan puhunut parisuhdeongelmistaan puolisonsa kanssa. Ammattiauttajan kanssa niistä oli puhunut sentään 40 prosenttia.

Kaikki eronneiden muistikuvat ex-puolisoista eivät olleet kielteisiä. Kolmasosa heistä oli pitänyt päättynyttä parisuhdettaan jopa parempana kuin heidän mielestään muiden ihmisten parisuhteet yleensä olivat, ja joka toisen mielestä heidän ex-puolisonsa oli ollut luonteeltaan lempeä. Enemmistö eronneista oli kuitenkin panostanut omasta mielestään päättäneeseen parisuhteeseensa enemmän kuin heidän ex-puolisonsa. Vain joka neljäs eronnut oli saanut mielestään edes hieman henkistä tukea puolisoltaan. Tässä ero edelleen parisuhteissa eläneiden kokemuksiin oli valtava. Jos ihminen ei tunne saavansa henkistä tukea puolisoltaan, on se vahva riskitekijä eroon ja samalla tärkeä osoitin parisuhteen tilasta.

Arvoista ja elämäntyyleistä aiheutuvien vakavampien ristiriitojen taustalla ovat usein parin osapuolissa tapahtuneet ei-toivottavat ja joskus yllättävätkin muutokset parisuhteen aikana. Eronneista neljä viidesosaa oli kokenut käsityksensä kumppanistaan muuttuneen merkittävästi kielteisemmäksi heidän parisuhteensa aikana. Naisista noin 40 prosenttia ja miehistä joka neljäs oli pannut merkille tämän kielteisen muutoksen jo heidän suhteensa parin ensimmäisen vuoden aikana. Niiden seurauksena puoliso on saattanut tuntua jopa aivan eri ihmiseltä kuin hän oli seurustelun aikana. Tällaiset muutokset ovat avaintekijöitä niissä

prosesseissa, jotka saattavat johtaa eroon. Muutoksia kumppanissaan havainneet olivat usein tehneet aloitteen eroonsa.

Puoliso on tavallisesti parisuhteessa elävien ihmisten tärkein tukihenkilö sosiaalisessa mielessä. Ristiriitojen leimaamassa suhteessa tukea haetaan luonnollisesti enemmän myös parisuhteen ulkopuolisista ihmisistä. Varsinkin avioliitossa olevat naiset puhuvat paljon aviomiehiään useammin parisuhteensa ongelmista ulkopuolisten kanssa. Ystävien kanssa ongelmistaan oli puhunut neljä viidesosaa naisista ja puolet miehistä ja sukulaisten kanssa puolet naisista mutta vain viidesosa miehistä. Miehet olivat siten melko harvoin halunneet prosessoida parisuhteensa ongelmia muiden kanssa. Tähän liittyy ilmeisesti myös miesten halu ylläpitää parisuhteesta ulospäin onnellisuusmuuria.

Ajatukset eroamisesta

Ristiriitojen kasautuessa ja jatkuessa mieleen voi tulla ajatuksia eroamisesta. Eroajatukset olivat yllättävänkin yleisiä parisuhteissa elävillä. Melkein puolet naisista ja noin 30 prosenttia miehistä oli ajatellut eroamista – avioliitossa elävät vielä jonkin verran muita useammin (yli puolet). Joka kolmas parisuhteissa olleista oli ehtinyt miettiä eroamista jo muutamia kertoja. Puolet eroa ajatelleista oli myös miettinyt eron käytännön järjestelyjä. Ruotsinkieliset olivat miettineet eron mahdollisuutta huomattavasti suomenkielisiä harvemmin.

Yhden yhteisen lapsen hankkineet ajattelivat eroa yhtä yleisesti kuin lapsettomat. Tätä useampia lapsia hankkineilla oli hieman muita vähemmän eroajatuksia. Naisilla tämä ero näkyi varsinkin kolme tai sitä useampia lapsia hankkineilla. Uskonollisuudella oli sen sijaan yllättävänkin vähäinen yhteys siihen oliko eroa ajateltu. Arvomaailmaltaan liberaalit olivat sen sijaan ajatelleet eroa muita useammin.

Tärkeimmiksi syiksi jatkaa parin kanssa yhdessä eroajatuksista huolimatta nimettiin rakkaus puolisoon, halukkuus elää hänen kanssaan ja yhteiset lapset ja heidän tulevaisuutensa. Naiset pitivät rakkautta ja halua yhteiselämän jatkamiseen tärkeämpinä yhdessä jatkamisen syinä kuin miehet. Ruotsinkieliset pitivät lasten tulevaisuutta tärkeämpänä yhdessä jatkamisen syynä kuin suomenkieliset. Muita suhteen jatkamisen tärkeitä motiiveja olivat puolison luotettavuus, molempipuolinen arvostus ja kunnioitus, oma turvallisuuden tarve sekä tunne siitä, että tulee riittävän hyvin ymmärretyksi. Nämä kertovat siitä, että suhde

on toiminut kuitenkin melko hyvin ja että nämä ihmiset kavahtavat usein yksin elämistä.

Eroajatuksien syiden selittäminen ei ole yksinkertaista. Niiden perustana oli vahva yleinen tyytymättömyys kumppania ja parisuhdetta kohtaan. Parisuhteen solmimista kaduttiin, ja se ei tuntunut yleensä vastaavan omia odotuksia ja tarpeita. Eroajatuksia luonnehtii siis pettymys niihin odotuksiin, joita henkilö oli suhteelle asettanut. Puoliso ei tuntunut arvostavan itseä, kommunikaatio ei tuntunut toimivan hänen kanssaan ja puoliso oli myös liian vähän kiinnostunut seksistä. Henkilö itse oli huomattavassa määrin menettänyt motiivinsa tehdä kaikkeaan liiton kestämisen hyväksi. Tunnesuhteesta oli siirrytty hoitamaan asioita yhdessä.

Toistuvia eroajatuksia olivat stimuloineet varsinkin naisille monet erilaiset ristiriidat puolison kanssa. Näitä riitoja olivat varsinkin arjen yhteispelin sujumattomuus, erilaiset arvot puolison kanssa, mustasukkaisuus ja puolison päihdeongelma. Miehillä eroajatuksia virittivät parin seksuaaliongelmien. Jos parisuhteen ristiriitoja ei tavallisesti kyetty sopimaan, niin neljä viidestä oli miettinyt eroamista ja kaksi kolmasosaa jo useita kertoja. Miehillä eroajatuksia oli virittänyt se, jos he olivat toistuvasti joutuneet myöntymään puolisolleen ristiriitatilanteissa. Myös puolisolta saatavan henkisen tuen puute sai useimmat miettimään eroamista.

Eron tärkeimmät syyt

Ero on useimmiten pitkä prosessi, joka etenee erilaisten harkintavaiheiden kautta kohden sen toteutusta. Eroon valmistaudutaan aluksi omassa mielessä, sitten yhdessä kumppanin kanssa ja lopulta se kohdataan konkreettisesti. Ihmisten voi olla vaikeata mieltää jälkikäteen sitä mikä heidät sai aluksi miettimään eroamista, mikä heidät ajoi eroamaan tai varsinkaan sitä, mikä oli heidän eronsa ratkaisevin ja lopullisin syy. Erilaisten ristiriitojen täyttämä parisuhde aiheuttaa sen osapuolille jatkuvaa stressiä ja saa puoliset kiinnittämään huomion ensisijaisesti parisuhteen ongelmallisiin asioihin. Joistakin voi tuntua jopa siltä, kuin kaikki asiat heidän parisuhteessaan olisivat ”pielessä”. Ero voi tuntua tällöin helpotukselta.

Yksi erojen syy on ollut henkilökohtaisten haastattelujen perusteella parisuhteeseen kohdistuneet epärealistiset ja yliromanttiset odotukset.

... mul oli tosi epärealistiset odotukset et mä kuvittelin et se ois tosi niin ku kivaa ja tosi niin ku hehkeetä ja uskomatonta niin ku et mul ei ihan oikeesti ollut valjennut et se tavallinen arkikin tulee sieltä alkamaan tai jotenkin. Et mä uskoin et se on sellasta elämää suurempaa et mä en ollut itekään määritellyt et mitä se on et mä uskoin vaan et se on jotain älyttömän hienoo. Mut mul ei ollut mitään käryy et mitä se oikeesti on. (Nainen, 27v)

Tutkimuksen tulokset vahvistivat sitä käsitystä, että ero on harvoin jonkin yksittäisen parisuhdeongelman seurausta. Erossa on kyse pikemminkin monien erilaisten ongelmien kasautumisesta. Kun vastaajilta kysyttiin, kuinka tärkeitä jotkin parisuhdeongelmat (vaihtoehtoina annettiin yhteensä 27 eri mahdollista ongelmaa) olivat heidän oman eronsa kannalta, tuli vaihtoehto 'ei lainkaan tärkeä' tuli harvoin valituksi. Tämä tarkoittaa sitä, että lähes aina lukuisat erilaiset ongelmat oli koettu ainakin jonkin verran tärkeiksi syiksi omalla erolle. Jotkut syistä olivat toki tärkeämpiä kuin toiset.

Tätä eroprosessin monisyyistä luonnetta kuvaa se, että miltei kaikissa eroissa seuraavilla ongelmilla oli ollut vastaajien mukaan ainakin jonkinlainen merkitys: rakkauden puute, läheisyyden puute, vaikeudet selvittää erimielisyyksiä, erilaiset arvot ja elämäntyyli, arvostuksen ja kunnioituksen puute, parisuhteen hoitamattomuus, omat tai puolison vaikeudet ottaa omista teoista vastuuta ja puolison riittämätön tuki. Parisuhteen yhteispelissä ja puolisoitten halussa ja kyvykkyydessä välittää toisilleen läheisyyttä ja ymmärtämystä on ollut erotapa-uksissa yleensä monenlaisia puutteita.

Kaikkein harvimmin oli eronneiden vastausten perusteella eroissa ollut jonkinlainen rooli lapsettomuudella ja fyysisellä väkivallalla. Muita harvemmin eron kannalta tärkeiksi koettuja asioita olivat muun muassa liiallinen päihteiden käyttö, liikaa omia menemisiä rajoittava kumppani ja oma tai puolison vaikea sairaus. Nämä olivat itse asiassa paljolti samoja asioita, joita parisuhteessa elävät ennakoivat tärkeimmiksi syiksi mahdolliseen omaan eroonsa. Käytännössä erojen taustalla olivat siis kuitenkin paljon kirjavammat tai jopa vähäpätöisemmiltä tuntuvat syyt kuin yhdessä elävät ihmiset osasivat ennakoida. Tämä viittaa siihen, että eroista käytävässä julkisessa keskustelussa yksinkertaistetaan ja myös kärjistetään liiaksi tiettyjä asioita.

Mitkä sitten olivat olleet eronneiden mielestä heidän eronsa tärkeimpiä syitä? Tätä arvioitiin muun muassa sen perusteella, mitkä parisuhteen ongelma-alueet

vastaajat olivat valinneet erittäin tärkeiksi oman eronsa kannalta. Ongelmien aiheet saattoi poimia jo mainitusta valmiista 27 aiheen listasta.

Ilmoitukset oman eron erittäin tärkeistä syistä vahvistivat käsitystä siitä, kuinka paljon vahvempi naisten rooli on miehiin verrattuna erojen yhteydessä. Naisista paljon suurempi osa kuin miehistä oli nimennyt erilaisia erittäin tärkeitä syitä erolleen. Esimerkiksi suomenkielisistä avioeron kokeneista naisista 45 prosenttia piti eronsa erittäin tärkeänä syynä vaikeuksia puhua ja selvittää erimielisyyksiä, kun taas miehillä vastaava osuus oli vain 24 prosenttia. Kommunikaatiovaikeudet olivat joka tapauksessa tärkeitä syitä eroa edeltävässä prosessissa. Ne heijastelevat myös jommankumman tai molempien haluttomuutta panostaa suhteen hoitamiseen. Parisuhteen kommunikaation ongelmat lisääntyvät, kun motivaatio suhteen puolesta taistelemiseksi heikkenee.

Melkein yhtä usein naiset nostivat erittäin tärkeäksi eronsa syyksi arvostuksen ja kunnioituksen puutteen. Jotkut saattoivat liittää nämä ongelmat persoonallisuuden liittyviin asioihin, mutta niiden taustalla oli vielä vahvemmin puolisoitten etäännyminen toistensa tärkeistä elämäntavoitteista ja arvoista. Sitä kutsutaan myös kasvamiseksi eri suuntiin. Toinen oli priorisoinut tavoittelemiaan asioita uusiksi, ja toinen ei pystynyt niitä enää allekirjoittamaan. Tämä voidaan kokea myös toisen liialliseksi kehittyneeksi itsekkyudeksi.

Puolisoista voi tuntua, että heidän välillään on sovittamatonta erilaisuutta ja yhteensopimattomuutta tai että toinen pyrkii mitätöimään itselle tärkeitä asioita. Tällöin arvostava suhtautuminen kumppaniin voi muuttua häneen kohdistuvaksi kritiikiksi ja yrityksiksi palauttaa hänet sellaiseksi kuin hän oli meidän mielesämme aiemmin. Seurauksena on tietysti erimielisyyksiä ja riitoja.

Monet erot ovat seurausta siitä pettymyksestä, että kumppani ei enää suostu hoitamaan suhdetta ainakaan sillä intensiteetillä kuin hän teki vielä suhteen solminnan aikoihin. Puolisolta ei löydy suhteelle enää riittäväksi koettua yhteistä aikaa. Itsestä voi tuntua, että puolisolta ei saa enää tarpeeksi henkistä tukea ja samalla herää myös epäily siitä, rakastaako hän enää oikeasti minua.

Kumppaneiden erilaisten arvojen ja elämäntyylien sekä toiseen kohdistuvan arvostuksen ja kunnioituksen puutteen voi tulkita ilmentävän myös Kolmannen astumista parisuhteeseen Baumanin tarkoittamassa mielessä. Kumppani voi päätyä arvottamaan asioita, joita itse ei ymmärrä tai kannata. Nämä asiat tulevat silloin parin osapuolten välille ja heikentävät hyvän suhteen ylläpitoa. Ihmisten vieraantuminen toisistaan ja parisuhteesta on hyvin yleistä silloin, kun elämän

yhteisistä tavoitteista ei enää vallitse yksimielisyyttä. Kolmas voi olla myös jokin oma tai puolison vaikeampi sairaus, joka väistämättä muuttaa suhdetta, tai sitten puolisoita kohtaavat vakavammat taloudelliset ongelmat. Ne voivat synnyttää niin paljon stressiä, että tilannetta voi olla vaikeata kestää pidemmän aikaa.

Vielä konkreettisemmin tämä Kolmas voi tietysti olla tavalla tai toisella parin väliin tuleva kolmas henkilö. Se voi olla vaikka sukulainen tai ystävä. Vaikeimpia ovat muut seksisuhteet. Joka neljäs mies nimesi uskottomuuden kaikkein useimmin erittäin tärkeäksi eronsa syyksi. Naisilla tämä osuus oli suunnilleen sama, mutta heillä uskottomuus oli vasta neljänneksi tärkein tekijä eron motivaattorina. Joillekin pelkkä Kolmannen satunnainen vierailu suhteessa tai puolison elämässä on jo liikaa, mutta vielä vaikeampaa on elää sen epäilyksen kanssa, että tuo Kolmas ei ehkä tule koskaan väistymään kumppaneiden väliltä.

Noin joka viides vastaaja oli pitänyt erittäin tärkeänä syynä erolleen parisuhteensa intiimiin elämään liittyviä ongelmia tai puutteita. Miehillä nämä ongelmat olivat olleet suhteellisesti tärkeämpiä kuin naisilla. Näihin kuuluivat tässä tutkimuksessa läheisyyden puute, seksuaaliset ongelmat ja se, että ei tunne itseään enää halutuksi. Nämä ovat usein alun perin keskeisiä motiiveja pysyvän suhteen solminnalle. Kun ne eivät enää tunnu toimivan, voi motiivi suhteen jatkamiseen kadota jopa kokonaan.

Muita tärkeitä eron syitä olivat olleet puolison persoonaan ja henkilökohtaisiin ominaisuuksiin ja niiden muutoksiin liittyvät ongelmat. Tärkeimpiä olivat päihdeongelmat ja mustasukkaisuus. Muita erittäin tärkeinä erosyinä mainittuja persoonallisia asioita olivat puolison itsekkyyys, hänen pyrkimyksensä rajoittaa liiaksi liikaa omia tekemisiä tai henkinen tai fyysinen väkivalta. Suomenkielisistä eronneista naisista noin 30 prosenttia piti erittäin tärkeänä eronsa syynä puolisonsa henkistä väkivaltaa. Kun ristiriitoja ei oltu pystytty sopimaan, oli toista pyritty painostamaan taipumaan omiin näkemyksiin, välillä rajujakin keinona käyttäen. Monet eivät kestä elää tällaisessa alisteisessa suhteessa.

Parisuhteen kannalta tärkeä käytännöllinen yhteistyö nousi jonkin verran esille erittäin tärkeäksi koettuna erosyynä. Arkielämän työjaosta täytyy pystyä sopimaan puolisoitten kesken. Epätasainen vastuunjako kodin arjen tehtävistä kärjistyy joissakin tapauksissa suureksi ristiriitojen aiheeksi, mutta se ei ole useinkaan kovin keskeinen tai lopullinen syy eroille. Toimiva työnjako tuottaa usein onnea ja tyytyväisyyttä, mutta sen puute harvemmin suurta onnettomuutta.

Eronneille tarjottiin mahdollisuus valita annettujen parisuhdeongelmien listasta oman eronsa kannalta kolme tärkeintä eronsyytä. Ihmiset vastasivat tähän hyvin. Vastaukset kertoivat siitä, että myös eron lopulliset syyt hajautuivat kovin monenlaisiksi.. Hieman yleisempien keskeisten eron syiden selvittämiseksi yhdistettiin kolme tärkeintä erosyytä. Tälläkin tavalla rajattuna useimmin kolmen kärkeen valitut tärkeimmät erosyyt saivat mainintoja vain joka viiden- neltä eronneelta. Muilla vastaajilla ne eivät siis olleet esiintyneet tärkeimpien erosyiden joukossa.

Tärkeimmäksi erosyyksi tuli tällä tavoin rajattuna käytännössä se parisuhteen Kolmas. Se tarkoitti tässä joko uskottomuutta tai sitten sitä, että itse tai puoliso oli rakastunut toiseen henkilöön. Tämä siis tarkoitti eron kynnyksen madaltu- mista sen vuoksi, että itsellä tai puolisoilla oli ollut parisuhteelle houkutteleva vaihtoehto, joka ehkä vielä rohkaisi eroamiseen. Osalla Kolmas oli tarkoittanut erilaisten arvojen ja päämäärien muutosta elämässä siinä määrin, että se oli ro- muttanut keskinäisen arvostuksen. Joka kymmenennellä tämä Kolmas oli ollut vaikea sairaus, joka oli toiminut laukaisevana tekijänä erolle.

Toiseksi tärkeimmäksi erosyykokonaisuudeksi tuli parisuhteen hoitamiseen liittyvän motivaation hiipuminen. Halu suhteen jatkamiseen oli horjunut, kun oli tuntunut siltä, että puoliso ei enää panostanut kunnolla suhteeseen ja keskinäisiä erimielisyyksiä oli ollut vaikeata selvittää. Halu joustavuuteen ja kompromissei- hin puolison kanssa oli muuttunut liian heikoksi. Monista tuntui sen vuoksi, että parisuhteessa ei ollut enää tarpeeksi merkkejä rakkaudesta.

Erityisesti naiset raportoivat tärkeimpien erosyiden joukkoon puolison persoonaan liittyvistä ominaisuuksista puolison päihdeongelmat ja hänen hen- kisen väkivaltaisuutensa. Puolison ahdistavasta mustasukkaisuudesta kertoivat naiset ja miehet yhtä usein. Näitä puolison persoonallisuuteen liittyviä kielteisiä ominaisuuksia raportoivat erityisen tärkeinä erosyinä joka viides nainen ja joka kymmenes mies.

Noin 15 prosenttia eronneista oli merkinnyt kaikkein tärkeimpien erosyiden kärkeen seksuaaliset ongelmat ja hieman tätä harvemmat läheisyyden puut- teen. Miehillä nämä intiimielämän puutteet olivat suhteellisesti jonkin verran tärkeämpiä erosyitä kuin naisilla myös tällä tavoin rajaten. Osalle ihmisistä intiimin läheisyyden puute on niin suuri ongelma, että he eivät halua jatkaa tällaista eroottisesti kylmää parisuhdetta. Jos suhteessa on runsaammin muita ristiriitoja, voivat seksuaaliset ongelmat olla eroon laukaiseva tekijä.

Tärkeimmän erosyyn voisi olettaa liittyvän siihen mistä asiasta tai asioista parisuhteessa on riideltä toistuvasti ennen eroamista. Tulosten perusteella tietty ristiriitojen aihe ei kuitenkaan ennustanut kovinkaan hyvin sitä mikä oli ilmoitettu tärkeimmäksi erosyyksi. Edes uskottomuudesta riidelleet eivät useimmissa tapauksissa nimenneet uskottomuutta eronsa tärkeimmäksi syyksi. Eroon päädytään yleensä vasta erilaisten ongelmien kasautuessa.

Eron suuresta henkisestä merkityksestä kertoo se, että jopa 40 prosenttia avioeronneista oli hakenut itselleen tai parisuhteelleen jotakin apua ammattiauttajalta. Avoeronneilla tämä osuus oli 30 prosenttia. Parisuhteessa eläneistä naisista viidesosa ja miehistä kymmenesosa oli puhunut parisuhteensa ongelmista ammattiauttajan kanssa. Heistä puolet oli miettinyt eroamista.

Puolet apua hakeneista ei ollut arvionsa mukaan saanut ammattiauttajalta edes lähes riittävää tukea. Positiivinen tulos oli kuitenkin se, että parisuhdepalvelut olivat kymmenen vuoden aikana merkittävästi monipuolistuneet. Näiden palveluiden kysyntä ja tarjonta kohtasivat aiempaa paremmin toisensa.

Ammattiapua käyttäneistä neljä viidesosaa kertoi mihin parisuhteen ongelmiin oli itse hakenut apua. Näistä ihmisistä 70 prosenttia oli eronneita. Eroamiseen tai sen uhkaan liittyvien asioiden käsittely olikin ollut yleisin syy ammattiavun hakemiseen. Parisuhteen ristiriitoihin ja seksuaalisongelmiin oli haettu yhtä usein apua. Kymmenen vuoden aikana avun hakeminen eroon liittyviin asioihin, seksuaalisongelmiin ja uskottomuuteen oli selvästi lisääntynyt. Nämä ovat asioita, joita eronneiden tai eroa ajatelleiden on ollut vaikeinta ratkaista omin voimin ilman ulkopuolista apua.

Monivaiheinen eroprosessi

Eronneet olivat harkinneet eroaan keskimäärin vuodesta kahteen vuoteen. Tämä on epävarmaksi muuttuneessa parisuhteessa stressaavaa aikaa. Erityisesti jos halu ja ensimmäinen aloite eroon tulee vain parisuhteen toiselta osapuolelta, joutuu hänen kumppaninsa jännittämään milloin ja mitä heidän parisuhteelleen tulee tapahtumaan.

Naisilla on miehiä enemmän odotuksia parisuhteille ja he kiinnittävät useammin huomiota parisuhteen erilaisiin ristiriitoihin. Tämän yhtenä seurauksena naiset tekevät noin kaksi kolmasosaa parisuhteiden eroaloitteista. Yhteiseksi koettuja eroaloitteita on suhteellisen vähän. Erosta koki itse päättäneensä puo-

let naisista ja neljäsosa miehistä. Se tuli suoranaishana yllätyksenä kolmasosalle miehistä ja viidesosalle naisista. Monista heistä on voinut tuntua, että heidän parisuhteessaan ei ollut mitään vikaa. Kolmasosa eronneista oletti, että heidän eronsa olisi voinut välttää. He olisivat, että terapia tai syvällisemmät keskustelut puolison kanssa olisivat voineet olla avuksi.

Kuten tilastotkin kertovat, lapsi tai lapset jäävät erossa useammin äidille. Tässä tutkimuksessa kaksi kolmasosaa lapsista jäi äidille ja joka neljännessä purkautuneessa suhteessa lapsia hoidettiin vuorotellen. Ruotsinkielisistä eronneista jopa joka toinen kertoi, että lapsia hoidettiin vuorotellen. Kaikista eronneista miehistä joka toinen kertoi näkevänsä lapsiaan viikoittain. Lasten vuorohoito edellyttää jatkuvaa yhteydenpitoa ja neuvottelua eronneiden puolisoitten välillä. Kolmasosalla eronneista oli ollut vaikeuksia sopia lasten huollosta entisen puolisonsa kanssa.

Erosta keskustellaan yleensä huolestuneesti ja keskitytään siihen, kuinka vaikeata siitä on toipua. Tämä huoli kumpuaa varsinkin terapiatyöstä kertyneisiin kokemuksiin. Tässä tutkimuksessa neljä viidesosaa väitti kuitenkin selvinneensä erostaan hyvin ja joka toinen jopa erittäin hyvin. Suurin osa eronneista koki eron muuttaneen hänen elämänsä paremmaksi ja vahvistaneen hänen itsetuntoaan. Neljä viidesosaa kertoi onnellisuutensa lisääntyneen avioeron ansiosta huomattavasti. Avoeron kokeneilla onnellisuus oli lisääntynyt huomattavasti kahdella kolmesta. Miltei kaikki eronneet kertoivat ymmärtävänsä syyt erolleen ja sanoivat voivansa kertoa erostaan vaivatta muille ihmisille. Nämä vastaukset loivat yhdessä kuvaa siitä, että ero oli useimmille lopulta positiiviseksi koettu käänne elämässä. Ero näyttäytyi enemmän mahdollisuutena kuin elämää kurjistavana asiana.

Kaikille ero ei tietenkään ole ollut noin positiivinen kokemus. Noin 40 prosenttia eronneista kertoi eron olleen itselleen vaikea kokemus. Miehistä 40 prosenttia ja naisista neljäsosa oli katunut eroaan. Noin 40 prosenttia eronneista ei halunnut olla entisen puolisonsa kanssa enää missään tekemisissä ja noin kolmasosa syytti ex-puolisoaan erosta. Huonompaan suuntaan elämänsä koki muuttuneen eron takia noin viidesosa eronneista. Kokemukset eron vaikutuksista myöhempään elämään vaihtelivat siis suuresti.

Keski-ikäiset elävät parisuhteissaan suhteen sangen vilkasta elämänvaihetta. Siksi eronneetkin olivat solmineet uusia suhteita melko pian eronsa jälkeen. Neljä viidesosaa oli jo ehtinyt seurustella eronsa jälkeen, ja kaksi kolmasosaa oli ryhtynyt satunnaisiin suhteisiin. Yli puolet eronneista oli solminut avoli-

ton, ja joka neljäs oli ehtinyt avioitua uuden kumppanin kanssa. Nämä uudet suhteet olivat osaltaan auttaneet eronneita irtautumaan aiemmasta suhteestaan ja näkemään elämänsä valoisampana. Näiden uusien suhteiden kutsuminen laastarisuhteiksi halventaa niiden todellista merkitystä. Monet pitivät itseään eronsa jälkeen aiempaa kyvykkäämpänä solmimaan onnellisen parisuhteen. Ero nostaa useimmissa tapauksissa itsetuntoa omasta parisuhdekyvykkyydestä.

Ruotsinkielisten muita lujemman parisuhdesidoksen salaisuus

Yksi tämän tutkimuksen tavoitteista oli pyrkiä ymmärtämään miksi kahdella äidinkieleltään ruotsinkielisellä aviopuolisolla on suomenkielisiin verrattuna 40 prosenttia pienempi riski avioeroon. Tälle löytyi monenlaisia selityksiä.

Jo sosiaalisissa lähtökohdissa oli kieliryhmittäisiä eroja. Ruotsinkielisillä oli keskimäärin parempi koulutustaso ja heidän vanhempansa olivat harvemmin eronneet heidän lapsuudessaan. Myös eron kokeneilla oli parempi koulutustaso, ja heidän vanhempansa olivat eronneet suomenkielisiä harvemmin. Parisuhteita he olivat kuitenkin solmineet yhtä usein ennen nykyistä avioliittoaan.

Perusselitys ruotsinkielisten pienemmälle eroriskille on se, että heidän avioliitoissaan meni tutkimuksen vastausten perusteella keskimäärin monin tavoin paremmin kuin suomenkielisillä. Heidän parisuhteensa oli hieman useammin hyvin onnellinen, ja heillä oli ollut lähes kaikista lähes kaikista tutkituista aiheista vähemmän avioristiriitoja. Poikkeuksena oli vain vaimon työ, joka oli aiheuttanut heidän parisuhteelleen jopa hieman useammin ongelmia. Positiiviset parisuhdelöydökset kruunasi se, että ruotsinkielisillä oli vähemmän ajatuksia eroamisesta. Ruotsinkieliset naiset erosivat tässä asiassa muista naisista paljon. Ruotsinkieliset naiset kokivat siis avioliittonsa suhteellisen ongelmattomiksi.

Käsitys kumppanista oli muuttunut vuosien myötä ruotsinkielisillä muita hitaammin kielteiseksi. Käsityksessä siitä, kuinka paljon kumppani panosti suhteeseen, ei ollut kieliryhmäeroa. Myös uskottomuusongelmat olivat olleet yhtä yleisiä kuin suomenkielisillä. Jos parisuhteessa esiintyi ongelmia, niistä keskusteltiin harvemmin ulkopuolisten kanssa. Ystäviltä haettiin vähemmän henkistä tukea.

Ruotsinkieliset olivat olleet selvästi enemmän tyytyväisiä kahdenkeskisen ajan määrään kuin suomenkieliset. Tämä vahvisti parien yhteenkuuluvuutta.

Yhteisen ajan runsautta taas puolestaan selitti varmaankin se, että miltei puolet ruotsinkielisistä eli harvaan asutulla maaseudulla. Suomenkielisistä harvaan asutulla maaseudulla asui vain alle kymmenesosa. Maaseudulla elämäntapa ei ole ilmeisesti yhtä stressaava kuin kaupungeissa. Myös suomenkieliset olivat eronneet merkittävästi harvemmin maaseudulla kuin kaupungeissa ja maaseudulla asuvien on todettu olevan muutoinkin onnellisempia kuin kaupunkilaisten.

Ristiriitojen ilmaantuessa huoli lapsista oli ruotsinkielisille huomattavasti tärkeämpi syy pysyä yhdessä kuin suomenkielisille. Ruotsinkielisillä miehillä oli hieman useampia lapsia kuin suomenkielisillä. Lasten merkitys korostui myös siinä, että eronneet ruotsinkieliset hoitivat huomattavasti suomenkielisiä useammin lapsia vuorotellen ja miehet tapasivat lapsiaan useammin. Ehkä vastuu lapsista oli vaikuttanut siihen, että ruotsinkieliset miehet asuivat eronsa jälkeen vähän useammin yksin kuin suomenkieliset. Naisilla ei ollut tätä eroa.

Ruotsinkieliset korostivat suomenkielisiä useammin yhdessä jatkamisen syinä rakkautta, toisen arvostusta ja varsinkin miehet puolison luotettavuutta. He pitivät parisuhteessa suomenkielisiä tärkeämpänä molemminpuolista arvostusta ja kunnioitusta, kykyä tunteiden ilmaisuun ja asioista puhumiseen ja jakamiseen sekä voimakasta rakkautta. Kotitöiden tasapuolinen jakaminen oli heidän mielestään sen sijaan vähemmän tärkeää kuin se oli suomenkielisille.

Yleisin ruotsinkielisten eronneiden ongelma oli puolisojen arvojen erilaisuus. Avioeron kokeneilla naisilla tärkeimpiä erojen syitä olivat suhteen hoitamattomuus, rakkauden ja läheisyyden puute, arvostuksen puute ja rakastuminen toiseen. Miehillä tärkeimpiä syitä olivat uskottomuus, parisuhteen hoitamattomuus, rakkauden ja läheisyyden sekä seksin puute ja rakastuminen toiseen. Myös eroon päättyneissä suhteissa oli ollut useammin ristiriitoja vaimon ja miehen työstä.

Eroa oli harkittu vähän pidempään kuin suomenkieliset tekivät. Harvat avio- liitot olivat purkautuneet alle vuoden kestäneen harkinnan jälkeen. Ero oli tullut miehille vähän useammin yllätyksenä kuin suomenkielisille miehille. Eronneilla naisilla oli ollut seksuaalisen halun puutetta vähän useammin kuin suomenkielisillä ja miesten mielestä puoliso oli liian harvoin kiinnostunut seksistä. Ruotsinkielisten mielestä parisuhde ei ollut hionut heidän persoonallisuudestaan särmiä läheskään niin usein kuin se oli tehnyt suomenkielisillä.

Ruotsinkieliset miehet olivat kokeneet eronsa vähän vaikeampana kuin suomenkieliset, ja myös heidän selviämisensä erosta oli ollut vähän heikompaa. Eron tuoma yleinen elämänmuutos oli koettu kuitenkin keskimäärin yhtä positiivisena

kuin suomenkielisilläkin. Ruotsinkieliset kaipasivat harvemmin eronsa jälkeen sosiaalista tukea perheeltä ja ystäviltä.

Miten avoliitot poikkeavat avioliitoista?

Tässä tutkimuksessa on ollut mahdollista vertailla avioliittoja ja avoliittoja toisiinsa. Vuoden 2003 tutkimuksessa avoliitot eivät olleet mukana. Kaikkien suomalaisten avoliittojen joukosta nämä tämän tutkimuksen avoliitot olivat siinä mielessä valikoituneita, että tästä oli rajattu pois kaikkein yleisimmät eli alle 30-vuotiaiden avoliitot. Näin tehtiin siksi jotta olisi mahdollista verrata keskenään suunnilleen saman ikäisinä erilaisissa parisuhteissa eläviä yli 30-vuotiaita naisia ja miehiä.

Vastaajamme olivat siis solmineet avio- tai avoliiton vuonna 2005. Näiden liittojen erilaisesta luonteesta kertoo se, että avoliitoista kaksi kolmesta oli muuttanut vuoden 2005 jälkeen avioliitoksi. Jos parilla menee hyvin ja he päätyvät perustamaan perheen, monet päättävät siinä vaiheessa avioitua. Tämä tarkoittaa tietoista päätöstä elää vähintäänkin pitkään yhdessä.

Avoliittolaisia luonnehtii se, että naimisissa oleviin verrattuna heistä useammat olivat solmineet jo varhemmin avo- tai avoliiton ja he olivat harvemmin hankkineet yhteisiä lapsia. Avoliittolaisista yli puolella oli ollut aiempi parisuhde, mutta avioituneista vain viidesosalla. Avoliittoaan vuonna 2013 jatkaneista joka toisella ei ollut lasta puolisonsa kanssa, kun taas naimisissa olleista vailla lasta oli vain kymmenesosa. Avoliittoaan jatkaneilla oli siis huomattavasti pienempi intressi perheen perustamiseen kuin naimisiin menneillä. Tämä kertoo hyvin erilaisesta suhdemotivaatiosta. Asiat toimivat hyvin niin kauan kuin avoliiton molemmat osapuolet jakavat tämän ideaalin.

Avoliitosta vuoden 2005 jälkeen avoliittoon siirtyneistä oli ilman lasta joka neljäs. Vuonna 2005 naimisiin menneisiin verrattuna oli heidän lasten hankinnan ajoituksensa siis vähän hitaampaa. Ajoitus on tietysti riippuvainen muusta elämäntilanteesta ja lasten hankinnan kanssa kilpailevien muiden arvojen ja elämäntapojen tärkeydestä.

Seurusteluvaiheen jälkeen avoliittolaisten käsitykset omasta puolisostaan olivat muuttuneet jonkin verran kielteisemmiksi kuin ne olivat naimisissa olleilla, mutta myöhemmin tämä käsitys kääntyi vähitellen jopa toisin päin. Avioliitoissa puolison kielteinen muutos tuli myöhemmin esille.

Avoliitoissa oli ollut kautta linjan jonkin verran enemmän ristiriitoja kuin avioliitoissa. Riitoja oli syntynyt useammin varsinkin erilaisista arvoista ja elämäntyyleistä, puolison työasioista ja päihteiden käytöstä. Lasten hoidosta oli riideltä harvemmin, koska lapsiakin oli harvemmin. Naisten vastausten perusteella ei avoliitosta avioliittoon siirtyneillä ollut riitoja sen enempää kuin jo aiemmin naimisiin menneillä, mutta miesten mukaan näitä riitoja oli ollut jonkin verran useammin. Puolisoiden välinen yhteistyö kaikesta päätellen hioutuu harmonisemmaksi muutaman vuoden yhteiselämän jälkeen. Kaiken kaikkiaan avoliitoissakaan ei ollut avioliittoja enempää ristiriitoja, joita ei olisi pystytty sopimaan, vaikka niitä olikin virinnyt useammin.

Avoliittolaisten yleinen arvio parisuhteestaan oli kielteisempi kuin naimisissa olleilla. Avoliitto tunnettiin harvemmin hyvin onnelliseksi, ja sen koettiin harvemmin vastaavan omia odotuksia. Avoliitoissa harvemmat nauttivat keskusteluistaan puolisonsa kanssa ja harvemmat myös uskoivat olevansa puolisonsa kanssa yhdessä vielä 10 vuoden kuluttua.

Avoliittolaisilla oli ajatuksia eroamisesta merkittävästi useammin kuin naimisissa olleilla. Heistä lähes 60 prosenttia oli miettinyt jossakin vaiheessa eroa ja joka kolmas ainakin muutamia kertoja. Eroa ajatelleista useimmat olivat miettineet eron käytännön järjestelyjä. Eroajatuksia oli useammin kuin naimisissa olleilla riippumatta siitä, kuinka monta lasta avoliitossa eläneillä oli.

Avoliitossa ristiriitoja kokeneita motivoi selvästi harvemmin kuin naimisissa olleita jatkamaan yhdessä päätös ja halu elää yhdessä puolison kanssa. Suhteen jatkaminen oli siis useammin tunteen kuin rationaalisen harkinnan varassa. Suhteen jatkamisen motiivi perustui myös harvemmin molemminpuoliseen arvostukseen ja kunnioitukseen. Naisten vastausten perusteella avoliittolaiset saivat jonkin verran harvemmin kuin avioliitossa olevat henkistä tukea puolisoltaan. Avoliittojen yhdyntäaktiivisuus oli pienempi kuin avioliitoissa. Vain kolmasosa avoliittolaisista oli ollut ainakin kerran viikossa yhdynnässä puolisonsa kanssa.

Avoliittolaiset puhuivat parisuhdeongelmistaan puolisonsa tai sosiaalisen verkostonsa kanssa muuten yhtä aktiivisesti kuin naimisissa olevatkin, mutta avoliittolaiset miehet puhuivat niistä ystäviensä kanssa useammin kuin naimisissa olevat miehet. Avoliitoissa miesten onnellisuusmuuri ei ole yhtä korkea ja siksi ongelmista puhuminen koetaan luontevammaksi.

Poikkeavatko avoerot jollakin tavalla avioeroista?

Tämä oli ensimmäinen kerta, kun Suomessa oli käytettävissä tutkimusaineisto avoeroista. On siksi paikallaan tehdä pieni yhteenveto siitä, olivatko avoerot jollakin tavoin erilaisia kuin avioerot. Niitä yhdisti joka tapauksessa se, että molemmat suhteet oli solmittu vuonna 2005.

Avoeronneet olivat valikoituneet avioeron kokeneisiin verrattuna jonkin verran useammin useita parisuhteita kokeneista. Avoeronneista joka toisella oli ollut elämässään vähintään kolme avo- tai avoliittoa. Avioeronneista näistä monta suhdetta oli kokenut vain joka neljäs. Avoeronneilla oli ollut selvästi harvemmin yhteisiä lapsia ex-puolisonsa kanssa kuin avioeron kokeneilla. Noin 70 prosentilla avoeronneista ei ollut lasta entisen avopuolisonsa kanssa. Avioeronneista yli puolet oli ehtinyt hankkia ainakin yhden lapsen ex-puolisonsa kanssa.

Avoeroon päättyneissä suhteissa käsitys kumppanista oli muuttunut kielteiseksi vähän nopeammin kuin avoliitoissa, mutta myöhemmin avoeronneiden käsitys kumppanistaan oli ollut vähemmän kielteinen kuin avioeronneilla. Avoeroon päättyneissä suhteissa oli ollut harvemmin naisten seksuaalisen halun puutetta kuin avioeroon päättyneissä suhteissa.

Eeroon päättyneet avoliitot olivat kestäneet miehillä yhtä pitkään kuin purkautuneet avoliitot. Naisilla avoliitot olivat johtaneet eroon vähän nopeammin kuin avoliitot. Eron harkinta-aika oli ollut avoliitoissa lähes yhtä pitkä kuin avoliitoissa, ja eron aloitteet ja päätökset olivat tulleet suhteellisesti yhtä usein naisilta kuin ne olivat tulleet avoliitoissa.

Avoliitoissa oli ollut ennen niiden päättymistä jonkin verran harvemmin erilaisia tutkimuksessa kysyttyjä ristiriitoja. Avoeronneista tuntui jopa avioeron kokeneita useammin, että kumppani oli panostanut suhteeseen itseä enemmän. Kun ristiriitoja syntyi, ne oli onnistuttu käsittelemään vähän sopuisammin kuin eroon päättyneissä avoliitoissa. Avoeronneet olivat keskustelleet ulkopuolisten kanssa muutoin yhtä usein parisuhdeongelmistaan kuin avioeronneetkin, mutta harvemmin jonkun ammattiauttajan kanssa.

Avoeronneet olivat raportoineet myös monista erittäin tärkeistä oman eronsa syistä jonkin verran harvemmin kuin avioeronneet. Erilaiset ristiriidat näyttivät kasautuvan heillä vähän harvemmin. Ainoastaan päihdeongelmat olivat olleet avoeronneilla vähän useammin erittäin tärkeänä syynä eroon verrattuna avioeron kokeneisiin.

Avoeronneet olivat kokeneet eronsa hiukan helpompana kuin avioeronneet, ja he olivat selvinneet siitä yhtä hyvin. Eron jälkeisissä kokemuksissa ja tuntemuksissa ei ollut mainittavia eroja näiden ryhmien välillä. Eron jälkeisiä positiivisia kokemuksia avoeronneilla oli yhtä usein kuin avioeronneilla. Avoeronneet miehet tosin katuivat eroaan hieman useammin kuin avioeronneet miehet. Lasten hoitojärjestelyjen sopimisessa tai lasten tapaamisessa eron jälkeen ei ollut eroa avioeron läpikäyneisiin miehiin. Yhteiset lapset jäivät avoerojen yhteydessä yhtä yleisesti vaimon huostaan kuin avioeroissakin.

Avoeron jälkeen sen kokeneet naiset ja miehet solmivat uusia suhteita yhtä aktiivisesti kuin avioeron kokeneet. Heidän seuraava suhteensa oli avioeronneisiin verrattuna yhtä useasti avoliitto tai avioliitto. Avoero näytti siis tuottavan hyvin samanlaisen elämän muutoksen kuin avioerokin. Eroprosessi vaikuttaa avoeronneille hieman helpommalta kuin se on avioeroissa.

Miten suomalaisten parisuhteet olivat muuttuneet vuodesta 2003 vuoteen 2013?

Yksi tämän tutkimuksen tavoitteista oli tarkastella, miten suomalaisten avioliitot ja avioerot olivat muuttuneet vuoden 2003 jälkeen, jolloin tätä aihetta oli edellisen kerran käsitelty Pirjo Paajasen kirjoittamassa Perhebarometrissa. Vertailua on voitu tehdä vain avioliitoista, koska vuonna 2003 tutkimukseen ei sisällynyt avoliittoja tai avoeroja. Tässä lyhyessä yhteenvedossa keskitytään vain merkittävimpiin eroihin vuosien 2003 ja 2013 tuloksissa. Vastausprosentin huomattavista eroista johtuen ei voi varmuudella väittää, merkitsevätkö nämä tulosten erot todellisia muutoksia suomalaisten avioliitoissa ja niihin liittyvissä eroissa.

Vuoden 2013 tulosten perusteella naisten odotukset olivat monessa suhteessa suuremmat parisuhteita kohtaan kuin vuonna 2003. Naiset odottivat puolisoltaan aiempaa enemmän samanlaisia elämänarvoja vahvaa sitoutumista perheeseen, mahdollisuutta voida luottaa häneen kaikissa asioissa, molemminpuolista arvostusta ja kunnioitusta, tasapuolista osallistumista kotitöihin, voimakasta rakkautta ja hyvää seksisuhdetta. Kaikissa näissä suhteissa naiset siis odottivat kumppaniltaan ja suhteeltaan enemmän kuin vastaavat naiset kymmenen vuotta aiemmin. Miehetkin olivat joissakin suhteissa lisänneet odotuksiaan parisuhdetta kohtaan, mutta merkittävästi vähemmän kuin naiset.

Naiset pitivät vuonna 2013 huomattavasti useammin erittäin tärkeänä sitä, että molemmat puoliset osallistuvat tasapuolisesti kotitöiden tekoon ja lasten hoitamiseen. Tätä piti erittäin tärkeänä suunnilleen puolet naisista. Aiempaa useammat naiset pitivät erittäin tärkeänä myös tasapuolista osallistumista lasten harrastuksiin ja perheen elatukseen. Nämä odotukset olivat varmasti luoneet miehille lisää paineita heidän parisuhteissaan. Naisten odotusten kasvusta johtune se, että heidän parisuhdetyytyväisyytensä oli vuonna 2013 vähän pienempi kuin vuonna 2003. Myös tyytyväisyys seksielämään oli jonkin verran vähentynyt.

Vuoden 2013 avioliitoissa oli kuitenkin myönteisiä eroja vuoden 2003 avioliittoihiin verrattuna. Naiset kertoivat merkittävästi aiempaa useammin nauttineensa useasti keskusteluistaan puolisonsa kanssa. Molemmat sukupuolet arvoivat aiempaa useammin, että avioliitto oli hionut särmiä heidän persoonallisuudestaan. Avioliitoissa oli vuonna 2013 myös harvemmin monia ristiriitoja niitä vuoteen 2003 verrattaessa. Näihin kuuluivat yhdessä vietetyn ajan määrä, kotitöiden teko, miehen tai naisen työstä johtuvat riidat, rahan käyttö, läheisyyden ja tunteiden ilmaisu sekä seksi. Kaikissa näissä asioissa avioliitoissa oli siis tutkittujen vastausten perusteella vähemmän riitoja vuonna 2013.

Parisuhteissa eläneillä oli hieman vähemmän eroajatuksia vuonna 2013 kuin vuonna 2003. Eroaloitteiden tekemisessä ei ollut eroa näiden vuosien välillä.

Eronneet olivat pääosin riidelleet yhtä usein erilaisista asioista entisen puolisonsa kanssa ennen eroamistaan. Miesten vastausten perusteella oli vuonna 2013 eronneiden miesten avioliitoissa ollut ennen eroa aiempaa useammin riitaisuutta puolisoiden välisestä keskustelusta, seksiin liittyvistä asioista ja päihteiden käytöstä. Yhtä suurta osaa ristiriidoista (40 %) ei oltu pystytty ratkaisemaan. Hieman suurempi osa uskoi, että heidän eronsa olisi voinut välttää.

Oman eron tärkeiksi arvioidut syyt eivät olleet paljoa muuttuneet. Monet miehet kuitenkin raportoivat erolleen monipuolisempia syitä vuonna 2013. Eronneiden miesten vastausten perusteella tärkeitä eronsyitä olivat vuotta 2003 yleisemmin puolison vaikeus ottaa vastuuta teoistaan, arvostuksen ja kunnioituksen puute, epätasainen vastuun jako kodin arjen tehtävistä, henkinen väkivalta, mitätöinti ja halveksunta puolisoa kohtaan, tekemisiä ja menemisiä liikaa rajoittava kumppani ja liiallinen päihteiden käyttö. Tässä on vaikea arvioida, kuinka paljon näihin vastauksiin sisältyy oman parisuhdeaseman arviointia ja missä määrin miehet ovat arvioineet koko parisuhdettaan. Nämä aiheet tuntuivat joka tapauksessa olleen aiempaa useammin ristiriitojen kohteena. Kun puolison

vaikeaan sairauteen oli lisätty täsmennyksenä mielenterveysongelmat, pitivät huomattavasti aiempaa useammat pitivät sairautta tärkeänä erosyynä. Usein on tietysti vaikeata vetää rajaa hankalan luonteen ja mielenterveysongelmien välille.

Jotkut ristiriitojen aiheet olivat olleet vähemmän merkittäviä ennen eroa. Naisista aiempaa harvemmat pitivät tärkeänä eronsa syynä sitä, että eivät saaneet puolisoltaan tarpeeksi tukea, epätasaista vastuunjakoja kodin arjen tehtäviä ja oman tai puolison työn aiheuttamia poissaoloja kotoa. Miehetkin nimesivät aiempaa harvemmin omat tai puolisonsa työasiat tärkeäksi eron syyksi. He kokivat myös aiempaa harvemmin, että parisuhteen hoitamattomuus tai jommankumman rakastuminen toiseen olisi ollut tärkeä asia heidän erossaan.

Eronneet miehet olivat merkittävästi aiempaa useammin keskustelleet vuonna 2013 parisuhteensa ongelmista ammattiauttajan kanssa. Naisillakin nämä keskustelut olivat vähän yleistyneet. Parisuhdeongelmista oli keskusteltu aiempaa aktiivisemmin myös ystävien, omien sukulaisten ja työtovereiden kanssa. Miehillä nämä muutokset olivat merkittävämpiä kuin naisilla. Miehet ovat sen ansiosta himan kaventaneet naisten etumatkaa avautumisessa ulkopuolisille parisuhdeongelmistaan. Naisten etumatka oli kuitenkin näissä suhteissa edelleen suuri.

Eronneet solmivat vuonna 2013 hieman vuotta 2003 nopeammin uuden parisuhteen. Halu elää yhdessä kumppanin kanssa vaikutti entisestään vielä vähän vahvistuneen. Parisuhteissa eläneet olivat tunteneet puolisonsa vähän pidemmän aikaa ennen avioitumista tai eroamista. Vuonna 2013 miltei kaikki edelleen solmivat avoliiton ennen avioliittoa.

Onnellisen parisuhteen perustekijöitä

Parisuhde-erojen varmintä ehkäisyä on se, että itsellä on puoliso ja parisuhde, joihin on erittäin tyytyväinen. Tämä tuo elämään onnea ja sisältöä ja pitää pois mielestä ajatukset eroamisesta. Tämän tutkimuksen avulla voi määritellä joidakin keskeisiä syitä siihen, miksi puolisoon ja parisuhteeseen on oltu erittäin tyytyväisiä.

Tämän tutkimuksen vastaajat olivat ennen kaikkea erityisen tyytyväisiä puolisoon, johon voi luottaa vahvasti kaikissa asioissa. Tämä antaa omalle elämälle vahvan ja turvallisen perustan. Puolisoon voi tukeutua huoletta aina kun sille on tarvetta. Tähän liittyvä lähes yhtä tärkeä puolison luotettavuutta lisäävä ominaisuus oli hänen vahva sitoutumisensa perheeseen. Puolisoon voi luottaa

myös siinä mielessä, että hän on aina valmis tekemään parhaansa perheen ja sen jäsenten hyväksi.

Toinen erityisen tärkeä tyydyttävän suhteen tekijä oli parin osapuolten molemminpuolinen arvostus ja kunnioitus. Suhde on tasapainossa, kun kumpikin voi arvostaa toinen toistaan ja voi samalla luottaa siihen, että on itse kumppaninsa silmissä aidosti hyväksytty. Arvostava suhde vähentää merkittävästi tarvetta kritisoida kumppania tai hänen tekojaan. Samalla myös luotetaan siihen, että kumppani kykenee tekemään ratkaisuja, jotka edistävät yhteistä hyvää.

Onnellisuutta edistää merkittävästi luonnollisesti myös vahva rakkauden tunne. Ihminen kokee kumppaninsa ainutlaatuisena ihmisenä, jota hän ei voi olla rakastamatta. Rakkauden myötä parisuhteesta tulee ainutlaatuinen ja se tuntuu jopa paremmalta kuin muiden parien suhteet. Vahva rakkaus jos mikä tuottaa yhteenkuuluvuutta, joka on parisuhteen onnellisuuden kannalta oleellinen asia.

Rakastuminen ja tämän tunteen ylläpitäminen on helpompaa kun molemmilla on samanlaiset elämänarvot. Tällöin on helpompaa suunnitella yhteistä tulevaisuutta ja ylläpitää tunnetta yhteisestä tiimistä, jolla on samanlaisia tärkeitä päämääriä. Yhteisten arvojen vuoksi kumppania on helppo kunnioittaa, eikä ole tarvetta jatkuviin kiistoihin siitä, mikä elämässä ja parisuhteessa on tärkeitä. Mikään Kolmas ei pääse tällöin tulemaan parin väliin.

Hyvin odotettua oli myös se, että ihmiset olivat erittäin tyytyväisiä puolisoonsa silloin, kun heillä on mahdollisuus puhua ja jakaa hänen kanssaan kaikki asiat. Hyvää kommunikaatio kuuluu toimivan parisuhteen perusasioihin. Puhumalla voi ilmaista sen, mitä kaipaa ja mikä tuntuu itsestä hyvältä. Kun luottaa siihen, että kumppani hyväksyy oman itsen, voi hänelle puhua kaikista omassa mielessä pyörivistä asioista.

Toisiinsa erittäin tyytyväisten parien keskinäisissä suhteissa oli vaihtelua siinä, kuinka paljon ristiriitoja niissä voi olla ilman, että se uhkasi tätä tyytyväisyyden tunnetta. Vahva tyytyväisyys oli hyvin odotettua niissä parisuhteissa, joissa ristiriidat olivat vähäisiä. Noin kolmasosalla puolisoonsa ja parisuhteeseensa erittäin tyytyväisistä ei ollut ilmoituksensa mukaan koskaan ristiriitoja erilaisista arvoista, vapaa-ajan käytöstä, yhdessä vietetyn ajan määrästä, läheisyydestä ja tunteiden ilmaisusta ja puolisoitten välisistä keskusteluista. Kotitöiden jakamisesta ei ollut koskaan riidellyt erittäin tyytyväisistä joka neljäs ja seksiin liittyvistä asioista noin 40 prosenttia.

Osa erittäin tyytyväisistä oli kestänyt ajoittaiset kiistat puolisonsa kanssa ilman, että se olisi vähentänyt heidän tyytyväisyyttään. Noin kolmasosalla heistä oli ollut ristiriitoja edellisessä kappaleessa mainituista asioista vähintään kerran kuukaudessa ja monilla heistä jopa viikoittain. Nämä ristiriidat oli pystytty käsittelemään sellaisella avoimella ja rakentavalla tavalla, että se ei ollut uhannut heidän tyytyväisyyttään.

Asioiden jakaminen ja tuen saaminen ovat parisuhteen ydinaluetta. Ihmiset haluavat jonkun jakamaan elämänsä tärkeitä ja usein myös hyvin pieniäkin asioita. Murheiden jakaminen mahdollistaa sosiaalisen tuen. Puolisoonsa erittäin tyytyväisistä joka toinen oli saanut häneltä mielestään riittävästi henkistä tukea. Puolisoonsa vähemmän tyytyväisistä sen sijaan melko harvat olivat saaneet riittävää henkistä tukea. Tämä kertoo siitä, kuinka ratkaisevan tärkeää puolison henkinen tuki on parisuhdetyytyväisyydelle.

Vastaajat ovat arvioineet ja luonnehtineet suurta tyytyväisyyttä ja onnea tuottavia parisuhteita monilla positiivisilla määreillä. Onnellisissa parisuhteissa elävät olivat erittäin tyytyväisiä toinen toistensa huomiointiin ja kuunteluun sekä tunteiden ilmaisuun parisuhteessaan. Tämä kertoo siitä, että vastaajan mielestä hänen parisuhteessaan oli kyse vahvasta läsnäolosta ja keskinäisestä avoimuudesta. Nämä parit olivat yleensä myös erittäin tyytyväisiä yhteisten kiinnostuksen kohteiden määrään. Nämä asiat voivat yhdessä selittää sitä, miksi näistä pareista oli tuntunut siltä, että heidän parisuhteensa oli vastannut erittäin hyvin ja kattavasti heidän tarpeitaan ja odotuksiaan.

Parisuhteeseensa ja puolisoonsa erittäin tyytyväiset olivat huomattavasti muita useammin erittäin tyytyväisiä parisuhteeseen liittyvien ongelmien ratkaisuun. Joka toinen oli siihen erittäin tyytyväinen ja loputkin varsin tyytyväisiä. Heillä ei ollut siksi juurikaan ongelmia kumppaninsa kanssa. He olivat osaksi sen vuoksi valmiita tekemään kaikkensa, jotta heidän avioliitonsa kestäisi, ja he myös uskoivat olevansa onnellisesti naimisissa puolisonsa kanssa vielä 10 vuoden kuluttuakin. Hyvä suhde antoi heille lisämotivaation palkitsevaan vuorovaikutukseen puolison kanssa ja myös vahvaa optimismia suhteen pysyvyydestä.

Parisuhteeseensa ja puolisoonsa erittäin tyytyväiset olivat suorastaan liikuttavan yksimielisiä siitä, että heidän parisuhteensa oli erittäin hyvä verrattuna useimpien muiden ihmisten parisuhteisiin. Tämä käsitys tai tunne oli osaltaan antanut heille lisää motivaatiota suhteen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Tätä mielikuvaa on voinut edistää se, että mediassa käsitellään korostetun usein

ongelmallisia ja päättäneitä parisuhteita. Niiden rinnalla oma suhde voi tuntua todella onnelliselta.

Parisuhteeseensa erittäin tyytyväisillä oli merkittävästi muita aktiivisempi ja tyydyttävämmäksi koettu intiimielämä puolisonsa kanssa. Neljä viidesosaa heistä oli ainakin varsin tyytyväinen seksielämäänsä. Muilla parisuhteessa elävillä seksuaalinen tyytyväisyys oli paljon tätä harvinaisempaa. Parisuhteeseen erittäin tyytyväisistä huomattavasti muita useammat arvioivat kumppaninsa seksuaalisesti taitavaksi. Tähän ryhmään kuuluvilla naisilla oli ollut merkittävästi muita naisia harvemmin oman seksuaalisen halun puutetta, samoin kuin oli vastaavien miesten kumppaneilla.

Nämä tiedot kertovat siitä, että parisuhteeseen erittäin tyytyväisten puolisot olivat olleet huomattavasti paremmin motivoituneita panostamaan parin väliseen ja heille syvää nautintoa tuottaneeseen seksuaalisuhteeseen. Hyvä seksuaalisuhde ja parisuhdetyytyväisyys olivat kulkeneet heidän elämässään vahvasti käsi kädessä.

Tutkimuksen tulokset toivat esille yhden merkittävän kehittämisalueen, jonka avulla myös parisuhteeseensa erittäin tyytyväiset voisivat edelleen kehittää suhteensa laatua. Tämä asia on parin kahdenkeskisen ajan määrä. Tähän oli erittäin tyytyväinen vain joka viides parisuhteeseensa muutoin erittäin tyytyväisistä. Kahdenkeskisen ajan määrän lisäämiseen kannattaisi siten varmasti panostaa kaikissa parisuhteissa. Se voi myös lisätä puolisoonsa erittäin tyytyväisten osuutta.

Aiemmin ihmiset saattoivat luottaa perhekuntaansa ja saman sukupuolisiin ystäviinsä turvana yksinäisyyttä vastaan. Nyky-yhteiskunnassa nämä vaihtoehdot ovat rajatummalla. Pitkäaikaisen romanttisen suhteen puuttumisen seurauksena on usein suoranainen yksinäisyys. Niukkojen vaihtoehtojen takia ihmisten on pitänyt lisätä persoonallisia panoksiaan löytää ja valita kumppaniksi henkilö, joka tarjoaa jatkuvan emotionaalisen tuen ja myös fyysisen täyttymyksen. Korkealaatuisen suhteen muodostaminen ja ylläpito on kohonnut elämän erityiseksi tavoitteeksi.

Kun hyvä parisuhde on ihmisille kovin tärkeä asia, tuntuu yllättävältä, kuinka vähän tähän ”pehmeään” asiaan on kiinnitetty vakavampaa huomiota esimerkiksi poliittisessa keskustelussa ja päätöksenteossa. Yhteiskuntapolitiikassa ei ole pyritty maksimoimaan kansalaisten ja parien onnea vaan sen sijasta talouskasvua. Usko taloudellisen vaurastumisen myönteisiin psyykkisiin hyvinvointivaikutuksiin on säilynyt varsinkin politiikan piirissä yllättävän sitkeänä, vaikka siitä ei ole edes tutkimusnäyttöä.

Taloudellisesti pienin panostuksin olisi mahdollista luoda materiaaleja ja neuvontapalveluita, joilla olisi merkittävä vaikutus parisuhteiden muodostumiseen ja onnellisuuteen. Ihmiset tarvitsevat virikkeitä ja neuvontaa siitä kuinka valita onnistuneesti kumppani, kuinka edistää suhteen yhteenkuuluvuutta ja oikeudenmukaisuutta, kuinka kehittää vuorovaikutustaitoja ja kuinka vastata kumppanin sosiaalisen tuen tarpeisiin. Vaikeammissa tapauksissa tarvitaan parisuhde- ja seksuaaliterapiaa.

Vaikka näillä palveluilla olisi suuri hyvinvointimerkitys, niitä ei ole valitettavasti vielä juuri lainkaan tarjolla julkisessa sosiaali- ja terveydenhuollossa. Rakenneuutosten aikakaudella kannattaisi panostaa asioihin, joilla on suurin vaikutus ihmisten hyvinvointiin.

LÄHTEET

- Aarskaug, W., K., Keizer, R. & Lappegård, T. (2012). Relationship Quality in Marital and Cohabiting Unions Across Europe. *Journal of Marriage and Family* 74:389–398.
- Amato, P.R. & Hohmann-Marriott, B. (2007). A Comparison of High- and Low-Distress Marriages That End in Divorce. *Journal of Marriage and Family* 69:621–638.
- Amato, P. R. & Previti, D. (2003). People's Reasons for Divorcing: Gender, Social Class, the Life Course, and Adjustment. *Journal of Family Issues* 24:5: 602–626.
- Attridge, M. (1994). Barriers to dissolution of romantic relationships. In D.J.Canary & L. Stafford (Eds.), *Communication and relational maintenance*. San Diego: Academic Press. s. 141–164.
- Ayres, J. (1983). Strategies to maintain relationships: Their identification and perceived usage. *Communication Quarterly* 31:62–67.
- Bauman, Z. (1997). *Sosiologinen ajattelu*. Tampere: Vastapaino.
- Bauman, Z. (2003). *Liquid love*. Cambridge: Polity Press.
- Bodenmann, G., Charvoz, L., Bradbury, T.N., Bertoni, A., Lafrate, R., Giuliani, C., Banse, R. & Behling, J. (2007). The role of stress in divorce: A three-nation retrospective study. *Journal of Social and Personal Relationships* 24:5: 707–728.
- Boertien, D. & Härkönen, J. (2012). The negative educational gradient in divorce: Do the lower educated have worse marriages? Paper presented in the European Divorce Conference 11–13.10.2012, University of Helsinki.
- Braiker, H.B. & Kelley, H.H. (1979). Conflict in the development of close relationships. In R.L.Burgess & T.L. Huston (Eds.) *Social exchange in developing relationships*. New York: Academic Press. s. 135–168.
- Bukodi, E. (2012). Cohabitation history and marital life-course in Britain. Department of Social policy and Intervention. University of Oxford. Paper presented in the European Divorce Conference 11–13.10.2012, University of Helsinki.
- Chang, J. (2003). Self-Reported Reasons for Divorce and Correlates of Psychological Well-Being Among Divorced Korean Immigrant Women. *Journal of Divorce & Re-marriage* 40:1/2: 111–128.
- Cherlin, A & al. (1991). Longitudinal studies of effects of divorce on children in Great Britain and the United States. *Science*. Vol. 252 no. 5011 pp. 1386–1389.
- Chiriboga, D. A. (1989). Divorce at Midlife. – Midlife Loss. Coping Strategies. Edited by Richard A. Kalish. Newbury Park: SAGE Publications. s. 179–217.
- Cohen O. & Savaya, R. (2003). Lifestyle Differences in Traditionalism and Modernity and Reasons for Divorce Among Muslim Palestinian Citizens of Israel. *Journal of Comparative Family Studies* 342: 283–302.
- Dainton, M. (1995). Interaction in maintained marriages: A description of type, relative routines, and perceived importance. Paper presented at the annual meeting of the Speech Communication Association, San Antonio, TX.

- Dainton, M. & Stafford, L. (1993). Routine maintenance behaviors: A comparison of relationship type, partner similarity, and sex differences. *Journal of Social and Personal Relationships* 10: 255–271.
- Dean L.R., Carroll J.S. & Yang C. (2007). Materialism, Perceived Financial Problems, and Marital Satisfaction. *Family and Consumer Sciences Research Journal* 35:3:260–281.
- Dew J. (2008). Debt Change and Marital Satisfaction Change in Recently Married Couples. *Family Relations* 57:60–71.
- Dindia, K. & Baxter, L. (1987). Strategies for maintaining and repairing marital relationships. *Journal of Social and Personal Relationships* 4:143–158.
- Dindia, K. (2000). Relational Maintenance. In *Close Relationships: A Sourcebook* (Eds. Clyde Hendrick & Susan S. Hendrik). Thousand Oaks. Sage Publications Inc. s. 287–299.
- Dowd, N.E. (2000). Redefining Fatherhood. New York: New York University Press Encyclopedia of Social Problems.
- Eliason, M. (2012). Lost jobs, broken marriages. *Journal of Population Economy* 25:1365–1397.
- Feldhaus, M. & Valerie, H.M. (2012). Long-term effects of childhood experiences on partnership formation processes. Paper presented in the European Divorce Conference 11–13.10.2012, University of Helsinki.
- Fischer, T.F.C., de Graaf, P.M. & Kalmijn, M. (2005). Friendly and Antagonistic Contact Between Former Spouses After Divorce: Patterns and Determinants. *Journal of Family Issues* 26:8:1131–1163.
- Frye N.E., McNulty J.K. & Karney B.R. (2008). How Do Constraints on Leaving a Marriage Affect Behavior Within the Marriage? *Journal of Family Psychology* 22:1:153–161.
- Gandelman, P. (2009). *The Effects of Divorce on Children*. The Brooklyn Center, Long.
- Gigy, L. & Kelly, J.B. (1992). Reasons for Divorce: Perspectives of Divorcing Men and Women. *Journal of Divorce & Remarriage* 18:1/2:169–187.
- Gottman, J.M., Coan, J., Carrere, S. & Swanson, C. (1998). Predicting Marital Happiness and Stability from Newlywed Interactions. *Journal of Marriage and the Family* 60:1:5–22.
- Gottman, J.M. & Silver, N. (2004). *The Seven Principles for Making Marriage Work*. Third impression. London: Orion Books Ltd.
- Hawkins, D.N. & Booth, A. (2005). Unhappily Ever After: Effects of Long-Term, Low-Quality Marriages on Well-Being. *Social Forces* 84:1:445–465.
- Hendrix, H. (1994). Kaikki se rakkaus mikä sinulle kuuluu. Porvoo: WSOY.
- Hiilamo, H. (2009). Divergences in the Nordic Model. Economic and Social Consequences of Partnership Dissolution in Sweden and Finland. In Andreß, Hans-Jürgen & Hummelsheim, Dina (Eds.): *When Marriage Ends. Economic and Social Consequences of Partnership Dissolution*. Edward Elgar Publishing Inc.: Cheltenham. s. 132–177.
- Hokkanen, T. (2005). Äitinä ja isänä eron jälkeen. Yhteishuoltajavanhemmuus arjen kokemuksena. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 267. Diss. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

- Homish, G.G. & Leonard K.E. (2007). The Drinking Partnership and Marital Satisfaction: The Longitudinal Influence of Discrepant Drinking. *Journal of Consulting and Clinical Psychology* 75:1:43–51.
- Huston, T.L. (2009). What's love got to do with it? Why some marriages succeed and others fail. *Personal Relationships* 16:301–327.
- Jallinoja, R. (2000). Perheen aika. Helsinki: Otava.
- Jalovaara, M. (2007). *The Effects of Marriage Partners' Socio-Economic Positions on the Risk of Divorce in Finland*. Finnish Yearbook of Population Research XLIII 2007 Supplement. The Population Research Institute. Helsinki.
- Jalovaara, M. (2013). Socioeconomic Resources and the Dissolution of Cohabitations and Marriages. *European Journal of Population* 29:167–193.
- Goldstein, J.R. (1999). The leveling of divorce in the United States. *Demography* 36:409–414.
- Kalmijn, M. & Monden, C.W.S. (2006). Are the Negative Effects of Divorce on Well-Being Dependent on Marital Quality? *Journal of Marriage and Family* 68:1197–1213.
- Kartovaara, L. (2007). Lapset hajoavissa perheissä. Teoksessa *Suomalainen lapsi 2007*. Helsinki: Tilastokeskus, 93–110.
- Knoester, C. & Booth, A. (2000). Barriers to Divorce: When Are They Effective? When Are They Not? *Journal of Family Issues* 21:1:78–99.
- Koskela, J. (2012). Avioero suomalaisen miehen kokemana: Ero ja erosta toipuminen prosessina. Publications of the University of Eastern Finland. Dissertations in Social Sciences and Business Studies No 46. Kuopio.
- Kontula, O., Viinamäki, H. & Koskela, K. (1998). *Köyhiä ja kipeitä: Taloudellisen laman terveysvaikutuksia 1990-luvulla*. Väestöliitto. Väestöntutkimuslaitos. Julkaisusarja D 34/1998. Helsinki.
- Kontula, O. (2008). Halu & Intohimo: Tietoa suomalaisesta seksistä. Otava. Helsinki. 384 s.
- Kontula, O. (2009). Parisuhdeonnan avaimet ja esteet: *Perhebarometri*. Väestöntutkimuslaitos – Katsauksia E 38/2009.
- Kontula, O. (2010). Lastenhankinta - koettelemus isien seksuaalisille toiveille. Teoksessa *Isyyden kielletyt tunteet* (toim. Juha Jämsä ja Susa Kallioma). Väestöliitto. Helsinki. s. 76–86.
- Kontula, O. (2011). Hyvinvoinnin ja onnen tärkeät rakennusaineet: Parisuhde ja seksuaalinen intimitetti. Teoksessa *Suomalaisen hyvinvoinnin ja onnellisuuden tulevaisuus* (toim. Osmo Kontula). Väestöliitto. Helsinki. s. 262–273.
- Kontula, O. & Sandberg, T. (2012). Halut jäissä? Naisten seksuaalisen halun puute. Väestöliitto. VL-markkinointi Oy. Helsinki.
- Kurdek, L.A. (2005). Gender and Marital Satisfaction Early in Marriage: A Growth Curve Approach. *Journal of Marriage and Family* 67:68–84.
- Lainiala, L. & Säävälä, M. (2012). Rakkautta, rikkautta ja ristiriitoja: Suomalaisten solmimat kaksikulttuuriset liitot. *Perhebarometri 2012*. Katsauksia E46/2012. Väestöntutkimuslaitos. Väestöliitto. Helsinki.

- Levinger, G. (1965). Marital cohesiveness and dissolution: An integrative review. *Journal of Marriage and the Family* 27:19–28.
- Litmala, M. (2000). Avioeroprosessin piirteet. Tutkimus helsinkiläisistä avioeroista vuonna 2000. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 55. Helsinki.
- Litmala, M. (2002). Lakiopas avioeroon. WSOY: Helsinki.
- Maksimainen, J. (2010). Parisuhde ja ero. Sosiologinen analyysi terapeuttisesta ymmärryksestä. Helsingin yliopiston sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 2010:3. Diss. Helsinki.
- Minuchin, S. (1988). Families and family therapy. London: Tavistock.
- Määttä, K. (2002). Avioeron tuska ja helpotus. Tammi. Helsinki.
- Nikupeteri, A. & Laitinen, M. (2013). Vaino naisiin kohdistuvana eron jälkeisenä väkivaltana. *Naistutkimus* 2/2013: 29–43.
- Paajanen, P. (2003). Parisuhde koetuksella: käsityksiä parisuhteesta ja sen purkautumisesta. Perhebarometri 2003. Väestöntutkimuslaitos E 17/2003. Väestöliitto. Helsinki.
- Paajanen, P. (2007). Mikä on minun perheeni? Suomalaisten käsityksiä perheestä vuosilta 2007 ja 1997. Perhebarometri 2007. Väestöntutkimuslaitos E 30/2007. Väestöliitto. Helsinki.
- Ponzetti, J.J., Anisa M. Z., Rodney M.C. & Huston, T.L. (1992). Reasons for Divorce: A Comparison Between Former Partners. *Journal of Divorce & Remarriage* 17:3/4: 183–201.
- Rusbult, C.E. & Buunk, B.P. (1993). Commitment processes in close relationships: An interdependence analysis. *Journal of Social and Personal Relationships* 10:175–204.
- Saarela, J. & Finnäs, F. (2012). Ethnic affiliation of children and the risks of union dissolution. Paper presented in the European Divorce Conference 11–13.10.2012, University of Helsinki.
- Saarinen, A., Airio, I., Kaikkonen, R. & Luoma, M.-L. (2013). Onnellisuus erityyppisillä alueilla. *Yhteiskuntapolitiikka* 78:5: 520–532.
- Savaya, R. & Cohen, O. (2003). Divorce Among Moslem Arabs Living in Israel. *Journal of Family Issues* 24:3: 338–351.
- Seikkula, J. (1994). Sosiaaliset verkostot. Ammattiauttajan voimavara kriiseissä. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Shackelford, T. K., & Buss, D. M. (1997). Marital satisfaction in evolutionary psychological perspective. In R. J. Sternberg & M. Hojjad (Eds.): *Satisfaction in close relationships*. New York: The Guilford Press.
- Sigman, S.J. (1991). Handling the discontinuous aspects of continuing social relationships: Toward research on the persistence of social forms. *Communication Theory* 1:106–127.
- Stafford, L. & Canary, D.J. (1991). Maintenance strategies and romantic relationship type, gender, and relational characteristics. *Journal of Social and Personal Relationships* 8:217–242.
- Steiner, L.M., Suarez, E.C., Sells, J.N. & Wykes, S.D. (2011). Effect of Age, Initiator Status, and Infidelity on Women's Divorce Adjustment. *Journal of Divorce & Remarriage* 52:33–47.

- Sund, R. (2005). *Ero! Selviytymisopas miehelle*. Kirjastudio. Helsinki.
- Vangelisti, A. L. (2006). Relationship Dissolution: Antecedents, Processes, and Consequences. In Patricia Noller & Judith A. Feeney (Eds.) *Close Relationships: Functions, Forms, and Processes*. Psychology Press. New York. s. 353–374.
- Wagner, M. & Weiß, B. (2006). On the Variation of Divorce Risks in Europe: Findings from a Meta-Analysis of European Longitudinal Studies. *European Sociological Review* 22:5: 483–500.
- Wallerstein, J. (1991). The Long-Term Effects of Divorce on Children: A Review. *Journal of the American Academy*.